బ్రహ్మగాంధర్వము

రచన

విద్వాన్ ముదివర్తి కొండమాచార్యులు

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి

బ్రహ్మాగాంధర్వము

అన్నమాచార్యులవారి అధ్యాత్మ సంకీర్తనలకు
సీసపద్యానుసరణము

రచన

విద్వాన్ ముదివర్తి కొండమాచార్యులు

ప్రచురణ

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి

2009

BRAHMAGANDHARVAMU

(Adaptation of Annamacharya's Adhyatma Sankirtanas into Telugu *'sisam'* Verses)

by
Vidwan Mudivarti Kondamacharyulu

T.T.D. Religious Publications Series No: 799
© All Rights Reserved

T.T.D. First Edition: 2009

Copies : 1,000

Published by

Sri. K.V. Ramanachary, I.A.S.,
Executive Officer,
Tirumala Tirupati Devasthanams,
Tirupati.

***D.T.P.* at**

Chief Editor's Office, TTD, Tirupati.

Printed at

Tirumala Tirupati Devasthanams Press,
Tirupati.

ప్రకాశిక

ఆంధ్రపద్యకవితకు నన్నయభట్టువలె తెనుగు పదరచనకు ఆద్యుడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. పదిహేనవ శతాబ్దిలో కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాక గ్రామంలో నందకాంశసంభూతుడైన ఆ పరమభక్తాగ్రగణ్యుడు, రాగతాళ యుక్తములు, ఛందోనిబద్ధములు, అలౌకిక శృంగార, భక్తి, నీతి, వైరాగ్య బంధురములైన సంకీర్తనలు 32 వేలు శ్రీనివాస ముద్రతో రచించారు.

ఆ పదములన్నీ పొత్తపి నాటి తీయ తీయని తేట తెనుగు పలుకు బళ్లతో, నుడికారాలతో, సామెతలతో ఘుమఘుమలాడు తుంటాయి. తిక్కన సోమయాజుల తర్వాత అంత భావావేశము గల్గిన, తెలుగు తెలిసిన మహాకవి అన్నమాచార్యుల వారొక్కరే అనడం అత్యుక్తి కాదు.

కలియుగ ప్రత్యక్ష దైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి స్వరూప రూపగుణ వైభవాలనూ, పరతత్త్వాన్నీ బహుముఖముల కొనియాడుతూ తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వారి కుమారుడు పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు చినతిరుమలాచార్యులు రచించిన అధ్యాత్మ శృంగార సంకీర్తనలను, లభించినంతవరకూ పూర్తిగా 29 సంపుటాలలో ముద్రించి దేవస్థానం పాఠకులకు అందించింది. ఇహపర శ్రేయస్సంధాయకాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీతసాహిత్యలోకంలో అనుపమానమైన ఆదరణ లభించింది. అందుకు దేవస్థానం ఎంతో హర్షిస్తున్నది.

పదకవితా పితామహుడని, హరికీర్తనాచార్యుడని వాసికెక్కిన అన్నమయ్యగారి అధ్యాత్మ సంకీర్తనల రాశి నుండి మున్నూరు పాటలను ఎన్నుకొని, వాటిని సీస పద్యాలుగా మలచిన విద్వత్కవి తల్లజులు శ్రీమాన్ ముదివర్తి కొండమాచార్యుల వారు.

వీరు తమ సీస పద్య త్రిశతికి సంగ్రహ తాత్పర్యం సమకూర్చి "బ్రహ్మగాంధర్వ"మనే పేరుతో ఒక ప్రబంధం 1988లో ప్రచురించారు. పాఠకుల మన్నన లెస్సగా చూరగొన్న ఆ ప్రబంధాన్ని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం స్వీయప్రచురణగా స్వీకరించి మరల వెలువరిస్తున్నందుకు ఎంతో సంతోషిస్తున్నాను. ఈ భక్తిమయ రచన పాఠకుల ఆదరణకు పాత్రం కాగలదని విశ్వసిస్తున్నాను.

(కె.వి.రమణాచారి)
కార్యనిర్వహణాధికారి
తి.తి.దేవస్థానములు, తిరుపతి.

"పండితరాజ, సాహిత్యవిశారద, సాహిత్యశిరోమణి, విద్వాన్"
శ్రీమాన్ ఎన్.సి.వి.నరసింహాచార్యులు,

డైరెక్టరు, శ్రీభాగవత ప్రాజెక్టు,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.
19-6-88.

అర్ఘ్యవు

శ్రీమాన్ ముదివర్తి కొండమాచార్యులుగారు ముప్పైఅయిదు కావ్యాలు వ్రాసి వన్నెవాసి గడించిన మహాకవులు; కవిపండితలోకంలో విశిష్టస్థానం సంపాదించుకొన్న సిద్ధహస్తులు, "విశ్వప్రసిద్ధతర విప్రకులప్రసూతే ర్యజ్ఞోపవీత ధరణం న హి ఖల్వపేక్ష్యమ్" అన్నట్లు పరిచయం చేయింప వలసిన అక్కర లేనంతగా తెలుగునేల నాలుగుచెరగులా పరగే కీర్తివరించిన కవివతంసులు వీరు; శ్రీనారాయణరెడ్డిగారు, డాక్టర్ దాశరథి, కరుణశ్రీ, సరస్వతీపుత్రులు, శ్రీ విద్వాన్ విశ్వం గారు, శ్రీగౌరిపెద్దివారు మున్నగువా రెందరివో ప్రశంసల నందుకొన్న కవుల మిన్న. Ph.D. పట్టపుసిద్ధాంతవ్యాసానికి విషయమైన వీరికవితా వైభవం విభువైంది.

అలాంటివారు నన్ను తమగ్రంథాన్ని గురించి అభిప్రాయం వ్రాయు మన్నారు. అంతటికృతముఖుల్నిగూర్చి నే నేమిటివ్రాసేది? అయినా పరవా లేదు. "పిండఖర్జూరై రుద్వేజితస్య తింత్రిణ్యా మభిలాషః" అన్నట్లు పండితాభి ప్రాయమధుర ఫలాలనడుమ నా అభిప్రాయం తింత్రిణ్యభిలాషను తీర్చ గలుగుతుంది. ఇక్కడ అన్నమయ్యమాటే కొండమయ్యమాటగా స్మరిస్తా - "తీపి నంజెడువేళ తేటయౌ పులుపింపు."(174వ పాట)

శ్రీఆచార్యులవారు ఇంతకుముందు అమృతసారం అందించారు. ఇది భగవత్స్వరూపంవలె అతృప్త్యమృతరూపమే. వీరిగ్రంథనామకరణం భావగర్భితం. అమృతమంటే మోక్షం. అదే ఈ గ్రంథపారాయణంవల్ల సారంగా లభించే లబ్ధి. తరువాతిగ్రంథం బ్రహ్మగాంధర్వం. అమృతసారం అంటే మోక్షంలో సారభూతం. అది ఏదంటే బ్రహ్మగాంధర్వమే. వివరించుకుందాం.

ఈ గ్రంథం బ్రహ్మతో (పరమాత్మునితో) జీవునకు గాంధర్వవివాహాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. పరమాత్మునకూ జీవునకూ పతిపత్నీబంధం అనాదిసిద్ధం. "పుమాన్ విష్ణు రితిఖ్యాతః స్త్రీప్రాయ మితరం జగత్" అన్నమాట స్మరింపదగ్గది. కాగా కీర్తనప్రభావంతో మోక్షంపొందడం, తర్వాత బ్రహ్మతో గాంధర్వవివాహం, అంటే పరమాత్మపై మధురభక్తిఉప్పొంగడంతో భగవద నుభవం చుబ్బనచూఱగా పొందడం సిద్ధిస్తుందనే భావస్ఫురణనిచ్చే ఈ నామకరణం సారస్యనిబిరీసం. "అహో! భావుకతా!" పైగా వీరు ఆధ్యాత్మిక సంకీర్తనలే ఎన్నుకోవడంకూడా వీరిసంస్కారపరిణత్యుదాత్తతకు తార్కాణ.

సంస్కృతాత్మకాలైన గద్యకావ్యాల్ని, పద్యకావ్యాల్ని, చంపువును, నాటకాన్నీ కవులు తెనుగులో పద్యకావ్యాలుగా వెలయించడం చూచాం. కాని తెనుగుపదసాహిత్యాన్ని తెలుగులోనే పద్యప్రబంధంగా నిబంధించడం వీరికలానికే మిగిలింది; సాధ్యంఅయింది. అన్నమయ్యగీతాల్లోనిభావ సౌందర్యం, కవితాశిల్పం, పదమధురిమ, పలుకుబళ్ళతియ్యందనం వగైరా ఎంతమాత్రం చెక్కుచెదరకుండా 'సీసా'ల్లో నింపడం అద్భుతంగా, అలవోకగా నిర్వహించారు శ్రీకొండమాచార్యులుగారు. ఇది 'నాఽల్పస్య తపసః ఫలమ్.'

ఆళ్వార్లదివ్యప్రబంధాల్లోని మధుర-వాత్సల్యభక్తిభావాల్ని అన్నమయ్య తన మధుమయగీతాల్లో ఆలపించి మన కందిస్తే, శ్రీవైష్ణవకులానికే చెందిన మన 'కవితలమానికం' కొండమయ్య, ఆ భావాల్ని సుగమతరం చేసి మనకు అనవద్య హృద్యపద్యాల్లో ప్రసాదించడం మన మాహాభాగ్యం! ఇది చూస్తుంటే అన్నమాచార్యులే సీసపద్యాలుకూడా వ్రాశాడేమో అనిపిస్తోంది.

"నేను ముప్పది ముప్పదైదు కృతులకు కర్తనైనను, భగవన్ను తిపరమగు ఒక చిరుకబ్బమేని చెప్పకపోతినే అన్నవ్యథతో నుంటిని. అన్నమయ్య 'పదము' లాశ్రయించి నా ఇంటిదేవర ఏడుకొండలయెకిమీనికి నేడీకృతిసమర్పణ కావించి హృదయభార ముడుపుకొనుచున్నాను" అని గ్రంథకర్త మనసారా పూర్వ గ్రంథంలో వ్రాసుకొన్నారు. ఇది కవివాఙ్మకురంలో స్వంతస్వాంతప్రతిచ్ఛాయ! ఈ మాటలు శ్రీభాగవతరచనోపక్రమణప్రాక్కా లికాలైన మహాభారతకర్త శ్రీవ్యాస భగవానుని నిర్వేదపు తలపులను తలపింప జేస్తున్నాయి.

శ్రీ ఆచార్యులవారు పదాల్ని పద్యాలుగా మార్చడంతో నిలువకుండా తమ పద్యాలకు సంగ్రహతాత్పర్యం కూడా జోడించడం చదువరులకు చాలా మేలు చేకూర్చడం. కొన్నిటికి "ముక్కస్య ముక్కార్థః" అన్నట్లు కాకుండా అక్కరను బట్టి లఘువ్యాఖ్య రాయడం మరో సౌకర్యం. అన్నమాచార్యుల పదజాలాన్ని అదేరూపంలో, వీలైనంతవరకూ మనకు సాక్షాత్కరింప జేయడంలో వారు తీసుకున్న మెలకువ మెచ్చతగ్గది. విషయాల్ని హృదయంలో పదిలపరచుకోడానికై వేదవాక్యాలు, గీతావాక్యాలు వగైరా సంవాదార్థం చూపడం బంగారానికి తావి. 127వ పాటకు సంబంధించిన వ్యాఖ్యానంలో "అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణః స్థితః', 'మయా తత మిదం సర్వం జగదవ్యక్త మూర్తినా', 'న చ మత్థ్సాని భూతాని పశ్య మే యోగ మైశ్వరమ్', 'భూతానా మస్మి చేతనా' అనే వాక్యాలలో ప్రకృతాంశం సమర్థిం చడం తిలకించండి.

ఏదైనా అపూర్ణత తోస్తే పూరణచేసి బోధ సుగమం చేస్తారు. "తలకొని యొకకొంత ధనము గనిన వాఁడు వికటగర్వమ్మున విఱ్ఱవీఁగు" అనే దానికి "కొద్దిపాటి ధనం సంపాదించుకొన్నవాడు ఎంతోగర్వంతో విఱ్ఱవీగుచుండును" అని అర్థం వ్రాసి, ఆపైన "అమూల్యమగు నీప్రాపుగన్న మాకెంత గర్వముండ వలెను ? అయినను మేము వినీతులమై మెలగుదుము" అని కొసరు వడ్డిం చడం తృప్తి సంధాయకం.

సీసపద్యంలో నాలుగుపాదాలు వైషమ్యరహితంగా ఒకేతీరుగా నడపడం అంటే యథోపక్రమనిర్వాహం ప్రతిభాసాధ్యమై సహృదయుల్ని ఆకట్టుకుంటుంది. ఇది అందరికీ సాధ్యమయ్యేవిద్య కాదు; అది వీరికి సిద్ధించింది.

"చంచలనయనాల సతుల బారికిఁ జిక్కి
చలియించె నాదుదిచ్ఛరి మనస్సు
కంచుకుత్తికబోంట్ల గానంబులకుఁ జొక్కి
కంచుఁ బెంచాయెఁబో కడకు గుణము
తీపిమాటల ముద్దుతెఱవల భ్రమ దరి
తీపులపాలాయెఁ దెలివియెల్లఁ
బూపనవ్వుల విరిబోఁడులఁ గని కని
పూబిందెయై పొల్లుపోయెఁ దపము."

ఇంత పెద్దపని పైనవేసుకొని 300 కృతులను పద్య రూపానికితెచ్చి, అన్నమయ్యను మనకు సులభభావాభిరామునిగా నొనర్చి, అనితర సాధారణ వైఖరిలో బ్రహ్మగాంధర్వాన్ని మనకు ప్రసాదించిన కవీశానులు భగవద్భాగవత సేవలుచేసి ధన్యులై మనల్నూ ధన్యుల్ని చేశారు. నిసర్గమధురరచనాధురీణు లగు ఈ కవిధారాధరులు ఇలాంటి మరికొన్ని సారసుధాధారాఽఽసారాల్ని కురియింపజేస్తారని ఆశిస్తున్నా. ఇతిశమ్.

మహాకవి

శ్రీమధునాపంతుల సత్యనారాయణశాస్త్రిగారు.

లలితానగర్, రాజమండ్రి - 5.

18-7-88

గంధర్వాంశసంజాతులు, భక్తలోకచక్రవర్తులు నగు అన్నమయ్యగారి అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు రసరాగపల్లవితమనోజ్ఞపదచ్ఛాయలలో సాగిన పద్యకృతి, త్రిశతి 'బ్రహ్మగాంధర్వము'.

కర్త శ్రీముదివర్తి కొండమాచార్యులుగారి తెలుఁగుపద్యపుహొయలు సహృదయులకు క్రొత్తకాదు. సంప్రదాయరమణీయము, ప్రసాదగుణోల్బ ణము, రసోల్లసితమునైన ముదివర్తి వారి కవనశైలిని 'పూర్ణాహుతి' మున్నగు కబ్బములు చవిచూపించినవి.

వస్తుతః అన్నమయ్యగారి సంకీర్తనలు ఛందోఽనువర్తులు. ముదివర్తి వారు ఆ భక్తగాయకునిగొంతుతో గొంతు కలిపి పద్యములు పాడి వినిపించుచున్నాడు.

ఇందలిసీసములు సువర్ణచ్ఛవులు చిమ్ముచున్నవి. రేకులువిచ్చిన తామరవిరులుగా పరిమళించుచున్నవి. పద్యభావములు నీలనీరదశ్యాముఁ డగు శ్రీనివాసునిసన్నిధిని 'శిఖిపింఛము' పట్టుచున్నవి.

అజిహ్మ స్వాంతముతో శేషాద్రినాయకుని సేవించుకొనుచు 'బ్రహ్మ గాంధర్వ' కృతిని శ్రుతిమోహనముగా నిట్లు వినిపించిన కవిమిత్రులు శ్రీముదివర్తి కొండమాచార్యులుగారి భక్తిరసార్ద్రహృదయమును పరిష్వం గమునకు తెచ్చుకొనుచున్నాను.

మహాకవి

శ్రీగుంటూరు శేషేంద్రశర్మగారు, హైదరాబాదు,

గోషామహల్,

25-7-88

సుచారుశబ్దావళి ధవళధవళధేనువుల్లా మీ కావ్యతీరాల్లో సంచరిస్తుంటాయి. మధురార్థదుగ్ధధారాప్రభువులైన మీరు ఒకవేణువై వాటిని పాలిస్తుంటారు. మీ కావ్యాలరేవుల్లో దిగి ఆ స్వచ్ఛశీతల సుగంధిలజలాన్ని మాలాంటి లోకోత్తరాహ్లాదపిపాసితులైన యాత్రికులు దోసిళ్ళతో త్రాగి తరిస్తారు. ఇంత అనుల్లంఘనీయమహిమాన్వితకావ్యసామ్రాజ్యాన్ని నిర్మించిన మిమ్మల్ని గురించిగానీ మీ సృష్టినిగురించిగానీ వ్రాసే శక్తి నాదగ్గర ఎక్కడుంది ?

మహాకవి

శ్రీ ఆరుద్రగారు.

1. శివప్రకాశముదలివీథి,
త్యాగరాయనగర్, మద్రాసు - 17.

13-8-88

అనుకరణ ఉత్తమప్రశంస అంటాను. అనువాదం కూడా తత్తుల్యమైన అభిమానప్రదర్శనకు నిదర్శనమే. అనువాదం ఒకభాషనుండి ఇంకొక భాషకు చేసినదే కానక్కర్లేదు. ఒకయుగంలోని మునిమాటలు ఇంకో యుగంలో తిరిగి ఇంకొకలాగ చెప్పడం కూడా అనువాదమే అవుతుంది. ఒకప్రక్రియలో చెప్పిన కవితలను ఇంకొకప్రక్రియలో చెప్పడం కూడా తెలుగు సాహిత్యంలో కొత్తకాదు. ద్విపద కావ్యాలను పద్యకావ్యాలుగా, పద్యకావ్యాలను ద్విపదలుగా మార్పిడిచేయడం మనసాహిత్యలోకంలో ఆనవాయితే.

అన్నమయ్య అనుభవసముద్రుడు. ఆయనకు అచుంబితమైన భావమన్నది లేదు. దేనినైనా ఒకవైపు ఆధ్యాత్మికంగా మరొకవైపు శృంగారభరితంగా ఎవరూ చూడలేనట్టు చూడగలడు. అందరికీ బోధపడేటట్టు పాడగలడు. అతని కతడే సాటి. అతనికి ఆడినమాట అమృతకావ్యం, పాడినపాట పరమగానం.

శ్రీముదివర్తి కొండమాచార్యులవారికి అన్నమయ్య అంటే ఒల్లమాలిన భక్తి. చెప్పలేనంత శ్రద్ధ. అందుకే అన్నమయ్య అమృతసారాన్ని

సీసాలలో బిగించారు. ఇప్పుడు ఆ బ్రహ్మగాంధర్వాన్ని కూడా మోజుపడి గాజుకాయల్లోకి ఎక్కించుకున్నారు.

అనువాదం కత్తిమీదసాము. అన్నమయ్యవాలు ఇరుమొనలున్నది. ఎటైనా పదును. శ్రీకొండమాచార్యులవారి అనువాదవిధానం చూడటానికి ఒక్కఉదాహరణచాలు. అన్నమయ్య 'హేయమేమీ లేదు జగమింతా రుచికరమే' అన్న పల్లవిలో ఒకసత్యం చెప్పాడు (4 సం 473 పాట 319 పుట). అనువాదంలో ఈ పల్లవి చివర వస్తుంది. మూలంలోని ఇంపులన్నీ సొంపుగానే పాదాల లోనికి వచ్చాయి. అన్నమయ్య ప్రతిచరణంలో నాలుగోపాదం విలక్షణంగా పైవాటికి సమన్వయంగా చెప్తాడు. అనువాదకుడు ఆపద్ధతే అనుసరించారు.

అర్థమయ్యేపాటను గణబద్ధం చేయడ మెందుకని ఎవరైనా ప్రశ్నించ వచ్చు. ఎవరి రింబ వారికి సంబరం, ఎవరితృప్తి వారికి ముక్తి. ఇది యథాశక్తి.

ప్రగతిగీతాప్రవక్త, కులపతి

డా॥ నండూరి రామకృష్ణమాచార్య, ఎం.ఎ., పిహెచ్.డి.,

అధ్యక్షుడు : అధికారభాషాసంఘం

బి-బ్లాకు, గది-205
సచివాలయం, హైదరాబాదు-500 022
2-9-1988

సాహితీయజ్ఞోపవీతము.

ఈ బహుళాంధ్రోక్తిమయప్రపంచంలో పద్యవిద్యాప్రగల్భతలో సిద్ధ హస్తులయిన కవులు వ్రేళ్లపైన లెక్కింపదగినవారిలో శ్రీమాన్ ముదివర్తి కొండమాచార్యులవారు ఒకరు. ధర్మదీక్ష మొదలైన కావ్యాలు ఎన్నో వ్రాసి వీరు పుష్కలంగా కీర్తిని ఆర్జించారు. అర్థమున కేమిగాని గౌరవింపదగిన వార్ధకమును చేకూర్చుకున్నారు. సమకాలీనసాహితీజగత్తులో సుప్రసిద్ధులైన కవు లందరి ప్రశంస లందుకొని అజాతశత్రువుగా పేరు పొందారు.

శ్రీకొండమాచార్యులవారి కృతులలో మాత్రమేగాక అద్యతనాంధ్ర కవితా జగత్తులో "కూనలమ్మ" కు అద్వితీయస్థానం ఉంది. నిరుపమాన సాహితీధైర్యశౌర్యసాహసాలతో ఏనాడో భవభూతిమహాకవి "ఏకో రసః కరుణ ఏవ" అన్నాడు. కూనలమ్మ చదివినపుడు శ్రీకొండమాచార్య "అపరభవభూతి" అనిపించారు. కరుణశ్రీ జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు కూనలమ్మకావ్య రచయిత నుగ్గడిస్తూ వ్రాసిన పద్యం ఈ సందర్భంలో స్మర్తవ్యం.

> "వృత్తము పొంతబోక ఇతివృత్తబలమ్మును లేక యింతగా
> చిత్తము చూరగొన్న కృతి సెప్పిరి విప్పిరి సన్నజాజిపూ
> గుత్తులపొట్లముల్; పరచుకొన్నవి నెమ్మది కూనలమ్మ డ
> గ్గుత్తిక జాలియేడ్పులును గుండెలు పిండెడు కన్ను మోడ్పులున్."

కొండమాచార్యులవారి ప్రతిభకు కూనలమ్మ భారమితి అని నా అభిప్రాయం. ఇంతవరకు వారువ్రాసిన కావ్యాలన్నిటినీ మించే మహాకావ్యం వారు వ్రాయగలరు అనే నమ్మకం నాకు ఏర్పడింది. "ఇతివృత్తబలం" కూడా చేకూరితే వారు వ్రాయబోయే కావ్యం లోకోత్తరం కాగలదనే మాట భూతార్థం అని నిరూపించింది కూనలమ్మ. వారు తిరుపతిలో ఒకసారి తాము వ్రాయ బోయే కావ్యాన్నిగూర్చి ఏకాంతంగా నాతో ముచ్చటించారు. ఆ కావ్యంలోని ఇతివృత్తం క్రీడాభిరామ స్ఫోరకం. సద్యఃస్ఫూర్తితో నేను వారితో అన్నాను- "మీరు 'కవనాభిరామ' కావ్యం వ్రాయండి. దాని అవతరణకోసం యావదాం ధ్రంతోపాటు నేను గూడ ఉత్కంఠతో ఉద్విగ్నతతో ఉన్నయనుడను' అని. కవనాభిరామం అవతరణకు ముందే శ్రీమాన్ కొండమాచార్యులవారిదృష్టి అన్నమాచార్యులవారిపై కేంద్రీకృతమైనది. ఇది హేతువాదానికి అతీతమైన విషయం.

కొండమాచార్యులవారు వరుసకు నాకు బావగారు. సాహితీ వాతావరణములో పుట్టిపెరిగిన వీరితో బావమరది వరస పెట్టుకొని సరస సల్లాపసౌభాగ్యవాల్లభ్యము అనుభవించే భాగ్యం నాకు తిరుపతిలో దక్కింది. అంతేగాక వారికీ నాకు పరమపవిత్రమైన అనుబంధం ఇంకొకటి ఉంది. వారు పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారికి ఏకలవ్యశిష్యుడు. నేను ప్రత్యక్షశిష్యుడను. పూజ్యశ్రీ పింగళివారిప్రాగల్భ్యం జగత్ప్రసిద్ధము. "కవితచెప్పి ఉభయకవిమిత్రు మెప్పింప అరిది బ్రహ్మకైన" అన్నాడు అలనాడు కేతన. పింగళివారిమెప్పు

పొందడం, అనురాగం చూరగొనడం మరీ అరుదు. అయితే తరచు పింగళి వారు పట్టపగలు శ్రీకొండమాచార్యులవారిని తలచుకొని పలవరించడం నాకు తెలుసు. అట్టి మహానుభావుడు "బ్రహ్మగాంధర్వం" రచించి పీఠిక వ్రాయు మని నన్ను కోరితే తిరస్కరించటం ఎట్లాగ ?

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తులో అంతేవాసిగ ఉన్నప్పుడు నాకు శ్రీకట్ట మంచిరామలింగారెడ్డిగారితో ప్రగాఢపరిచయం ఏర్పడింది. వారు నా తొలి కావ్యం "తారాతోరణము"నకు పీఠిక అనుగ్రహించారు. ఒకసారి వారికి నేను స్వాగత నమస్కారం సభాముఖంగా చేసినప్పుడు వారు 'నావలెనే నీవుకూడ పీఠికాప్రబంధ పరమేశ్వరుడవు అవుదువు గాక' అని ఆశీర్వదించారు. నేను వ్రాసిన కావ్యాల సంఖ్య పరిమితం; పీఠికలసంఖ్య అపరిమితం. ఒకమహా కవి నన్ను పీఠిక వ్రాయుమంటే వ్రాయకపోవడం నాకు సాహితీవ్రతభంగ సదృశమే.

తెలుగువారిని పరిహాసరసికులుగా తీర్చిదిద్ది తెలుగుసామాజిక జీవితానికి జీవన్ముక్తి ప్రసాదించగలిగింది 'బావవరుస'. అందులో ఎల్లలులేని చనువుంది. ఆ చనువు ప్రయోగించి 'బావగారూ! అన్నమయ్య ముప్పదిరెండు వేలకీర్తనలు సహస్రాధికమాసజీవియై వ్రాశారు. ముదివిటులపై, పదకవితలపై ప్రౌఢపండిత కవులలో ఉండే ఏవగింపు మీకు తెలియనట్టిది కాదు. ఎందు కండీ ఆ కీర్తనలను మీరు తిరిగి సీసపద్యాలలో పెట్టడం ? మీకు మిగిలిన జీవితవ్యవధిగూర్చి ఆలోచించండి. మీప్రతిభ స్వతంత్రకావ్యసృష్టికి వినియోగించ తగింది. అన్నమయ్యపాటలపై వెచ్చించడమా? నైలునది సహారాయెడారిలో ప్రవహించినట్లే. యోచించండి' అని హితవు చెప్పాను. వారుచెప్పిన సమాధానం వారిమాటలలోనే ఉదాహరించడం మంచిది.

"నీ కృప నేర్చిన నుడుగుల
నీ కథలన్ నుడువఁబోక నియమస్థుఁడనై
కాకమ్మకతలు సెప్పితి
చీకొట్టక నన్ను దరికిఁ జేర్చుకొనఁగదే !
అని వారిప్రార్థన.

ఇఁక వారిఉదాత్తపరిణామగంభీరమైన వ్యక్తిత్వము నాకు కొంతమేర అర్థమైనది.

దక్షిణాపథసాహిత్యచరిత్రలో ప్రథమవాగ్గేయకారుడుగా అన్నమాచార్యుడు చిరస్మరణీయుడు. ఆయనవ్రాసిన వేలకొలదికీర్తనలు రాగిరేకులలో లభ్యపడినంత వరకు తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంవారు భద్రపరచి గ్రంథరూపమున వెలువరించారు.

కవిత అంటే తెలుగువారిదృష్టిలో ప్రాయికముగా సంస్కృతవృత్తాలు, సీసం, కందం, తేటగీతి ఆటవెలదులు మాత్రమే. పదకవితలకు చేరువగా ఉండే ద్విపదకావ్యాలను సహృదయులైన కొందరు ప్రౌఢవిద్వత్కవులు పైని పేర్కొన్న ఛందస్సులలోనికి అనువదించారు. ఇంతవరకు ఎందుచేతనో ఎవరూ అన్నమయ్య కీర్తనలను సంప్రదాయఛందస్సులలోనికి అనువదించ లేదు. ఆ అనువాదయజ్ఞం దీక్షతో నిర్వహించిన ప్రౌఢవిద్వత్కవివరేణ్యుడు శ్రీముదివర్తి కొండమాచార్యులవారు. ఒకసీసపద్యం మూడుపద్యాలతో సమానం. వారింతకుమునుపే 'అమృతసారం' అనే పేరుతో అన్నమయ్య అధ్యాత్మసంకీర్తనలను మూడువందలసీసపద్యాలలోనికి తెచ్చారు. ఈ బ్రహ్మగాంధర్వంలో మూడునూరు లున్నవి. రాబోవు సంపుటం 'అన్నమయ్య విన్నపాల'లో మరి ఎన్నో !

అన్నమయ్యపై కొండమయ్య చేసినకృషి- అది కేవలకృషిగాదు ఏకాంతసాహితీతపస్సు. ఒకవ్యక్తి మాత్రుడు చేయగలిగినది కాదు. అన్నమయ్య భక్తుడై తదుపరి పదకవితలు వ్రాశాడు. కొండమయ్య కవియైన పిదప గడిదేరిన ప్రౌఢవిద్వత్కవిగా సమకాలీనసాహితీసమాజంలో సుగృహీత నామధేయుడైన తరువాత భక్తితో అన్నమయ్యపదాలు సీసాలలోనికి అనువదించారు. ఈ విధంగా అన్నమాచార్యులవారికీ, కొండమాచార్యులవారికీ అవినాభావసంబంధం ఏర్పడింది అన్నమయ్యసంకీర్తనలరాశి ఒక సుదీర్ఘ శరణాగతి; కొండమయ్య ప్రతిసీసపద్యం ఒక శీఘ్రశరణాగతి.

శ్రీకొండమాచార్యులవారు జన్మతః సాత్త్వికసాలగ్రామస్వరూపుడు. రాజస తామసవాసనలు సోకకుండా గుండె పండించుకొన్న గొప్పపండితుడు. పాడిపాడిమాటలు మట్టసంగా కుదించి మదించి ఈటెలవలె, తుపాకీతూటాలవలె గుండెలకు గురిచూచి కొట్టగల పాటలపోటరి ఆచార్య ఆత్రేయకవి శ్రీకొండమాచార్యులను మనసార మహర్షి అని సంబోధించి ఎంతో మురిసిపోయాడు.

కొండమాచార్యులవారు పుట్టుకచే శ్రీవైష్ణవుడు. శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయం లోని లోతుపాతులు తెలిసిన మహానుభావుడు. శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయంలో మధురమంజుల మార్దవమనోహరమైన ఒక విచిత్రవిరోధాభాస ముంది. శ్రీ వైష్ణవవేదాంతంలో భగవద్భక్తి కంటె భాగవతభక్తి గొప్పది. 'దాసోఽహం' అనాలి అచ్చమైన వైష్ణవుడు. అహంకారానికి ఈషణ్మాత్రం వివశుడు కాకూడదు. మానవసేవయే మాధవసేవ. గాంధిమహాత్మునకు ప్రియమైన 'వైష్ణవజనతో' కీర్తనలో పరదుఃఖమునకు కన్నీరు కార్చేవాడే శ్రీవైష్ణవుడని చెప్పబడినది. కొండమాచార్యులవారు ఆ కోవలో బ్రతుకుసాగించుకొనుచున్నవారు; అనుష్ఠానవేదాంతి. వారి రచనల్లో మధురకృతులు, మహాకావ్యాలు అని మనము పొగడినట్టివాటిని ఆయనే కాకమ్మకతలుగా భావించి తనబ్రతుకు మలిసంజకెంజాయలలో అన్నమయ్యసాహితీకైంకర్యం చేశారు. 'కలఁడు కలం డనెడువాఁడు కలఁడో లేఁడో' అనే సంశయాత్మ కాడు ఆ జీవుడు.

"అరువదేండ్లేగినన్ బహిరంతరంగ
శత్రువుల గెల్వఁజాలని చవట నైతి;
కుడుపుఁ బెట్టినవానినిఁ గడుపుగొట్టు
వాని సమబుద్ధి గనుఁగొను జ్ఞాన మిమ్ము".

ఇది ఆయన ఆర్తి. జీవన్ముక్తికి చేరువైన ఆయనకు ఇక కావలసిన దేమి ?

బావగారిదృష్టి వేరు ; నా దృష్టివేరు. నా కింకను భగవద్భక్తి కుదుర లేదు. ఒకవేళ నాకు భగవంతుడు ప్రత్యక్షమయితే ఆ విశ్వశిల్పిని నిలదీసి-.

"నీవె సృజించితేని అవనీస్థలి నంతయు పాపదుఃఖ తా
పావిలమైన ఘోర నిరయప్రతిమాన మొనర్చియుందువా?"
"విశ్వశిల్పమందు వెలితి గలదు."

అని అధిక్షేపించే ధార్ష్ట్యము నాలో ఇంకా పోలేదు. అయితే స్వప్నంలో అయినా నాకు త్యాగరాజుగాని అన్నమయ్యగాని సాక్షాత్కరిస్తే వారిని ఏ ప్రశ్న వేయకుండ నోరుమూసుకొని వారికాళ్లు గడిగి ఆ నీళ్ళు నెత్తిపైచల్లుకొని నా జన్మ తరించినట్లు సంతోషించగలను. త్యాగరాజు సమాజానికి-తరతరాలవారికి ఇచ్చిన సొత్తు సంగీతసామ్రాజ్యం. తాను

తీసుకున్నది తిరిపెం మాత్రమే. సమాజం వారికి ఋణపడి ఉంది. సమాజానికి వారు ఋణపడలేదు. వారు పరోపజీవులుకారు; విశ్వజనీన చరితులు. ఒకవేళ వైకుంఠం ఉంటే అట్టివారు ఆ పరమపదానికి పోతారు. వైకుంఠం అసలు లేకపోతే వారు భూలోకంలో జీవన్ముక్తులు.

ఇక కొండమాచార్యులవారి కవితాశిల్పంగూర్చి ఒక్కమాట చెప్పాలి. ఈ యుగంలో వచనకవితాఝంఝామారుతాలు దిగ్దిగంతరాళాలు పిక్కటిల్ల జేస్తున్నాయి. ఛందోబద్ధమైన సంప్రదాయసాహితీశిల్పమునకు కాలదోషం పట్టింది అంటున్నారు. ఈ ఉప్పెనలకు, భూకంపప్రకంపనాలకు, అగ్నిపర్వత ధూమజ్వాలలకు జంకకుండా మార్కండేయస్ఫూర్తితో మారుచెప్పగల మనీషులు లేకపోలేదు. కొండమాచార్యులవారు సంప్రదాయబద్ధమైన ఛందస్సులో-సీసపద్యాలలో సహస్ర సంవత్సరాలసాహితీవారసత్వం తొణికిస లాడే ప్రౌఢపదగుంఫనాలతో 'బ్రహ్మగాంధర్వం' విరచించారు. బ్రహ్మగాంధర్వ మనే నామధేయశీర్షిక చాలు అన్నమయ్య జీవితపరమార్థాన్ని ఒక్కముక్కలో అభివర్ణించడానికి.

"జగతిలోపల సత్యసంపన్నుఁ డగువాఁడె
    పరనిందసేయఁ బాల్పడని వాఁడు
అరుదైన భూతదయానిధియగు వాఁడె
    యితరులఁ దనవలె నెంచువాఁడు
ఏ కులజుఁడైన నెవఁడైన నేమి ? వేంక
టాద్రిసమ్రాట్టునకు దాసుఁ డయినవాఁడు".

"పట్టిచంపెడువేళ పట్ట మిచ్చెడివేళ
    నట్టిట్టు తొనఁకని యాతఁడె సుఖి".

పద్యానికీ పాటకీ గమనింపదగిన ఒకతేడా ఉంది. సంగీతం రానివారు, తాళలయజ్ఞానం లేనివారు కూడా సులువుగా పద్యాన్ని కంఠస్థం చేయవచ్చు ప్రక్కవాద్యాలతో పనిలేకుండా.

శ్రీకొండమాచార్యులవారు చేసిన ఈ బృహత్కృషి 'వాఙ్మయం తప ఉచ్యతే' అనిపిస్తుంది.

"ఇన్ని జన్మంబు లివేటికి హరిదాసు
లున్నట్టి యూరిలో నున్నఁజాలు"

అని వారు వ్రాసిన ఒకసీసపద్యపాదం వారి తిరుపతినివాసానికి సార్థకత కల్పిస్తుంది. భాగవతకైంకర్యంగా అన్నమయ్యసాహితీసమర్చన చేసి తాను తరించి బ్రహ్మగాంధర్వం చదివే సహృదయులను సయితం తరింప జేస్తున్నారు కొండమాచార్యులవారు. వారికి నాహృదయపూర్వకమైన ధన్యవాదాలు.

అంకితము

తే. శంఖచక్ర గదాఖడ్గ శార్ఙ్గ గరుడ
సైన్యపతి సాధ్య ముఖ పరిజననిషేవ్య
మాణ పరమపదాస్థానమండపమున
విభునితోఁ గొలువుండు దేవీ ! జొహారు. 1

తే. స్థలితకంకణమాల్యబాహుల మురారి
దధి మథించినటుల్ వార్ధిఁ ద్రచ్చువేళ
శ్రాంతిశాంతికి స్మితనయనాంతసుధలఁ
జిలుకరించుచుఁ జిన్నివెన్నెలను బోలె
భ్రమదమృతవీచికావర్తభవము గంటి
విష్ణుపత్ని ! నమోఽస్తు తే విశ్వజనని ! 2

తే. పుండరీకాసనంబుననుండి చరణ
మొకటి మా నతికై చాచి యొక్కకాలు
ముడిచి యభయహస్తముతోడ ముగ్ధమధుర
ముఖముతో వెల్గు తల్లిరో ! సుఖము లిమ్ము. 3

తే. జ్ఞానతేజో బలైశ్వర్య శక్తి విజయ
శీలతా ప్రేమముఖ గుణజాలమునకుఁ
గాంతి లావణ్య పరమసౌగంధ్యములకు
నీ విభుం డెట్లొ యట్టులే నీవు తావు. 4

తే. సుందరం బేది ? యానందకంద మేది ?
యద్భుతం బేది ? యేది కాలాతిగంబు ?
వాఙ్మనసదూర మేది ? యా పరమపదము
నీదు నిత్యవిభూతిగా నిగమ మెంచె. 5

తే. నీకు లీలావిభూతి యీ నిఖిలజగము ;
నిత్యసూరులు సేవకుల్ ; నీకు శేషి
మురరిపుండు ; బుభుక్షుముముక్షువులకు
మాకు శరణంబు నీ కృపామధురదృష్టి. 6

తే. భక్తి సిద్ధాంజనమ్ముచే భావవీథి
వఱలు త్వద్రూపగుణవిభవమ్ము శ్రుతిశి
రోనిగూఢమ్ము నిధివలె జ్ఞానదృష్టిఁ
జూచు ధన్యులు మోక్షమ్ముఁ జూఱగొంద్రు. 7

తే. ప్రాణవల్లభుఁ డగు శ్రియఃపతివి నీవి
నిఖిలగుణదోషములను గణింపఁ దరమె ?
ప్రథమరాశి యనంతమై పరఁగుఁగానఁ
బశ్చిమ మభావ మగుచు దైవాఱుఁగాన. 8

తే. ప్రాక్కవులు మెచ్చెదరు భగవతిని శ్రుతిని
తావకగుణౌఘ మణికోశధామ మనుచుఁ,
దత్కవాట విపాటన దక్షములుగ
స్మృతిపురాణేతిహాససంతతి వచింత్రు. 9

తే. దేవి ! త్వన్మహిమావధి నీవుగాని
యచ్యుతుఁడు గాని తెలియలే రంట యట్టి
యనవధిగుణాఢ్య నేమని యభినుతింతు
శిరము వంచి నమస్కృతుల్ సేయువాఁడ. 10

తే. ప్రకృతిమధురమ్ము నీ శరీరమ్మునకును
పంచదార పాలకుఁబోలె ప్రసవసమితి
కల్పలతికకుఁ బోలె ముక్తాసువర్ణ
భూషణశ్రేణి యింపు సొంపులు ఘటించు. 11

తే. వాసుదేవువక్షస్స్థలి వైజయంతి
హిమజలప్లుతిచే వలె నెవతె యడుగుఁ
దమ్ము లొరసి నవతఁ దాల్చుఁ దత్పదముల
సురభితాగమాంతమ్ముల స్తుతి యొనర్తు. 12

తే. యౌవనాదిక ముభయతుల్యంబె యయిన
శత్రుశమన స్వతంత్రతా స్థైర్యముఖ్య
పుంస్త్వ సులభగుణమ్ము లొప్పు హరియందు;
పరమకరుణా క్షమా భర్తృపారతంత్ర్య
ముఖ్య వనితైకనిష్ఠముల్ భూరిగుణము
లెసఁగు నీయందు; నిర్వైర కేము శేష
భూతులము; తండ్రియని విష్ణుమూర్తి, నిన్నుఁ
దల్లి యని నమ్మి దుఃఖాబ్ధి దాఁటఁగలము. 13

తే. విటుల వంచించు నంగనావేషధారి
చెల్వునన్ శౌరి నిజమాయ జీవకోటి
విషయపరతంత్రులుగ దాస్యవిభవ విస్మృ
తాత్ములుగఁ జేయు నీ పరీహాసమునకె. 14

తే. నీకుఁ బ్రియ మాచరింపంగ నీవిభుండు
కడలిఁ బవళించె, మథియించెఁ, గట్టివైచె;
సమరదుర్జయు రావణు సంహరించె;
నేమిసల్పఁడు నీకుగా నినకులుండు ? 15

తే. నీకు మైథిలజన మెట్లొ నేము నట్లె
అంబ ! తావకదాస్యరసాభిమాన
భావమున నల్లుఁడని నీదువల్లభుఁ డని
హరి భజించుచు మోదింతు మనుదినంబు. 16

తే. కాకమును వైరిసోదరుఁ గాచినట్టి
పతికరుణ యెంత ? హనుమంతుబారినుండి
ప్రోచితివి పదినెలలు నిన్ రాచినట్టి
రాక్షసస్త్రీల; నీ దయ రక్షమాకు. 17

తే. శతసహస్రాపరాధముల్ సలుపు జనులఁ
గని కనలు స్వామి హితమెంచు జనకుఁబోలె;
ఉర్వి నిర్దోషుఁ డెవఁడంచు నుచితమాడి
చల్లపఱతువు గనుక మా జనని వైతి. 18

తే. ఎవఁడు నీ కంజలిఘటించు నెప్పుడేని
యతని కైశ్వర్య మక్షరగతి నొసంగి
కించిదుచితోపకృతి సల్పనంచు సిగ్గు
చెందె దఁట యింత యౌదార్య మెందుఁ గందు ? 19

తే. ఏను తావక దాస్య సుఖైకసంగి
నిలయములఁ గీటజన్మంబు వలతుఁగాని
యన్యగృహముల బ్రహ్మగానైనఁ బొడము
పరమదౌర్భాగ్యమున కొడంబడ నిజమ్ము. 20

తే. నీదుకడగంటిచూడ్కుల నివ్వటిల్లు
దార పుత్త్రావసథ ధనధాన్య లాభ;
మాయురారోగ్య భోగభాగ్యాభివృద్ధి;
శాత్రవజయంబు శాశ్వతైశ్వర్యసిద్ధి. 21

తే. మీ కటాక్షప్రసృతి యెందు మెండుకొనెనొ
యది పరబ్రహ్మ మాయె ; నింద్రాదికమ్ము
వెలసె నొకరెండుచూడ్కులు పొలయ ననుచు
వినుతి యొనరించె నినుఁగూర్చి వేదరాశి. 22

తే. ఆవిరించనాకించన మ్మామహీజ
విబుధదేశిక మాబలివిక్ల బమ్ము
సదసదాత్మమ్ము జంగమస్థావరమ్ము
జగము నిమ్నోన్నతమ్ముగా సాఁగుటకును
దలఁపఁ గారణ మో యమ్మ! త్వత్కటాక్ష
వీక్షణావీక్షణమ్ముల విలసనమ్మె. 23

తే. ఎవనిఁ దిలకింతువో కటాక్షేక్షణముల
నతఁడె శ్లాఘ్యుండు గుణవంతుఁ డతఁడె బుద్ధి
మంతుఁ డాతండె ధన్యుండు మహిత శూరుఁ
డతఁడె విక్రాంతుఁడు కులీనుఁ డతఁడె సుమ్ము. 24

తే. అధికమో యల్పమో ధన మవనిజనులు
పొందఁ గల్గుట నీ చూడ్కి పొలపముననె ;
త్వత్కటాక్షభాజనుఁ డౌటఁ దన్ను ధన్య
తమునిగఁ దలంచు హరి జగద్భర్త యయ్యు. 25

తే. అమృతసఖి! నీదుభ్రూలత యన్ముఖముగఁ
దతకృపన్ సంచలించునో తన్ముఖముగ
ధృతి సరస్వతి మతి రతి శ్రీ సమృద్ధి
సిద్ధి యహమహమికఁ జింది చిందు పాఱు. 26

తే. సమదగజమెక్కి మౌక్తికచ్ఛత్ర మొప్ప
మణిమకుటధారి యొక్కండు మలయుచుండ
నొకఁడు కృపణతఁ గేల్సాచు నొదిగి, నీవు
కనుట మానుట లింతకుఁ గారణములు. 27

తే. కతిపయగ్రామనాయకగణము మొదలు
సర్వనిర్వాహకప్రభుచయము వఱకు
దొరలెడు గుణోత్తరమ్ములౌ సిరులు నీదు
వీక్షణసువృష్టి నైదాఱు విప్రుషములె. 28

తే. ఎవనిపై నీ యనుగ్రహదృష్టి పడునొ
యతఁడె సాత్త్వికుఁ డతఁడె మోక్షార్థచింత
కుఁడు జనని ! నీ యపాంగమ్ము కుంటివాని
గిరుల నెక్కించు మూగ వాగ్మిగ నొనర్చు. 29

తే. నీవు గైకొంటి మంగళదేవతాఖ్య;
మంగళపదంబు సమకూడె మధురిపునకు
తావకస్పర్శ ; విరికిఁ గ్రొందావి వన్నె
కారణ మ్మెందుఁ గలదె సౌగంధ్యమునకు ? 30

తే. పద్మపత్రనిభేక్షణ ! పద్మహస్త !
పద్మవదన ! పద్మాలయ ! పద్మనాభ
పత్ని ! దేవి ! అకించనప్రథము నన్నుఁ
గరుణ దొలఁకాడు కన్నులఁ గాంచు మమ్మ ! 31

తే. మోక్షమం దిచ్ఛ యర్హత దక్షతయును
అనుశయము లేని మూర్ఖుఁడ నమ్మ ! జ్ఞాన
కర్మభక్తిప్రపత్తులఁ గటికపేద
నమ్మ! మీ యిర్వురకు దుస్సహమ్ములైన
దురితములు సల్పి కటకటా! దుర్భరుండ
నైతిని గదమ్మ! నీవె దిక్కంటి నమ్మ! 32

తే. పుట్టినిల్లు క్షీరాబ్ధిపై మెట్టినిల్లు
పరమపదముపైఁ గల ప్రీతి మఱచిపోయి
శ్రితుల మముబోంట్లఁ గాపాడ మతిజనించి
శ్రీశుకపురంబు గూర్మిఁ జేరితివి తల్లి! 33

తే. మొదట భృగువంశమందు నా పిదప నుదధి
సుధకయి సురాసురుల్ చిల్క నుదయమైతి ;
ధర్మసంస్థాపనార్థమై దైత్యదమనుఁ
డెప్పు డే యవతారమ్ము లెత్తుచుండు
నప్పు డనురూప దేవతిర్యఙ్మనుష్య
తనువులన్ సహధర్మిణీత్వము భజింతు ;
వాతఁ డాదిత్యుఁ డెనప్పు డైతి పద్మ ;
వతఁడు భృగురాముఁ డైనప్పు డై తి ధరణి ;
వతఁడు రఘురాముఁడైన సీతమ్మ వయితి;
వతఁడు శ్రీకృష్ణమూర్తియై యవతరింప
నీవు రుక్మిణి వైతివి ; నేటి కలిని
స్వామి శ్రీవేంకటాచలేశ్వరుఁడు గాఁగ
వేడ్క నలమేలుమంగవై వెలసి భక్త
సులభవై యాశ్రితులపాలి సురభి వగుచు
వఱలుచుంటివి శ్రీశుకపురిని నీకు
మాత ! పద్మావతీ ! జయమంగళమ్ము. 34

తే. తల్లికిం దొలిమ్రొక్కులు తగు నటన్న
శ్రుతివచన మున్న వేంకటపతికి "నమృత
సార" మంకిత మిడి దీని జనని ! నీకు
నిచ్చితిని- ఇట్టిసేఁత నీ కిష్టమగుట. 35

తే. అసమభక్తి గుబాళించు నన్నమయ్య
పలుకువిరిదోఁటలోఁ గొన్ని యలరు లేర్చి
కూర్చితిని సీసములదండఁ గొప్పలోనఁ
జెరివెదవా ! మెడఁదాల్తొ ! నీ చిత్త మమ్మ ! 36

తే. సహసుహృద్బాంధవముగ నిష్కంటకమ్ము
దాస్యరసికంబు సుసుఖంబు దైన్యరహిత
మైన భోగానుభవ మిచ్చి యవల తల్లి !
పేర్చుకృప నన్ను నీ యొడిఁ జేర్చికొమ్ము. 37

బ్రహ్మగాంధర్వము

అవ: శ్రీనివాసుని మహాద్భుతచర్యలను వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. వాఁడె వేంకటగిరి వరదైవతము వాఁడె
పోఁడిమి పొడసూపు పొడవు వేల్పు;
ఒకరోమకూపాన నొగి యజాండపుకోట్లు
పిక్కటిల్ల వెలుంగు పెద్దవేల్పు;
ప్రక్కను తనలోని పదునాల్గులోకాలు
త్రొక్కి యంఘ్రిని గొల్చు దొడ్డవేల్పు;
వేదశాస్త్రమ్ములు వినుతించి కనలేని
మోదపుగుణముల మొదలి వేల్పు;
ప్రోది దేవతలను బుట్టింప రక్షింపఁ
గారణంబగు నజుఁగన్న వేల్పు;

గీ. శంఖచక్రాలు సరిఁబట్టి చటులరిపులఁ
దఱిగి పడవేసి పొలిచెడి దండివేల్పు;
సిరిపురమ్మున వేంకటేశ్వరుఁ డనంగఁ
గూర్మి శరణాగతులఁ బ్రోచు గొప్పవేల్పు. 1

అడుగో! అతడే వేంకటాద్రిపై ఒప్పిదముగా కనుపించే గొప్పదేవుడు. తన ఒకేరోమకూపములో ఎన్నో బ్రహ్మాండములు పిక్కటిల్లగా ప్రకాశించే మహామహుడు. తనకుక్షిలోనుండే పదునాల్గు భువనాలను ఒకప్రక్కకు నెట్టి త్రొక్కి పట్టి తనపాదముతో కొలిచిన గొప్పదేవుడు. వేదాలు, శాస్త్రాలు ఉగ్గడిస్తున్నా చూడ శక్యముకాని అహ్లాదకరమైన గుణాలుకల ఆదిదేవుడు అతడే. చక్కగా దేవతలను పుట్టించడానికి రక్షించడానికి కారణభూతుడైన బ్రహ్మదేవుని కన్న తండ్రి అతడే. శంఖచక్రాలను చేతులందు ధరించి దుర్మార్గులగు శాత్రవులను హింసించి నేల కూలద్రోసి వెలిగేవాడు ఆ దైవమే. అతడే తిరుమలలో శ్రీవేంకటేశ్వరు డనబడుతూ ప్రీతితో శరణుజొచ్చేవారిని కాపాడుతున్న దేవవరేణ్యుడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వాఁడెవేంకటాద్రిమీఁద	86	422	1	283

అవ: సర్వవ్యాపకుడైన పరంధాముని పరమశక్తిని కొనియాడుతున్నాడు.

సీ. అ య్యాదిదేవుఁడే అందరి పాలిటి
కీ మాడ్కి దేవుఁడై యేగుదెంచె;
కోరిన పరమయోగుల చిత్తములలోన
నే రీతి నుండెనో యీశుఁ డితఁడు;
చేరవచ్చిన నిజాశ్రితుల నెల్లరఁ బ్రోవ
నీ రీతి నున్న వాఁ డీశుఁ డితఁడు;
కుటిలదైతేయుల కోటానఁగోటుల
నెటువలెఁ ద్రుంచెనో యీశుఁ డితఁడు;
కనులకు పండువై కరుణాస్వరూపుఁడై
యిటువలె నున్నవాఁ డీశుఁ డితఁడు;

గీ. తక్కక యజాండతతు లెల్ల తా భరించి
యెక్క డేరీతి నుండెనో యీశుఁ డితఁడు;
తిరుమలాధీశుఁడై తేజు దెసల వెలుఁగ
నిక్కడీ రీతి నున్నవాఁ డీశుఁ డితఁడు. 2

ఆ ఆదిదేవు డొకడే ప్రార్థించినవారి యిష్టానుసారం ఆయారూపాలతో ప్రత్యక్ష మౌతున్నాడు. అట్టి యీ దేవుడే త న్నుపాసించిన యోగివరుల హృదయాలలో ఏ విధంగా అణువై యుండినాడోగదా! భగవంతుడు బృహద్రూపిగా అణుస్వరూపుడుగా కూడ నుండు ననుట. త న్నాశ్రయించిన వారు తనవద్దకు రాగా ఈ విధంగా సగుణుడై యున్నాడు. ఈ ప్రభువు కుత్సితులైన కోటానకోట్ల రాక్షసులను ఏ విధంగా సంహరించెనో కదా! ఆశ్చర్యమనుట. కనులపండువుగా కారుణ్యమూర్తిగా ఈ ప్రభువు ఇటువలె (అనిర్వాచ్యంగా) నున్నాడు. బ్రహ్మాండాల సమూహమును మోస్తుంటాడు. ఈ స్వామి ఎక్కడ ఏ విధంగా ఉంటాడో ఎవరికీ అంతుపట్టదు. అట్లయినా ఇప్పుడు ఈ తిరుమలకు ఈశుడై తన తేజస్సు దిక్కుల పిక్కటిల్లగా ప్రకాశిస్తున్నాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఆదిదేవుఁడై	21	127	1	87

అవ: సర్వశాస్త్రసారమైనవాడు, సకలమునకు మూలమైనవాడు, త్రికాలా బాధ్యుడు శ్రీవేంకటేశ్వరుడే యని నిర్ధారణ చేయుచున్నాడు.

సీ. ఎంత చదివి చూడ నితఁడే ఘనుఁడుగాక
వేల్పు లేలెడువారు వేఱు గలరె?
మొదల జగాలకు మూల మయినవాఁడు
తుదఁ బ్రళయమునాఁడు తోఁచువాఁడు
కదిసి నడుమ నిండి కలిగియుండెడివాఁడు
విశ్వంభరుఁడు దక్క వేఱుగలరె?
పరమాణు వగువాఁడు బ్రహ్మాండ మైనవాఁ
డఖిలజీవులకు చో టయినవాఁడు
పరమైనవాఁడు ప్రపంచ మయినవాఁడు
హరి యొక్కఁడే గాక యొరులు గలరె?

ఆ. పుట్టువులును భోగమోక్షమ్ము లైనవాఁ
డెట్టయెదుట లోన నెసఁగు వాఁడు
గరుడశైలమందుఁ గమలతో నొప్పు దై
వత మొకండుగాక పరులు గలరె? 3

ఎన్నిశాస్త్రాలు చదివి చూచినా, ఈ శ్రీశుడే గొప్పవాడు గాని వేరే రక్షకులెవ రున్నారు? లే రనుట. జగత్తులకు మూలమైనవాడు, కడపట ప్రళయంలో కూడ నాశములేక నిలిచియుండేవాడు, మధ్యకాలంలో అంతట నిండియుండేవాడు, సకలమును భరించునట్టి ఈ ప్రభువు గాక వేరే ఉన్నారా? లే రనుట. తాను అణువు, బ్రహ్మాండము నయి సమస్తజీవులకు స్థానమైనవాడు, పరుడై ప్రపంచరూపుడయినవాడు హరి యొక్కడుగాక అన్యు లెవరున్నారు? లేరని భావం. జన్మ భోగమోక్షస్వరూపుడు, ఎదుట, లోన ప్రకాశిం చువాడు, గరుడాద్రిపై పద్మావతితో ఒప్పియుండే వాడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు గాక ఇతరు లెవ రున్నారు?

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎంతచదివిచూచిన	117	98	2	68

గీ. ధరణి తలకొని ధర్మమ్ము తా నిలుపుట
కలుషదూరు నఖర్వమౌ గర్వరేఖ;
నిలిచి లోకమ్ము లన్నియు నిలుపు ఘనత
కలియుగమ్మున వేంకటాచలవిభునిదె. 5

బ్రాహ్మణులు వర్ధించే వేదములు సోమకాసురవిరోధి కీర్తివైభవమే (మత్స్యావతారం). సంపదలతో నొప్పిన దేవతలజీవనం అమృతాన్ని చిలికి యిచ్చిన దేవదేవుని దయాధర్మభిక్షయే (కూర్మావతారం). భూలోకంలో హిత కరమైన ఈ సుఖ మంతయు హిరణ్యాక్షుని చంపిన దేవుడు సంపాదించిన దియే (వరాహావతారం), సమయములో పితరులవలె కాపాడుట ప్రహ్లాదుని కాపాడిన ఆ దేవుని అనురాగమే (నరసింహావతారం). దేవేంద్రాది దేవతల మనుగడ బలిచక్రవర్తిని బంధించిన ఆ భగవంతుని కృపచేత గల్గినదియే (వామనావతారం). ఋషీశ్వరుల ఆపదలు తొలగిపోవుట ఆ క్షత్రియకులాం తకుని ప్రాభవంవల్లనే (పరశురామావతారం). అశరణులకు శరణ మైనది ఆ సీతావల్లభుని సౌజన్యమే (రామావతారం). పండితుల ప్రశంసలకు పాత్రములైె భూభారం తొలగుటలు ఆ వాసుదేవుని బలంచేతనే (శ్రీకృష్ణా వతారం). భూమిపై ధర్మమును నిలబెట్టినది పాపరహితుడైన ఆ భగవంతుని అధిక మగు గర్వరేఖయేగదా! (బుద్ధావతారం). కలియుగములో స్థిరుడై లోకాలను రక్షించే ఘనత ఆ వేంకటాచలవిభునిదేగదా! (కల్క్యవతారము).

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అందరి బ్రదుకులు	65	335	1	223

అవ: అనంతకల్యాణగుణుడైన భగవంతుని చేతితో చూపుతూ ఆయనను సేవించి సుఖించుడని భక్తులను ఉద్బోధిస్తున్నాడు.

సీ. భువనాధిపతి వీఁడె పురుషోత్తముఁడు వీఁడె
వివిధప్రతాపకోవిదుఁడు వీఁడె
మరుజనకుఁడు వీఁడె మహిమాధికుఁడు వీఁడె
సగుణుండు సర్వరక్షకుఁడు వీఁడె
సర్వకాముఁడు వీఁడె సర్వాత్మకుఁడు వీఁడె
శుభమూర్తి వీఁడె శ్రీవిభుఁడు వీఁడె
దినకర తేజుండు దేవదేవుఁడు వీఁడె
బుధకల్పకము దయానిధియు వీఁడె

ఆ. నిగమవేద్యుఁడైన నిత్యుండు స్తుత్యుండు
వీఁడె వేంకటాద్రివాఁడు వీఁడె;
చేతు లెత్తి మ్రొక్కి సేవింపఁ గదరయ్య!
యెల్ల శుభము లిచ్చు నృహరి వీఁడె. 6

లోకాలకు అధిపతి, పురుషులలో ఉత్తముడు, బహుప్రకార ప్రతాపాలు కలవాడు, మన్మథుని కన్నతండ్రి, మహిమచే గొప్పవాడు, కల్యాణ గుణసహితుడు, సకలాన్ని కాపాడేవాడు, పూర్ణకాముడు, సర్వస్వరూపుడు, శుభాకారుడు, లక్ష్మీప్రియుడు, సూర్యతేజుడు, దేవాధిదేవుడు, బుధులపాలిటికి కల్పవృక్షమైనవాడు, దయకు ఖనియైనవాడు, వేదాలచే తెలియదగ్గవాడు, శాశ్వతుడు, స్తుతింపదగినవాడు ఇతడే. వీడే వేంకటాద్రినాథుడు. చేతులెత్తి మ్రొక్కి సేవించండి. ఈ నరహరియే సకలశుభాలిచ్చేవాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సేవించరో జనులార	385	500	4	337

అవ: స్వామివారి రామావతారంలోని కొన్నివిశేషాలను వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. ఇతఁడే పరబ్రహ్మ మిదె. రామకథ శత
కోటివిస్తరము వాక్పుణ్యఫలము
ధరణి రాముఁడు పుట్టె ధరణిజఁ బెండ్లాడె
అడవిలో మునులకు నభయ మొసఁగె
సొరిది ముక్కుఁజెవులు చుప్పనాతికిఁ గోసె
ఖరదూషణాదుల నఱకి వేసె
కిష్కింధ నిచ్చె సుగ్రీవున కంబుధి
దాఁటి మర్కటములదండుతోడ
కనలి రావణకుంభకర్ణాదులం జంపి
లలి విభీషణునకు లంక నిడియె;

గీ. మగువఁ జేకొని యరుదెంచె మరల పురికి;
భరత శత్రుఘ్ను లూర్మిళాపతి భజింప
పుడమిఁ బాలించె కుశలవపుత్త్రులఁ గనె
నేఁడు శ్రీవేంకటాద్రిపై నిలిచియుండె. 7

రామకథ తెలిపే రామాయణం శతకోటిగ్రంథ మైనది. వాగింద్రియానికి పుణ్యఫల మైనది. అందులో ప్రతిపాదింపబడిన కథానాయకుడు రాముడే పరబ్రహ్మ స్వరూపుడు. అతడు భూమిలో అవతరించినాడు. భూపుత్రిని సీతను పెండ్లాడి నాడు. దండకారణ్యంలోని మునులకు రాక్షసబాధ నివారిస్తానని అభయ మిచ్చినాడు. శూర్పణఖ ముక్కుచెవులు కత్తిరించినాడు. అటు పై ఖరదూష ణాదులను చంపినాడు. సుగ్రీవుణ్ణి కిష్కింధకు రాజు చేసినాడు. కోతిమూకతో సముద్రం దాటినాడు. కోపముతో రావణకుంభకర్ణాదిరాక్షసులను సంహరించి విభీషణుని లంకకు రాజుచేసినాడు. సీతతో తిరిగి అయోధ్యకు చేరుకున్నాడు. భరతుడు, శత్రుఘ్నుడు, ఊర్మిళాభర్త-లక్ష్మణుడు తన్ను సేవింపగా భూమిని పాలించినాడు. కుశలవులనే పుత్త్రులను కన్నాడు. ఇపుడు శ్రీవేంకటాద్రిపై వేంకటేశ్వరుడుగా ప్రకాశిస్తున్నాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇతఁడే పరబ్రహ్మ	389	519	4	351

అవ: రఘుపతివిజయము లుగ్గడిస్తున్నాడు.

సీ. కులగిరు లదరెను కువలయమ్ము వణంకె
నిల రాఘవుఁడు రథ మెక్కినంతఁ
గలఁగె సాగరములు కంపించె జగములు
బలువిల్లు నమ్ములఁ బట్టినంత
పిడుగులు దొరఁగెను పెనుగాలి విసరెను
తొడిఁదొడి బాణముల్ దొడిగినంత
ముడివడె దిక్కులు మ్రొగ్గె దిగ్గజములు
నెడపక రావణు నేసినంత;

ఆ. చుక్కలెల్ల డుల్లె స్రుక్కె భూతమ్ములు
త్రొక్కి యసురతలలు ద్రుంచినంత;
నెలమి వేంకటాద్రి నిలువ నందఱకును
సులభముగ లభించె శుభము లెల్ల. 8

శ్రీరామచంద్రుడు రథ మెక్కగానే కులపర్వతాలు అదిరిపోయాయి. భూమి వణకింది. ఆయన ధనుర్బాణాలు తీసుకోగానే సముద్రాలు కలక బారినవి. లోకాలు గడగడలాడి. పోయాయి. బాణసంధానం చేయగా పిడుగులు పడినాయి. తుఫానుగాలి వీచింది. రావణాసురుడి పై బాణాలు వేయగానే దిక్కులు తారుమారైనవి. దిగ్గజాలు ఒరిగినవి. రావణుణ్ణి త్రొక్కి తలలు తరుగగా నక్షత్రాలు రాలాయి. పంచభూతాలు స్రుక్కిపోయాయి. ఇప్పుడా దేవుడే వేంకటాద్రిపై వెలిశాడు. కాబట్టే అందఱికి శుభాలు సులభంగా లభిస్తున్నాయి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వినుఁడిదె రఘుపతి	389	518	4	350

అవ: ఏడుకొండలరాయడే ఆనాటి రఘురాముడై కావించిన ఘన కార్యాలు ఉగ్గడిస్తున్నాడు.

సీ. సర్వరక్షకుఁడైన సర్వేశుఁడే గాక
మైథిలీవరుఁడు సామాన్యనరుఁడె?
కొండపొడవులైన ఘోరవానరకోటి
గుండుకొనన్ వార్ధిదండఁ జేర్చి
నిండునీరధి గట్టి నిగిడి లంక జయించెఁ
బ్రాకృతమనుజుఁడే రామవిభుఁడు ?
దేవకంటకుఁడైన రావణు సహమిత్ర
బాంధవమ్ముగఁ గూల్చె భండనమున

గీ. అల విభీషణు లంకకు నధిపుఁ జేసెఁ
బరఁగ జానకితోఁ గూడి పట్ట మేలె
సప్తశైలనివాసుఁడై జగముఁ బ్రోచు
నినకులుఁడు జనమాత్రుఁడే యెంచిచూడ ? 9

సకలమును కాపాడేవాడు, సకలమునకు ప్రభువు అయిన జానకీ భర్త సామాన్యమానవుడా? కాదని భావము. కొండలవలె ఉన్నతులు, దండిమగలైన వానరులను సముద్రసమీపాన మూగింపజేసి గంభీరసాగరం మీద వంతెన కట్టించాడు. లంకను జయించాడు. అట్టి రామప్రభువు సాధారణమనుజుడా? కాదని ఎఱుగునది. అతడు దేవతలకు విరోధియైన రావణుని పుత్రమిత్రబంధుసమేతంగా యుద్ధంలో కూల్చినాడు. అతని తమ్ముడైన విభీషణుని లంకకు ప్రభువును చేశాడు. సీతాసమేతుడై రాజ్య పాలనం చేశాడు. ఒప్పుగా సూర్యవంశంలో పుట్టి లోకం ఏలే ఏడుకొండలవాడై యున్నాడు. ఇతడు సామాన్య నరుడా? కాదని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సర్వరక్షకుడైన సర్వేశుడే	386	503	4	339

అవ: ఒంటిమిట్టలో వెలసినరఘురాముడే దేవాధిదేవుడైన తిరుమలేశు డనుచున్నాడు.

సీ. ఇందఱ మహిమమ్ము లేడనుండె నితండు
వేడుక హరువిల్లు విఱచునాఁడు
ముందటి జలధి యేమూలఁ జేరెను గిరుల్
నెట్టించి వంతెనఁ గట్టునాఁడు
ఒగి మహేంద్రాదు లెం దొదిగి రీతిని లెంక
చెచ్చెర ద్రోణాద్రి దెచ్చునాఁడు
ఎందుఁ జొచ్చె విరించి యిచ్చిన వరములు
గెరలి రావణుతలల్ తఱుగునాఁడు

గీ. యముఁ డెచటి కేగె సరయువునందు నీతఁ
డెల్ల జీవులకును మోక్ష మిచ్చునాఁడు;
ఒప్పవలదఁటె రఘువీరుఁ డొంటిమిట్ట
తిరుమలవిభుండు దేవాధిదేవుఁ డనుచు. 10

ఈ దశరథరాముడు అలవోకగా శివధనుర్భంగం చేసేటప్పుడు ఇతర దేవతల మహిమలు ఏమైనవి? సర్వాధికమహిమగలవాడు శేషాద్రివిభు డనుట. అతడు పర్వతాలు దొర్లించి వంతెన కట్టించేనాడు అపూర్వపుసముద్రం ఏ మూల దాగినది? రామునిమ్రోల సముద్రుడు హీనపరాక్రము డాయెనని భావము. ఈతని భక్తుడు ఆంజనేయుడు త్వరితంగా ద్రోణగిరిని పెల్లగించి తెచ్చేనాడు ఆ ఇంద్రాదిదేవతలు ఎక్కడ నక్కి వుండినారు? రామునిదాసుని శౌర్యం ఇంద్రాదుల శక్తి కన్న మిన్నయని భావం. చెలరేగి రాముడు రావణుని తలలను తెగనఱికే సమయంలో ఆబ్రహ్మ దేవు డిచ్చిన వరా లెక్కడ ప్రవేశించాయి? శ్రీరామసన్నిధిలో ఇతరదేవతల వరాలు పనిచేయ వన్నమాట! నిర్యాణకాలంలో సరయూనదిలోనికి తనతోపాటు దిగిన సర్వప్రాణులకు తాను మోక్ష మిచ్చేనాడు జీవుల పాపపుణ్యములకు అనుగుణములైన ఫలములిచ్చే యమధర్మరాజు ఎక్కడికి వెళ్ళినాడు? భక్తులకు మోక్షం తప్పనిసరి యని తెలియునది. ఒంటిమిట్ట రామభద్రుడే దేవాధిదేవుడైన ఈ తిరుమలరాయడని ఒప్పుకొనవలసినదే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇందులోనే కానవద్దా	96	477	1	320

అవ: విట్ఠలేశుడే శ్రీనివాసుడని ఆతని మహిమలు పేర్కొనుచున్నాడు.

సీ. అక్షీణ పాండవ పక్షపాతి యితండు
విమలుఁడౌ విదురుని విం దితండు;
రమణి ద్రోవది మానరక్షకుఁ డీతఁ డు
ద్ధవుపాలి పారిజాతం బితండు;
మందగొల్లెతలకు మాంగల్య మీతఁ డ
య్యక్రూరుపాలి భాగ్యం బితండు
నందయశోదల నవనిధాన మితండు;
రుక్మిణీచిత్తహరుం డితండు;

గీ. దేవకీవసుదేవుల దివ్యపదవి
యితఁడు; దాసులకును కల్పవృక్ష మితఁడు;
వేంకటాద్రిని గొలువున్న విట్ఠలుండు
ముగురుమూర్తుల తేజంపుమూల మితఁడు. 11

పాండవులందు నశింపని పక్షపాతం గలవాడు, పరిశుద్ధాత్ముఁడగు విదురునికి అతిథియైనవాడు, అక్షయవస్త్రము లిచ్చి ద్రౌపదిమానాన్ని కాపాడినవాడు, ఉద్ధవునికి కోరిక లిచ్చే కల్పవృక్షం వంటివాడు, గొల్ల పడతులకు మాంగల్యం వలె సౌభాగ్యప్రదుడు, అక్రూరునిపాలిటి భాగ్యమైనవాడు, నందునకు యశోదకు తొమ్మిదినిధుల వంటివాడు (క్రొత్త లిబ్బి), రుక్మిణీదేవి మనస్సును హరించినవాడు, తల్లిదండ్రులైన దేవకీవసుదేవులకు స్వర్గస్థానమైనవాడు, భక్తులకు కోర్కు లివ్వడంలో పారిజాతంవంటివాడు, వేంకటాచలంలో కొలువు దీరిన విట్ఠలుడు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల తేజస్సునకు మూలమైన ఈ వేంకటేశ్వరుడే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వీఁడివో కొలువున్నాఁడు	391	526	4	355

అవ: పాండురంగడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డొకరే నంటూ కృష్ణావతారములోని కొన్ని విశేషాలను పేర్కొంటున్నాడు.

సీ. కంటి గంటి నితని గని కృతార్థుఁడ నైతి
వింటి వింటి నితని విమలకథలు
గోవర్ధనం బెత్తి గొల్లలకాతరం
బుడిపిన చిన్నారిబుడుతఁ డితఁడ ?
పూతనఁ బొరిగొన్న బొట్టెఁ డీతఁడ ? చేత
గ్రచ్చకాయలనాడు కన్నఁ డితఁడ ?
బాలసఖుండు కుచేలున కిష్టసం
పద లొసంగిన కృపాపరుఁ డితండ ?

గీ. విశ్వరూపమ్ముఁ జూపిన వేదమయుఁడు
ధరణిభారమ్ము మాన్పిన పరమమూర్తి
పాండురంగమ్మునను ఫణిపర్వతమున
నెసఁగువాఁ డీతఁడా ? విఠ్ఠలేశ్వరుండు. 12

ఈ శ్రీనివాసుని పలుమారు దర్శించాను. దర్శించి కృతార్థుడ నైనాను. ఈతని పుణ్యప్రదములైన కథలను పలుమారు విన్నాను. ఇతడు బుడుతడై గోవర్ధనగిరి నెత్తి గొల్లల భయాన్ని పోగొట్టినవాడు. ఈ పాపడే పూతనాజీవితాపహర్త. చేతితో గ్రచ్చకాయలాట లాడిన అర్భకు డితడే. చిననాటిచెలికాడు కుచేలునకు కోరిన సంపదల నన్నిటి నొసగిన దయాపరు డితడే. కురుపాండవయుద్ధములో విశ్వరూపం చూపిన వేదమూర్తి, దుష్టులను శిక్షించి భూభారం మాన్పిన పరాత్పరుడు, పండరిక్షేత్రంలోను, శేషాద్రిమీదను వెలసి వెలుగొందే ఈ దేవుడే ఆ దేవుడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కంటిఁ గంటి వీఁడివో	386	498	4	335

అవ: శ్రీవేంకటేశ్వరుడే విట్ఠలస్వామి. అతని కృష్ణావతారమహిమను వర్ణించు చున్నాడు.

సీ. సతతమ్ము రుక్మిణీసత్యల నడుమన
రాగిల్లు సింగారరాయఁ డితఁడు
చతురత సనకాదిసంయమీంద్రుల మతిఁ
జిందు ద్రొక్కెడు పరానంద మితఁడు
నిఖిలబృందారక నిచయమ్మునకుఁదల
దాచుకొనంగ నాధార మితఁడు
కాంక్షతో గొల్లెతల్ గావించిన తపమ్ము
పండి కైవస మైన భాగ్య మితఁడు

గీ. నందవసుదేవులకు యశోదేందుముఖికి
దేవకికి కనుపండువు దృఢసుభక్తి
గొలుచు దాసులకును కల్పకుజ మితండు
వేంకటాద్రిని నెలకొన్న విట్ఠలుండు. 13

రుక్మిణీసత్యభామల నడుమ ఎల్లప్పుడు అనురాగవంతుడై యుండే శృంగార మూర్తి ఇతడే. సనక సనందనాది పరమయోగీంద్రుల హృదయాలలో చాతుర్యంగా చిందులు ద్రొక్కే పరమానందస్వరూపు డితడే. అన్ని విధములైన దేవసమూహాలరక్షణకు ఆధారమైనవా డితడే. కోరికతో గొల్లభామలు చేసిన తపః ఫలంగా చేతికందినభాగ్య మితడే. దేవకీవసుదేవులకు, నందయశోదలకు కనుల పండువుచేసినవా డితడే. నిశ్చలమైన భక్తితో కొలిచే దాసులకు కోరికలిచ్చే కల్పవృక్షమితడే. వేంకటగిరిపై వెలసిన విట్ఠలుడుకూడ ఇతడే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వేవేలచందాలవాడు	380	468	4	315

అవ: ఏడుకొండలవానివైభవమును తనివోక వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. ఇతఁడు చేసినచేఁత లెన్నిలే విలమీఁద
విశ్వవిఖ్యాతైక వీరుఁడితఁడు;
కుడువఁడా ప్రాణముల్ గొనుచు పూతనచన్ను ?
తుడువఁడా ఖలుల నుదుళ్ళవ్రాలు ?
అడపఁడా నేలపై నాశకటాసురు ?
వడువఁడా కంసభూవరుని నెత్రు ?
పెట్టఁడా దనుజారిబిరుదు జగమ్మందు ?
కట్టఁడా బలిదైత్యు కదలకుండ ?
మెట్టఁడా కాళియుమేటితలల్ ? చావఁ
గొట్టఁడా క్రూరుల కోట్లు కోట్లు ?

గీ. మఱపఁడా ప్రాణులకు జన్మమరణములను ?
పఱపఁడా గంగఁ దనపాదపంకజమున ?
చెఱుపఁడా పాపములు శేషశిఖరివిభుఁడు ?
నెఱపఁడా లోకములనిండ నిజయశమ్ము ? 14

ఈ వేంకటేశ్వరుడు పుడమిలో చేసిన ఆశ్చర్యకరములైనపను లెన్నియో గలవు. ఇతడు ప్రపంచప్రఖ్యాతిగాంచిన ఏకైకవీరుడు. పూతనచను బాలతో ఆమె ప్రాణములనే పానం చేసినాడుగదా! దుష్టుల నొసటివ్రాతలు తుడిచి మట్టుపెట్టెను గదా! శకటాసురుని నేలపైనిడి కాల రాచెనుగదా! కంసభూపాలుని నెత్తురు పిండెను గదా! లోకమందు రాక్షసులకు శత్రువు (దనుజారి) అనే బిరుదు ధరించినాడు గదా! బలిచక్రవర్తిని కదలకుండ కట్టి వేసినాడుగదా! కాళియుని విశాలఫణములను త్రొక్కి నాట్యమాడెనుగదా! కోట్లకొలది క్రూరులను చావమోదెనుగదా! ప్రాణి కోట్లకు జననమరణాలను కల్పించెనుగదా! గంగను తన పాదపద్మములనుండి లోకము పునీతముజేయ ప్రవహింపజేసెనుగదా! పాపములను పటాపంచలు చేయునుగదా! ఈ శేషాద్రినాథుడు తనకీర్తిని లోకములందు వ్యాపింపజేసెను గదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇతఁడుచేసిన చేఁత	21	126	1	86

అవ: సర్వకాల సర్వావస్థలందును ప్రాణుల హృదయాలలో ఒకేఒక దేవుడు - శ్రీనివాసుఁడే ఉన్నాడనుచున్నాడు.

సీ. తలఁచి చూచినఁ గాక తనలోనె మఱచిన
 తలఁపుల కొనవాఁడు దైవ మొకఁడె
పలికి చూచినఁగాక పలుకక మానిన
 పలుకులకొనవాఁడు పరమః డొకఁడె
కనువిప్పినను గాక కనురెప్పమూసిన
 కనుచూపుకొనవాఁడు ఘనుఁ డొకండె
వినిన వీనులఁగాక విన కట్టి మానిన
 వినుకులకొనవాఁడు విష్ణుఁ డొకఁడె

ఆ. మేలుకొంచియున్న మించి నిద్రించిన
కాలము కొనవాఁడు గరుడశైల
వాసుఁ డొకఁడె యెడఁద వలనుగ నున్నాఁడు
కీ లెఱుంగ ముద్దుకృష్ణుఁ డితఁడె.

కోరి తనలో చూచినను చూడలేకపోయినను లన్నింటికి అవధియైన వాడు అనగా చివరగా కోరదగినవాడు దేవు ఒక్కడే. అనగా భగవంతు నెఱింగిన గాని మోక్ష మబ్బదని తాత్పర్యం. స్తోత్రములు చేసినను పెదవులు గదుపక ధ్యానించినను ప్రాబలుకులకొననుండువాడు ఆ దైవమే. ఉపనిషత్తులవల్ల తెలియదగినవాడని భావం. "యతో వాచో నివర్తంతే-తద్ధామ పరమం మహత్" అని గదా శాస్త్రము. వెలిచూపుతో జూచినను లోజూపుతో నరసినను చూపులకు అవధియైన వాడు ఆ ఘనుడే. 'అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణ స్థితః' అనువాక్య మిచ్చట అనుసంధేయము. దేవ దర్శనముతో చూపు సార్థకమై ఇతరదర్శనమును కోరదు గనుక దేవుడు చూపులకొనవా డనుట! భక్తుడై భాగవతకథలు విన్నను, వినకపోయినను వినదగిన వార్తలకు అంతమున నుండువాడు ఆ విష్ణువే. భాగవతకథలు ఆలించి మించిన భక్తు డటుమీద ఎట్టి వ్యర్థాలాపములు ఆలకించడని సారాంశం. జీవుల జాగ్రదవస్థలోగాని, నిద్రావస్థలో గాని గరుడాచలపతి అవిచ్ఛిన్న కాలస్వరూపుడై కాలానవచ్ఛిన్నుడై మనఃకుహరాలలో అలరారు తున్నాడు. మర్మం తెలిసితే ఇతడే ఆ చిన్నికృష్ణు డని బోధపడుతుంది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇహ పరములు గొన	266	380	3	256

అవ: చంద్రునకు గోకులచంద్రుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరునకు పోలికను సూచించి వేంకటేశుని ఆధిక్యమును వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. చంద్రుండు గోకులచంద్రుండునుం బుట్టె
నీతండు నాతండు నే మగుదురొ ?
వార్ధిపుత్త్రుఁ డతండు వార్ధియల్లుఁ డితండు
వాని కేలికయౌచు వఱలు నితఁడు
ఆతండు తెల్లన యీతండు నల్లన
యెల్లరకుం జూడ నే మగుదురొ ?
ఆతఁ డమృతనిధి; యమృతనాథుఁ డితండు
వాఁ డెందు వీనికి జోడుకాఁడు

గీ. ఆతఁ డందఱు (గనఁగఁ బూర్వాద్రి నమరె
నీతఁడు వృషాద్రి యిరవుగా నెసఁగినాఁడు
ఉబ్బుసగ్గులు నెలనెల నున్న వతని
కితఁడు చైతన్యరూపుఁడై యెప్పు డొప్పు. 16

చంద్రుడు, గోకులచంద్రుడు ఇద్దరు ఉదయించిరి. ఆ యిద్దఱకు గల చుట్టరిక మెట్టిది? చంద్రుడు సముద్రుని పుత్రుడు. ఈతడు సముద్రునకు అల్లుడు. ఇతడు ఆ చంద్రునకు ప్రభువై యొప్పుచున్నాడు. ఆ చంద్రుడు తెల్లనివాడు. ఈ గోకుల చంద్రుడు నల్లనివాడు. వీరందఱకు చూడ నెట్లు తోతురో! ఆ చంద్రుడు అమృత నిధి. ఈత డమృతనాథుడు. అనగా సౌశీల్య సౌభాగ్యాది సకలకల్యాణ గుణాలకూ స్వయంవరపతి; లేదా నిత్యసూరులకు నాథుడు. ఆత డీతనికి ఏ విధముగా కూడ ఈడు కాడు. చంద్రుడందఱకు దర్శనమిస్తూ పొడుపుకొండపై పొడసూపుచుండగా ఈ శ్రీశుడు వృషభాద్రియే ఎప్పుడు వాసస్థానంగా ప్రకాశిస్తున్నాడు. ఆ చంద్రునికి ప్రతిమాసము వృద్ధి క్షయము లున్నవి. అట్లుగా కీతడు అనవరతము చైతన్యరూపుడై వెలుగొందు చుండును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చూడ నరుదాయెనమ్మ	221	114	3	77

అవ: తిరుమలేశుడు కృష్ణుడై కావించిన చాణూరముష్టికవధను వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. ఎటువంటిరౌద్రమో యెటువంటి కోపమో
తటతట నిరువంక దాటె వీఁడె
తోరపుచేతులతో మల్ల చఱచుచు
నతిదారుణపులీల నవుడు గఱచి
కొరించి చాణూరు కడు భంగపఱచుచు
వీరుఁడై యెముకలు విఱిచె వీఁడె
పిడు గడఁచినయట్టు పెడచేత నడఁచుచుఁ
బడనీక గుండెలోపలికిఁ బొడిచి
తొడరి ముష్టికుని నెత్తుక కృపన్ విడనాడి
వడివెట్టి నెత్తురు వడిచె వీఁడె

గీ. బుసలుకొట్టుచు నిడుదయూర్పులఁ జెమర్చి
మసిగఁ బెదపెద్దమల్లుల మట్టి దంచి
యెసఁగి తిరువేంకటేశుఁడై యెలమి మించి
ముసరు ముసిముసినవ్వుల ముంచె వీఁడె. 17

వేంకటేశ్వరుని రౌద్రము, కోపము ఎటువంటివో వర్ణింప నలవిగాదు. ఇతడు తటతటమని శత్రువురెండువైపులకు దాటినాడు. బలసిన చేతులతో బుజములు, తొడతట్టుచు చాల భయంకరముగా పెదవిగఱచి కేకలువేసి చాణూరుడనే మల్లుని భంగ పఱచి ఎముకలు విరుగగొట్టిన వీరు డితడే. పిడుగు అణగద్రొక్కినట్లు ఎడమచేత నణచి క్రిందపడనీయక గుండెను లోనికి పిడికిలితో పొడిచి ప్రయత్నముతో ఆ ముష్టికుని ఎత్తుకొని నిర్దయుడై పిడిచి నెత్తురు పిండినాడు. కోపముతో బుసకొట్టుచు, దీర్ఘముగ నిశ్వాసాలు వదలుతూ, చెమటపట్టగా పెదపెద్దజెట్టీలను మట్టుపెట్టినాడు, అతిశయముగ వ్యాపించే చిరునవ్వులలో భక్తులను ముంచెత్తుచున్నాడు.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎటువంటి రౌద్రమో :	34	211	1	141

అవ: వేంకటాద్రివిభుడే తనపాలిదేవు డని ముక్తకంఠముగా వక్కాణించు చున్నాడు.

సీ. అభయం బొసంగెడి యాతఁ డెవ్వఁడు పూర్వ
మిభరాజరక్షణం బెవఁడు సలిపె;
నుభయవిభూతుల కొడయఁ డెవ్వఁడు జగ
త్ప్రభుఁ డెవ్వఁ డతఁడె నాపాలివేల్పు
శరణార్థికోటికి దరిదాపెవం; డింది
రారమణీమనోరమణుఁ డెవ్వ?
డమరవిరోధినిహంత యెవ్వఁడు పరా
త్పరుఁ డెవ్వఁ డతఁడె నాపాలివేల్పు;

గీ. శంఖచక్రగదాఖడ్గశార్ఙ్గపాణి
యెవఁడు పరిపూర్ణుఁ డెవఁడు జీవేశుఁ డెవఁడు
వేదమయుఁ డెవ్వఁ డజహరవినుతుఁ డెవఁడు
వాఁడె వేంకటవిభుఁడు నాపాలివేల్పు. 18

'అభయం సర్వభూతేభ్యో దదా మ్యేత ద్వ్రతం మమ' అన్న రీతిగా అభయప్రదాన మిచ్చేవా డెవడో, మునుపు కరిరాజు నెవడు కాపాడెనో, ఐహిక పారలౌకికసంపద లిచ్చే ప్రభు వెవ్వడో, అతడే నాపాలిటిదేవుడు. శరణువేడే జనానికి అందుబాటులో నుండేవా డెవడో, శ్రీమహాలక్ష్మికి ప్రాణనాయకు డెవడో, దేవతలకు ఎగ్గులు చేసే దానవులను చంపినవా డెవడో, ఎవడు పరాత్పరుడో అతడే నాదైవము. ఎవడు శంఖము, చక్రము, గద, ఖడ్గము, శార్ఙ్గమనెడు విల్లు హస్తములందు కలవాడో, ఎవడు పరిపూర్ణుడో, జీవరాశికి ప్రభువో, వేదస్వరూపుడో, బ్రహ్మచే, శివునిచే కొనియాడబడేవా డెవడో ఆ వేంకటగిరీశుడే నాపాలివేల్పు.

భక్తుని అనన్యభక్తి ఇచట చక్కగ నిరూపిత మైనది.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
శరణం బితఁడే	368	403	4	270

అవ: శ్రీనివాసుడే నృసింహస్వామియై చేసిన హిరణ్యకశిపుసంహారమును అభివర్ణించుచున్నాడు.

సీ. ఉక్కుకంబమునుండి యుదయించె వైశాఖ
 శుక్లచతుర్దశి స్తుత్యుఁ డతఁడె
తొడికి దైత్యుని తన తొడలపైకిఁ దిగిచి
 కడుపును వ్రచ్చి రక్తమ్ము చల్లి
జడియక ప్రేవులు జన్నిదమ్ములు గాఁగ
 మెడఁ దగిలించుక మెఱసె వాఁడె
పెదవుల నుదుటునఁ బెనుగోళ్ళఁ జింపుచుఁ
 బొరిఁ బొరి నుమియుచుఁ బునుక గొఱికి
చదరపుగుండియ చప్పరించుచు రెచ్చి
 మెదడు గందమ్ముగ మెత్తె వాఁడె

గీ. అందఱి భయమ్ము దీర్చుచు నంకమందు
లక్ష్మి సొబగార; గద్దెఁ బ్రహ్లాదు నెదుటఁ
గొలువుసింగారమై యహోబలమునందు
నురగగిరి నొప్పు శ్రీ నృసింహుండు వాఁడె. 19

వైశాఖశుక్లచతుర్దశి (మందవారము, స్వాతినక్షత్రము) నాడు ఉక్కుకంబమునుండి పుట్టి పొగడికతో నెగడినాడు. రాక్షసుడైన హిరణ్యకశిపుని తన తొడలపైకి చేర్చుకొని పొట్ట చీల్చి నెత్తురు వెదజల్లి జంకులేక ప్రేవులు మెడలో జన్నిదములుగా తగిలించుకొని మెఱసినాడు. వాని పెదవులను తన పెద్దగోళ్లతో చింపుచు ఎముకలు కొఱుకుచు మాటిమాటికి ఉమియుచు, వాని విశాలవక్షమును చప్పరించుచు, మరీ రెచ్చిపోయి, వాని మెదడును గంధంగా ఒడలికి పూసుకొనుచు, చూపరుల భయాన్ని పోగొట్టుచూ, లక్ష్మీదేవి ఒడిలో అమరియుండగా, భక్తుడైన ప్రహ్లాదునెదుట కొలువు దీఱి అహోబలమందున, ఇపుడు శేషాద్రిమీద ప్రకాశించు నరసింహు డితడే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కంభమున వెడలి	288	506	3	340

అవ: అప్పుడు హిరణ్యకశిపుని నృసింహమూర్తియై చంపి, ఇప్పుడు అహో బలంలో వుండేవాడు ఏడుకొండలరాయడే యని కంఠోక్తిగ పలుకు తున్నాడు.

సీ. వాడిగోరులచేత వడి హేమకశిపుని
జంపి నెత్తురులతోఁ జల్లులాడి
పొరి నరసింహుఁడై పొడసూపె నలనాఁడె
ముగురుమూర్తులకును మూల మితఁడు;
కొండపైఁ గూర్చుండి కోపంబు విడనాడి
అండనున్న సురల కభయ మిచ్చి
మెండుగ సులభుఁడై మెఱయుచునున్నాఁడు
దండిజగాలకు దైవ మితఁడు

గీ. వేయుకరముల కైదువుల్ వెస ధరించి
చేవమీఱి ప్రతాపాన సిరుల మించి
యీవల నహోబలమ్మది యిరవు గాఁగ
నున్నవాఁ డేడుకొండల యొడయుఁ డితఁడు. 20

కఱకుగోళ్ళతో త్వరితంగా హిరణ్యకశిపుని చంపి నెత్తుటితో జల్లులాడి ఆ సమయంలో నరసింహమూర్తిగా ఈయన దర్శన మిచ్చినాడు. ఇతడే బ్రహ్మవిష్ణురుద్రులకు మూలమైనవాడు. పిదప కోపం చల్లారగా అహోబలం కొండపైన కూర్చుని చెంతకు జేరిన దేవతల కభయ మిచ్చినాడు. అటుపై అందఱికి అతిసులభుడైనాడు. లోకాల కన్నింటికీ ఇతడే దైవం. వేయి చేతులలో ఆయుధాలు మెఱయగా బలాతిశయం కలిగి ప్రతాపముతో సంపదలతో అతిశయించుచు అహోబలం స్థానముగా కలిగి ఉన్నాడు. ఆతడీ యేడుకొండల రాయడే.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చేకొన్నభక్తులపాలి	380	466	4	314

అవ: నృసింహస్వామి లక్ష్మీదేవుల శృంగారరసక్రీడలు హృద్యంగా వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. సరి గొండ లెక్కుచు సరసమాడుకొనుచు
సొరిది మోములు తొంగిచూచుకొనుచుఁ
జలువబండలమీఁదఁ జక్కఁ గూర్చుండుచు
విరులచెండులతోడ వ్రేటుగొనుచు
భవనాశిజలములు పైఁ జల్లుకొనుచును
నవకపునవ్వులు నవ్వుకొనుచు
జమలి కెమ్మోవులు సన్నలఁ జూపుచు
నీరాలలోనికి దూఱఁ బడుచు

గీ. మొనసి తొడలెక్కి వేమారు ముద్దు లిడుచు
ప్రేమమున బిగికౌఁగిళ్లఁ బెనఁగికొనుచు
ఔబలమ్మున శ్రీవేంకటాద్రి నిలిచి
రిరువురును జాణలే నృ కేసరియు సిరియు. 21

నరసింహస్వామియు, లక్ష్మీదేవియు జతగా కొండ లెక్కుతూ, సరసాలాడు కొంటూ, ఒకరిమొగంలోనికి మరొకరు తొంగిచూచుకుంటూ, చలువరాళ్ళమీద హాయిగా కూర్చుంటూ, పూలచెండ్లను ఒకరిపై నొకరు విసురుకొంటూ, భవనాశిజలములు పై ని చల్లుకొంటూ, ముసిముసినవ్వులు నవ్వుకొంటూ, పరస్పరం పెదవులు సంజ్ఞలతో చూపుకొంటూ, పొదరిండ్ల లోనికి దూరుతూ, పర్యాయంగా ఒకరిఒడిలో మరొకరు కూర్చొని ముద్దులాడుకొంటూ, ప్రేమతో బిగికౌగిళ్ళతో పెనగులాడుతూ అక్కడ అహోబలంలో, ఇక్కడ వేంకటాద్రిపైన ఉండే ఈ ఇద్దఱు జాణలే.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇంతులాల చూడరమ్మ	388	511	4	344

అవ: హరికృప యెట్టిదో ప్రహ్లాదవృత్తాంతముఖమున తెలుపుచున్నాడు.

సీ. బలుహేమకశిపుండు ప్రహ్లాదునిం బట్టి
యంబుధి వేయ చట్టాయె నీరు;
కలుషించి క్రమ్మఱ కనదగ్నులం ద్రోయ
జిలుజిల్లు మను హిమజలము లాయె;
దిటవులౌ నేన్గుల దీకొల్పినను వాని
కొమ్ములు తుమురయి దుమ్ము గలిసెఁ;
బట్టి యెత్తి కటికబండలపై వేయ
బట్టబయలె దూది పాన్పు లాయె;

గీ. అవలఁ గంబములోఁ గలఁ డనినఁ గలిగి
చెడుగురక్కసిమూకలఁ జీరి వేసె;
ఫణిగిరినృసింహుఁడై మాకుఁ బవలు రేలు
కనులఁ దోఁచుచు దిక్కయి కాచుచుండె. 22

బలిమికాడైన హిరణ్యకశిపుడు ప్రహ్లాదుణ్ణి సముద్రంలో పడ ద్రోయగా అక్కడినీరంతా గడ్డకట్టుక పోయింది. అటు పై ఆ రాక్షసేంద్రుడు వానిని మండుతున్న అగ్నిలో పడవేశాడు. అంతట ఆ అగ్ని జిల్లుమనే మంచునీ రయింది. పిదప కనకకశిపుడు దిట్టము లైన ఏనుగులను వానిపైకి కవ్విం చాడు. ఆ ఏనుగుల దంతాలు తుత్తునియలై దుమ్ములో కలిసిపోయాయి. మళ్ళీ అతడు ప్రహ్లాదుణ్ణి బాగా పట్టి పైకెత్తి చట్టుబండపై పడవేయించగా అక్కడిబయలే పాన్పై ఆ బాలుణ్ణి కాపాడింది. అటుపై ఆ స్తంభంలో నారాయణు డున్నాడని ప్రహ్లాదుడు పలుకగా వాని మాటలు వమ్ముచేయక అందే ఆవిర్భవించి దుష్టరాక్షసులను చీల్చి చెండాడినట్టి ఆ నరసింహ స్వామియే ఈ శేషశైలముమీద శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడై ఎప్పుడూ మా కన్నుల కగపడుతూ దిక్కై కాపాడుతున్నాడు.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇట్టిదివో హరికృప	363	372	4	250

అవ: హిరణ్యకశిపుని సంహరించిన నరసింహస్వామియే వేంకటాద్రిమీద వెలసియున్నాడని వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. కొలువరో మ్రొక్కరో కోరువరా లిచ్చు
శ్రితసులభుండు సుగ్రీవనృహరి
కంబములోఁ బుట్టి కనకకశిపుఁ గొట్టి
అంబరచరులకు నభయ మిచ్చి
తొడపై మహాలక్ష్మి నిడుకొని మాటాడి
యలరుచునున్న వాఁ డాదినృహరి
నానావిభూష లున్నతి మేన ధరియించి
పూనికఁ బ్రహ్లాదు బుజ్జగించి
మానవకోటికి మన్నన కడు నిచ్చి
యానందమున నుండె నతఁడె నృహరి

గీ. మిక్కిలిప్రతాపమున నెఱిమించు కాంతి
నక్కజపుమహిమల వేంకటాద్రియందు
చక్కఁదనముల కెల్లను నిక్క యగుచుఁ
దావుకొనియున్నవాఁడు సుగ్రీవనృహరి. 23

సుగ్రీవునిచే ప్రతిష్ఠితుడైన నరసింహమూర్తిని సేవించండి; మ్రొక్కండి. అతడు కోరిన వరా లిచ్చే భక్త సులభుడు. అతడు స్తంభములో పుట్టి హిరణ్యకశిపుని చంపి దేవతలకు అభయ మిచ్చినవాడు. ఆ ఆదినృసింహుడు మహాలక్ష్మిని తొడపై నుంచు కొని ముచ్చటలాడుతూ మురిసిపోతున్నాడు. ఎన్నో ఆభరణాలు శరీరంపై ధరించి యున్నాడు. పూనికతో ప్రహ్లాదుని ఓదార్చి మానవజాతికి మన్నన లిచ్చిన ఆ నరహరి ఇతడే. ఆనందముతో నున్నాడు. అతడు మిక్కిలి ప్రతాపంతో, వ్యాప్తమైన కాంతితో ఆశ్చర్యకరములైన మహిమలతో సకల సౌందర్యములకు స్థానమగుచు శ్రీవేంకటాచలములో నెలకొనియున్నాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కొలువరో మ్రొక్కరో	385	492	4	331

అవ: శ్రీశేషాద్రీశుని నృసింహావతారవిహారమును వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. దేవశిఖామణి దివిజులు పొగడంగ
వేవేల గతులను వెలసె వాఁడె
వీదుల వీదుల వెసఁ దురంగంబుపై
బల్లెమ్ము బిరబిరఁ బట్టి త్రిప్పి
మోదమ్ముతోడుత మోహనమూర్తి తా
నే దెసఁ జూచిన నేగె వాఁడె;
కన్నులు ద్రిప్పుచు కర్ణముల్ గదలంగ
సన్నల కుప్పించి చౌకళించి
అన్నియెడల తేజి యాడంగ దేవుండు
తిన్నగ వాగెలు ద్రిప్పె వాఁడె

ఆ. వలగొని తిరుగుచును వాలమ్ము విసరుచు
నిలిచి గుఱ్ఱ మట్లు నేర్పు చూప
పొరి నహోబలంపుపొలమున సారెకు
విహరణ మ్మొనర్చె వేంకటప్ప. 24

దేవతలలో మిన్నయగు ఈ దేవుడు వేల్పులు పొగడగా అనేక విధాలుగా విలసిల్లినాడు. గుఱ్ఱంమీద స్వారిచేస్తూ, చేతిలోని బల్లెమును బిరబిర త్రిప్పుతూ సంతోషముతో మోహింపజేసేమూర్తి గలవాడై వీథులలో ఎక్కడ చూచినా తానుగా తిరిగినాడు. తనసంజ్ఞలచే వాహనమైన గుఱ్ఱం కన్నులు ద్రిప్పుతూ, చెవులు నిక్కించుచు, ఎగిరి దుముకుతూ అన్నిచోట్ల ఆడుచుండునట్లు తాను కళ్ళెమునకు గట్టిన త్రాటిని కదలించుచున్నాడు. ప్రదక్షిణంగా తిరుగుతూ తోకత్రిప్పుతూ, ఈ విధంగా అశ్వము నిలిచి నేర్పు చూపుతుండగా అహోబలప్రాంతభూములలో ఈ వేంకటేశ్వరుడే విహరిస్తున్నాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దేవశిఖామణి	116	93	2	63

అవ: లక్ష్మీదేవియొక్క గొప్పతనం వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. క్షీ రాబ్ధిఁ బొడమిన శ్రీరమాసతి యీమె
లాలితనరసింహు లలన యీమె;
యీ రేడుజగముల నేలు నిందిర యీమె
సకలలోకములకు జనని యీమె;
ఘనసంపద లొసంగు కమలాతరుణి యీమె
మనసిజుఁ గన్నట్టి మగువ యీమె
యనిశమ్ము మగనిబాయని మానవతి యీమె
ధనధాన్యరూపంపు వనిత యీమె

గీ. రచ్చలందున వెలసిన రమణి యీమె
మచ్చికగలట్టి యలమేలుమంగ యీమె;
ఫణిధరాధరమం దహోబలమునందు
తావుకొన్నట్టి భక్తనిధాన మీమె. 25

ఈమె పాలసముద్రంలో పుట్టిన శ్రీమహాలక్ష్మి. నరసింహస్వామిని అనుసరించియుండే పరమసాధ్వి. పదునాల్గులోకాలను కాపాడే ఇందిర ఈమెయే. అన్నిలోకాలకూ ఈమెయే జనని. అధికసంపద లిచ్చే కమలాంబ ఈమెయే. ఈమెయ్యే మన్మథుని కన్నతల్లి. ఎప్పుడు భర్తను ఎడబాయని అభిమానవంతురాలు ఈమె. ధనలక్ష్మి, ధాన్యలక్ష్మి అనే రూపాలతో విలసిల్లేది; సభలలో, గోష్ఠులలో, కలహాలలో వెలసేది యీమే. భర్త పై ఆశగల అలమేలు మంగ ఈమెయే. వేంకటాద్రిలో, అహోబలంలో నివసిస్తూ భక్తులపాలిటి పెన్నిధిగా వుండేది ఈ మహాలక్ష్మీ దేవియే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
గరుడాద్రి వేదాద్రి	390	522	4	353

అవ: శ్రీశేషాద్రిపైనున్న శ్రీశుడే సకలమునకు కారణ మను సత్యమును చాటు చున్నాడు.

సీ. చాటెద సత్యమ్ము సత్మ మ్మి దే సుండు
సేవింప నితనిని చేటులేదు
హరినొల్లనట్టివా రసురులు సుండు శ్రీ
హరిదాసు లెల్లరు సురలు సుండు
పరమాత్ముఁ డీతఁడే ప్రాణమ్ముసుం డాత్మ
మరగక మఱచిన మనికి లేదు;
వేదసంరక్షుండు విష్ణుదేవుఁడె సుండు
సోదించె నితనినే శుకుఁడు సుండు
ఆదిధాతనుగన్న యతఁ డితఁడే సుండు
వెతకిన నే దెస నితఁడె ఘనుఁడు

గీ. ఇహపరమ్ముల నొసఁగువాఁ డితఁడె సుండు
పరఁగ నీతని నుతియించె గిరిజ సుండు
శేషభూధరమున నిల్చె శ్రితులతోడ
నంబుజేక్షణుఁడిది రహస్యంబు సుండు. 26

శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవించినచో చేటులేదు. హరి లేడనెడు వారే రాక్షసులు. హరి కలడని యాతనికి దాసులైనవారే దేవతలునుమా! పరమాత్మయు ప్రాణము నితడే సుమా! ఆత్మలో నితనిని తలపక మరచినచో సుఖస్థితియే లేదు. వేదాల నుద్ధరించినవాడు, సర్వవ్యాపకుడు నితడే. శుక మహర్షి జ్ఞానముతో వెదకి ఇతనినే కనుగొన్నాడు. సృష్టికర్తకు తండ్రియైనవాడు, ఎచ్చట చూచినను వ్యాపించియుండు వాడు ఈ ఘనుడే. ఇహపరము లొసంగువా డితడే సుమా! ఒప్పిదముగా పార్వతికూడ ఈ శ్రీనివాసునే స్తోత్రము చేసినది. ఆశ్రితులతోడ శేషపర్వతముపై నిలిచియున్నవాడు, తామర లవంటి కన్నులుకలవాడు ఈ నారాయణుడే సుమా! ఇదియే పరమ రహస్యము.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చాటెద నిదియే	138	164	2	110

అవ: సకలమునకు కారణభూతు డొక్కడు కలడు. అతడే గరుడాద్రిపై నుండు శ్రీనివాసు డనుచున్నారు.

సీ. పుట్టించఁ బెంచంగఁ బొడవున కెక్కించఁ
బ్రాణులఁ గదలింపఁ బల్కరింప
వానలు గురియింప పైరులు మొలపింప
తిట్ట పెట్టఁగనుండె దేవుఁ డొకఁడు
అన్నపానము లీయ నాపదల్ గడపంగ
మాయలు పచరింప మఱపు గూర్ప
విన్నపమ్ములు విని వేవేగ రక్షింప
ఘనుఁడౌ యొకానొక కర్త గలఁడు

గీ. తన్నుఁ దలపింప వేదముల్ తఱచి చెప్పఁ
గర్మము ఫలింపఁ జేయంగఁ గాల మక్ష
య మ్మొనర్పంగ నొకదైవతమ్ము గలఁడు
వాఁడె విష్ణుండు గరుడాద్రివల్లభుండు. 27

ప్రాణులను పుట్టించుటకు, పెంచుటకు, పై కెక్కించుటకు, కదలించుటకు, పలుకరించుటకు, వానలు కురియించుటకు, పైరులు మొలపించుటకు, తిట్టుటకు, పెట్టుటకు దేవు డొకడే. అన్నపానము లొసగుటకు, ఆపదలు పోగొట్టుటకు, మాయలు చేయుటకు, మఱపు కలిగించుటకు, విన్నపములు విని వెనువెంటనే కాపాడుటకు గొప్పవాడగు ఒకానొకకర్త గలడు. తన్ను తలపించుటకు, వేదములను మథించి చెప్పుటకు, కర్మములు ఫలింపజేయుటకు, కాలమును నాశరహిత మొనర్చుటకు ఒకదేవు డున్నాడు. అతడే విష్ణువు. గరుడాద్రిపై మక్కువతో నెలకొన్న శ్రీవేంకటేశ్వరుడే ఆతడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఆతఁడే విష్ణుం డఖిలము	166	349	2	214

అవ: భక్తికొలదియే భగవత్సన్నిధి యని నిర్ణయించి వచించుచున్నాడు.

సీ. భక్తికొలఁదివాఁడె పరమాత్ముఁ డరయంగ
భుక్తిముక్తు లొసంగు పుణ్యుఁ డితఁడె;
పట్టినవారి చేపసిబిడ్డ హరి; బట్ట
బయటిధనమ్ము విశ్వంభరుండు;
పట్టపగటివెల్గు పంకజాక్షుఁడు; పచ్చి
పాలలోపలివెన్న ఫణిశయుండు;
బచ్చెనవాసిన భవ్యరూపుఁడు శౌరి;
బచ్చు కై యొరగల్లు సచ్చరితుఁడు;

గీ. పలుకులందలితేట శ్రీపతి; సమస్త
జీవులకు ప్రాణ మంజనశిఖరినాథుఁ;
డెట్టయెదుటనె యున్నవాఁ డిచ్చకొలఁది
వాఁడు వరదాయకుఁడు శ్రితవత్సలుండు. 28

ఆలోచింపగా భక్తి యేపాటిదో పరమాత్మకూడ ఆ పాటిగా ప్రసన్నత చూపును. అతడే భుక్తి ముక్తి ప్రదాయకుడైన పుణ్యాత్ముడు. తన్ను గ్రహింప గల్గిన వారికి చేతిలోని పాపవలె మురువుసూపుచు చెప్పిన ట్లాడును. ప్రపంచ మునంతయు భరించు ఈ విష్ణువు బట్టబయలనుండే ధనమువంటివాడు. అనగా అందరికి మరుగు లేక అశ్రమముగా అందుబాటులో నున్నవా డనుట. తామరలవంటి కన్నులుగల ఈ ముకుందుడు పట్టపగటి వెలుతురువంటి వాడు. అనగా స్వయంప్రకాశమాను డనుట. శేషుడు పాన్పుగాగల ఈ దేవుడు పచ్చిపాలలోని వెన్నవలె అంతటా వ్యాపించిన వాడు. మార్పులు, పై పూతలు లేని జ్ఞానస్వరూపుడు భగవంతుడు. ఈ సాధుచరిత్రుడు వ్యాపారిచేతి ఒరపిడి రాయివంటివాడు. గుణదోషముల నెఱుంగుటకు తోడ్పడువా డన్నమాట. ఈతడే తొలిపలుకులచే తేటతెల్లమగువాడు. ఈ శ్రీపతి సకలప్రాణులకు ప్రాణమైనవాడు. అంజనాద్రినాథుడు మన యెదుటనే యున్నాడు. భక్తుల అభీష్టానుసారంగా గోచరించువాడు, వరము లొసంగే భక్తానుగ్రహపరుడు ఈ శ్రీవేంకటేశ్వరుడే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
భక్తికొలఁదివాఁడే	84	410	1	275

అవ: పరస్పరవిరుద్ధములుగా భాసించే గుణాలతో గూడిన శ్రీవేంకటాద్రి దేవుని వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. నిత్యుం డయినవాఁడు నిఖిలలోకమ్ముల
ప్రత్యక్షవిభవసంపత్తి గనఁడు
నిత్యుండు నీతఁడే నిరుపమానుండైన
ప్రత్యక్ష విభవసంపన్నుఁ డితఁడె
యోగి యయినవాఁడు భోగియై భోగిపై
నింపుగా నెపుడు భోగింప లేఁడు
యోగియు నీతఁడే యుడుగక భోగిపై
భోగించు నటువంటి పురుషుఁ డితఁడె

ఆ. దేవుఁడైనవాఁడు తెలియ జగమ్ముల
దేవవంద్యుఁ డగుచు దీప్తి గనఁడు;
దేవుఁడును నితండె దివిజవంద్యుండైన
దివ్య వేంకటాద్రిదేవుఁ డితఁడె. 29

నిత్యశబ్దవాచ్యు డగువాడు అన్నిలోకాలలో దృగ్గోచర మయ్యే వైభవ సంపత్తిని పొందడు. ఈ శ్రీనివాసుడు నిత్యుడు, సాటిలేనివాడు. అయినను ప్రత్యక్షవిభవాలతో గూడినవాడు. యోగిగా ఉండేవాడు భోగిగా మారి ఆది శేషునిపై నెపుడు భోగింప లేడు. ఈ తిరుమలరాయడు యోగియై కూడ భోగిగా మారి ఆదిశేషునిపై భోగించు పరమపురుషుడు. దేవుడైనవాడు లోకములో దేవతలకు నమస్కరింప దగిన వాడై దీప్తిని పొందడుగదా! ఈ వేంకటాద్రినాథుడు దేవుడు; దేవవంద్యుడు కూడ.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సతతవిరక్తుడు	44	272	1	182

అవ: వేంకటేశ్వరుడు సర్వదేవతాస్వరూపుడై నను అన్యదేవతలు ఆయనకు సమానులు కారని సయుక్తికముగా చాటుచున్నాడు.

సీ. నలువ బొడ్డునఁ గన్న నారాయణుఁడు కడు
దొడ్డగా కాతని తోడివాఁడె ?
కైలాసమేలు శంకరుఁ బొట్ట నిడుకొని
పెంచువాని కతండు క్రించు కాఁడె ?
కనులు సోమార్కులుగాఁ గలవాఁ డెక్కు
డగుఁ గాక వారి కీడైనవాఁడె ?
అమరగణంబుల యాపదఁ బాపువాఁ
డధికుండుగా కందు నన్యతముఁడె ?

గీ. తను వొకండైన సమములే తలయు మొలయు
నంద అగుదురుగాక తదంగకములు;
దృష్టమేగద ! శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడు
కరుణతో లోకులకు నెల్ల వరము లిడుట. 30

చతుర్ముఖుని బొడ్డునుండి కన్న నారాయణుడు ఆతనికన్న మిన్నకాక సముడగునా? కా డనుట. కైలాసవిభుడు శంకరుని తన కుక్షిలో నిడుకొని పెంచే విష్ణువు ఆతనికంటె తక్కువవా డగునా? కా డనుట. సూర్యచంద్రులు నేత్రములుగా కల ఈ స్వామి వారికంటె అధికుడేగాని వారికి జోడగునా? కా డనుట. దేవతా సమూహము యొక్క ఆపదలు పోగొట్టేవాడు ఆ దివిజ బృందముకంటె గొప్పవాడే కాని ఆ గుంపులో ఒక డగునా? కా డనుట. ఇతరు లందరు శ్రీహరిఅవయవములే అయినా తలయు మొలయు సమానము కానట్లు శ్రీనివాసునకు ఇతరులు సమానులు కారనుట. ఇతడు కృపతో భక్తులకునెల్ల వరా లిచ్చుట అందరికి తెలిసినవిషయమేగదా!

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
తల మొలా నొక్కసరా	260	345	3	233

అవ: వేంకటాచలపతికి ఈడైనదేవుడు లేడని, అత డందరికంటె నధికు
డని సహేతుకముగా నిర్వచించుచున్నాడు.

సీ. ఇంతటివేల్పు లేఁ డెందుఁ జూపఁగఁ జెప్పఁ
గొలుచువారల పుణ్యఫలమె ఫలము;
కడుపార మన్మథుఁ గన్నతండ్రి గనుక
ఎక్కు డందములోన నితఁడె దొడ్డ;
ఇన శశి వైశ్వాన రేక్షణుండు గనుక
తతకాంతులందు నీతండె దొడ్డ;
ఆదిలక్ష్మికి మగఁడైనవాఁడు గనుక
ఎల్లసంపదలందు నితఁడె దొడ్డ;
ప్రతిలేని చక్రంబు పంపువెట్టు గనుక
ఎసఁగుప్రతాపమం దితఁడె దొడ్డ;

గీ. ఎందు పురుషోత్తమాహ్వయుం డితఁడు గనుక
దైవతశ్రేణిలోన నీతండు దొడ్డ;
వృషభగిరి నిల్చి వరముల నిచ్చుఁ గనుక
దాతలన్ వేంకటేశుఁ డితండె దొడ్డ. 31

చూపుటకుగాని, చెప్పుటకుగాని ఇంతటిగొప్పదేవుడు లేనే లేడు. ఇట్టి యీ దేవుని కొలిచేవారి పుణ్యఫలమే ఫలము. నారాయణారాధనము బహుళపుణ్యఫలమనుట. అందగాడైన మన్మథుని కడుపారగన్నతండ్రి కాబట్టి అతిలోకసౌందర్యములో ఇతడే మేటి. సూర్యచంద్రాగ్నులు కన్నులుగా గలవా డగుటచే అధికమైన కాంతిలో ఇతడే గొప్పవాడు. (నృసింహావతారములో ముకుందుడు మూడుకన్నులు కలిగియున్నాడు). లక్ష్మీదేవికి భర్త కావడంచేత సకలసంపత్తులలో ఇతడే అధికుడు. అప్రతిహతమైన చక్రాన్ని ఆజ్ఞాపించు వాడు గనుక విజృంభించే ప్రతాపములో ఇతడే గొప్పవాడు. పురుషోత్తముడనే పేరు కలవాడు కాబట్టి దేవతాసమూహములో ఇతడే గొప్ప. వృషగిరిపైనుండి వరము లిచ్చువాడుగనుక దానపరులందు ఈ శ్రీవేంకటేశ్వరుడే గొప్పవాడు.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇంతటిదైవము లేఁడు	271	411	3	277

అవ: మహావిష్ణువుయొక్క గొప్పతనమును చాటుతున్నాడు.

సీ. హరిచరణముననే యడఁగె లోకము లెల్ల;
పొడమి రజాదులు బొడ్డునందె;
హరిపేరె శ్రుతులకు నాది యంత్యము నయ్యె;
హరిదాసులే వసిష్ఠాదు లెల్ల;
విష్ణుఁడే సుధ యిచ్చె; విష్ణుఁడే భువి మోచె;
విష్ణునాజ్ఞ నడచు విశ్వమంత;
సమసిరి విష్ణుచక్రమున నక్తంచరుల్;
పుట్టిరి విష్ణుమోమునను ద్విజులు;

గీ. అతనివే భారతమ్ము రామాయణమ్ము;
జీవులకు నంతరాత్ముఁడై చెలఁగు నతఁడె;
పరము చేఁజేతఁ జూపుచు భక్తకోటి
కవ్యయానంద మిడు కొండలప్ప యితఁడె. 32

అన్నిలోకాలు శ్రీహరిపాదములోనే అణగియున్నవి. బ్రహ్మ వీరి బొడ్డున పుట్టిన బిడ్డ. నారాయణనామమే వేదములకు ఆద్యంతమంత్రము లైనవి. వసిష్ఠుడు మున్నుగాగల గొప్పఋషులు వీరిదాసులే. అమృతము నిచ్చినవా డీ విష్ణువే. భూమిని భరించినదియు ఈ గోవిందుడే. ఈ ప్రపంచ మంతయు నితనియాజ్ఞచే నడచుచున్నది. రాక్షసు లాతని చేతిచక్రముచేత నిహతు లైరి. బ్రాహ్మణు లాతని ముఖమునుండి పుట్టిరి. భారతరామాయ ణము లాతని కథలే. ప్రాణులలో అంతరాత్మయై ప్రకాశించువా డతడే. భక్తులకు పరమపదమును అభయహస్తముతో చూపుచు నాశములేని పరమా నందాన్ని అందిస్తూ వుండేవాడు ఈ కొండలప్పడే.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఈతని నెఱఁగకుంటే	293	536	3	360

అవ: శ్రీవేంకటేశ్వరుని శరణుపొందితే వరములు జ్ఞానము వైకుంఠము పొందనగు ననుచున్నాడు.

సీ. బ్రహ్మలోకముదాఁకఁ బరికింప మనుజులు
మగుడ జన్మించెడు జగములె యగు;
నింద్రాదిదేవత లిచ్చు వరా లెల్ల
నీ సందులోనివే యెగువ దిగువ;
మాయలోఁ బుట్టుట మాయలోఁ బెరుగుట
కాయధారుల కెల్లఁ గలిగినదియెఁ
గడుపుణ్య మొనరించి గడియించుకొన్న సం
సారమ్ము బహురూపసంవళితమె;

గీ. చెడని వైకుంఠ మిచ్చును చేటు లేని
వరము లొసఁగును వెడమాయవాపు విష్ణుఁ;
డెసఁగు చున్నాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డగుచు
శరణనినఁ జాలు నాతండె చక్కఁ బ్రోచు. 33

ఆలోచింపగా బ్రహ్మలోకంవరకుగల అన్నిలోకములు మానవులు మరల మరల పుట్టే చోటులే. ఇంద్రుడు మొదలగు దేవత లిచ్చే వరములు ఇంచుమించుగా పుణ్యము క్షీణింపగనే నశించునట్టివే. మాయలోపుట్టి మాయలో పెరుగుట శరీరధారులకు సాధారణధర్మమే. చాలా పుణ్యంచేసి తెచ్చుకున్న ఈ సంసారం నానారూపాలతో కూడుకొన్నది. విష్ణువు పునరావృత్తి రహితశాశ్వతవైకుంఠనివాసమును, వరములను, జ్ఞానమును అనుగ్రహిస్తాడు. ఆ విష్ణువే శ్రీవేంకటేశ్వరుడై విరాజిల్లు చున్నాడు. శరణన్నంతనే ఆతడు సంరక్షించును.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అన్నిటికెక్కుడు	102	9	2	7

అవ: లెక్కకు మిక్కుటమైన ఈ జనసముదాయంలో ఏ ఒకానొకనికేగాని అందరికీ హరి నెఱుంగ నశక్య మనుచున్నాడు.

సీ. పదికోట్లనరులలోపల నొక్కఁడేగాని
కలుగఁడు గోవిందుఁ గని మనంగఁ
బుణ్యాత్ములటువంటి పురుషుల కోట్లలో
నిల నొక్కఁడే విష్ణు నెఱుఁగఁ గలఁడు
శ్రుతు లెఱింగిన భూమిసురకోట్ల లోపల
గతియను శౌరి నొకానొకండె;
అతిఘను లట్టి మహాత్ముల కోట్ల నొ
క్కఁడె గాని తలఁపఁడు కమలనేత్రు

ఆ. నెగులు తగులు లేని నిత్యుల కోట్లలో
పొదుగు నొకఁడె బుద్ధి మదనజనకు;
భవ్యచరితులు హరిభక్తుల కోట్లలో
వెదకు వేంకటాద్రివిభు నొకండె. 34

పదికోట్లజనంలో ఒకానొకడు మాత్రమే గోవిందుని చూచి బ్రతుకనెంచును. అటువంటి పుణ్యాత్ములకోట్లలో ఒక్కడే శ్రీమహావిష్ణువును తెలుసుకొన గలడు. వేదములు వల్లించిన కోట్లకొలది బ్రాహ్మణులలో నాకు గతి శౌరి అని ఒకానొకడే అనుకొనగలడు. అట్టి మహామనీషులలో ఏ ఒక్కడో ఆ కమలాక్షుని స్మరించును. ద్వంద్వాతీతులైన జీవులకోట్లలో ఒకడే ఆ మారజనకుని మదిలో హత్తుకొనును. పూజనీయమగు చరిత్రగల హరిదాసుల కోట్లలో ఒకానొకడే వేంకటనాయకుని వెదకి తెలుసుకొనును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అందరివసమా హరినెరుగ	16	3	4	362

అవ: పరమాత్మతత్త్వమును సగుణంగా వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. కువలయదళవర్ణు కుండలి మణిభూషు
నండజపతివాహు పుండరీక
నయను గుణాధారు నవనీతచోరు ని
ర్గుణు నిఖిలాత్ము వైకుంఠవాసు
నారాయణు హిమాద్రినందినీనుతు వన
మాలికాలంకృతమహితవక్షు
కౌమోదకీ నందక సుదర్శనాయుధు
గోపాంగనాకుచకుంకుమాంకు

గీ. అనవరతగానలోలు శేషాహితల్పు
నిగమవేద్యు నిత్యానందు నిర్వికారు
సర్వసము వేంకటాహార్యసార్వభౌము
కోరి కొలుతు నాపత్సఖు మేరుధీరు. 35

కలువరేకులవంటి నీలిరంగుమేను గలవాడును, రత్నఖచితములైన నాగాభరణాలు అలంకారంగా గలవాడును, పక్షిరాజగు గరుత్మంతుడు వాహనంగా గలవాడును, తెల్లదామరలవంటి కన్నులు గలవాడును, అనంత మంగళ గుణములకు ఆశ్రయమైనవాడును, వెన్నను దొంగిలించేవాడును, హేయగుణరహితుడును, సర్వస్వరూపుడును, వైకుంఠంలో ఉండేవాడు, ఉదకం స్థానంగా గలవాడు, పర్వత రాజపుత్రికచే గీర్తింపబడ్డవాడు, వనమాలచే నలంకరింపబడిన పూజనీయమగు వక్షఃస్థలం గలవాడు, కౌమోదకి అనే గద, నందకమనే ఖడ్గం, సుదర్శనమనే చక్రం, ఆయుధాలుగాగలవాడు, గోపికలకుచములపైని కుంకుమతో గుర్తింపబడినవాడు, గానంలో ఎడతెగని ఆశగలవాడు, ఆదిశేషుడు పాన్పుగా గలవాడు, వేదములచే దెలియదగిన వాడు, ఎడతెగని ఆనందమే స్వరూపముగా గలవాడు, వికారవిదూరుడు, సర్వమందు సమభావంగలవాడు, ఆపదలందు ఆదుకొనేవాడు, మేరుపర్వతం వలె ధీరుడైన శ్రీవేంకటాచలపతిని నామనస్సులో కోరి కొలుచుచుందును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కోరుదు నామది	23	141	1	96

బ్రహ్మగాంధర్వము

అవ: వేంకటాద్రినాథుని ఆకారమును, గుణములను సంస్కృతభాషలో అభివర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. నారాయణాయ పూర్ణాయ పుణ్యాయ పం
కజలోచనాయ సంకర్షణాయ
యదుకులదీపాయ సదయాంతరంగాయ
వేదమయాయ దామోదరాయ
గోత్రభిన్మణి నీలగాత్రాయ రవిచంద్ర
నేత్రాయ ధర్మాత్మనే విశుద్ధ
సత్త్వాయ నిహతారిచక్రాయ సౌభాగ్య
సదనాయ సాధురక్షణపరాయ

గీ. సర్వలోకశరణ్యాయ సత్యభాష
ణాయ తేజోబలాఢ్యాయ నందనంద
నాయ సచ్చిదానందమయాయ వేంక 36
టేశ్వరాయ రమాపతయే నమోఽస్తు.

ఉదకము స్థానముగా కలవాడు, పరిపూర్ణుడు, పుణ్యమూర్తి, తామరపూలవంటి కన్నులు గలవాడు, సంకర్షణుడు (సంహారకాలమున ఒక్కసారిగా జనులను తనలోనికి లాగుకొనువాడు), యదువంశానికి దీపం వంటివాడు, దయతో కూడిన హృదయం కలవాడు, వేదస్వరూపుడు, యశోదచే నడుమున త్రాటితో కట్టబడినవాడు, ఇంద్రనీలమణివలె నల్లని దేహంకల వాడు, సూర్యచంద్రులు కన్నులుగా కలవాడు, ధర్మాత్ముడు, శుద్ధసత్త్వ స్వరూపుడు, చంపబడిన శత్రుసమూహము కలవాడు, సౌభాగ్యమునకు నివాసస్థానమైనవాడు, సాధువులను సంరక్షించుటలో ఆసక్తి కలవాడు, సర్వ లోకాలకు శరణమైనవాడు, సత్యవాక్కులు కలవాడు, నందగోపుని కుమారుడు, తేజోబలములచే సంపన్నుడు, సచ్చిదానందస్వరూపుడు, లక్ష్మీదేవికి భర్తయైనవాడు అగు శ్రీవేంకటేశ్వరునికై నమస్కారము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నమో నారాయణాయ	44	269	1	180

ఇంకను మరికొన్ని అన్నమయ్య సంకీర్తనలలోని పదాలతో ఈ పద్యం నిర్మితం.

అవ: స్వామికి కావించే షోడశోపచారములు తెల్పుచున్నాడు.

సీ. షోడశసత్కళాశోభికి నుపచార
షోడశ మ్మొనరింతు శుద్ధబుద్ధి
అలరు విశ్వాత్మున కావాహన మ్మిదే
సర్వనిలయున కాసనము నిదియ;
అర్ఘ్యపాద్యమ్ములు నాచమనీయమ్ము
గంగాజనకునకుఁ గడఁగి యిత్తు;
జలధిశాయికిని మజ్జన మిదే పీతాంబ
రున కిదే వస్త్ర మర్పణ మొనర్తు;
ఇందిరాదయితున కివియె భూషలు, ధరా
పతికి గంధసుమధూపమ్ము లివియ,
ఇనకోటితేజున కిదె దీప; మమృతంపు
విడుపరి కొసఁగు నైవేద్య మిదియ;

గీ. విధువిలోచనునకు కప్రవీడ్య మిదియె
అల స్వయంజ్యోతికిని మంగళారతి యిదె
ఇంద్రవంద్యుండు శేషాచలేశ్వరునకు
తమి ప్రదక్షిణపూర్వవందనము లివియె. 37

పదునాఱుకళలతో ప్రకాశించే స్వామికి పవిత్రమైన మనస్సుతో షోడశోపచారపూజలు చేస్తున్నాను. ప్రపంచస్వరూపుడైనవానికి ఇదే ఆవాహనము. సకలము స్థానంగా కలవానికి ఇదే ఆసనము. పావనగంగానదికే తండ్రియైనవానికి ఇదే అర్ఘ్యము, పాద్యము, ఆచమనీయము. సముద్రంలో పవళించేవానికి ఇదే స్నానము. పచ్చనిపట్టుపుట్టము కట్టేవానికి ఇదే వస్త్రము సమర్పిస్తున్నాను. లక్ష్మీభర్తయైనవానికి ఇవే ఆభరణాలు. భూదేవీప్రియునకు ఇవియే గంధ మాల్యధూపాలు. కోటిసూర్యులతేజస్సుతో ప్రకాశించే దేవున కిదే దీపము. అమృతము దేవతలకు పంచిపెట్టినవాని కిదే నై వేద్యము. చంద్రుడు కన్నుగా కలవానికి ఇదే పచ్చకర్పూరపువీడ్యము. తనంతట తానే ప్రకాశించే వానికి ఇదే మంగళహారతి. ఇంద్రునిచే నమస్కరింపబడే శేషాచలపతికి ప్రదక్షిణ పూర్వకంగా ప్రీతితో చేసే నా నమస్కారాలు ఇవే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
షోడశకళానిధికి	133	134	2	90

అవ: వేంకటాచలపతి ఆలయప్రాంతాలలో భక్తులు పడసే శుభాలను వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. సేవించువారల చేతిభాగ్యము రండు
వేవేగ రక్షించు విష్ణుఁడీడ;
గరుడకంబమువద్ద కడఁకఁ బ్రాణాచార
పరులకు నీతండు వరము లొసఁగు;
కోనేటివద్ద మక్కువ తీర్థఫలముల
నీతండు పరసల కెల్ల నిచ్చు;
సేనానివద్ద సుజ్ఞాన ముల్లమ్ములోఁ
దలకొనఁజేయు భక్తుల కితండు;
కానుక లిడు పైఁడిగాదెల వద్దను
దనరూపు నీతండు కనఁగఁ జేయు;

గీ. గర్భగృహమునఁ జన విచ్చి కరుణతోడ
విన్నపమ్ములఁ జెవులొగ్గి విను నితండు;
పాదములవద్ద నిహమును బరముఁ జూపు
మన్ననలతోడ నలమేలుమంగవిభుఁడు. 38

ఓ భక్తులారా! వేగంగా రండి, సేవించేవారి అరచేతిభాగ్య మీ విష్ణుడే. ఇతడే రక్షకుడు. గరుడకంబంవద్ద ప్రాణాచారం పడివుండేవారికి ఈ విష్ణుదేవుడే వరము లిచ్చును. స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమాడు యాత్రికులకు ప్రీతితో సర్వతీర్థస్నానఫలము ఇత డిచ్చును. తన సేనానియైన విష్వక్సేనుని విగ్రహంవద్ద భక్తులమనస్సులలో మంచిజ్ఞానం కల్గునట్లుచేయును. భక్తులు కానుక లర్పించేకొప్పెరలవద్ద ఈ స్వామి తనదివ్యమంగళవిగ్రహమును దర్శింప జేయును. గర్భగుడిలో దయతో చనవుగా భక్తులవిన్నపములను చెవియొగ్గి ఆలకించును. అలమేలుమంగకు భర్తయగు ఈ వేంకటాచలపతి లాలనతో, తనపాదములకడ ఇహపరములను భక్తులకు చూపుచుండును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సేవించి చేకొన్న	288	511	3	343

అవ: శ్రీవేంకటేశ్వరుడే శాశ్వతసుఖము నీయగలిగినవా డనుచున్నాడు.

సీ. ఇంద్రియప్రీతులే యిన్ని లోకసుఖాలు
    తనుపోషకులె తన తల్లి తండ్రి
కను లెదుటిధనాలు కారణార్థమ్ములే
    యున్నతపద మీయ నొకఁడె వేల్పు
కల దేవతలు కర్మఫలసంప్రదాతలే
    లలి విద్యలవి ఖ్యాతిలాభమునకె
పలుమంత్రములు బ్రహ్మపట్న మీ సందివే
    పరమపదం బీయ భర్త యొకఁడె

గీ. అనుదినన్నృపాలసేవ లల్పార్థదములె
కోరిన వొసంగునదె సురకుజముగూడ
జీవు నెవ్వఁడు గల్పించె శ్రీ గిరీంద్రుఁ
డొక్కఁడే శాశ్వతపదంబు నొసఁగ కర్త. 39

ఈ లోకపుసుఖా లన్నియు ఇంద్రియాలకు ప్రీతి గలిగించునట్టివి మాత్రమే. కన్నతలిదండ్రులు శరీరపోషణమే చేయుదురు. కన్నుల కగపడే సంపదలు ఆశకు కారణములే. ఉత్తమపదవి నీయగలవాడు ఏకైకదైవతము ఆ శ్రీశుడే. ఇతరదేవతలు కర్మానుగుణమైన ఫల మిచ్చెడివారే. అన్ని చదువులు పేరు ప్రతిష్ఠల కొఱకే. పలుమంత్రములు బ్రహ్మలోకం మొదలు ఈ లోకంవరకుగల మధ్యలోకాలప్రాప్తి నిచ్చేవే. అవి అశాశ్వతము లైనవి. కాని ఈ ప్రభు వొక్కడే పరమపదము ననుగ్రహింపగల్గిన వాడు. ప్రతిదినం చేసే రాజసేవలు స్వల్పప్రయోజనాల నిచ్చేవే. కల్పవృక్షం కూడ కోరినకోర్కుల నిచ్చేదే కాని పరమపద మీయజాలదు. జీవులకు కారణమైన ఆ తిరుమల నాథు డొక్కడే శాశ్వతపద మిచ్చుటకు కర్తయైన వాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇతనికంటే నుపాయ మిఁక	213	73	3	49

అవ: వేంకటాచలంలో సర్వదా శ్రీనివాసుడు ఆపదలేని వరాలను అదే పనిగా ఇస్తున్నాడని భక్తులకు చాటిచెపుతున్నాడు.

సీ. శిరములు ఖండించి చిచ్చున వేలిచి
వరములు వడసె రావణుఁడు పెక్కు;
కరధృతశరుఁడు రాఘవునిచేఁ ద్రుటిలోన
వఱుతపా లాయె నా వరము లెల్లఁ
జెలఁగి ఘోరతపమ్ము చేసి బాణాసురుం
డొందినట్టి వరమ్ము లొక్కకోటి,
చక్రాయుధుండైన శౌరిచే క్షణములోఁ
దోరమైన వరాలు తునియ లాయె;

ఆ. వట్టి జాలిఁ బడక వడి విభీషణుఁడు శ్రీ
రాము శరణుఁ జొచ్చి రాణ కెక్కె;
శ్రీనివాసుఁ డొసఁగు సేగిలేని వరమ్ము
లిట్టె వేంకటాద్రి నెల్లవేళ. 40

రావణాసురుడు తన తలలు నఱికి అగ్నిలో వేల్చి ఈశ్వరునివల్ల ఎన్నో వరాలు పొందినాడు. అంతవానిని శ్రీరామచంద్రుడు ధనుర్బాణహస్తుడై రెప్పపాటు కాలంలో సంహరించి ఆ వరాలను నీటగలిపినాడు. విజృంభించి బాణాసురుడు భయంకరమైన తపస్సుచేసి లెక్కలేనన్ని వరాలు సంపాదించి నాడు. చక్రం ఆయుధముగాగల విష్ణునిచేత ఒక్కనిముసంలో ఆ గొప్పగొప్ప వరాలన్నీ తుత్తునియలైనవి. వ్యర్థంగా నిర్వేదం చెందక విభీషణుడు శీఘ్రముగా రాముని శరణు పొందినాడు. పెంపు నొందినాడు. అనగా విష్ణు భక్తి గొప్పదని, విష్ణుభక్తులు పెంపు బడయుదురని తాత్పర్యము. ఇతరదేవత లిచ్చేవరాలు విపత్కరములు కావచ్చు. ఈ శ్రీనివాసు డిచ్చేవరాలు సంపత్క రాలని సారాంశం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
హరియిచ్చిన వరము	263	364	3	245

అవ: శ్రీనివాసునితో తులతూగగలదేవుడు మఱొక్కడు లేడని గాఢ విశ్వాసమును వ్యక్తము చేయుచున్నాడు.

సీ. కమలనాభుని భయంకరమైన కినుకతో
 వేరొకరివరాలు వేయి సరియె ?
తలలను తుండించి తగు వరమ్ముల నిచ్చె
 నల నరకాసురాదుల కితండు;
కరివరదుని పేరు గలసిన తిట్లతోఁ
 బరదేవతల మంత్రపఠన సరియె ?
ప్రల్లదుండగు శిశుపాలుని శిక్షించి
 యెలమిని పరలోక మిచ్చె నితఁడు;

గీ. సప్త గిరిశేఖ రాధిపుశరణుతోడ
బ్రహ్మపట్టంబు సరియె? యా బ్రహ్మజగతి
కంటె నున్నతమైన లోకంబు ధ్రువున
కొసఁగఁడే ? శ్రీనివాసతుల్యుం డెవండు ? 41

కమలం నాభిలోగల మహావిష్ణువుయొక్క భయంగొలిపే కోపముతో మఱొక దైవం ఇచ్చే వేయివరా లైనను సాటియగునా? కా వనుట; నరకాసురుడు, రావణాసురుడు మున్నగు రక్కసుల తలలు ద్రుంచి వారికి తగిన వరములిచ్చెను. కనుక శ్రీశునికోపంకూడ మహాప్రసాదమే అని తాత్పర్యం. కరిరాజునకు వరా లిచ్చిన దేవుని సంబోధించుచు తిట్టినప్పటికిని ఆ తిట్లు ఇతర దేవతలగూర్చి జపించే మంత్రాల కంటె అధికములే. తుంటరియైన శిశుపాలుని శిక్షించి మోక్ష మిచ్చి ఈ దేవుడు రక్షించినాడు. దూషించినవారిని గూడ కాపాడే కృపాసముద్రుడీ వేంకటాచలాధిపతియని భావము. బ్రహ్మపద మైనను ఈ ఏడుకొండలవాని శరణుతో సమానమా? కాదన్నమాట! ఏలన, ఆ బ్రహ్మపదానికంటె ఉన్నతమైన స్థానమును శరణన్న ధ్రువునికి ఈతడు ప్రసాదించెను గదా! శ్రీనివాసునకు సమాను డెవడు ? ఆలోచింపగా ఈయన అప్రతిము డని భావము.

సంకీర్తన :	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇతని కితఁడే కాక	181	405	2	273

అవ: వేంకటేశ్వరుని గుణగణాల నుగ్గడిస్తూ ఆయన్ను సేవించండని భక్తులను ప్రబోధిస్తున్నాడు

సీ. కొలువుఁడీ సద్భక్తి కొండలకోనేటి
రాయని శైలజారాధనీయు
విశ్వంభరుని సామవేదనాదవినోదు
నభవుని నెఱవాది నాదిదేవు
కైవల్యకామినీకాంతు శుభప్రదు
కరిరాజవరదు నాగరిపుగమను
దేవతావంద్యు సుస్థిరకృపాభరణు రా
క్షసలోకసంహరు కమలనయను

తే. భోగిశయనుని ఉభయవిభూతినాథు
సురమునీశ్వర భావనా శోభితపదు
పరమపురుషు పరాత్పరు పాపహరు
సంకటవినాశుఁడౌ తిరువేంకటేశు. 42

పార్వతిచే నారాధింపదగినవాడు, ప్రపంచమును భరించేవాడు, సామ వేదనాదముచేత వినోదించేవాడు, పుట్టుక లేనివాడు, నేర్పరి, ఆద్యుడు, మోక్ష లక్ష్మికినాథుడు; శుభము నిచ్చేవాడు, గజరాజునకు వర మొసగినవాడు, నాగవిరోధియైన గరుడుడు వాహనమైనవాడు, దేవతలకు నమస్కరింపదగిన వాడు, అచంచలమైన కృపయే ఆభరణముగా కలవాడు, రాక్షససమూహ మును సంహరించినవాడు, పద్మాల వంటి కన్నులుగలవాడు, ఆదిశేషునిపై పవళించేవాడు, ప్రకృతివికారమునకు లోనయిన ఈ సర్వవిశ్వమునకును, ఇందుకు భిన్నమై శుద్ధసత్త్వమయమైన శ్రీవైకుంఠమునకును నాయకు డైన వాడును, దేవర్షులహృదయములందు శోభిల్లు పాదములు గలవాడును, పరమపురుషుడు, పరాత్పరుడు, పాపం పరిహరించేవాడు, కష్టాలు నశింప జేసేవాడు అయిన కొండలరాయడు కోనేటిరాయడు అనబడే స్వామిని స్వచ్ఛ మైన భక్తితో సేవించండి.

ప్రథమ సంపుటములోని 25, 44 కీర్తనలలోని పదాలతో ఈ పద్యం నిర్మితం.

అవ: మహామహిమో పేతుడగు మంగాపతిని సేవించి సర్వసుఖములు పొందుడని భక్తులను ఆదేశించుచున్నాడు.

సీ. కడుపార బ్రహ్మను గన్న తండ్రిం గొల్చి
యధిక సంతతిగల్గి యలరుఁ డయ్య !
పరమభక్తిని రమాపద్మాక్షుల భజించి
దాంపత్యసుఖమునఁ దనరుఁ డయ్య !
భవరోగవైద్యుని పాదముల్ సేవించి
భువిరోగములు వాసి పొదలుఁ డయ్య !
దశదిశలం దెందుఁ దానైన వానిని
పొగడి దిక్కుగలిగి నెగడుఁ డయ్య !

గీ. తల్లి దండ్రియు నితఁడె బాంధవుఁ డితండె
ప్రీతిఁ బుట్టించి పెంచెడు విభుఁ డితండె;
మమ్ము గుఱిచేసికొని మీరు మంగమగని
నెల్లప్రొద్దుఁ బూజించి వర్ధిల్లుఁ డయ్య ! 43

బంగారుకడుపున బ్రహ్మనుగన్న ఈ వెన్నుని సేవించి పుత్రసంపద నంది ఆనందింపుడు. నిండుభక్తితో ఇందిరాదామోదరుల నర్చించి జాయాపతి సుఖమున తేలియాడుడు. సంసారమనే రోగానికి చికిత్సకుడైన శ్రీపతి నాశ్రయించి ఈ లోకములో రోగరహితులై హాయిగ నుండుడు. పదిదిక్కుల (అంతట) తానుగా నుండే దేవుని కీర్తించి దిక్కుగలవారై (సనాథులై) వృద్ధి గాంచుడు. తల్లి తండ్రి చుట్టము ఈ వేంకటగిరివాసుడే. ప్రేమతో పుట్టించి పెంచే ప్రభు వీతడే. దాసుల మగు మమ్ములను ఒరవడిగా నుంచుకొని మీరందరు మాధవుని నిరంతరము పూజించి సర్వోత్కర్షతో వర్ధిల్లుదురుగాక!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఉన్నవిచారములేల	90	441	1	296

అవ: శ్రీనివాసుడు అంతటా గలడనీ, అతనియంశాంశములే సకలదేవత
లనీ, హరినామమే సకలమంత్రసారమనీ ఉద్బోధించుచున్నాడు.

సీ. భావమ్ములోపల బాహ్యమ్ము నందున
గోవింద యంచును గొలువ వయ్యా!
హరియవతారమ్ము లఖిలదైవతములు
హరిలోనిదే పద్మజాండకోటి
హరినామములె సుమా! అన్ని మంత్రమ్ములు
హరిహరీ హరి యని యనఁగదయ్యా !
విష్ణునిమహిమలే విహితకర్మమ్ములు
విష్ణుని బొగడెడు వేదచయము
విష్ణు వొక్కఁడె సుమా విశ్వాంతరాత్ముండు
విష్ణు విష్ణువ యంచు వెదకవయ్యా !

గీ. అచ్యుతుఁడె ఆదియును నంత్య మచ్యుతుండె
యఖిలదై త్యాంతకుండును నచ్యుతుండె
వేంకటగిరీంద్రనిలయుఁడై వెలుఁగుచుండె
అచ్యుతాచ్యుత యని శర ణందుమయ్యా ! 44

"అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణస్థితః" అన్నట్లు ఆత్మ లోపల, వెలుపల భగవంతుడు గోవిందు డున్నాడని సేవింపుము. సకల దైవతములు శ్రీహరి యవతారములే. ఆ హరియందే బ్రహ్మాండము లెన్నియో ఇమిడి యున్నవి. సకల మంత్రములు హరినామరూపములే. కాన హరి హరి హరీ అని ఉచ్చరింపుము. వేదచోదితసకలకర్మలు విష్ణువుయొక్క మహిమలే. వేదరాశి విష్ణువునే కీర్తించు చున్నది. విశ్వమున కంతకును అంత రాత్మయై యుండెడువాడు విష్ణువేసుమీ! అట్టి సర్వవ్యాపకుని వెదకి గుర్తిం పుము. ఆదియు, అంత్యమును, సకలరాక్షసులను సంహరించినవాడును ఆ అచ్యుతుడే (నాశరహితుడే) సుమా! ఆ అచ్యుతుడే ఇపుడు శ్రీ వేంకటాద్రిని స్థానముగా చేసుకొని వెలుగుతున్నాడు. అచ్యుతా! అచ్యుతా! అని ఆతని శరణు పొందుము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
భావములోనా బాహ్యమునందును	297	561	3	377

అప: వేంకటేశ్వరుని నామసంకీర్తనం చేసి తరించండని ఉపదేశిస్తున్నాడు.

సీ. ఏడు జేనల మేన నీశ్వరుఁ డున్నాఁడు
వేడ్కతో నతనిని వెదకరయ్య !
మతిఁ బూడ్చియున్నది మహితవైకుంఠమ్ము
తివిరి ధ్యానమున సోదించరయ్య !
కొడిదెడు బయలిలో గోవిందు నెలవఁట
యెట్టెట్టులో చేరి పట్టరయ్య !
అందె బ్రహ్మానంద మణఁగియుండె ముడియ
నెట్టన విప్పి చేపట్టరయ్య !

గీ. ఊని నల్లెడునాల్కలో నుండు ముక్తి
నిలయు దృఢభక్తితో నటు నిల్పరయ్య!
నామసంకీర్తనములందు నానుచున్న
దైవతము వేంకటేశ్వరుఁ దలఁపరయ్య! 45

ఏడుజేనల కొలతగల శరీరంలో భగవంతుడు ఉన్నాడు. ఆయనను ఉత్సాహంతో వెదకి తెలుసుకొనండి. హృదయంలోనే పూజనీయమగు వైకుంఠం దాగి వున్నది. ప్రయత్నపూర్వకంగా ధ్యానంతో ఆ చోటును శోధించండి. ఆ హృదయంలోని పుడిసెడు ఆకాశమే గోవిందునికి స్థాన మనుట. ఎట్లాగైన శ్రమించి ఆ స్థానాన్ని తెలుసుకొనండి. అచ్చటనే బ్రహ్మానందం అణగి వుంటుంది. హృదయ గ్రంథిని విప్పి ఆ బ్రహ్మానందాన్ని అనుభవించండి. జేనెడునాల్కలో ముక్తి నిచ్చే ప్రభు వున్నాడు. నిశ్చలభక్తితో ఆయనపై మనస్సు నిలపండి. నామసంకీర్తనంలోనే ఆ దైవం నాను తుంటాడు. అట్టి శ్రీవేంకటాద్రీశుని ధ్యానం చేయండి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పరమ వివేకులాల	381	475	4 -	320

అవ: ఏడుకొండలవాని ఎదుట కొండపైనుండే ఆంజనేయస్వామిప్రతాపం వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. అరుదీ కపీంద్రుని యధిక ప్రతాపమ్ము
సురలకు నరుల కీ సుద్దు లున్నె ?
ధ్రువమండలముమోవ తోఁక మీఁదికి నెత్తి
పెనచి పండులగొల పిడికిలించి
ఉదయాచలముమీఁద నొకజంగ నటుసాచి
యపరాద్రి నొకజంగ నట్టె సాచి
కదలు భానునితోడ వదనమ్ముఁ ద్రిప్పుచుఁ
బెదవి విప్పి చదివె పృథుబలుండు

గీ. ఒక్కమొలగంట రవి మఱియొండు శశియుఁ
జుక్కగుమి మొలపూసలై శోభిలంగ
నెదుట నున్నాఁడు మ్రొక్కరో యేడుకొండ
లయ్య నమ్మిన బంటైన యనిలజునకు. 46

ధ్రువమండలం తాకేట్టుగా తోక పైకెత్తి పండ్లగొలను పిడికిట్లో గట్టిగా పట్టుకొని, ఒకపాదం తూర్పుకొండపైన, రెండవపాదం పడమటికొండ పైన మోపి, ఆకాశంలో పయనించే సూర్యునితోపాటూ తనముఖాన్ని త్రిప్పుతూ, పెదవులు కదుపుతూ, శాస్త్రాలు అభ్యసించాడు ఈమహాబలుడైన హనుమంతుడు. ఆ సమయంలో సూర్యుడు ఒకవైపు, చంద్రుడు మఱోవైపు అతని (హనుమంతుని) మొలత్రాటిలో గంటలుగా, నక్షత్రాలన్నీ ఆ మొలత్రాటిలోని పూసలుగా వెలిగాయి. అడుగో! ఆ వాయుపుత్రుడు ఏడుకొండలవాని నమ్మిన బంటై వారి ఎదుటనే వున్నాడు. ఈ వానరపుంగవుని మిక్కుటమైన ప్రతాపం కడకు దేవతలకూ మానవులకూ లేదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అరుదీ కపీంద్రుని	381	470	4	317

అవ: ద్రోణగిరిని తెస్తున్న హనుమానుని అమానుషపరాక్రమం వర్ణి
స్తున్నాడు.

సీ. పెడ చేత లోచేత బెరసి కొందఱఁ గొట్టి
నడరి రక్కసిమూక పుడమిఁ ద్రెళ్ళ;
బెడిదంపుఁబెనుతోక వడిఁ ద్రిప్పి మొత్తెను
మహిఁ గుప్పగూలంగ మాల్యవంతు;
మోకాలఁదాటించె డాకాలఁ గొందఱ
వ్రేల్మిడి నాకాశవీథినుండి
పైకొని భుజములఁబడదాఁకెఁ గొందఱ
నాకడ జలధిలో నసమశక్తి ;

గీ. అఱుపుల నూరుపుల నట్టె పాఱఁదోలె
నందఱను ద్రోణగిరి దెచ్చునట్టి వేళ;
నంజనాచలనాథు కట్టనుఁగులెంక;
అరితేఱిన బిరుదౌర ! యనిలసుతుఁడు. 47

హనుమంతుడు సంజీవిపర్వతం తెచ్చేటప్పుడు రాక్షసులగుంపు నేల కూలేట్టుగా కొందఱిని పెడచేతులతో, లో చేతులతో తరిమి తరిమి కొట్టినాడు. మాల్యవంతుడనేవాణ్ణి తన కఱకైన పొడవైన తోకను గిరగిర త్రిప్పి దానితో మొత్తి నేల గూల్చినాడు. తాను (అంజనేయుడు) నిరాధారమైన ఆకాశంలో నిలిచి ఒక్కక్షణంలో ఎడమకాలితో తన్ని కొందఱినీ, మోకాలితో గ్రుమ్మి కొంద ఱినీ కూల్చినాడు. సాటిలేనిపరాక్రమంతో చెలరేగినవాడై కొందఱురక్కసులను తన భుజాలతో పొడిచి సముద్రంలో పడద్రోసినాడు. తన అర్పులతో, ఊర్పు లతో, అందఱినీ పాఱదోలినాడు. ఈ వాయుపుత్రుడు అంజనాచలాధిపునకు ఇష్టుడైన సేవకుడు. ఔరా! అతడు అరితేరిన గడుసరి గదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఘనుఁ డాతఁడా యితఁడు	253	302	3	204

అవ: ఆంజనేయుని శరణువేడుచు నాతనిమహిమను వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. శరణు కపీశ్వరా! శరణంబు హనుమంత!
యెంచంగ నీసరి యెవ్వ రయ్య!
పుట్టినవేళనే భువనమ్ము లెఱుఁగంగ
పట్టితి సూర్యుని పండటంచు
మొలపూసలై తారకలు వెల్గఁ బెరిగితి
వెంతటి వీరుఁడ వెదురు లేదు;
అంపిన యప్పుడే యంబుధి దాఁటితి
వింపులు సీతకు నిచ్చినావు
సంపద మెఱయంగ సంజీవి దెచ్చితి
పెంపు సొంపులను వర్ణింపఁ దరమె ?

గీ. చెలువుమీఱంగ శేషాద్రిఁ జేరి శ్రీని
వాసరాఘువు సేవలో వఱలినావు
వదలక భజించి నీ కృపవాఁడ నైతిఁ
గడమ నాకేమి ? నన్నీవు గాచుచుండ. 48

వానరశ్రేష్ఠుడవగు ఓ హనుమంతుడా? శరణుశరణు. పుట్టిపుట్టకయే సూర్య బింబమును పండని పట్టుకొంటివి. అప్పటిలో నీవు ఎంతో ఎత్తునకు ఎదుగగా నక్షత్రములు నీ మొలపూసలై ప్రకాశించినవి. శ్రీరాము డంపగా సముద్రము దాటి సీతకు ఆనందము సమకూర్చితివి. అనువుగా సంజీవి పర్వతమును తెచ్చితివి. నీ పెంపుసొంపులు వర్ణింప శక్యమా? ఒప్పిదముగా శేషశైలముజేరి శ్రీనివాసరాఘువుని సేవలో తనిసినావు. అట్టినిన్ను విడువక సేవించి నీదయకు పాత్రుడనైతిని. నీవు నాకు రక్షకుడవు కాగా లోటేమి గలదు?

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
శరణు కపీశ్వర	273	421	3	283

అవ: భాగవతులదయతో భగవంతుని దర్శించి శరణుపొందు డని హితవు గఱపుచున్నాడు.

సీ. హరి గానలేరు మీ రందిందు వెదకిన
హరిదాసు లెఱుఁగుదు రడుగరయ్య!
అతఁడు ప్రత్యక్షమౌ హరిదాసులకె గానఁ
గొనకొని వారలఁ గొలువరయ్య!
చేముట్టి హరినిఁ బూజింపలే రందున
నల ప్రపన్నులసేవ సలుపరయ్య!
ఇందిరేశుప్రసాద మెక్కడ దొరకు ? శ్రీ
హరిభక్తులప్రసాద మడుగరయ్య!

గీ. అంతరంగమ్మునం గలఁ డంద్రు శౌరి
యంతటను వైష్ణవోత్తము లలరుచుంద్రు
గావున తదీయుల యనుజ్ఞ గరుణ వడసి
అంజనాద్రీశుశరణమ్ము నందరయ్య! 49

ఓమానవులారా! మీరు ఇక్క డక్కడ వెదకి శ్రీహరిని దర్శించలేరు. భగవంతుని ఉనికి భాగవతులకు తెలుసు. వారి నడగండి. ఆయనను చూడ దలిస్తే భాగవతసేవలు బాగా చేయండి. చేతితో హరిని తాకి పూజించలేరు కాబట్టి ప్రపన్నులైన భాగవతులసేవ చేయండి. రమారమణుని అనుగ్రహం ఎక్కడ లభిస్తుంది? అంటే దానినిగూర్చి హరిభక్తులను ప్రశ్నించండి. శౌరి అంతరంగంలో ఉన్నాడంటారు. విష్ణుభక్తాగ్రేసరులు అంతట నుందురు. కాబట్టి వారిఆజ్ఞను, దయను పొంది అంజనాద్రినాథుని శరణు పొందండి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇదియే మర్మము	86	418	1	280

అవ: పరమాత్ముచే సృజించబడిన దేహబుద్ధీంద్రియాలను ఆ పరమా త్మునికే అర్పించ వలెనని సందేశ మొసగుచున్నాడు.

సీ. హరి సృజించిన దేహి హరిని భజింపక
నరులను గొల్చుట న్యాయమయ్య?
గరిమ నేఱుగుడిచి కాలువఁ బొగడిన
నెర వెర వే కాక యితవటయ్య?
దేవుఁడిచ్చిన బుద్ధి దేవుపైఁ బెట్ట కిం
ద్రియములఁ గూర్చుట వృజినమయ్య!
ఒకరిసొమ్ము దినుచు నొక్కరి వెనువెంట
ననిశమ్ము దిరుగుట యందమయ్య ?

గీ. తోయజదళాక్షుఁ డంతరాత్ముఁడుగ నుండ
శరణ మనకుండుటయె యనాచారమయ్య!
ఆత్మగృహమున కోట్లడ బ్బట్టె యుండఁ
దిరియఁ బోవుట గరువంపుఁదీ రటయ్య ? 50

శ్రీహరిచే సృజింపబడినప్రాణి ఆ శ్రీహరిని గొలువక వ్యర్థమానవులను సేవించుట పాడియా? ఏటిలో నీటిని త్రాగి పిల్లకాలువను పొగడుట మంచిదా? శ్రీహరి ఏఱువంటివాడని, మానవులు పిల్లకాల్వలవంటివారని అభిప్రాయం. దేవుడు మన కిచ్చిన బుద్ధిని ఆ దేవునిపై లగ్నం చేయక ఇంద్రియాలతో చేర్చడం పాపమేగదా! ఒకరిసొమ్ముతిని మరొకరివెంబడి నిత్యము తిరుగుట మంచిదా ? భగవంతునిచే కాపాడబడే మనుజుడు ఇతరుల నాశ్రయింపరాదని భావము. తామర రేకులవంటి కన్నులుగల శ్రీనివాసుడు అంతరాత్మగా మనయం దుండగా శరణుపొంద కుండుటయే అనాచారము. ఇట్లు చేయుట మన యింట కోట్లకొలది ధన ముండగా బిచ్చ మెత్తుకొనుటను పోలినది. ఇట్లా చేయడం ఆత్మగౌరవమా? కాదనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చెలఁగి నాకిందుకే	212	67	3	45

అవ: మనకీ దేహమును తిరుమలదేవు డనుగ్రహించినాడు. కనుక దీనిని ఆతని కైంకర్యమునకే వినియోగించు డనుచున్నాడు.

సీ. కోరము దుఃఖముల్; కోర కేతెంచెడి;
సౌఖ్యమ్ము లంతె; విచారమేల ?
తన యత్నములుగావు దైవతాధీనముల్
హరిశరణాగతి నభిలషింపు;
కమ్మంటిమా ప్రపంచమ్ము ? కల్గెను; మోక్ష
మిమ్ముల నీశ్వరుం డిడ లభించు
కనఁగ నంతర్యామికల్పితమ్ములె యివ్వి
అఖిలాండపతిదాస్య మాసపడుము

గీ. తెలియుదుమె పూర్వ మేమేమి సలిపినా మొ
యింకమీఁదటి జన్మంపు టెఱుక లేల ?
తిరుమలేశుఁ డొసంగిన దేహ మిద్ధి
వానికైంకర్యమే మన కాణయాచి. 51

దుఃఖములు మనము కోరుకోము. కోరకయే అవి సంప్రాప్తిస్తుంటాయి. సౌఖ్యాలు కూడ అంతే. కనుక ఈ విషయాన్ని గూర్చి దుఃఖించడ మెందుకు ? అక్కఱ లేదనుట. అవి మనయత్నంతో వచ్చేవిగాని, పోయేవిగాని కావు. అవి దైవాధీనాలు. కనుక జీవుడా! హరియొక్కశరణాగతిని కోరుకో. ఆయన దయ వలన చెడుతొలగి మంచి లభిస్తుంది. ఈసంసారం కావాలను కొన్నామా?లేదు. అయినా ఇది దాపురించింది. దయతలచి వేంకటాద్రివిభుడు మోక్షం ఈవలసిందే. మనకు సాధ్యం కాదన్నమాట. ఈ సంసారం, ఆ మోక్షం మనలోవుండే ఆ శ్రీశుని కల్పితాలే. కనుక జీవుడా! ఆ అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకుని దాస్యాని కాసపడు. అప్పుడే ఆ స్వామి సంసారాన్ని తొలగించి మోక్షం ఇస్తాడు. గతంలో ఏమేమి చేశామో మనకు తెలుసా? తెలియదు. ఇక రాబోయేజన్మాల తెలివిడి ఎందుకు? నిరుపయోగ మనుట. ఈ దేహం ఆ తిరుమలయ్యప్రసాదమే. దీనిని వారి కైంకర్యానికే వినియోగించాలి. అట్లా చేయడం మనకు చిరకాలంగా వస్తూన్న ఆనవాయితి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అతనినే నేకొలిచి	90	444	1	298

అవ: కైంకర్యానికి భక్తబృందాన్ని ఎలుగెత్తి పిలుస్తున్నాడు.

సీ. గోవిందనామమ్ము కొల్లఁగా దొరకె నా
డుదము గుమ్మలుగ పాడుదము రండు;
సత్యమ్ము సత్యమ్ము సకలదేవతలలో
నిత్యుండు శ్రీహరి నిర్మలుండు
ప్రత్యక్షముగ నుండెఁ బ్రాణులలోపల
నత్యంతమున్ శర ణనరో యితనిఁ;
జాటెడిఁ జాటెడి సకలవేదమ్ములు
పాటించి మధువైరి పరముఁ డంచు

గీ. ఇతని కూటస్థు గోపికాహృదయనాథుఁ
గొలువరో! నేఁడు వేంకటకుధరమందు
నిలిచియున్నాఁ; డభీప్సితమ్ముల నొసంగు
కమలపత్రాక్షు నీతనిఁ గనరో! మనరో! 52

"గోవింద" అనే నామము మనకు కోకొల్లలుగా దొరికినది. ఆ నామాన్నే పలుమార్లు పలుకుదము. గుమిగూడి ఆ నామాన్ని గానం చేయుదము రండు. అందరుదేవతలలోపల శ్రీహరి ఒక్కడే నిర్మలుడు, నిత్యుడు. ఇది ముమ్మాటికి నిజము. ప్రాణిసమూహంలో ఆయన అంతరాత్మగా ప్రత్యక్షంగా నున్నాడు. అతనిని అందఱు శరణుపొందుడు. మధువనే రాక్షసుని చంపిన మహావిష్ణుడే గొప్పవాడని అన్నివేదాలు బిగ్గఱగా ఘోషించుచున్నవి. కూటస్థుడు గోపికావల్లభుడు అగు ఇతనిని సేవింపుడు. ఇప్పుడతడు వేంకటాద్రిపై స్థిరంగా వున్నాడు. అతడు కోరికలు కురిసే తామరరేకులవంటి కన్నులుకలవాడు. ఇతనిని దర్శించండి. సుఖంగా జీవించండి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
గోవిందాది నామోచ్చారణ	258	332	3	224

అవ: వృషాద్రినాథుని శ్రీకృష్ణావతారచరిత్రను వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. చంద్రోదయమువేళ సగమురాతిరి కడ
గరిత దేవకి బిడ్డఁ గనియె నమ్మ!
పరమేష్ఠిముఖ్యులు పురుటింటివాఁకిటఁ
జేరి బాలుని నుతుల్ సేసిరమ్మ!
వసుదేవుముందట వైకుంఠనాథుండు
శిశువై యవతరించి చెలఁగెనమ్మ!
ముసిముసి నవ్వుల మునులకు ఋషులకు
నింతబొట్టెఁ డభయ మిచ్చెనమ్మ!

గీ. కన్నతలిదండ్రులకు బంధకమ్ము లుడిపి
యడరి రాకాసిమూకల నణఁచెనమ్మ!
తిరుమలను జేరి శ్రీమహాదేవితోడ
నిత్యకల్యాణయుక్తుఁడై నిలిచెనమ్మ! 53

అర్ధరాత్రమందు చంద్రోదయసమయంలో పతివ్రత దేవకి ఒక పురుషశిశువును కన్నది. బ్రహ్మాదిదేవత లందఱు పురుటింటివాకిట గుమిగూడి ఆ బాలుని స్తోత్రం చేసిరి. ఆ వైకుంఠప్రభువు తన తండ్రియైన వసుదేవుని ఎదుట బిడ్డడై అవతరించి మించినాడు. చిరునవ్వులు చిందిస్తూ ఋషులకు, మునులకు ఆ చిన్ని శిశువు అభయాన్ని ప్రదానం చేసినాడు. పెరిగి పెద్దవాడై తన తల్లిదండ్రులను చెఱసాలనుండి విడిపించినాడు. రాక్షసాంశతో బుట్టిన కంసాదులను కోపముతో దునుమాడినాడు. ఇప్పుడతడే తిరుమలపై శ్రీదేవితో నిత్యకల్యాణం పచ్చతోరణంగా స్థిరంగా వున్నాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఆదివిష్ణు వీతఁడే	234	193	3	129

అవ: దశావతారములను ఎత్తినవాడు ఈ శేషశైలనాయకుడే యని అతని బలపరాక్రమములను అభివర్ణించుచున్నాడు.

సీ. ఎదిరించి పోరాడ నెవరికి శక్యంబు ?
 సురవంద్యు హరిఁ దేఱిచూడఁ గలరె?
కఱకుమీస మదర గగ్గులకాడౌదు;
 రౌదలఁ జూపిన నడలు గుడుతు;
రించుక గొరిసెరాయిడికి నోపఁగ లేరు;
 చేగోరు మీటిన ఛిన్ను లవుదు;
రడుగిడ పాతాళ మంటుదు; రటు నెత్రు
 గుండాలఁ బడుదురు కోపగింప;
తూపు చేనంటిన తుమురయి పోదురు;
 కంపించెదరు నీలికాసెఁ గనిన;

గీ. మంతన మ్మాడఁగా నిజ మాన మెల్లఁ
గోల్పడెద; రశ్వ మెక్కిన గుంటగూలి
పోవుదురు- వేంకటేశుండు భూరిబాహు
విక్రమమ్మునఁ దా విఱ్ఱవీఁగెఁ గనుఁడు. 54

దేవతలకు నమస్కరింపదగిన ఈ శ్రీహరిని విరోధభావంతో నెవరైన, తేఱిపార చూడగలరా? చూడలే రనుట. ఇక ఈతనిని ఎదురుకొని యుద్ధం చేయడం ఎవరితరము? కా దనుట. శ్రీనివాసుని దురసుమీస మదిరితే శత్రువులు సారహీను లౌతారు (మత్స్యావతారం). తల చూపితే అడలిపోతారు (కూర్మావతారం). కొద్దిపాటి గిట్టదెబ్బ కోర్వలేరు (వరాహావతారం). చేతిగోటితో మీటితే ఛిన్నాభిన్నమవుతారు (నారసింహావతారం). కాలు తల నుంపగా పాతాళం చేరుకొంటారు (వామనావతారం). కోపించినచో రక్తపుమడుగులో పడుతారు (పరశురామావతారం). బాణం చేత ధరిస్తే ముక్కలుముక్కలై పోతారు (రామావతారం). నల్లనిదట్టి చూస్తే గడగడ వణకిపోతారు (బలరామావతారం). ఏకాంతగోష్ఠి నెఱపితే అభిమానాన్ని గోల్పోతారు (బుద్ధావతారం). గుఱ్ఱము నెక్కినచో నశించి పోతారు (కల్కిఅవతారం). వేంకటేశ్వరుడు అధికమగు భుజబలంతో నెగడుచున్నాడు. భక్తులారా! దర్శించండి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎదిరించి పోట్లాడ	233	186	3	125

అవ: భక్తివైరాగ్యములు గలవాడు శ్రీనివాసుని గతిగా నమ్మెను. అట్టివానిని ఇంద్రియార్థములు సమీపించవని పలుకుచున్నాడు.

సీ. దురితంబు లొకకొన్ని దుర్గుణా లొకకొన్ని
మరగుటల్ కొన్ని మర్మములు కొన్ని
ధర నెఱుకలు కొన్ని మఱకువ లొకకొన్ని
యింతధాన్యమ్మున కేది గాదె ?
ఆసలు కొన్ని మిథ్యాచారములు కొన్ని
వాసులు కొన్ని గర్వములు కొన్ని
రేసులు కొన్ని మీరిన రుచుల్ మఱికొన్ని
యింత గడించితి మిముడు టెచట ?

గీ. పరమవై రాగ్య మదికొంత భక్తికొంత
నేరుపులు మఱికొన్ని యిన్నియును గలిగి
శ్రీనివాసుఁడె గతియని చేరినార
మకట! మీ కేదిగతి విషయమ్ములార ! 55

పాపములు కొన్ని, చెడుగుణాలు మఱికొన్ని, చెడ్డ కలవాటు పడుటలు ఒక కొన్ని, గోప్యములైన వొకకొన్ని, తెలివి కొంత, మఱచుట మఱి కొంత- ఇవన్నీ ప్రోగై ధాన్య మయితే దాచడానికి కణజము (పాతఱ) ఏది? ఎక్కడను లేదనుట. పై చెడ్డలు ఇముడుటకు తావు లేదని తాత్పర్యము. ఆశలు కొన్ని, కపటపుటాచారములు మఱికొన్ని, గొప్పలు కొన్ని, గర్వాలు ఇకకొన్ని, తేలికతనము లొకకొన్ని, అభిరుచులు వేఱొకకొన్ని - వీటి నన్నిటిని ఇంతగా సంపాదించితిమి. ఇవి ఇముడు టెక్కడ? ఎక్కడ నిముడవనుట. మీది వన్నియు కొలతమీరినవని భావము. అట్లయినను శుద్ధమగు వైరాగ్యము, భక్తి, నేర్పు ఉండుటవల్ల శ్రీనివాసుడే గతియని నమ్మి చేరితిమి. అయ్యో! శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధములారా! ఇక మీకు ఏది దిక్కు? దిక్కు లేదన్నమాట. పరమభక్తునికి విషయములు నశించు నని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దొంతి విషయములాల	181	407	2	275

అవ: కర్మలు భక్తుని బంధింపలే వనుచున్నాడు.

సీ. ఎఱిఁగి చేసిన వెల్ల నీతని మహిమనే
యెఱుఁగక చేసిన వితనిమాయ
రెంటి కెంచఁగ తెడ్డువంటివారము సుఁడీ
మమ్ముఁ బట్టకుఁడు కర్మమ్ములార!
కాయమ్ములోనుండు ఘనుఁ డీతఁ డొక్కఁడే
కాయ మీతనిమాయఁ గలిగినదియ
తొలఁగక రెంటికి తోడునీ డైతిమి
మమ్ముఁ బట్టకుఁడు కర్మమ్ములార !

గీ. ఏలిక వృషాచలేశ్వరుఁ డీతనిచెలియె
మమ్ము నేలికసానియై మనుపు-వీరి
నెమ్మిఁ గొలిచెడి సూత్రంపుబొమ్మ లేము
మమ్ముఁ బట్టంగవలదు కర్మమ్ములార! 56

మేము తెలిసి తెలివితో చేసిన పనులన్నీ తిరుమలనాథుని మహిమ చేతనే చేసితిమి. ఈతని మాయచేతనే తెలియక బుద్ధిలేక కొన్నిపనులు చేసితిమి. పై రెండింటిలో మేము తెడ్డువలె నేమియు రుచి నెఱుగని వారము సుమా! కాబట్టి ఓ కర్మములారా! మమ్మ్ము పట్టి బాధింప వద్దు. శరీరం లోపల నుండేదీ దేవుడే; శరీరం ఈ దేవుని మాయచేతనే పుట్టినది. ఈ దేవునికి శరీరానికి మేము తోడునీడగా నున్నాము. అంతమాత్రపుసంబంధమే కనుక ఓ కర్మములారా! మమ్ము పట్టి బాధింప కండి. మాప్రభువు వృషభాద్రి నాథుడు. ఇతనిభార్య శ్రీమహాలక్ష్మియే రాణియై మమ్ము కాపాడుతుంటుంది. ఈ దంపతులను ప్రేమతో సేవించే సూత్రాధారంతో ఆడే బొమ్మలం మేము. భగవద్భక్తులము గనుక కర్మములారా ! మమ్ము బంధించకండి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇందిరానాథు	93	464	1	311

అవ: తనకర్మలకు కర్త భగవంతుడేయని, చిత్రగుప్తునికి చెప్పి మెప్పింప వలసినది అతడే యని నిర్మొగమాటంగా అంటున్నాడు.

సీ. అతని నడుగు నాయోఁగాము లన్నియు
నన్నిటికిని బదు లాడఁగలఁడు;
కరచరణాదులు గల్పించిన యతండె
కర్త నాసుకృతదుష్కర్మములకు;
సరి నుసు రొసఁగిన చైతన్య మెవఁడొ నా
యపరాధములకుఁ దా నగును కర్త
రమణ నన్ బుట్టించి రక్షించునతఁడె నా
యళుకు వళుకుఁ దీర్ప నగును కర్త;

గీ. ఎల్లపుడు నన్ను దాసుగా నేలునతఁడె
యిహపరము లిచ్చి యితరు లొక్కింత తడవ
కుండఁ జేయఁగఁ గర్త; నే నొండెఱుంగఁ
జెప్పి మి మ్మొడఁబఱచును చిత్రగుప్త ! 57

ఓచిత్రగుప్తా ! నామంచిచెడ్డలను గూర్చి ఆ శ్రీనివాసునే అడుగుము. అతడే నీకు సమాధానం చెప్పగలడు. నాకు కాలుసేతులు కల్పించిన ఆ దేవుడే నాసత్కర్మలకు, దుష్కర్మలకు బాధ్యుడు. నాకు ప్రాణాన్ని తెలివిని ఇచ్చినతడె నా తప్పిదములకు కర్తయైనవాడు. నన్ను పుట్టించి కాపాడువాడే నాభయ భ్రాంతులను దీర్చగలవాడు. ఎప్పుడూ నన్ను దాసునిగా నేలేవాడే ఇహపర సుఖా లిచ్చి ఇతరులు నా జోలికి రాకుండ చూడగలవాడు. నా కిం కేమియు దెలియదు. ఆ శ్రీశుడే నీకు తెలియజెప్పి సమాధాన పరచగలడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అతని నడుగవో	161	294	2	197

అవ: తననుగూర్చి స్వామికి మేలుమాటలు చెప్పి మెప్పు కలిగింపుడని పరివారములైన విష్వక్సేనాదులను అర్థిస్తున్నాడు.

సీ. దాసకోటికి దరిదాపు మీరే కాన
వాసి కెక్కింపరో వసుధ మమ్ము;
సేనాధిపతి! నీవు చేరి చెప్పఁగదయ్య
విష్ణుదేవునకు మా విన్నపమ్ము;
భాష్యకారులు! మీరు ప్రణతార్తిహరునకు
మానక తెల్పుఁడీ మామనవులు!
వేయినోళులభోగి! విజ్ఞప్తి గావింపు
మిభవరదునకు మా యేటికోళ్ళు;

గీ. దేవులమ్మ ! యిందిర ! నీవె దిక్క వగుచు
వేంకటాచలపతికి విన్పింపుమమ్మ !
మా వినుతి; యిట్లె గరుడుఁడా ! మహిత శేష
శైలమా ! అట్లె మీరును సలుపఁగదరె! 58

స్వామియొక్క సేనాధ్యక్షా! విష్వక్సేనా! విష్ణుదేవునికడచేరి నావిన్నపాలు వారి కందించు. భాష్యకారులైన భగవద్రామానుజా! నమస్కరించేవారి కష్టాలు తొలగద్రోసే ఆ స్వామికి మామనవిని తప్పక తెలుపుము. వేయినోళ్ళు గల శేషమూర్తీ! కరిని గాచిన కఱివేల్పునకు మానమస్కారాలను విన్నవించు. దేవదేవీ! ఓ ఇందిరమ్మా! మాకు దిక్కవై మానుతులను స్వామికి విన్నవించు. ఓ గరుడా! పూజనీయమైన శేషగిరీ! పైవారివలె మీరు కూడ ననుగూర్చి స్వామికి ఎఱుక పఱతురుగాక! దాసులకు దిక్కు మీరేగదా! మమ్ము కడతేర్చండి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దాసవర్గములకెల	247	267	3	180

అవ: స్వామిపుష్కరిణీ మహిమ నభివర్ణించుచున్నాడు.

సీ. పురుషార్థములు నీదు భూరిసోపానముల్
వేదముల్ నాలుగు నీదుదరులు;
సప్తవార్నిధులు నీస్వచ్ఛోదకమ్ములు;
ఆదికూర్మ మెఱుంగు నీదులోతు;
గంగాదితీర్థముల్ రంగత్త రంగముల్;
జలజంతువులు దేవసంచయములు;
నీదరిమేడలు నెఱి పుణ్యలోకాలు
మునులు నీచుట్టున్న భూరుహములు;

గీ. దేవరయు దేవి తెప్పలఁదిరుగ నొప్పు
పుష్కరిణి! లోకపావని! పుణ్యవితతి
నీదుజీవభావమ్మగు; నీదురూప
మల వికుంఠపురమ్ము వాకిలి గదమ్మ ! 59

ఓపుష్కరిణీ! నీగొప్పవగు పడికట్టులే ధర్మార్థకామమోక్షాలనే పురుషార్థాలు. నీనాలుగువైపుల గల కట్టలు నాలుగువేదాలు. నీ అప్పటమైన నీరే ఏడుసముద్రాలు. ఆదివరాహస్వామి నీలోతు తెలిసినవాడు. నీవిజృంభించే అలలే గంగమున్నగు పుణ్యతీర్థాలు. దేవతాసమూహమే నీలో జీవించే జలజంతువులు. నీఒడ్డున వుండే భవనాలే పుణ్యభువనాలు. నీచుట్టు నిలిచివుండే మ్రాకులే యోగులు: శ్రీ పతియు, శ్రీమతియు తెప్పలదేలుచుండ నొప్పెడు ఓపుష్కరిణీ! నీవు లోకాలను పావనం చేసే దానవు. పుణ్యసముదాయమే నీజీవనము. నీదురూపమే ఆ వైకుంఠపురానికి వాకిలిగదా తల్లీ!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దేవునికి దేవికిని	185	426	2	287

అవ: వారిధిశయనుడైన శ్రీనివాసభగవానునకు మేలుకొలుపులు పాడుతున్నాడు.

సీ. ఘనయోగిమానసకమలముల్ వికసించె
నొనర విజ్ఞాన రవ్యుదయ మాయె,
మును జీవపరమాత్మ లను జక్కవలు గూసె
జలజాక్ష! మేల్కని తలుపు దెఱువు
కలుషమ్ము లనెడు చీఁకట్లెల్లఁ బెడఁబాసె
తగ వేదకీరనాదమ్ము మ్రోసె
నితరధర్మము లనియెడు తారకలు మాసెఁ
బ్రేమ మేల్కని సతిమోము గనవె

గీ. కపటదైత్యులకనుగల్వగములు మొగిడె
నిపుడె సత్కర్మచయ మను నెండ గాసె;
మేలుకని వేంకటాద్రీశ ! మించు కూర్మి
నిందిరయు నీవు మమ్ముల నేలఁ గదవె! 60

ఓప్రభూ! నీవు కలియుగదైవంగా వేంకటాద్రిపై వెలిశావు. కాబట్టి భక్తులందు విజ్ఞానమనే సూర్యుడు ఉదయించాడు. యోగీశ్వరుల మనస్సులనే పద్మాలు విప్పారినవి. పరమాత్మజీవాత్మలనే చక్రవాకములు ఒకటవుతున్నవి. తామరలవంటి కన్నులు గల స్వామీ! మేల్కని తలుపు తెరువుము. నీసాన్నిధ్యంవల్ల పాపము లనెడు చీకట్లు మటుమాయ మవుతున్నవి. ఉదయం కావడంచేత వేదము లనే చిలుకలు పలుకుతున్నవి. అవైదిక ధర్మము లనే నక్షత్రాలు రూపుమాసినవి. నీవు మేల్కొంచి ప్రేమతో నీప్రేయసి అలమేలుమంగముఖం అవలోకించు. నీఅవతారం వల్ల మోసకారులైన రక్కసులకన్నులనే కలువలు మూతపడ్డవి. సత్కర్మలనే వెలుతురు ఇప్పుడే వ్యాపిస్తోంది. ఓ వేంకటాద్రినాథా! నీవు మేలుకొని ప్రేమాతి శయంతో ఇందిరా సమేతుడవై మమ్ము పాలించు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వారిధిశయన	380	365	4	313

అవ: ప్రశస్తపుణ్యక్షేత్రాలలో వెలసిన నారాయణుడే శేషాద్రిపై నిలిచి యున్నాడనుచున్నాడు.

సీ. పాలకడలినుండి బదరీవనమునుండి
అల గయనుండి ప్రయాగనుండి
భూలోకనిధియైన పురుషోత్తమమునుండి
వేయురూపముల విచ్చేయు దీవ
ఉత్తరమధురలోనుండి యయోధ్యలో
నుండి బృందావనినుండి పుణ్య
సింహాద్రినుండి వాసిగ పంచవటినుండి
వత్తువు జనులఁ బావనులఁ జేయ

గీ. హస్తిగిరినుండి శ్రీరంగమందునుండి
యీవలావలనుండి నీ వేగుదెంచి
పరమకై వల్యధామమ్ము ఫణిగిరీంద్ర
శిఖరమున నిల్చినాఁడవు శ్రీనివాస! 61

ఓ శ్రీనివాసా! క్షీరసముద్రమునుండి, బదరీక్షేత్రమునుండి, గయ నుండి, ప్రయాగనుండి, భూలోకమునకు నిధివంటిదగు పురుషోత్తమక్షేత్రము నుండి సహస్ర రూపాలతో నీవే దయచేస్తుంటావు. ఉత్తరమధుర, అయోధ్య, బృందావనం, సింహాచలం, పంచవటిక్షేత్రాలనుండి జనులను పవిత్రులజేయ డానికి వస్తుంటావు. కంచినుండి, శ్రీరంగంనుండి - అన్ని వైపులనుండి నీవు వచ్చి యిప్పుడు పరంధామమైన శ్రీవేంకటాద్రిశిఖరమునందు నిల్చియున్నావు. పై విష్ణుక్షేత్రాలలోని గోవిందుడే తిరుమలలో నున్నాడే కాని శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు - శివుడు కాడు, స్కందుడు కాడు, శక్తి కాదని సారాంశం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అన్నిచోట్లఁ బరమాత్మ నీవు	45	278	1	186

అవ: తాపత్రయము తొలగించి సకలశుభాలు తనకు అనుగ్రహించు మని శ్రీవేంకటేశ్వరుణ్ణి వేడుకొనుచున్నాడు.

సీ. శరణుసొచ్చెద నిన్ను సర్వలోకేశ్వర!
మరణభయమ్ములు మాన్పుకొఱకు
మొఱ లిడియెద నీకు ముచికుందవరదాయి!
దురితమ్ము లన్ని యుఁ ద్రుంచుకొఱకు;
దండమ్ము వెట్టెద దైవశిఖామణి!
పండి పండని మతి పాకమునకు;
దాస్యమ్ము సలిపెద దామోదరా! నీకు
నీకృప నాపయి నింపుకొఱకు;

గీ. అభయ మర్థింతు నాదినారాయణుండ!
ఉభయకర్మపుబంధమ్ము లూడ్చుకొఱకు;
విభుఁడ! శ్రీవేంకటేశ! ని న్వేఁడుకొందు
శుభము లన్నియు మా కీవు చూపుకొఱకు. 62

సకలలోకాలకు ప్రభువైన ఓ దేవా! మరణభీతి మానడానికై నిన్ను శరణు వేడుకొంటున్నాను. ముచికుందునికి వరాలిచ్చిన ఓ ప్రభూ! నా పాపాలు పటాపంచలు చేయుమని నీకు మొఱ పెట్టుకొనుచున్నాను. ఓ దేవాధిదేవా! పరిపక్వంగాని నామనస్సు పరిపక్వం కావాలని నీకు దణ్ణం పెడుతున్నాను. ఓ దామోదరా! నీదయ నా పై ప్రసరించడానికై నీకు సేవచేస్తున్నాను. సత్కర్మల వల్ల దుష్కర్మలవల్ల కలిగే నా జన్మ బంధాలు ఊడిపోయేటందుకై ఓ ఆదినారాయణా! నీ అభయాన్ని కోరుతాను. ఓ ప్రభూ! శ్రీ వేంకటేశ్వరా! సకల శ్రేయములు మా కనుగ్రహింపు మని నిన్ను వేడుకొంటున్నాను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అడియ నడియనయ్య	371	416	4	279

అవ: శ్రీనివాసుడు తన హృదయములో నెలకొని ముగ్ధుని చేసినాడనీ, అన్ని సుఖములు ఆయనలో తా నందినానని తృప్తిని వెల్లడి స్తున్నాడు.

సీ. ఘనకుండలములు నీకథలు నా చెవులకు
 నాల్కకు రుచులు నీ నామకోటి;
మ్రొక్కంగ నంటిన భూరజఃపటలమ్ము
 పట్టబంధము నాదు ఫాలమునకు;
నిర్మాల్యపుందండ ధర్మసూత్రము; నీదు
 చక్కనిరూపు కాంచనపురాశి;
పంచామృతములు నీపాదతీర్థము; తప్త
 చక్రాంకనమ్ము వజ్రాంగిజోడు;

గీ. తలఁపఁ జుట్టాలు నాకు నీదాసజనులు;
సప్తశైలేశ ! నీకృప జన్మ ఫలము;
అఖిలసుఖములు నీయందె యందినాఁడఁ
జిత్తమున నిల్చి మోహింపఁ జేసితయ్య!. 63

'భూషణములు చెవులకు' అను రీతిగా ఓ స్వామీ! నీకథలు వినుటయే నాకు కర్ణభూషణాలు. నాలుకకు రుచిగొల్పేవి నీ కోటినామములే. సాష్టాంగనమస్కారం సలిపేటప్పుడు నా నుదుటి కంటుకొన్న భూరేణు సముదాయమే పట్టాభిషిక్తుని చేసేటప్పుడు నొసటకట్టే బంగారురేకు. నీ వనుభవించి విడిచిన పూలమాలలే నాకు పసిడిదండలు. నీ అందమైన రూపమే నాపాలిటికి బంగారుముద్ద. నీ పాదతీర్థమే నాకు పంచామృతం. తప్తశంఖచక్రముద్రాధారణమే (సమాశ్రయణము) నాకు వజ్రమయకవచము. నీ దాసులే నాబంధువులు. ఓ ఏడుకొండలదొరా! నీ కరుణయే నాజన్మకు ఫలము. నీయందే నేను అన్నిభోగములు (ఇహపరసౌఖ్యములు) పొంద గల్గితిని. నీవు నాలోనుండి నన్ను పరవశుని చేసుకొంటివి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అందితిని బొందితి	268	393	3	265

అవ: నాసర్వస్వము నీవే అని భక్తాగ్రేసరుడు ఫణిగిరీశ్వరునితో విన్నవించు కొనుచున్నాడు.

సీ. ఉపమ నే నార్జించు నున్నతధన మీవె
పరమతపమ్ముల భాగ్య మీవె
జపములఁ గలుగు తేజఃప్రభావము నీవె
బహుదానధర్మాల ఫలము నీవె
పరము నీవే పరాత్పరము నీవే ధాత్రి
గలుగు ననంతభోగములు నీవె
సురమునిపితృపూజఁ జొప్పడు సుఖ మీవె
పరికింప దేవతాపదము లీవె;

గీ. పంచవింశతితత్త్వముల్ పరఁగ నీవె
సకలవిద్యలు నాలుగాశ్రమము లీవె
ప్రాణములు నీవె యాస్తియు పాస్తి నీవె
పన్నగగిరీశ! నాకు సర్వంబు నీవె. 64

ఉపాయముతో నే సంపాదించుకొన్న ధనం నీవే. ఇతరధనములు దుఃఖ కారణములు; భగవంతు డనే ధనం అనంతసుఖహేతు వనుట. శ్రేష్ఠ మగు తపస్సుల భాగ్యము నీవే. జపములవల్ల కలిగే తేజఃప్రభావము, అనేక ములైన దానధర్మాల ఫలము, పరమూ, పరాత్పరమూ, ఈ లోకములోగల అంతంలేని సుఖాలు, సురల, మునుల, పితృదేవతల పూజలవల్ల కలిగే క్షేమమూ, ఆలోచింపగా దేవతాస్థానములు, ఇరువదియైదుతత్త్వములు, అన్ని విద్యలూ, బ్రహ్మచర్య గృహస్థ వానప్రస్థ సన్న్యాసము లనెడు నాలుగు ఆశ్రమములు, ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానము లనెడు పంచప్రాణములు, ఆస్తి పాస్తులు వెయ్యేల ? స్వామీ! నా సర్వము నీవే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇదివో నాసంపదా	170	340	2	223

అవ: భగవంతునిపైమమకారం పెంచుకోవాలి; సేవించాలి; తదితరమును ద్వేషించాలి అని ఉపదేశిస్తున్నాడు.

సీ. కామించితిని యాత్మఁ గలసి నిన్ భోగింపఁ;
బగగొంటి నీ శత్రుపటలి మీఁద;
ఒరులకు నీమంత్ర మొసఁగ లోభించితి
మోహించితిని నీదుముద్దురూపు;
మచ్చరించితి నిన్ను మెచ్చని చదువులఁ;
బంతగించితి నిన్ను భక్తి గొలువ;
విడక ని న్నొల్లని విధుల నిందించితి;
దర్పించితిని నీదుదాస్యమందు;

గీ. కలపను లవెల్ల నీదు కైంకర్యములుగ
నెంచితిని మమకారంబు పెంచుకొంటి
కాలమంతయు నీసేవ గడపినాఁడ
నెలమి శ్రీవేంకటేశ ! న న్నేలినావు. 65

ఓ వేంకటాద్రిపతీ ! నిన్ను కలిసి బ్రహ్మానందాన్ని అనుభవించవలెనని నాఆత్మలో కోరుకొన్నాను. నిన్ను కాదనునట్టి, నీవు లేవనునట్టి నీశత్రువులపై విరోధం పూనినాను. అతిరహస్యమైన నీతిరుమంత్రాన్ని (ఓం నమో నారాయణాయ, ఓం నమో వేంకటేశాయ) కన్నవారి కెల్ల ఇచ్చుటకు లోభించినాను, నీ ముద్దు లొలికే రూపానికి ముగ్ధుడ నైనాను. నీకథలు బోధింపని చదువులపై అసూయ పొందినాను. భక్తితో నిన్ను సేవింపవలెనని పంతం పూనితిని. నిన్ను కాదనే అశాస్త్రీయవిధానాలను తిట్టిపోశాను. నీకు కైంకర్యం చేస్తున్నందుకు ఎంతో గర్వించాను. చేసే పనులన్నీ నీ సేవలనే భావించాను. నీపై మమకారం పెంచుకొన్నాను. కాలమంతా నీ సేవావృత్తి లోనే గడుపుతున్నాను. ఓ స్వామీ! నీవూ ప్రీతితో నన్ను పాలించినావు గదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇటువంటి వెల్లా	147	215	2	144

అవ: భగవంతుని సంపర్కమువల్ల ఇహపరసౌఖ్యాలు అందుకొన్నాననీ, సదా శ్రీ వేంకటేశ్వరుని దయాదృష్టినే ఆశిస్తున్నాననీ అనుచున్నాడు.

సీ. తలఁచితి నీరూపు; తగిలితి నీపద
ద్వంద్వము; నీదాసతతిఁ గలసితి;
నీదుముద్రలుదాల్చి నీగుణమ్ములు మెచ్చి
యర్చించితిని తావకాంగకములఁ;
దామసమ్ములు విచ్చెఁ దగ సాత్త్వికము వచ్చె
భవము వీడెను గర్మబంధ మూడె;
నెలమి నీమహిమల నేమని వర్ణింతు
గోముగ నిన్నేమి కొసరఁ గలను ?

గీ. తిరుమణి ధరించి గైకొంటిఁ బరమభక్తి
తీర్థముఁ బ్రసాదమును; భవద్దివ్యకథలు
వింటి నిహపరములు గంటి వేంకటేశ!
సొరిది మ మ్మిట్టులే కృపఁ జూతుగాక! 66

ఓ శ్రీనివాసా! నీ రూపును భావించుచున్నాను. నీ పాదములజంటను ఆశ్రయించితిని. నీ దాసులతో చెలిమి చేసితిని. నీ ముద్రలే ధరించినాను. నీ గుణములను ప్రశంసించి నీ అవయవములను పూజించాను. ఫలితంగా తమోగుణసంబంధాలు నశించాయి. సత్త్వగుణం పెరిగినది పుట్టుక నశించినది. కర్మపుకట్టు సడలిపోయినది. ఆహా! నీ మహిమల నేమని వర్ణింపగలను? వర్ణింపలే ననుట. కొసరి కొసరి నిన్నేమి కోరుదును? కోరికలు నశించిన వనుట. తిరుమణి శ్రీచూర్ణము ధరించి నీ తీర్థప్రసాదములను చాల భక్తితో గ్రహించితిని. నీ దివ్యములగు కథ లాలకించితిని. తత్కారణంగా ఇహపర సుఖం చవి చూచితిని. ఓ వేంకటేశ్వరా! ఈ విధంగా మమ్ములను దయతో చూచుచుందువుగాక!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సొరిది మమ్మిట్టే	155	257	2	172

అవ: వేంకటాచలపతి సాటిలేని దైవమనీ, తనంతట తానే భక్తుల యోగ క్షేమాలను పరిరక్షిస్తాడని, వారిని అతడు కాపాడేరీతిని వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. అభయహస్తం బెత్తి యటు కాచుకొనియుంటి
వట్టె దాసులఁ గాతు నంచు నీవు
నీనామమంత్రముల్ నిఖిలాఘములఁ దోల
జగములలో వెదఁజల్లినావు
తలఁచినవారికి ధనధాన్యముల నిత్తు
నంచు శ్రీసతి గుండె హత్తినావు;
ఇలఁ బావనులఁ జేయ నెల్లర నీపద
శ్రీతీర్థ మేఱుగఁ జేసినావు

గీ. జీవరాసులఁ బుట్టింప స్వీయనాభి
కమలమున బ్రహ్మదేవుని గాంచినావు;
ప్రాణిరక్షాపరుండవై పన్నగాద్రి
నెక్కినాఁడవు సాటి నీ కెవ్వరయ్య! 67

నాగనగనివాసా! శ్రీనివాసా! అభయహస్తం చూపుతూ దాసులను కాతునని అట్టే వారిరాకకు కాచుకొని ఉన్నావుగదా! పాపపుంజాలు త్రెంచ డానికి 'ఓం నమో వేంకటేశాయ, ఓం నమో నారాయణాయ', ఇత్యాది మంత్రాలను లోకాలలో వెదజల్లినావు. లోకాలు అనే బహువచనంవల్ల స్వర్గా దిలోకాలవారికిని ఇదే తారక మనుట. జాతిమతభేదంలేక అందఱికీ తిరు మంత్రాలు అందుబాటైన వని ఊహ్యము. కోరినట్లు ధనధాన్యా లిత్తునంటూ ఱొమ్మున కలుములరాణిని గదించుకొన్నావు. ధనధాన్యవితరణమునకు శ్రీసతి తన హృదయాన ఉండుట సాభిప్రాయం. లోకులందఱినీ పునీతులను చేయవలె నని నీ పాదతీర్థాన్ని గంగగా ప్రవహింప జేసినావు. భగవంతునకు జీవులపై గల కృప, గంగానదీపావనత్వం వ్యక్త మవుతున్నది. జీవసృష్టికై నీ నాభికమలంలో బ్రహ్మను సృజించినావు. అన్నిప్రాణులను ఆదుకొని ఆదరించ నెంచి వృషభాచలశృంగాన్ని అధిష్ఠించావు. ఎత్తున నిలిచి నేల జీరాడు ప్రాణిసమూహాన్ని వీక్షించి రక్షించు చున్నావనుట. వేంకటేశ్వరా! నీకు సాటి ఎవరయ్యా! ఎవ్వరూ కా రనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కొలిచినవారి పాలి	284	482	3	324

అవ: స్వామిపాదాలు దప్ప మరిదేనినీ విశ్వసించనని తన నిశ్చయం తెలుపు చున్నాడు.

సీ. కంటి నొక్కఁడవె లోకముల కీశుఁడ వని
కానను నినుఁబోలు వాని నొకని;
వింటి ఘనుఁడ వంచు వేదాంత మందు నీ
కంటె నన్యము విన కమలనాభ!
తోఁచె నీసేవయే తుదిపదమ్మని; వేఱు
తోఁచ దాత్మకు; సరితూఁగ దెదియు
పూన్కి నాగురుఁడు ని న్బోధించెఁ గాని దాఁ
చఁడు నీదుమహిమలు చక్రహస్త!

గీ. చవిగొలుపు నీకథలె మతి సమ్మతించె
రచ్చమాటలు వినుటకు నిచ్చగొనదు;
నమ్మినాఁడను నీపాదనళినములను
నమ్మ నేమియు వేంకటనగనివాస! 68

కమలం నాభియందుగల దేవా! లోకా లన్నింటికీ ప్రభుడవు నీ వొకడవే యని ప్రఖ్యాతి చెందినావు. నీవంటివాడు మరొకడు కనిపించడు. నీవు ఘనుడ వని వేదాంతాలవల్ల విన్నాను. నిన్నుదప్ప మరెవరినీ వినలేదు. నీ సేవయే పరమపదమని తోస్తున్నది. నా ఆత్మకు వేఱే తోచడం లేదు. మరేదియు నీకు సాటిరాదు. చక్రం చేతగలవాడా! నాగురువు పూనికతో నిన్నుగూర్చి బోధించినాడు. నీ మహిమలు అతడు దాచలేదు. నా మనస్సు రుచు లూరించే నీకథలే కోరుతున్నది గాని రచ్చమాటలు వినడానికి ఇచ్చగించదు. వేంకటాద్రిలో నివసించే ఓ శ్రీహరీ! నీ పాదపద్మాలు తప్ప మరి దేనినీ నమ్మను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కింకదీర నదైవం కేశవాత్పరం	82	395	1	265

అవ: భగవంతుని ప్రత్యక్షసందర్శన భాషణాదులు తనకు లభించ లేదని తన నిర్వేదం వెలిపుచ్చుతున్నాడు.

సీ. గరిమ బ్రహ్మాండముల్ కల్పింప నేరిచి
సుతులు బ్రహ్మాదులై శోభమీఱ
క్షితి వేదశాస్త్రాలచేఁ బొగడ్తలు గొంచు
తలసూప కీమాడ్కి దాఁగ నేల?
ఒనర పరంధామ మొసఁగంగఁ గర్తవై
యిందిరేశుఁ డనంగ నేపుగాంచి
పన్ని యన్నికళలఁ బ్రఖ్యాతి వహియించి
కనులముంగలఁ బొడకట్టవేల ?

గీ. సురలయాపద లెల్లఁ జెచ్చెర హరించి
పరఁగ ధర్మంబు లెల్లను బాదుకొలిపి
పరసలకుఁ బలుమారులు వరము లొసఁగి
ఏడుకొండలవాఁడ మాటాడవేల ? 69

ఓ ఏడుకొండలరాయడా! గొప్పగా బ్రహ్మాండములను సృష్టి చేశావు. నీ సంతానం బ్రహ్మాదు లెంతో వన్నె కెక్కినారు. ఈ లోకంలో వేదాలచే, శాస్త్రాలచే ఎంతో పొగడ్త గన్నావు. అయితే నీవు తలయైనా చూపక ఇలా ఎందుకు దాగినావు? పరమపదాన్ని ఇవ్వడానికి నీవు కర్తవు. లోకమాతకు భర్తవై మించినావు. అన్నివిద్యలలో ఆరితేరి మిక్కిలి ప్రసిద్ధి పొందినావు. ఎందులకు నా కనులకు కనిపించవు ? దేవతల బాధ లన్నీ ఒక్క త్రుటిలో పోగొట్టి ధర్మాలను చక్కగా నిలబెట్టినావు. యాత్రికులకు మాటికి వరాలి స్తున్నావు. అట్టి ఓ స్వామీ! నాతో పలుక వేమి ? పలుకు మని ప్రార్థించు చున్నాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇందరెరిగిన పని	239	226	3	151

అవ: దేవుడు శ్రీనివాసుడు, దేవి మంగమ్మ అనుగ్రహంవల్ల కలిగిన ప్రజ్ఞతో తానీ కృతులు రచించితి నని పలుకుతున్నాడు.

సీ. ఇన్నాళ్లెఱుంగక యిందులో నోలాడి
యీవు మన్నింప ని న్నెఱిఁగినాఁడ
ముందొనర్చిన కర్మములు తోలుకొనిరాఁగ
వచ్చి నీ మఱుఁగును జొచ్చినాఁడ
కడఁగి పంచేంద్రియాల్ గదిమి పైకొన జగ
ద్విభు నిన్ను శరణమ్ము వేఁడినాఁడ;
వెనుకటి సంసృతి విడువక యుండంగ
వినయాన నీ డాగు వేసినాఁడ;
అగణితజన్మముల్ తగులఁ గొణాచియై
మొనసి నీ కాళ్ళకు మ్రొక్కినాఁడ;

గీ. చెనఁటిజీవుల చెలుములు చిమ్మ రేఁగ
బత్తివట్టితి నీమీఁద ఫణిగిరీశ!
నీవు నీదేవి మంగమ్మ నెమ్మితోడఁ
బ్రజ్ఞ నా కీయఁగా నిన్నె పాడినాఁడ. 70

ఇన్ని దినాలు తెలియక ఈ సంసారంలో మునిగి తేలి ఇప్పుడు నీవు దయ దలంచగా నిన్ను తెలుసుకోగల్గినాను. పూర్వజన్మలలో చేసిన కర్మములు వెంటనంటి తరుముకొని రాగా వచ్చి నీ మరుగు జొచ్చినాను. అనగా కర్మలు జన్మహేతువులనుట. ప్రయత్నంతో ఐదు ఇంద్రియాలు నన్ను ఆక్రమింపగా లోకాలకు ప్రభువైన నిన్ను శరణు వేడుకొన్నాను. కడచిన సంసారం భూతం లాగా వదలనందు వల్ల దానిని పారదోలడానికి నీ చిహ్నాలు-శంఖచక్రాదిముద్రలు వినయముతో ధరించాను. చిరకాలానుభవంకల పుట్టువులు తగుల్కొనుచుండగా వాటినివృత్తికై నీ పాదాలు పట్టినాను. చెడుప్రాణులతోడిచెలిమి చెలరేగగా దానిని బాపుకొనుటకు ఓ శేషగిరీంద్రా! నీమీద భక్తి కల్గి ఉన్నాను. నీవూ, నీదేవి అలమేలుమంగమ్మ నాకు ప్రజ్ఞను ప్రసాదించగా ఇపుడు నిన్నే కీర్తిస్తున్నాను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇన్నాళ్ళు నెఱుఁగక	383	484	4	326

అవ: శ్రీనివాసు డెంతో ఉపకారం చేశాడని, అందుకు మారు సేత ఆయనకు కింకరుడై బ్రతుకుటే అనీ ఉద్ఘాటిస్తున్నాడు.

సీ. ఉపకారముగ దేహ మొసఁగితి నీకు నేఁ
గావించు ప్రత్యుపకార మేది?
ఎపుడు నీధర్మాన నిటు ఋణస్థుండనై
బ్రదుకుటే గలదు ప్రపత్తితోడ
వెఱ్ఱిఁ జేయక నన్ వివేకిఁ జేసితివి నీ
యీవికి మారిచ్చు నీవి యేది?
నీకుఁ గీర్తిగ నిట్లె నీయధీనుండనై
బ్రదుకుటేగల దెట్టిభయములేక

గీ. కూర్చితి జడులతోఁ గాక గురునితోడ
నిట్టి సరవికి నాసర వేమి గలదు?
వృషగిరినివాస ! యెపుడు ని న్వీడకుండ
బ్రదుకు టొక్కటే గలదు నీ బంట నగుచు. 71

ఉపకారబుద్ధితో నాకీ దేహాన్ని ఇచ్చావు. ఇందుకు నేను చేసే ప్రత్యుపకార మేమున్నది ? ఏదియు లే దనుట. ఎప్పుడూ నీధర్మమా అంటూ నీకు ఋణపడి ప్రపత్తితో బ్రతుకు టొకటే నా ప్రత్యుపకారం. నన్ను పిచ్చివానిగా కాక వివేక వంతునిగా చేసితివి. ఈ నీ త్యాగానికి బదులుగా నీకీయ గల్గిన ఈవి నాకేమున్నది? లేదనుట. నీకీర్తి పతాకగా నీకు లోబడ్డవాడనై బ్రతుకు టొక్కటే నే నిచ్చు ఈవి. నీ యధీనుడను కాబట్టి నా కెట్టిభయమును లేదు. మూర్ఖులతో నన్ను జతసేయక గురునితో చేర్చినావు. ఈ క్రమంతో నీవు చేసిన ఉపకారములకు నేను వరుసగా చేయగల్గిన ప్రత్యుపకారములు ఏ మున్నవి? ఏమియు లే వనుట. వృషపర్వతంలో నివసించే ఓ శ్రీనివాసా! సదా నిన్ను వదలక నీ బంటుగా బ్రతుకుటే నేను నీకు చేయగల ప్రత్యుపకారం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇంతకంటె నేమున్నది	144	197	2	132

అవ: భగవంతుడు తనకు చేసిన మేలునకు కృతజ్ఞతలు తెల్పుకొను చున్నాడు.

సీ. ఎటువాయు నీఋణం బేమి చేసినఁ గాని
కామితఫలద ! వేంకటగిరీశ !
చేరి కర్మమ్ములు చెఱవట్టఁ బేర్వాడి
వే వచ్చినన్ విడిపించుకొంటి;
శక్తిమంతుల కది యుక్త ధర్మముగదా
అరయ దీనులఁ గన్న నడ్డపడుదు;
రరులు పంచేంద్రియా లందిందుఁ దివియఁగా
వెరవుతో నన్వెన్క వేసికొంటి;
వది పాడిగద ! శూరు లగువారు పేదల
యాపదల్ మానిపి యాదరింత్రు;

గీ. పుట్టువు లవెన్నొ నన్నరికట్టుకొనఁగ
తోడుపడితివి తోడ్తోడఁ దొలఁగఁ ద్రోసి;
బలముగలవారు ధరణిలో పైకొనియెడు
పలుభయా లెల్ల వారికిఁ బాపుచుంద్రు. 72

కర్మలు దగ్గఱించి నన్ను చెఱపట్టుచుండగా నీవు వాటి ఉద్రేకము నణచి నన్ను విడిపించుకొన్నావు. పరికింపగా నీవు కష్టములో నున్నవారిని చూచి వారి కడ్డపడి కష్టాలు పోగొట్టుతావు. అట్లా చేయడం శక్తిగలవారికి తగిన ధర్మమేకదా! శత్రువులైన చక్షురాదిఇంద్రియాలు నన్ను ఇటునటు లాగు చుండగా నీవు ఉపాయముతో నన్ను వెనుకవేసుకున్నావు. వాటినుంచి తప్పించా వనుట. శూరులు పేదసాదుల ఆపదలు పోగొట్టి ఆదరిస్తారు. అది న్యాయమేగదా! ఎన్నో జన్మలు నన్నడ్డగిస్తుంటే వాటి నన్నిటిని తొలగించి నాకు తోడుపడ్డావు. బలవంతులు భూమిలో మానవుల పై పైనపడే పలు భయాలను పారద్రోలుతుంటారుకదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమి చేసినా నీరుణ	95	475	1.	318

అవ: జ్ఞానదశలో శ్రీనివాసుడు తనలో నున్నాడని తెలిసి ఇతరదైవముల నాశ్రయింప నని తన నిశ్చయాన్ని ప్రకటిస్తున్నాడు.

సీ. నాకుగా నీకు విన్నప మెవ్వ రొనరింత్రు
భక్తి నే వాక్రువ్వ వలయుఁ గాక
కాతువా నాకంటెఁ గడుహీను ? నీదు చి
త్తంబును నాదు భాగ్యంబు గాక
బ్రదుకంగ లేక నీవలన నన్యులఁ గోరఁ
గలనె ? నిన్ కొసరంగవలయుఁ గాక
నీలోన దాతువా నీ వితరణగుణం ?
బవని దీనులకుఁ జూపవలెఁ గాక

గీ. నేర నైతి నిన్నాళ్ళు నాఘోరపాప
మేమొ ? నాలోన నున్నావు స్వామి ! నీవు
నే నొరుల వేఁడఁ; దల్లికి లేని ముద్దు
దాది కెటుగల్గు ? దాసవత్సలుఁడ వీవు. 73

ఓ దేవా! భక్తితో నేనే నీకు విన్నపాలు చేసుకోవలెగాని నా కొఱకు నాకు మారుగా ఇతరులెవ్వరు విన్నవిస్తారు ? విన్నవించ రని భావం. నీచిత్తంనాభాగ్యం. అంతేగాని ఏ హీనుని నీవు కాపాడగలవు ? తనకన్న కాపాడదగిన పరమహీనుడు మరొకడు లేడని తాత్పర్యం. కొసరికొసరి నిన్నే కోరికలు కోరి బ్రతుకగలనే గాని ఇతరులను యాచింపగలనా? యాచింపలే నని. లోకంలో దరిద్రులకు దానం చేయవలెగాని ఆ దాతృత్వాన్ని నీలోననే దాచుకుంటావా? దాచుకో వనుట. నీవు నాలోననే ఉన్నావని నా పాపిష్ఠిపాపాలెట్టివో కాని, ఇన్నాళ్ళు తెలియనైతిని. కనుక ఇక ఇతరులను యాచింపను. తల్లికి లేని ముద్దు దాదికి ఉండదుగదా! నీవు దాసులపట్ల ప్రేమగలవాడవు. దాదులవంటి అన్యదేవతలకు తల్లివంటి నీకున్న వాత్సల్యం ఉండదని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నేరనైతి నింతేకాక	229	167	3	112

అవ: చిత్రచర్యానిధివైన నీకు నాబోటివానిని కాపాడు టేపాటి యను చున్నాడు.

సీ. కొనవ్రేలితో పెనుగొండ నెత్తిన నీవు
మొగి నాకుటుంబమున్ మోచుటెంత ?
అమరబృందమ్మున కమృత మిచ్చిన నీవు
పట్టెఁడన్నము నాకుఁ బెట్టుటెంత ?
అక్షయవస్త్రమ్ము లతివ కిచ్చిన నీవు
కట్టంగ నిచ్చి న న్గాచుటెంత ?
ఇంద్రాదులకు సిరు లిచ్చిన నీవు నా
కిహలోకభోగమ్ము లిచ్చు టెంత ?

గీ. అన్నిజగములఁ బూర్ణుఁడై యున్న నీవ
అండదండగ నాలోన నుండు టెంత ?
వరము లిచ్చెడు నీకు నో తిరుమలేశ !
తెలియ నారెండుకోరికల్ తీర్చు టెంత ? 74

గోవర్ధనగిరిని వ్రేల నెత్తినావుగదా! అట్టినీకు అల్పమగు నా కుటుంబ భారము మోయు టెంతపని? సులభ మనుట. పాలసముద్రమును చిలికించి, అమృతం పంచిపెట్టి దేవతలను అజరామరులను చేశావుగదా! అట్టినీకు పట్టెడన్నము నాకు పెట్టడం ఏమాత్రపుపని? తేలిక యనుట. ద్రౌపది మొఱాలకించి ఎడ తెఱపిలేకుండా చీర లిచ్చి ఆమె మానము కాపాడినావు గదా! అట్టి దయామయుడవైన నీకు నాకు మానం కప్పుకోవడానికి మూరెడుగుడ్డ నివ్వడం ఏమంత కష్టకార్యం? చులకనైన పని యనుట. ముల్లోకములకు ఒడయడైన ఇంద్రుడు వేడగా అమితసంపత్తి నిచ్చిన నీకు ఇహలోకసుఖాలు నా కొసంగుట ఏమంత దుష్కరకృత్యము? అలవోకగా చేయదగిన దనుట. సర్వజగత్తులందు పూర్ణంగా నిండియున్న నీవు చేదోడు వాదోడుగా నాలో నుండుట ఏమి కష్టము ? సుకర మనుట. భక్తులకు లక్షలు కోట్లు వరా లిస్తుంటావు గదా! నా రెండే రెండు కోరికలు మాత్రమే తీర్చుట నీకు మిక్కిలి సులభంకదా! ఆ రెండుకోరికలు ఇహపరసుఖాలు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అందుకుఁ గాదు	189	451	2	304

అవ: చిత్రచరిత్రుడైన భగవంతునిచరిత్రను చిత్రిస్తున్నాడు.

సీ. దనుజారిబిరుదమ్ము ధరణి నీకే చెల్లఁ
జన దది బలివిభీషణుల యెడల
నెందఱనైన నీవే గెల్చెదవు గాని
నీసేవకుల చేత నిర్జితుఁడవు;
ఎల్లరకును నీవ యేలిక వే గాని
పార్థునానతి మోచు బంట వైతి;
మ్రొక్కులు గొను దేవముఖ్యుఁడవే గాని
దాసుల కెల్లెడ దాసుఁ డీవు;

గీ. జగములకుఁదండ్రివౌట నిజంబ కాని
దేవకికిఁ బుత్రుఁడవు శ్రితాధీనమతివి
విన వినన్ నీదుసుద్దులు వింతగొలుపు
భక్తవత్సల! హరి! పరబ్రహ్మరూప! 75

ఓహరీ! దనుజారి అనగా రాక్షసులకు శత్రువు అనే బిరుదు నీకే తగి యున్నది. కాని బలివిభీషణుల విషయములో మాత్రం ఆశత్రుత్వ మేమైనది? 'సకృ దేవ ప్రపన్నాయ'-ప్రపన్ను లెవ్వరినైనను కాపాడే దయా మయుడు భగవంతు డని భావము. ఎందఱి నైనను, ఎంతటి వారినైనను శత్రువులను అసహాయు డవై నీవు జయింపగలవు. అట్టినీవు నీ సేవకులచే జయింపబడితివిగదా! (ఆంజనేయాదులకథలు అనుసంధించు కోవలెను). సకలప్రాణిజాతానికి నీవే ప్రభుడవు. అయినప్పటికీ అర్జునుని ఆజ్ఞకు లోబడి సారథికృత్య మొనర్చుచు బంటుగా మెలగినావు. భగవానుడు భక్త పరాధీను డనుట. అందరికీ వందనీ యుడవైన బృందారకస్వామివే కాని, అన్నివిధాల నీ భృత్యులకు భృత్యుడవై ఉంటావు. భగవంతుడు భాగవతులకు దాసాను దాసుడనుట. లోకాలకు నీవు తండ్రి వనే మాట నిజమే. అట్టినీవు దేవకీ పుత్త్రుడ వైతివిగదా! పై వాటికి కారణం నీవు ఆశ్రయించినవారికి లోబడేబుద్ధి కలవాడవగుటయే. భక్తులపట్ల వాత్సల్యము కలవాడవు. పరబ్రహ్మ స్వరూపుడవు అగుహరీ, నీచరిత్రలు వినగా వినగా అద్భుతములనిపిస్తాయి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎంతభక్తవత్సలుఁడ	95	473	1	317

అవ: భగవంతుని నామోచ్చారణ నమస్కార సేవాఫలము లెట్టివో చాటుచున్నాడు.

సీ. అలరి ని న్నొకమాటు హరియని నుడువంగఁ
బొందినపాపముల్ పొలసిపోయె,
మందలించి మరొక్కమారు పల్కినఫలం
బెందుల కని నీకె యిచ్చినాము;
తలఁచుచు రెండుచేతుల నెత్తి మ్రొక్కంగ
నిహపరమ్ములు దక్కె నిట్టె మాకు;
సాష్టాంగవినతులు సలిపిన ఫలమెల్ల
నేమిటి కని నీ కె యిచ్చినాము;

గీ. అలముకొనియె పుణ్యము శరణన్నమాత్ర;
భద్రముగ నుండె మాదుసేవాఫలంబు;
ఎంతయని దాచుకొనఁగల ? మేమిసేయఁ
గలము ? నీ మహిమమ్ము మా తలమె పొగడ ? 76

ప్రీతితో నొకసారి హరి యని అనగానే మాలోనిపాపములు పటాపంచలై పోయినవి. తలచుకొని మరోమారు "హరి" యని పలకడంవల్ల కలిగే ఫలమును ఇక మా కెందుకని నీకే సమర్పించినాము. నిన్ను స్మరించుకొంటూ చేతులెత్తి మ్రొక్కగా ఇహపరసుఖాలు మాకు ఈ విధంగా దక్కినవి. మఱి సాష్టాంగ నమస్కారం చేయడంవల్ల సమకూడే ఫలాన్ని ఇక మా కెందుకని నీకే అర్పణ చేశాము. శరణన్నంతమాత్రముననే పుణ్యం మమ్ము చుట్టుముట్టుకొన్నది. మఱి మఱి కావించే మాసేవాఫలం అట్టే పదిలంగా ఉన్నది. పుణ్యం అమితంగా పెరిగి నది గనుక ఎంతని దాచి పెట్టుకోగలము? మిగిలిపోయిన పుణ్యంతో ఏమి చేసుకొనగలం? ఓ ఫణిపర్వతాధిపా! నీ మహిమను పొగడ మాకు శక్యమా? కా దనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమి సేసే మిఁక	109	51	2	35

అవ: జీవుడు భోగింపదగినవాడనీ, శ్రీనివాసుడు భోగించువాడనీ నిర్వ చించు చున్నాడు.

సీ. చక్కని జన్మసంసారవృక్షమునకు
భావింపఁ బరిపక్వఫలమ వీవు
కర్మం బనెడు గంధగజరాజమునకు వ
హ్వారె ! మేటిమావటివాఁడ వీవు;
తెలియ దేహంబను దివ్య రాజ్యమునకు
రాజిల్లు రాజాధిరాజ వీవు;
దిట్టమౌ మనసను తేజిగుఱ్ఱమునకుఁ
బ్రఖ్యాతిగన్న రేవంతుఁ డీవు;

గీ. అమలమగు భక్తిచంద్రోదయమ్మునకును
రంతులఁ జెలంగు కలశాంబురాశి వీవు;
జీవుఁ డను మేడలోనున్న శ్రీనివాస !
భోగ్యమను నేను చెంతల భోగి వీవు. 77

మంచిదగు జన్మసంసారమనే వృక్షానికి ఆలోచింపగా పక్వమైన పండు నీవే. కర్మమనే మదపుటేనుగునకు ఆహా! నీవు మేటిమావటివాడవు. అనగా కర్మలను అదుపుచేయగలవాడ వనుట. విచారింపగా ఈ శరీరమనే దివ్యమైన రాజ్యానికి నీవే చక్రవర్తివి. తుంటరియగు మనస్సనెడు జాత్యశ్వమునకు నీవు ప్రసిద్ధి కెక్కిన రౌతువు. మచ్చలేని అచ్చపుభక్తి అనే చంద్రోదయమునకు ఆనందఘోషలతో ఉప్పొంగే క్షీరసాగరుడవు నీవు. భక్తి పరాధీనుడు భగవంతు డన్నమాట. జీవుడనే మేడలో నుండే ఓ శ్రీపతీ! నీవు అనుభవించేవాడవు. నేను నీకు అనుభవింప దగినవాడను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
భోగము నేను నీకు	157	274	2	183

అవ: వేంకటాచలపతిదయను పొందలేనివారు, ఆయనను సేవించి తరింపలే రనుచున్నాడు.

సీ. తలపోసి తలపోసి ధ్యానించెదరు నిన్ను
నింతింతయని నిశ్చయింపలేరు;
పలుమారు నీగుణాల్ పరఁగ నుతింతురు
మించి నీగుణుతుల నెంచలేరు;
పొదిగి పొదిగి నిన్నుఁ బూజించెదరు గాని
యెదుట నీశ్రీమూర్తి నెఱుఁగ లేరు;
వెదకి వెదకి సారె విందురు నీకతల్
నీభక్తి దృఢముగా నిలుపలేరు;

గీ. నిక్కి నిక్కి చేతుల నెత్తి మ్రొక్కుచుండ్రు
మక్కువను నీదుమహిమ నమ్మంగ లేరు;
గ్రక్కునను వేంకటేశ ! నీకరుణచేతఁ
దక్క నిన్నటు సేవించి తనియ లేరు. 78

ఓ వేంకటేశ్వరా! ఆలోచించి ఆలోచించి నిన్ను స్మరించుచుందురు కాని నీ వీపాటివాడ వని నిర్ణయింపజాలరు. అప్రమేయు డనుట. నీ గుణగణాలు మాటి మాటికి వల్లెవేయుచుందురు గాని వాటి తుదిని గాంచలేరు. అతడు అనంతకల్యాణ గుణనిధి యనుట. క్రమ్ముకొని నిన్ను పూజింతురుగాని ప్రత్యక్షంగా నిన్ను దర్శించ లేరు. ఇది అసాధ్యమని భావము. నీకథలు ప్రవచింపబడే చోట్లు వెదకి అచటికి వెళ్ళి విందురు. అయినను దృఢభక్తిని నీపై నిలుపలేరు. కాళ్ళమునివ్రేళ్ళపై నిలిచి రెండు చేతులు పైకెత్తి నీకు దండములు పెట్టుదురు. అంతేగాని ప్రేమతో నీ మహిమలు నమ్మజాలరు. ఓ వేంకటనాథా! నీదయ లేకున్నచో శీఘ్రమే నిన్ను సేవించి ఆనందింపలేరు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎవ్వరి నేర్పులు	160	287	2	192

అవ: స్వల్పసుఖాలకై పడరానిపాట్లు పడడం వెట్టితన మనుచున్నాడు.

సీ. పడనిపాట్లు పడుచు పనులఁ దిరుగు టెల్లఁ
గుడిచెడు పట్టెడు కూటికొఱకె;
కడదాఁకఁ జెలులతోఁ గాపుర ముండుట
యొకత్రుటి మైమఱ పొందుకొఱకె;
ఘనమైన గృహములు గట్టుకొనుట యెల్ల
నంగము మోసెడు నంతవఱకె;
తనివోని మతిలోని తలపోఁత లన్నియు
నెనసినబ్రదుకు తా నెంచు కొఱకె;

ఆ. ఇంతలోని పనికి నెంత వెట్టిని కొండ
ద్రవ్వి యెలుకఁబట్టఁ దలఁపుఁ గొందు
ఫణిగిరీశ! నాదుభ్రమ వాపి నీపాద
దాస్య మిచ్చి కరుణ దనుపు మయ్య! 79

పడరాని అగచాట్లు పడుతూ ఏదో పనిగట్టుకొని తిరిగేదంతా ఆ పట్టెడు కూటికోసమేగదా! మరణపర్యంతం స్త్రీలతో సంసారం చేయడం, క్షణికమైన ఆనందము కోసమేగదా! మిద్దెలు మేడలు కట్టుకోవడం, ఈ శరీరం ఉన్నంత వఱకు అనుభవించడానికే గదా! మనస్సులోని అంతులేని ఆలోచన లన్నీ పొందిన తన జీవితాన్ని (జన్మను) తానే కోరుకోవడానికేగదా! కొండను త్రవ్వి ఎలుకను పట్టినట్టు అశాశ్వతము, అల్పకాలికము అగు ఈ పాటిపనికి ఎంతో శ్రమచెందిన నేను వెట్టిని. ఓ శేషశైలనివాసా! శ్రీనివాసా! నాలోని మాయను తుడిచిపెట్టి నీపాద దాస్యం అనుగ్రహించి దయతో నన్ను తృప్తి నొందించు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎంత వెట్టి	358	344	4	231

అవ: ఎవరు ఎట్లు భావించినా తనకు ఆదిపురుషుడైన శ్రీనివాసునిదాస్యమే చాలు ననుచున్నాడు.

సీ. గరిమఁ గొందఱకు సాకారమై నిల్చితి
గురునిరాకారమై కొందఱకును,
సరసఁ గొందఱకును సగుణుండ వఁట నీవు
కొందఱ కీవు నిర్గుణుఁడ వంట;
ఒకచోఁ గళాపూర్తి నొనరి యుండుదు వంట
యొకట నిష్కళుఁడవై యొప్పెద వఁట;
ఒకట జీవులకు నీ కొనర భేద మ్మఁట
యొకచో నభేదత నుందు రంట;

గీ. అదన నిందఱలో నంతరాత్ముఁడ వఁట
యెదుటఁ బరికింప శ్రీవేంకటేశుఁడ వఁట;
యింతయును నీదుమహిమయే యెన్న నేల?
సంతతము నీదుదాస్యమ్మె చాలు నాకు. 80

కొందరు నిన్ను ఆకారముతో, గుణాలతో, కళలతో కూడినవానిగా దర్శిస్తారు. మఱి కొందరు ఆకారం, గుణాలు, కళలు లేనివాడని తలుస్తారు. ఇంక పలువురు జీవులకూ పరమాత్మవైన నీకూ భేదమును భావిస్తారు. మరి కొందరు జీవులకూ నీకూ అభేదాన్ని భావన చేస్తారు. ప్రాణుల హృదయాలలో అంతరాత్మగా ఉంటూ శేషాద్రిమీద వేంకటేశ్వరుడుగా వెలుగొందుతుంటావు. చూడగా ఇది యంతయు నీ మహిమేకదా ! మఱి నాకైతే ఎప్పుడూ నీసేవయే చాలు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏదియుఁ గానఁడు	356	329	4	221

అవ: కొండపైనుండే దేవుడు తనకు సర్వస్వ మంటూ అతనినే శరణు పొందుతున్నాడు.

సీ. గతి వీవె మతి వీవె కర్తవు భర్తవు
పతి వీవె మాకు నే పట్టునందు
నెంచి చూడఁగఁ బరు లెవ్వారు నీ కెన ?
శరణుఁ జొచ్చితి మయ్య! చతురు నిన్నె
జననీజనకు లీవె శరణమ్ము నీవె మా
యునికి మనికి నీవె యుపమ నీవె
మనసిచ్చి మము నీవు మన్నించుటం జేసి
శరణుసొచ్చితి మయ్య! చనవు బలిమి

ఆ. లోకసాక్షి వీవె లోకబంధుఁడ వీవె
యీ కడ తిరువేంగళేశుఁ డీవె
నిఖిలజగతి గావ నీకంటె మఱిలేరు
శరణుఁ జొచ్చినాము స్వామి ! నిన్నె. 81

ఓ ప్రభూ ! మాకు అన్నివేళల గతివి, మతివి, కర్తవు, భర్తవు, ప్రభుడవు నీవే. ఆలోచించగా నీకు సాటి మరెవ్వ రున్నారు ? లేరని భావం. కాపాడు సామర్థ్యం గల నిన్నే శరణుపొందుతున్నాము. మా స్థితి, జీవనం, ఉపాయం కూడా నీవే. నీకడ మాకున్న చనవుకొద్దీ మనసిచ్చి మన్నించేవాడ వగుటచేత నిన్నే శరణమంటున్నాము. లోకాలకు సాక్షివి, లోకబాంధవుడవు అయిన నీవు శ్రీవేంకటేశ్వరుడవై ఉన్నావు. లోకా లన్నింటినీ కాపాడుటకు నీవు దప్ప మరెవ్వరూ లేరు. మాకు నీవే శరణం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఆలించు పాలించు	357	338	4	227

అవ: సర్వదేవతాస్వరూపుడు, శ్రీనివాసు నర్చింపక దేవతాంతరములను పూజించుట వ్యర్థమని ఉద్బోధించుచున్నాడు.

సీ. మొదలుండఁ గొనలకు మోచి నీళ్ళిడనేల ?
యెదలోన నీవుండ నితర మేల ?
నిగమమార్గమునందు నే నడచెద నన్న
నిగమమ్ము లెల్లను నీ మహిమయె
జగతివారలఁజూచి జరిగెద నన్న జ
గమ్ములు నీమాయఁ గలిగినవియ
మనసు నడ్డము పెట్టి మట్టున నుంటకు
మనసు కోరికలు నీ మతక మాయె
తనువు నింద్రియములు తగ గెల్చెద నటన్న
తనువు నింద్రియములు త్వన్మహిమయె

ఆ. ఇంతలోనిపనికి నిందందుఁ జొరనేల ?
చెంగటఁ జెరువుండఁ జెలమ లేల ?
శౌరి ! నీదు దివ్యచరణముల్ శరణంటి
సంతకూటముల విచార మేల ? 82

ఓ మహావిష్ణూ ! మా మనసులలోనే నీ వుండు టెఱుంగక వెలుపలి వేల్పుల నారాధించుట చెట్టుమొదటిని వదలి కొనలకు నీరుపోయుటవలె వ్యర్థము. వేదవిహిత మార్గంలో నేను ప్రవర్తిల్లుదు నంటే ఆ వేదము లన్నియు నీ మహిమలే. లోకములోనివారిని జూచి వారివలె నడతు నన్నచో లోకము లన్నియు నీ మాయచే ఆవరింపబడినట్టివే. మనసును జయించి నిశ్చలంగా ఉందా మనుకుంటే ఆ మనసులోని కోరిక లన్నీ నీ మాయచేత పుట్టినవే. శరీరాన్ని ఇంద్రియాలను చక్కగా లోగట్టు కుందా మంటే అవికూడ నీ మహిమ వల్ల ఏర్పడేవే. ఈ పనులకై ఇక్కడక్కడ తిరగడ మెందుకు ? దగ్గఱలో చెరు వుండగా చెలమల కై అలమట ఎందులకు ? అనగా శ్రీనివాసుడు చెరువు, ఇతరులు చెలమ లనిఅభిప్రాయము. ఓ శౌరీ ! నీ దివ్యచరణాలే శర ణంటిని. ఇక నిరుపయోగమైన ఆలోచనలు ఎందుకు ? వ్యర్థ మని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మొదలుండఁ గొనలకు	94	466	1	312

అవ: కొండలరాయని మహిమాదులు అనిర్వాచ్యము లనుచున్నాడు.

సీ. ఆకాశ మింతంత యని పల్క రాదంట
నుడువంగ రాదంట కడలిలోఁతు
గణియింప రాదంట కడఁగి భూరేణువుల్
శ్రీశ ! నీ మహిమలఁ జెప్ప వశమె ?
వెలయ కాలము గంటు వేయంగ రాదంట
కట్ట రాదఁట మూటగాఁగ గాలి
కలయ నల్దిక్కుల కడ గానరా దంట
జలజాక్ష ! నీ రూపుఁ దెలియఁ దరమె ?

గీ. గెలువ రాదంట నీమాయ; కిట్టి మనసుఁ
జిక్కఁబట్టఁగ రాదంట; చేరి నిన్నుఁ
గొలువఁగా శక్యమే? భక్తకోటి కెల్ల
నీ శరణ మొక్కటే గతి నిగమవేద్య ! 83

ఆకాశ మీపాటిదని, సముద్రములోతు ఇంతమాత్రమని చెప్ప శక్యము కాదంటారు. ధరణిలోని అణువులను గూడ లెక్కపెట్ట సాధ్యము కాదంటారు. మరి ఓ రమాప్రియా! పైవాటిని సృజించిన నీ మహిమలు చెప్ప శక్య మగునా ? కాదని భావం. కాలానికి గంటు వేయుటకు, గాలిని మూటగట్టుటకు, దిక్కుల అంతములను చూచుటకు వీలుకా దంటారు. వీనికి కారణమైన, నీ రూపం చూడ తరమా? కాదనుట. నీమాయను జయించుట, మనస్సును నిగ్రహించుట అసాధ్యమని వాడుక. కనుక నీదగ్గఱ చేరి సేవించుట సాధ్యమా ? కాదని తాత్పర్యము. ఓ వేదవేద్యా! పై కారణములవల్ల భక్తుల కెల్ల నీ శరణాగతియే గతి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎంత సోదించి చూచినా	155	262	2	175

అవ: భక్తితో భగవంతుని నమ్మితేనే మోక్షం. నమ్మకుంటే అది వారిపాపం అంటున్నాడు.

సీ. పాపం బణఁచి యిత్తు పరమపదం బని
చరమపద్యమునందుఁ జాటినావు
ధరణిలో నీవల్లఁ దప్పు కొంచెములేదు
పరఁగ నమ్మనివారి పాప మింతె
నీపదాలకు నాకు నెయ్యపులంకెయం
చెప్పుడో ద్వయమందు నియ్యకొంటి;
వెంచంగ నీవల్ల నెట్టి దోసము లేదు
నమ్మనివారి పాపమ్ము సుమ్ము

గీ. భక్తసులభుండ నంచును బహుపురాణ
ములను వాక్రుచ్చినాఁడవు తొలుత నీవు
శేషగిరివాస ! నీ వేమి సేయఁగలవు ?
భక్తి నమ్మనివారి పాపమ్ము గాక. 84

ఓ శేషగిరినివాసా! నిన్ను ఉపాసించే భక్తుల పాపాలను పోకార్చి పరమపదం ఇస్తానని నీవు గీతలలో 'సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ, అహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాశుచః' అని బాహాటంగా చాటినావు గదా! (దీనినే శ్రీవైష్ణవులు శ్రీకృష్ణ చరమశ్లోకం అంటారు) ఆ నీ ప్రతిజ్ఞను నమ్మనివారి పాపమేగాని నీవల్ల ఏ దొసగూ లేదు. నీ పాదాలకూ, నాకు స్నేహపూర్వకమైన అనుబంధం ఉన్నదని ఏనాడో ద్వయమంత్రంలో అంగీకరించావు. (శ్రీమన్నారాయణ చరణౌ శరణం ప్రపద్యే, శ్రీమతే నారాయణాయ నమః' అని శ్రీవైష్ణవసంప్రదాయంలో ఈ రెండుమంత్రాలను ద్వయమంటారు.) ఈ ద్వయమంత్రమును నమ్మనివారి పాపంగాని ఓప్రభూ ! చూడగా నీలో నెట్టిలోపం లేదు. ఆదిలోనే నీవు భక్తులకు సులభంగా చిక్కేవాడనని శ్రీమద్భాగవతం మొదలైన అనేక పురాణాలలో నొక్కివక్కాణించావు. భక్తితో నిన్ను నమ్మి సేవింపక పాపు లవుతున్నారు. వారి విషయంలో నీవేమి చేయగలవు? వారికి ముక్తిని ప్రసాదించ వన్నమాట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీ వేమి సేతువయ్య	97	487	1	326

అవ: సకలసుఖము లిచ్చుటకు వేంకటాచలపతి అండనుండగా ఇక్కడ
క్కడ వాటికై వెదుక నక్కఱలే దనుచున్నాడు.

సీ. అన్నిట గెలిచితి నయ్య ! నీ లెంకనై
యీ మేనినేరమ్ము లేల వెదక ?
నీ నామమే చాలు నిఖిలకాంక్ష లొసంగ
నీ ముద్రలే చాలు నెమ్మిఁ బ్రోవ
నీ ప్రసాదమె చాలు నీఱొనర్ప నఘమ్ము
నీ తీర్థమే చాలు పూతుఁ జేయ
ఘనుని గావింప నీ కైంకర్యమే చాలుఁ
దిరుమణియే చాలు సరగఁ గావ

గీ. నీదు ధ్యానమ్మె చాలు నిర్ణిద్రసుఖముఁ
గూర్ప; నీ యర్చనయె చాలుఁ గొదలు దీర్ప
నేవి యేవో యుపాయమ్ము లీడ నాడ
వేంకటేశ్వర ! నీవుండ వెదక నేల ? 85

ఓ ప్రభూ! మనసు మున్నగు వాటిని అన్నింటిని జయించితిని. నీ దాసుడనైతిని. ఇక శారీరకములగు నాతప్పుల వెతకుటేల? సంయమనం గలవాని శారీరకములైన తప్పులుగూడ ఒప్పులే యనుట. అన్నికోరికలు తీర్చ డానికి నీ నామజపమే చాలును. ప్రేమతో రక్షించడానికి నీ శంఖచక్రముద్రలే చాలును. పాపాలను బూది కావించడానికి నీ ప్రసాదమే చాలును. పవిత్రుని చేయుటకు నీ తీర్థం సమర్థమైనది. నీకు చేసే కైంకర్యం గొప్పవానిని చేయ గలదు. తిరుమణిధారణమే మమ్ము బ్రోచుటకు తగినది. జాగరూకములైన సుఖాల ననుగ్రహించుటకు నీయొక్క ధ్యానమే ప్రధానమైనది. నీదుపూజలే కొఱవ సఱవలను తీర్పగలవు. అన్నింటిని తీర్చుటకై నీ వుండగా ఓప్రభూ! ఎక్కడెక్కడివో ఏవేవో ఉపాయాలను ఎందుకు వెతకడం?

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కేశవదాసినైతి	194	482	2	325

అప: చిత్తస్వభావం పోలికలతో పొందికగా వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. వశముగాని గజమువంటిది యీ చిత్త
మెసఁగి సారెకు మదియించుఁ గాన
భావింపఁగ రసమ్మువంటిది యీ చిత్త
మవిరతం బల్లలనాడుఁ గాన
వనమునందలిజింక వంటి దీచిత్తమ్ము
పట్టంగఁ బట్టంగ పాఱుఁ గాన
వడివీచు కరువలివంటిది యీ చిత్త
మెల్లెడలం జరియించుఁ గాన

ఆ. పరఁగ నిండుజలధివంటిది యీ చిత్త
మొరసి సర్వ మిందు నుండుఁ గాన
చక్కఁ జేయు మయ్య ! స్వామి ! నా చిత్తమ్ము
నిన్ను శరణుసొచ్చి నెగడుఁ గాన. 86

చిత్తము ఏనుగువంటిది. అది మాటిమాటికి మత్తిల్లి లోబడకుండును. మనస్సు సంతతము తామరాకుమీది జలమువలె అల్లలనాడుచుండును. అందుకనే అది పాదరసం వంటిది. పట్టుకొనబోతే చిక్కక తప్పించుకొని పాఱిపోతుంది. కనుకనే ఆ మానసము వనంలో స్వేచ్ఛగా తిరుగాడే జింక వంటిది. ఎక్కడికైనా ఉఱుకుతుంది. కాబట్టి జోరుగా తోలే గాలిలాంటిది చిత్తం. సమస్తమూ ఈ చిత్తంలో ఇమిడి ఉన్నది. కాన ఇది అన్నింటికి ఆకర మైన రత్నాకరం వంటిది. అట్టి నాచిత్తమును ఓ వేంకటేశ్వరా! బాగుపఱచ వయ్యా! అది నిన్ను శరణుపొంది బాగుపడుతుంది తండ్రీ!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
హరి నీవే బుద్ధి చెప్పి	179	395	2	266

అవ: మనస్సనే ధనమును స్వామి కర్పణచేసి తన్ను మన్నింపుమని వేడు కొంటున్నాడు.

సీ. మఱతునో తలఁతునో మాటల నే తప్పు
గలుగునో, నీదుదాసులను గాంచి
యేమని యందునో, యెల్లకర్మఫలమ్ము
లర్పించితిని దోస మరయ కయ్య !
అలతునో సొలతునో అటు భక్తి సేతునో,
చేయనో నై వేద్య మీయకుండ
భుజియింతునో, నేమములు మానితినొ నన్నుఁ
దగవున కీడ్వక దయను గనుము

గీ. నేరనో, నేర్తునో సేవ నీకుఁ జేయ
నేడ శంకించితినొ భజియించు వేళ
దలఁచెడి మనస్సునే స్వామి! ధనము గాఁగ
నీ కొసంగితి నన్ను మన్నింపు మయ్య! 87

ఓ ప్రభూ! నేను మఱచిపోదునో లేక తలచుకొనుచుందునో, నా పలుకులలో ఏమి దోషము దొరలునో, నీదాసులను జూచి నేను ఏమంటానో ఎఱుగను. నాచేయు కర్మఫలము నంతయు నీకే ధారపోయుచున్నాను. కనుక నాలో నేరము లెంచకుము. నీ భక్తిని చేతునో, చేయనో, అలసి సొలసి పోదునో, నీకు నివేదింపక ఏమేమి భుజించితినో, నియమాలు మఱచిపోతినో తెలియను. నన్ను రచ్చ కీడ్వక దయతో చూడుము. నీకు సేవచేయుట నే నెఱుగుదునో యెఱుగనో, నిన్ను కీర్తించే సమయంలో నీ మహిమను సందేహించితి నేమో? నిన్ను తలచుకొనే నా మనస్సునే ధనముగా నీ కప్పగించితిని. నన్ను మన్నింపుము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇప్పుడే నే నొడఁబడ	163	302	2	202

అవ: తనదోషాలు విశేషాలనీ, దురితాలు దురంతాలనీ - అయినా శరణంటె గనుక గట్టెక్కింపు మని స్వామిని వేడుకొనుచున్నాడు.

సీ. అవగుణమ్ముల ఫల మనుభవింపఁగ నాకుఁ
జాలవు నరకకూపాలు కోటి;
నీగుణమ్ములఁ జూడ నీకున్న సంపదల్
చాలవు నాకీయ సంతతమ్ము;
ఎల్లనదులలోని యిసుకలు చాలవు
కడఁగి లెక్కింప నాకలుషచయము;
నీవు రక్షించిన జీవుల గణియింపఁ
జాలవు నక్షత్రసముదయములు;

గీ. ఎందు నాసుద్ది మంచముక్రిందనూయి;
కోరి నీ కథ లెన్నంగ కొండ లన్ని;
నిన్నె శరణమ్ము వేఁడితి నన్ను దరికిఁ
జేర్చు భారమ్ము నీయదే శ్రీనివాస ! 88

గరుడాచలేశ్వరా! నా దోషఫలా లనుభవించడానికి కోట్లకొలది నరక కూపాలైనను చాలవు. తాను దుర్గుణఖని యని తాత్పర్యము. నీగుణముల నాలోచింపగా నా కొసగి బాగుపఱచుటకు నీకున్న సంపద లన్నీ చాలవు. నీ వెంత యిచ్చినను నాకు తృప్తి గలుగ దని భావం. నా పాపాలు లెక్కించడానికి అన్ని నదులలోని ఇసుక ఇసుమంతేనియు చాలదు. తాను పాపపారావార మనుట. నీవు రక్షించిన భక్తులను లెక్కించుటకు నక్షత్రాలగుంపు చాలదు. స్వామి ఆశ్రితాశేషదాససంత్రాణుడనుట. నా మాట ఏపాటిది? అది మంచం క్రింది నూయి వంటిది. అనర్థదాయక మనుట. మఱి నీ చరిత్రలా? లెక్క పెట్టగా కొండలన్ని, సంక్షేమప్రదములు, ఉన్నతము లనుట. శ్రీనివాసా! నిన్నే శరణంటిని. 'అనన్యా శ్చింత యంతః' అన్నట్టు ఇతరదేవతల నాశ్రయింప నైతిని. నిన్నే పరమగతిగా విశ్వసించిన నన్ను గట్టు (మోక్షము) నకు చేరవేసే భారం నీదే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీకెటు వలసె	265	373	3	251

అవ: శరణన్న చాలు ఫణిగిరివరుడు భక్తుని పవిత్రునిజేసి కాపాడు ననుచున్నాడు.

సీ. ఏను సల్పని పాప మేది లోకమ్ముల ?
    నే చొరఁబాఱని నిరయ మేది ?
ఏను పుట్టని యోను లేవి జంతువులందుఁ ?
    జవిచూడని పదార్థజాత మేది ?
ఏను పల్కని కల్లలేవి ? యనాచార
    పరతఁ జేయని కర్మపటల మేది ?
నీచులయిండ్లకు నిత్యమ్ము నేఁ జని
    యత్యాశఁ దిరియని యర్థ మేది ?

గీ. నే నొనర్పని యపరాధనిచయ మేది ?
యింత యజ్ఞాని, దుశ్శీలు, నింతపాపి
శరణనిన మాత్రమున నన్నుఁ బరమకరుణఁ
బావనునిఁ జేసి కాచితి ఫణిగిరీశ ! 89

ఓ ప్రభూ! నేను చేయనిపాపము లోకములలో ఏ మున్నది? అన్ని పాపాలు చేసినవాడ ననుట. నే ననుభవించని నరక మేమున్నది? అన్ని నరకములు అనుభవించితి ననుట. ప్రాణికోటియందు నే నేజాతిలో పుట్ట లేదు? క్రిమికీటకాది జన్మలు కూడ పొందితి ననుట. నేను రుచిచూడని పదార్థము లేమున్నవి? జిహ్వా చాపల్యముతో పలుకూళ్ళు కుడిచితి ననుట. నేను పలుకని అసత్యములేవి? అన్నిరకములఅబద్ధము లాడితి ననుట. ఆచారవిహీనుడనై నే చేయని చెడ్డపను లేవి? ఎన్నో పాడుపనులు చేసితి ననుట. పేరాసతో ఎల్లప్పుడు హీనులగడపల్లో నిలిచి నేను బిచ్చమెత్తని వస్తు వేమున్నది? దురాశతో దుష్టులను జేరి యాచించితి ననుట. నేను చేయని తప్పిదము లేమున్నవి? అన్ని తప్పులు చేసితి ననుట. ఇంతగా తెలివిలేని వాడను, దుర్మార్గుడను, పాపి నగు నన్ను శరణన్నమాత్రాన అతిదయతో పవిత్రుని జేసి రక్షించితివి ప్రభూ!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
రుచులు నేనిటు గొనని లేవి	270	405	3	273

అవ: నరకాదులు త న్నేవగించుకొని త్రోసిపుచ్చినను తాను వాటిని వదల కున్నానని చెప్పుచున్నాడు.

సీ. నరకమ్ము నను రోసి నరలోకమున వీడె
నిరయమ్ము నటు రోసి నేనె వీడ;
పరఁగ యోనులు రోసి బట్టబయటఁ ద్రోసె
సొరిది యోనుల నేనె చొరక మాన;
పాపమ్ము రోసి ప్రపంచమందున నెట్టె
పట్టక మాన పాపమ్ము నేనె;
దేహమ్ము రోసి నన్ దివియందు వదలెను
నే నట్లు రోయక మేను వదల;

గీ. విడిచిన మగండు మామ తా విడువనట్లు
మాయ నను వీడినం గాని మగుడ నేనె
తగులుచుండుదు మదిలోనఁ దలఁప కేను
నిన్ను వదలిన వదలవు నన్ను స్వామి ! 90

న న్నేవగించుకొని నరకం నరలోకంలోనికి నెట్టిననూ నేనేమో-ఆవిధంగా దుర్గతిని ఏవగించుకొని విడువకున్నాను. స్త్రీల గుహ్యాంగములు నన్ను బయలున పడద్రోసినను (ప్రసవించినను) వరుసగా నేను ఆయోనుల లోనే ప్రవేశించక మానను. అనగా జన్మకారణములైన కర్మలనే ఆచరించు చున్నాననుట. పాపమే రోసి నన్నుపట్టి ప్రపంచములోనికి నెట్టినప్పటికినీ నేను పట్టువదలక పాపాలుచేయుచునే యున్నాను. పాపములకు గూడ రోతను కలుగజేయువా డత్యంతపాపియని, పాపాలుచేస్తే వాటిఫలం అనుభవించ డానికి మళ్ళీ ప్రపంచంలోనికి ప్రవేశింప వలెనని భావం. ఆయువు తీరగా దేహం నన్ను చీయని ఆకాశం(బయలు)లో వదలి వేసింది. ఆ విధంగా నేను దేహముపై రోతలేక ఆ దేహమును వదలను. అనగా దేహాభిమానం ఉండ రాదని, అహంకార మమకారాలు పునః దేహప్రాప్తికి కారణాలని గూఢార్థము. మాయ నన్ను వదలినను నేను దానిని వదలను. 'మగడు కూటమి వలదనుకొన్నను మామ వలదనుకొనడు' అన్న నానుడి యున్నదిగదా! ఓ దేవా! మనసులోనైనను తలపక నిన్ను నేను విడిచి పెట్టినను నీవు సకల జీవాంతర్యామివి గనుక నన్ను విడువకుందువు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సం‌పుటం	పుట
మగఁడు విడిచినా	193	476	2	321

అవ: వృషభాద్రీశుని అప్రాకృతదివ్యాయుధాలే భక్తజనులకష్టాలు, పాపాలు పోగొట్టు నట్టివని వివరిస్తున్నాడు.

సీ. ఆపదలను బాపి యంబరీషుని బ్రోచె
నిహతారిచక్రమ్ము నీదుచక్ర;
మంబరమ్మున వెల్గు నాధ్రువు నజ్ఞాన
మాదటఁ దొలఁగించె నీదుసంకు;
పంబి జరాసంధు బలమెల్ల నుగ్గాడి
మధుర రక్షించె నీ మహిత గదయు;
కనకకశిపుఁ ద్రుంచి కాచెఁ బ్రహ్లాదుని
నిగనిగమెఱసెడి నీదుకత్తి;

గీ. చంపి దశకంధరుని విభీషణుని మనిచె
శ్రితజనోద్ధరణమ్ము నీ చేతివిల్లు;
దురితములు వాపి వేంకటగిరినివాస !
నన్నుఁ గాపాడె నేఁడు నీనామపఠన. 91

ఓ స్వామీ! శత్రుసమూహాన్ని చంపే నీ చేతిచక్రం అంబరీషుని ఆపదలు పోగొట్టి కాపాడినది. శత్రువులను చంపునట్టిది గనుక చక్రం ఆపదలు సులభముగా పోగొట్ట గలదని సాభిప్రాయం. నీ శంఖం ఎక్కడో ఆకసంలో మినుకు మినుకులాడే ఆ ధ్రువుని అజ్ఞానం తొలగించినది. శంఖం తెలుపగుటచే నల్లని అజ్ఞానమును రూపుమాపి వెలుగువంటి సుజ్ఞానమును ప్రసాదించిన దనుట సాభిప్రాయం. పూజనీయమైన గదాయుధం జరాసంధుని సేనలను నుగ్గుచేసి మధురానగరమును కాపాడినది. నిగనిగలాడే నీ కత్తి హిరణ్యకశిపుని చంపి భక్తుడైన ప్రహ్లాదుని రక్షించింది. భక్తజనుల నుద్ధరించే నీచేతిలోని విల్లు పదితలలవానిని పరిమార్చి ప్రపన్నుడైన విభీషణుని పరిరక్షించినది. ఈనాడు నీనామజపము నా పాపాలను పారద్రోలి నన్ను కాపాడినది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మాదురితములు వాపి	275	434	3	292

అవ: భక్తుడు బాగుపడుటకు శ్రీశుని కరుణామయహృదయమే కారణము కాని ఆతని ఆశ్రమధర్మాలు కారణం కావనుచున్నాడు.

సీ. నీ మాయ లివిగాక నీరజనాభుఁడ!
నామది నిజమని నమ్ము టెట్లు ?
అల యనుష్ఠానమ్ము లరిగె నేడకుఁ ? జను
బాలు బాలుండనై గ్రోలునాఁడు ?
చాలి నేనే బ్రహ్మచారి నయినమీఁద
వలనుగ నెందుండి వచ్చె నయ్య ?
నే ననుదినమును నిదురవోయెడి వేళ
నిత్యకర్మము లెందు నెలవుకొనియె ?

గీ. అవల మేల్కాంచి సంసారి నయినయప్పు
డంటుకొనె నెట్లు? సన్న్యాసి నైనయంత
ధర్మకర్మమ్ము లెచటికిఁ దరలె? నీకు
మనసువచ్చినఁ బ్రోతువు మాట లేల? 92

అర్భకుడనై చనుగుడిచే వేళ నా నియమనిష్ఠలు ఎక్కడికి పోయినవి. తెలియదనుట. అప్పుడు నియమాదులు శూన్యము లని భావము. ఆ బిడ్డడగు నేనే వయసు వాడనై బ్రహ్మచారిని కాగా ఆ నియమాలు నిష్ఠలు మరల ఎక్కడనుండి ఊడిపడ్డవి? ఆచారాలు జీవిని అంటిపెట్టుకొని ఉండేవి కావని సారాంశము. నిత్యములగు కర్మలు (విధులు) నిద్రపోవుదశలో లేవు కదా! అవి అప్పు డెచ్చటికి పోయినవి? మేల్కాంచి నేను సంసారములో దూరగనే అవి ఎట్లా వచ్చి అంటుకొనుచున్నవి? ఒకదశలో నుండి ఒకదశలో లేనివి అముఖ్యము లని అభిప్రాయము. ఇక తురీయమైన సన్న్యాసాశ్రమంలో నున్న నాడు ధర్మకర్మాలు ఆచరించ నక్కఱలే దంటారు కదా! మఱి ఈ యాశ్రమంలో అవి ఎక్కడకు వేంచేసినవి? పద్మం బొడ్డునగల ఓ మహావిష్ణూ! ఇవన్నీ నీమాయ. నామనస్సు వీటిని నమ్మటం లేదు. స్వామీ! నీకు మనసొప్పితే రక్షించెదవు. వ్యర్థమైన పలుమాట లెందుకు?

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీ మాయ లింతేకాక	280	463	3	311

అవ: మాయ దాటరానిది; దానిని దాపునకు రానీయకు మని శ్రీశుని వేఁడు కొంటున్నాడు.

సీ. నారదుగర్వ మణంచి నాతి నొనర్చి
నిసువులఁ గనఁజేసె నీదుమాయ
నీమాయ గడవంగ నే నెంతవాఁడ? నా
చెంతకు రాకుండఁ జేయవయ్య !
నినుమోయు టిది యెంతపని యన్న ఖగరాజు
నిక్కును హరియించె నీదుమాయ
నీమాయఁ బాయంగ నే నెంతవాఁడను?
సరసకు రాకుండఁ దఱుమ వయ్య!

గీ. ఒడయఁడవు మాయకును స్వతంత్రుఁడవు దలఁప
నేను నీవాఁడ ననుఁగావ నీవు దక్క
మారు దైవతములు లేరు మారజనక!
నిను శరణుఁజొచ్చితిని బాపు నీదుమాయ. 93

మన్మథునిగన్న ఓ మహావిష్ణూ! నారదుని గర్వమణచడానికై అతనిని ఆడు దానినిచేసి బిడ్డలు గనజేసినది నీమాయ. గరుత్మంతుడు నిన్ను మోయుట ఎంతపని అని గర్వింపగా నీమాయ అతనిగర్వాన్ని అణచివేసినది. నారదగరుడులే నీమాయకు లోబడగా మాబోటివారము ఏపాటివారము? కనుక నీవే నీ మాయను నా వద్దకు చేరనీయక తఱిమివేయుము. నీవు మాయకు ప్రభుడవు. (అనగా మాయ భగవంతునికి లొంగియుండు ననుట.) నీవు ఇతరులకు లోబడనివాడవు. నేను నీ దాసుడను. నన్ను కాపాడుటకు నీవు దప్ప వేఱుదైవతములు లేరు. నిన్ను శరణు జొచ్చితిని. ఆనీమాయను తొలగింపుము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
రాచాజ్ఞ మరలించ	188	447	2	301

అవ: భగవంతుడు సత్యస్వరూపుడు. అతనిని తెలియుట కష్టము; ఇతరము లన్నియు మాయయని సిద్ధాంతీకరించు చున్నాడు.

సీ. నిజము తెలియరాదు నీమాయ కల్లగా
దింత కీ వొక్కఁడవే నిజమ్ము;
చచ్చెడి దొకమాయ చచ్చిపుట్టుట మాయ
మచ్చు మేపులసిరు లెచ్చు మాయ;
వచ్చెడి దొకమాయ వచ్చిపోవుట మాయ
యింత కీ వొక్కఁడవే నిజమ్ము;
ప్రొద్దు పొడుపు మాయ ప్రొద్దు గ్రుంకుట మాయ
నిదుర మేల్కొంటయు నిండుమాయ
మోదించు టొకమాయ ఖేదించు టొకమాయ
యింత కీ వొక్కఁడవే నిజమ్ము;

ఆ. కూడు టొక్కమాయ కూడి పాయుట మాయ
యేడ నేర్చితయ్య ! వృషగిరీశ !
శరణుఁజొచ్చినాఁడఁ దరుమఁగొట్టుము మాయ
యింత కీ వొకండవే నిజమ్ము. 94

ఓవృషాద్రిపతీ! నీవు ముక్కాలములం దుండువాడవు. అయితే సత్యస్వరూపుడవైన నిన్ను తెలియజాలరు. నీమాయయు నిజమే. చచ్చుటయు పుట్టుటయు మాయయే. జీవునకు చావుపుట్టుకలు లేవనుట. సంసారము లోనికి లాంగదీసుకునే అభిరుచులు గొప్పమాయ. సర్వసంపదలు వచ్చు టయు కొంతకాలముండి పోవుటయు కూడ మాయయే. సూర్యోదయాస్త మయాలు, నిద్ర మేల్కొనుటయు మాయయే. ఏకాంతభక్తుడు వీనిని లెక్కింప డనుట. సంతోషము, దుఃఖము ఇవి మాయాకల్పితములే. పరమ భాగవతుల కివి యుండవనుట. దారపుత్రాదులకలయిక, ఎడబాటు-ఇవియు మాయాచేష్టితములే. ఓ ప్రభూ! ఇట్టి మాయను ప్రయోగించడం ఎక్కడ నేర్చినావు? నేను నీశరణు జొచ్చినాను. మాయను నానుండి తరిమివేయుము. నీవు ఒకడవే నిజము (అనగా భగవంతుడు త్రికాలాబాధ్యుడు, నిత్యసత్య స్వరూపు డనుట). మామేవయే ప్రపద్యంతే మాయామేతాం తరన్తితే అని భగవానుడు గీతలో చెప్పినాడు. మాయ దాటుటకు అదే మార్గం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీమాయ కల్లగాదు	190	458	2	309

అవ: అన్ని విధములైన పాపాలను అణచివేయునది నీభక్తియే యని స్వామిని వినుతించుచున్నాడు.

సీ. సకలశాంతికరమ్ము సర్వేశ! నీభక్తి
మాకు లభించెను మనుపు నదియె;
మనసులో పాపముల్ మఱియెన్ని యున్నను
నినుఁ దలంచిన యంత నీఱుగావె ?
కనుఁగొన్న పాపముల్ కడలేని వైనను
ఘను నిన్నుఁ జూచిన కడకుఁ దొలఁగు
చేతులతో నంటి చేసినపాపముల్
నీకు మ్రొక్కంగ నన్నియును బాయు;

గీ. చెలఁగి నీకథలను విన్న చెవులనంటు
పాపములు చను; దేహసంబంధిపాప
చయము నీ ముద్రలను దాల్ప సమసిపోవు;
నెట్టిపాపమ్ములు ప్రపత్తి నట్టె వీడు. 95

సర్వవిభుడవైన శ్రియఃపతీ! అంతటా అన్నివిధాల శాంతిని ప్రసాదించే నీభక్తి మాకు దొరికింది. అదే మమ్ము కాపాడుతుంది. మానసికంగా చేసిన పాపము లెన్నియైనను నిన్ను స్మరించినంతనే భస్మము లగును. చక్షు రింద్రియముచే సంపాదించబడిన పాపం ఎంత అంతములేనిదైనా ఘనుని నిన్ను దర్శించినంతమాత్రాన మాయ మగును. కర్మేంద్రియాలలో ఒకటైన చేతితో చేసిన కలుషాలు ఆ చేతుల తోనే నీకు మ్రొక్కితే నిలువున నశించి పోతాయి. నీకథలువింటే శ్రోత్రేంద్రియం తాలూకు పాపాలు పారిపోతాయి. శరీర సంబంధంవల్ల కల్గిన దురితాలు నీ ముద్రలను ధరించడంవల్ల మాసి పోతాయి. ఎంతలెంతలు పాపాలైననూ నీప్రపత్తి వల్ల అట్టే తొలగిపోతాయి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సకలశాంతికరము	266	377	3	254

అవ: కైంకర్యాదులు చేయకున్నను శరణుజొచ్చుటే శ్రేయస్సాధన మను
చున్నాడు.

సీ. నీవు చేసినచేఁత నీవె చేకొనుటెగా
నీసొమ్ము నీకీయ నే నెవండ ?
ఆలు బిడ్డలఁగని యటు తనమగనికి
వారి నప్పనసేయవలె నటయ్య ?
పున్నెమ్ము లొనరించి పొరిఁ బొరి నేను నీ
కిచ్చుటకును నవ్వు వచ్చునయ్య !
కడుపునఁ బుట్టిన కొడుకు తండ్రికిని నీ
వాఁడ నంచును దెల్పవలె నటయ్య ?
లంకె నాలోనున్న లక్ష్మీశ ! నే నీకు
బంట నంచును జెప్పవలె నటయ్య ?

గీ. దర్పణమ్మున తననీడ తానె చూచి
పలుతడవ లూరక భ్రమింపవలె నటయ్య ?
ఉజ్జ్వలమ్ముగ నాత్మలో నున్న నిన్నుఁ
బరఁగ శరణంటి పూజింపవలె నటయ్య ? 96

ఓ స్వామీ! భార్య సంతానం కని వారిని భర్తకు అప్పగింపవలెనా? అక్కఱ లేదనుట. అటులే నీ సంకల్పముతో నాకబ్బిన సంపదను నీ కర్పించడం నీసొమ్ము నీవు గ్రహించుటే కాని నాసొమ్ము నీకు నే నిచ్చుటకాదు గదా! కడుపున బుట్టిన కొడుకు తండ్రికి నీవాడను నేను అని తెలుపవలెనా? అక్కఱ లేదు. అనగా నీ అనుగ్రహంచేత నే చేసిన పుణ్యాలను నీ కర్పించ డానికి నాకే నవ్వు వచ్చుచున్నది. ఓ లక్ష్మీనాథా! నాకును నీకును తగుల ముండగా నేను నీ బంటునని చెప్పుకొనుట ఏల? అక్కఱ లేదనుట. అద్దములో తననీడ తాను చూచియు భ్రమించి తిరుగవలెనా? అక్కఱ లేదనుట. జీవుడు తానై దేవుడు నీవై యుండగా సేవ్యసేవకభావం సిద్ధమైన దన్నమాట. జాజ్వల్యమానంగా నా ఆత్మలో వెలుగుతున్న నిన్ను శరణన్నాను. ఇక నీకు వేరేపూజలు చేయవలెనా? అక్కఱ లేదనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీవే సేసిన చేఁత	188	444	2	299

అవ: విరాడ్రూపుని వేంకటనాథుని పూజించుట సకలదేవతలను పూజించుటే అనుచున్నాడు.

సీ. సచరాచరంబు విశ్వమున కాధారమౌ
  ని న్నెఱుంగుటయ యన్నిటి నెఱుఁగుట
బ్రహ్మ రుద్రులను దిక్పాలర్షి మను వసు
  గరుడోర గాదిత్య ఖచర సిద్ధ
సాధ్య విద్యాధర చారణ గంధర్వ
  యక్ష రక్షస్సంఘ మప్సరసలు
గగనమ్ము గ్రహతారకలు సాగరమ్ములు
  నదనదీ శైల వనమ్ము లవని

గీ. తలఁప శ్రుతులు విశ్వేదేవతలు పితరులు
నెలకొనుటఁజేసి నీయంద నిన్నుఁ గొలువ
నిఖిలతృప్తి ఘటిల్లును నిగమవినుత!
యెంచ శ్రీవైష్ణవుల కెల్ల నిదియ మతము. 97

ఓ ప్రభూ! స్థావరజంగమాత్మకమైన ప్రపంచమునకు ఆధారంగా ఉండే నిన్ను తెలియుట సకలమును తెలియుటే అగును. బ్రహ్మరుద్రులు, అష్టదిక్పాలకులు, మనువులు, వసువులు, గరుడులు, ఉరగులు, ఆదిత్యులు, ఖేచరులు, సిద్ధులు, సాధ్యులు, విద్యాధరులు, చారణులు, గంధర్వులు, యక్షులు, రాక్షసులు, అచ్చరలు, ఆకాశము, సూర్యాదినవగ్రహాలు, అశ్విన్యా దినక్షత్రాలు, సప్త సముద్రాలు, నదములు, నదులు, పర్వతాలు, వనాలు, భూమి, వేదాలు, విశ్వేదేవతలు, పితృదేవతలు నీలోననే ఉన్నారు. ని న్నొక్కని పూజించితే అందఱినీ పూజించినట్లే. వేదములచే కీర్తింపబడిన ఓ శ్రీహరీ! ఆలోచింపగా శ్రీవైష్ణవుల కెల్లరకు ఇదియే నీ విశ్వరూపమే ఇష్టమైనది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీ వొక్కఁడవే సర్వాధారము	239	221	3	149

అవ: భగవంతుడు ప్రాణులకు అకారణబంధువని ఉగ్గడిస్తున్నాడు.

సీ. నీకు సాజమ్మది నాకు సాజమ్మిది
యవ్యాజబాంధవుం డగుదు వీవు ;
నే నిన్నుఁ దలఁచిన నెఱి మఱచిన నంత
రాత్ముండవై యుండ కవలఁ బోవు ;
పూజించినను నిన్నుఁ బూజింప కున్నను
లోకేశ్వరుండవు గాక పోవు ;
నిను డగ్గఱిన దూరమున నున్నఁ గడుపులో
నిడుకొని కాపాడ కుడుగఁ బోవు ;

గీ. నీకు మ్రొక్కినఁ గాని మానినను గాని
విడువ; వడిగిన నేమియు నడుగకున్న
నిడకపోవు; నాభక్తి నీ కేమి బ్రాతి ?
నాపనులతోడ నీ కేమి ? నాగశయన ! 98

శేషుడు పాన్పుగా గల హరీ! నేను నిన్ను విస్మరించినా, స్మరించినా నీ వేమో నాలో అంతరాత్ముడవుగా నుండక తొలగిపోవు. నిన్ను పూజించినా, పూజింపకున్నా నీవు లోకాలకు ప్రభుడవు కాకపోవు. నిన్ను సమీపించినా, సమీపింపకున్నా నన్ను కడుపులో దాచుకొని కాపాడక పోవు. నీకు నమస్కరించినా, నమస్కరింపక పోయినా నన్ను నీవు వదలిపెట్టవు. నేను యాచించినా, యాచించకున్నా నీవియ్యక మానవు. నాభక్తియూ నీకు గొప్ప కా దనుట. నాచర్యలతో నీకేమియూ అక్కఱ లేదనుట. నీవు జీవులకు నిష్కారణ బాంధవుడ వగుటచే నన్ను కాపాడుట నీకు సహజ గుణము. పామరుడను గనుక స్మరణా స్మరణలు, పూజనాపూజనములు, ఆశ్రయానాశ్రయములు, నమస్కారతిరస్కారములు, అర్థితానర్థితలు నాకు సహజగుణములు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీకుసహజ మిది	267	387	3	261

అవ: భ్రమప్రమలతో మిశ్రితమైన జ్ఞానంవల్ల ఏమీ తోచదు. ఓ స్వామీ! నిన్ను శరణంటిని. అన్నివిధాల కాపాడుమయ్యా అని ప్రార్థించు చున్నాడు.

సీ. చలువయు వేఁడియు సటలసంసారమ్ము
తొలఁకు సౌఖ్య మ్మింత దుఃఖ మింత;
పాపపుణ్యమ్ముల ఫలములే యివి కల్పి
భుజియించి నట్లుండు పులుసు తీపి;
పవలు రేయి తెఱంగు బహుజన్మమరణముల్
తగ మేను పొడసూపు తానె తొలఁగు;
నగియించు నొకవేళ నలఁగించు నొకవేళ
నొగరు కారపు వీడ్య మగుచు రెండు;

గీ. గరిమ నిహపరములవలెఁ గల్ల నిజము
మతిని భ్రాంతియు విభ్రాంతి మలయుచుండు;
శరణుఁ జొచ్చితి వేంకటాచలనివాస !
బహువిధమ్ముల నన్నుఁ గాపాడ వయ్య ! 99

సంసారం సుఖదుఃఖమిశ్రితం. అందులో చలువవంటి సుఖం కొంత; వేడి వంటి దుఃఖం కొంత. పుణ్యపాపఫలములే ఈ సుఖదుఃఖాలు. పులుపు తీపి పదార్థాలు తినేటప్పుడు కొంతప్రీతి కొంత అప్రీతి కలుగునట్లుగానే ఉంటుంది ఈ సుఖదుఃఖానుభవం కూడ. రేయుంబవళ్ళ తీరున జనన మరణాలు ఒకదానివెంట మరొకటి వస్తూ పోతూ ఉండేవే. జన్మరాగా దేహం తనంతట తానే అగపడుతుంది. మరణం రాగా నశిస్తుంది. ఒగరు కారం కలిగిన వీడెము విధంగా ఈ శరీరం ఒక తరి నవ్విస్తుంది. ఇంకొకతరి నలగింప చేస్తుంది. ఇహము కల్ల; పరము నిజము. అట్లే అయథార్థజ్ఞానం, యథార్థజ్ఞానం - ఈ రెండూ నామనస్సులో పెనగులాడు తున్నవి. ఫణిరాజ గిరిరాజా! నీవే శరణన్నాను. సకలవిధాల నన్ను కాపాడు తండ్రీ!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నారాయణాచ్యుత	184	423	2	285

అవ: ఆత్మ అవినాశి; షడ్భావవికారదూర మైనదను తత్త్వమును వివరించుచున్నాడు.

సీ. జగమున కియ్యవి సహజమ్ములే గాక
వెగటు చేఁతలు నాకు వేఱు గలవె ?
కర్మము సేయించు కాఁపురమ్మే గాక
నేరుపునేరముల్ వేఱు గలవె ?
పంచభూతముల స్వభావ మింతియ గాక
నాకు వేఱుగ జననములు గలవె ?
కొంచక పనిగొను గుణము లింతే గాక
నా కన్యపాపపుణ్యములు గలవె ?

గీ. తలఁపఁ గౌమార యౌవనాదుల విధమ్ము
గాక వేఱువికారముల్ గలవె నాకు ?
ఆత్మ కౌఁగాము లున్నవా ? అంజనాద్రి
వాస ! నీ కల్పిత మ్మింత- దాసుఁ బ్రోవు. 100

లోకములో అందరికీ అన్నికర్మలు అనగా మంచిచెడుపనులు చేయడం సహజం. నాకు కొరమాలిన పను లంటూ వేరే కలవా ? లే వనుట. నేరిమి నేరములు వేరే ఉన్నవా ? సంసారమే పురికొల్పగా తెలిసియో తెలియకయెూ జీవుడు కర్మ లాచరిన్తుంటాడు. పంచభూతముల స్వభావమేగాని అందుకు భిన్నముగా నాకు పుట్టుక లున్నవా? లే వనీ, పృథివ్యాదిపంచభూతములతో శరీరం కలిగినదనీ భావము. జంక కుండ గుణములే నాచే పనులు చేయించుచున్నవే గాని నాకు వేరుగా పుణ్యపాపములున్నవా? లే వనుట. ఆలోచింపగా శారీరకమైన బాల్యాదివికారములవిధమేగాని ఇతరముగా నాలో వైకృత్య మున్నదా? ఆత్మ వికారరహిత మన్నమాట. ఆత్మకు మంచి చెడ్డలు (ఉత్పత్తి వినాశములు) కలవా? లే వనుట. అంజనగిరిపై నివసించే గోవిందుడా! ఇవన్నియు నీచే కల్పితములే. నీదాసుని నన్ను కాపాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చిత్తగించవే దేవ	236	209	3	140

అవ: వేంకటాచలపతికొలువు నందుకొని ఏమఱక అతనిని సేవించు చున్నానని విన్నవించుచున్నాడు.

సీ. కల్పించుకొని నీదుఘనసన్నిధానము
విన్నపమ్ములు సేయుచున్నవాఁడ
కాకు సేయక నన్ను గట్టివా యనక నీ
వఖిలాత్ముఁడవు గాన నాలకింపు ;
చూచి నీమూర్తి నా సొమ్ముగఁ జేకొని
నాలోన ధ్యాన మొనర్తు నిన్ను ;
వీనికి నాకేమి వియ్యం బనక యెల్ల
యందుండు నీవు నాయందు నుండు;

గీ. కోరి నీ కొల్వు గడియించుకొని పరాకు
మాని నీ సేవ చేయుచున్నాను నేను;
సప్తగిరినాథ ! యిది యేటి సలిగ యనక
యెలమి సర్వేశ్వరుఁడవు న న్నేల గదవె ! 101

శేషశైలనివాసా! శ్రీనివాసా ! నీఘనసన్నిధానమును కల్పించుకొని విజ్ఞాపనములు కావించుకొనుచున్నాను. నన్ను త్రోసిపుచ్చక, తుంటరి యనక సర్వాత్మకుండవు గనుక ఆలింపుము. నీరూపమును దర్శించి దానిని నా సొత్తుగా చేసికొని ధ్యానింతును. వీనికి నాకు ఏమిసంబంధ మని తలంపక అంతట నుండే నీవు నాలోన స్ఫురింపుము. ఆశపడి నీ కొలువు సంపాదించు కొని పరాకులేక నిన్ను సేవించు చున్నాను. ఓ స్వామీ! ఇదెక్కడి చుట్టరికమని యెంచక సర్వేశ్వరా! న న్నేలరా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అవధారు పరాకుసేయక	161	295	2	197

అవ: దేహేంద్రియాలకూ, మనస్సంకల్పాలకు అవినాభావసంబంధం ఉంటుంది. వీటిని నీవే వేఱుచెయ్యాలి అని దేవుని వేడుచున్నాడు.

సీ. తనువున నుదయముం గనిన యింద్రియములు
పొనిఁగి యెచ్చోటికిఁ బోవునయ్య !
పెనఁగుచు జననిచెంతనుగాక బిడ్డలు
జగతి నే టెంకికిఁ జనెద రయ్య !
పొదుగుచు మనమునఁ బొడమిన కోరిక
లదన నే తావున కరుగు నయ్య !
ఒదుగుచు జలములనుండు మత్స్యమ్ములు
పదపడి యే గతిఁ బాయునయ్య !

గీ. ఈ తగవు దీర్చవలె నీవె; యెంచ వీని
కొక్క టొకటికి లంకె ; యే ముగ్గడింతు ;
నహినగాధీశ ! నీవు నా యాత్మయందుఁ
గలిగితివి నా కిఁకెక్కడి కలుష మయ్య! 102

లోకంలో బిడ్డలు తల్లివద్దనే పెనగులాడు తుంటారుగాని తల్లిని వదలి ఎక్కడికి పోగలరు? పో రనుట. అటులే ఈ శరీరములో పుట్టిన ఇంద్రియాలు బలహీనాలై ఎక్కడికి పోగలవు? ఎక్కడికిని పోలేవనుట. శరీరము నకు, ఇంద్రియాలకు గల ఆధారాధేయభావం బలవత్తరమని తాత్పర్యం. నీళ్ళలో నివసించే చేపలు ఏ విధంగా నీళ్ళను వదలిపెట్టి పోగలవు? పోలే వనుట. ఆమాదిరే మనస్సును క్రమ్ముకొని పుట్టిన కోరికలు సమయంలో దానిని వదలి ఎచ్చటికి పోవును? ఎక్కడికిని పోవనుట. ఇక్కడకూడ ఆధారా ధేయసంబంధమే. చింతింపగా వీని కొండొంటికి విడదీయరాని సంబంధం. ఓ శేషాద్రినాథా! నే నేమి చెప్పను! నీవు నాలో నున్నావు. ఇక నాకు పాప మెక్కడిది? లేదని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దేవ యీతగవు	89	435	1	291

అవ: అంజనాద్రీశుని అడుగు లాశ్రయించినవారు తప్పక ముక్తు లగుదు రను చున్నాడు.

సీ. నిను నన్ను భావించుకొనని నేరమిగాక
ప్రసరించు రవికాంతి భానుఁ డగునె ?
జలధిలోపలిమీను జలధియౌనే ? జలా
శ్రయమైన జంతుమాత్రంబ కాక
నీలోన నెలకొన్న నేను నీవౌదునే ?
నీ యాదరువు బొమ్మ నిక్క మింతె
రాజు చెంగటి బంటు రాజౌనె ? నిన్గొల్చి
యోజ నీ సరిగద్దె నుండఁ గలనె ?

గీ. ముత్తెపుంజిప్పల జలంబు మున్నిటివలె
నుండునా ? ముత్తెములె యౌచు నొప్పుఁగాక
అంజనగిరీశ ! నీ శరణాగతులము
ముక్తులముగాక ప్రాకృతవ్యక్తుల మటె ? 103

ఓ అంజనాచలేశ్వరా! నీ వెవరో నే నెవరో తెలుసుకోలేని అజ్ఞానమే గాని నిజముగా వ్యాపించే సూర్యకాంతి సూర్యు డగునా? కాదని తాత్పర్యము. సముద్రంలో తిరిగే చేప సముద్రాన్ని ఆశ్రయించి ఉండే జంతువే అగునుగాని ఆచేప సముద్రమగునా? కాదని భావము. ఓ స్వామీ! నీలోనుండే నేను నీ ఆధారముతో మెలగే బొమ్మను మాత్రమే. ఇది వాస్తవము. అంతేగాని నేను నీవౌదునా? కానేర నని భావము. ప్రభువుసమీపములో నుండే సేవకుడు ప్రభువగునా? కాడుగదా! నిన్ను సేవిస్తూ నీతోపాటు గద్దె నెక్కి కూర్చోగలనా? కూర్చొనలేనని ఎఱుగునది. ముత్తెపుచిప్పలో పడిన వానచినుకు ముత్యమై ప్రకాశిస్తుందేకాని మునుపటివలె నీటిబొట్టుగా నిలిచియుండునా? ఉండ దనుట.ఆ రీతిగనే స్వామీ! నిన్ను శరణుపొందిన మేము ముక్తుల మగుదుమే గాని పామరులమై యుందుమా? ఉండమని అభిప్రాయం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నిన్నూ నన్నూ నెంచుకోని	134	139	2	93

అవ: ప్రాణులకు మాయ తల్లి; భగవంతుడు తండ్రి గాన తప్పులు సైరించి పాలించు మని స్వామిని కోరుచున్నాడు.

సీ. దైవమా ! గతి నీవె తప్పులు గొనకుము
 కరుణతోఁ జేకొని కావు మమ్ము
నీ మాయ మాతల్లి నీవు మా తండ్రివి
 తలపోయ మీకు బిడ్డలము మేము;
ఒగి దినభోగమ్ము లూరెడి చనుబాలు
 మా నడతలె ముద్దు లౌను మీకు;
పశుపక్షిమృగములు పరఁగ తోఁబుట్టువుల్
 పోలింపఁ దనువు లుయ్యాలతొట్లు;
పొరలు సంసారమ్ము బొమ్మరిండ్లాటలు
 నెగడు మా యజ్ఞత నీకు నవ్వు;
గీ. పుట్టుకయు చావు దాఁగిలిమూఁత లగును
బహుసమారంభములు మాదు బాలలీల;
లో రమానాథ ! మావంటివారి కెల్ల
నీదుమన్ననలాలనల్ నీదు సేవ. 104

ఓ దైవమా! లక్ష్మీనాయకా! మాకు నీవే గతి. మాలో తప్పులు పట్టవద్దు. దయతో మమ్ము స్వీకరించి మన్నించు. నీవు సృజించిన మాయ మాతల్లి. నీవు మా తండ్రివి. ఆలోచింపగా మే మందఱము మీకు బిడ్డలము. ప్రతిదినం మే మనుభవించే సుఖాలు ఆ ప్రకృతిమాతకు (మాయకు) ఉత్పత్తి అయ్యే స్తన్యమే. మా చేష్టలకు మీరు మురిసిపో తుంటారు. పశువులు, పక్షులు, మృగాలు-ఇవన్నీ మా తోడబుట్టువులు. దేహములు జీవులమైన మాకు ఉయ్యాలతొట్లవంటివి. మేము పొరలాడే ఈ సంసారాలు మా బొమ్మ రిండ్ల ఆటల వంటివి. అనగా ఈ రెండూ శాశ్వతాలు కావనుట. మా తెలివి తక్కువతనానికి నీవు నవ్వుకుంటావు. జననమరణాలు జీవులమైన మాకు దాగుడుమూతలు. అనగా పర్యాయంగా ఒకదానివెంట మరొకటి కల్గుచుండు ననుట. అనేకములైన ఎత్తుగడలతో కూడిన మా చిలిపిచేష్టలే మా బాల్య క్రీడలు. మావంటివారలు నీకు చేసే కైంకర్యమే నీ మన్ననలాలనలకు పాత్రమైనది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దైవమ నీవే గతి	90	445	1	293

అవ: స్వతంత్రుడైన, సహజవత్సలుడైన శ్రీనివాసునిభక్తిని పెంపొందింపు మని వేడుకొనుచున్నాడు.

సీ. ఎంత నీ మనసున నెట్టుండె నట్టులే
యంతయుఁ జేయు మా కదియ చాలు
నంతకంటెను నెక్కుడడిగిన నటమీఁదఁ
జేయఁబోయెదవె మా చెప్పినట్టు ?
కడఁకమై మునుపు సంకల్పించి నట్టులే
నడుపు మతిస్వతంత్రుఁడవు నీవు
అమ్మరో! అట్లు కాదన్న మాదుతలంపు
సాగనిచ్చెద వఁటే సమ్మతించి ?

గీ. పుడమియందు మమ్ముఁ బుట్టించి నట్టులే
విమలభక్తి మాకుఁ బెనుప వయ్య !
మంచితనము నీవు మానఁబోయెదవె ? నే
నేమొ పదరుచుందు వృషగిరీశ ! 105

ఓ వృషశైలపతీ! నీమనసుననున్న విధంగా మ మ్మనుగ్రహించు. మా కదే చాలు. అంతకంటే ఎక్కువగా అడిగితే మేము చెప్పినట్లు చేయుదువా? కర్మాను గుణంగానే ఫలముంటుంది గాని కోరినంతరాదని భావం. ఓప్రభూ! నీవు స్వతంత్రుడవు. మొదట నీ వనుకొన్నట్లే మమ్ము నడుపుము-మాపురాకృతానికి భిన్నంగా మేము కోరితే నీవు సమ్మతించవు. మా కోర్కెలు సాగనీయవు. నేలపై మమ్ము పుట్టించావు. ఆ విధంగానే మాలో అకలంకభక్తిని అభివృద్ధి నొందించు. నేను ఏమేమో వదరుతుంటాను. నీవు నీ మంచితనాన్ని మానవుగదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
స్వతంత్రుఁడవు నీవు	373	431	4	290

అవ: జీవునికి పుట్టుక లనంతములు; కామినీకాంచనములభ్రమ ఎక్కువ. ఓ ప్రభూ! నీ వెట్టకేలకు కరుణించి రక్షింపు మని శ్రీనివాసుని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

సీ. ఎదుటి వే మేనియు నింతలో వాంఛించు
    నవి లభింపక యున్న నలమటించు
హర్షించు చేకూరినంతలో నీర్వంక
    తుంగ తీరాయెఁ జెప్పంగ మనసు
ఎక్కడి కేనియు నేగు నెఱుంగక
    యట దుర్లభం బైన నారటించు
నిక్కను సౌఖ్యంబు దక్కిన రొంపినా
    టిన కంబ మాయె వాకొనఁగఁ దనువు

గీ. ఎందుకేనియు నొడఁబడు నిట్టి జీవి
పైదలికి పైఁడికిని చాల భ్రాంతి నొందు;
అంజనగిరీశ ! కరుణించ వయ్య ! ఊట
చెలమ లాయెఁ గదయ్య! పుట్టులసివంబు. 106

జీవి పరులసొత్తు దేనినైనా సరే చూచినంతనే తనకు కావలెనని కోరుకుంటాడు. అవి చేజిక్కకపోతే బాధపడుతాడు. చిక్కితే అప్పుడే సంతోషిస్తాడు. చూడగా ఈ మనస్సు నీటివంక తుంగ చందమైనది. శరీరం ఆశతో పోరానిచోట్లకైనా ప్రయాణిస్తుంది. అక్కడ తన కోరిక తీరకపోతే, ఆరాటపడుతుంది. ఆలోచించగా ఈ శరీరము యొక్క స్థితి బురదలో పాతిన కంబము చందమైనది. అనగా అస్థిరమైనది. ఎప్పు డేవైపు ఒరుగునో తెలియ దనుట; ఈ విధముగా జీవి ఎంత హైన్యమునకైన దిగజారిపోతాడు. ఇతడు స్త్రీలపైన, బంగారముపైన భ్రాంతి కల్గి ఉంటాడు. ఊరే చెలమలాగా పుట్టుకలు అవిచ్ఛిన్నంగా సివమాడుతుంటాయి. ఓ అంజనాద్రీశా! ఇట్టిజీవుని కరుణించు; కాపాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీచనెన నావల	371	417	4	280

అవ: తన్ను నిర్మలుని గావించి చక్కదిద్దుకొనుమని స్వామిని వేడుకొను చున్నాడు.

సీ. మంచివాఁడ నయిన మఱి జ్ఞాన మెసఁగదా
కడమ యిం కేమేమి కలదొ గాని
సుకృతినేని విరక్తి చొప్పడదా కాన
రాని దెంతటి దోషరాశి గలదొ
చక్కనిదేని నా స్వాంతమ్ము తోఁపవా
చేసిన యఘమెంత చెంత గలదొ
అధికారినేని రాదా మోక్ష మెదురుగా
భోగానుభవ మిట్లు సాగెఁ గాక

గీ. పావనంబేని నామేను సేవ గొనవె
యెట్టు లున్నదొ నీ చిత్త మెఱుఁగఁ గాక
అక్కటా ! నేను నిర్మలుం డగుట యెప్పుడొ
చక్కదిద్దుకొనంగదే స్వామి! నన్ను. 107

నేను మంచివాడనే అయితే మఱి నా జ్ఞానం అభివృద్ధి చెందదా? అసాధువులు జ్ఞానశూన్యు లనుట. కానీ చూదాం. ఇంకా ఏమేమి కొఱవలు నాలో నున్నవో! నేను పుణ్యవంతుడ నయితే వైరాగ్యం కలుగదా? వైరాగ్యం కలుగవలెనన్న పుణ్యవంతులై యుండవలె ననుట. నాకన్నుల కగపడకుండ ఎంత పాపపుంజ మున్నదో? నా చిత్తం స్వచ్ఛమైన దయితే నీవు ప్రత్యక్షం కావా? నీవు ప్రత్యక్షం కాలేదు గనుక నా చిత్తం పరిశుద్ధమైనది కాదనుట. చేసిన పాపాలు నాలో ఎన్ని వున్నవో! మోక్షానికి అర్హుడ నయితే అదే ఎదురెక్కి రాదా? మోక్షం తానుగా చేరరానందున తా నింకా తదధికారి కాలే దనుట. ఇహభోగానుభవం ఇట్లా సాగుతున్నదిగదా! ఇహసౌఖ్యలాలసులు మోక్షాధికారులు కాజాల రనుట. నా దేహం యోగ్యమైన దయితే ఓ స్వామీ! నా సేవలు గైకొనవా? నా సేవలు చేకొనవు గాన నా శరీర మందుకు అనర్హ మని భావము. నీ మనసు ఈ భక్తునిపై ఏ రీతి నున్నదో! అయ్యయో! నేను పరిశుద్ధుడ నయ్యే దెన్నటికో? నన్ను నీవే మంచిమార్గములో నడిపించవలెను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అక్కటా నే నిర్మలుడ	140	175	2	117

అవ: భగవంతుడు కర్త కాగా మూఢుడు తానే కర్తనని భావించు నను చున్నాడు.

సీ. ఆత్మలో నెలకొని యన్ని యుపాయముల్
 చింతింపఁగా నీవె చేతనునకుఁ
గర్వంబునను నేనె కర్త నంచును పనుల్
 చెప్పంగఁ బూనెద సిగ్గువిడిచి
తను విట్లు నీ విచ్చి తగుభాగ్య మీవయై
 యనువుగ జీవుల నట్టు లేల
తనియక నే నొరుల్ దాత లనుచుఁ బోయి
 వేడంగఁ దొడఁగెద వెఱ్ఱి నగుచు

గీ. శేషగిరినుండి సేవలు స్వీకరించి
వరకరుణ నీవు గన కన్న వారి నెల్ల
చెల్లఁబో ! చుట్టము లటంచుఁ జేరఁ జనెద
అందియును నిన్నుఁ దెలియని యజ్ఞుఁ డగుచు. 108

చైతన్యంగల జీవికి ఆలోచింపగా ఆత్మలో వెలిగే నీవే అన్ని ఉపాయములు. నేను కర్తనని గర్వంతో సిగ్గులేక ఇతరులకు ఆజ్ఞ లిస్తుంటాను. జన్మలిచ్చి, వారి వారి కర్మానుగుణముగా భాగ్య మిచ్చి తగురీతిలో జీవులను గాపాడు తున్నావు. నీ విచ్చిన భాగ్యంతో తృప్తిపడక వెఱ్ఱివాడనై ఇతరులు దాతలని వెళ్ళి వారిని యాచిస్తున్నాను. ఓ స్వామీ! నీవు శేషాద్రిపై నుంటూ మా ఊడిగ మందుకొంటూ కనికరంతో కాపాడుతుండగా కనబడినవారి నెల్లా చుట్టా లనుకొని చేరబోతున్నాను. నిన్ను తెలిసియూ తెలియనట్టి అజ్ఞానిని నేను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇందుకుగా నాయెరఁగమి	363	371	4	249

అవ: భ్రమలో పడి శ్రీనివాసుని సేవించక కాలం వ్యర్థముగా గడపితి మని వాపోవుచున్నాడు.

సీ. ఆమీఁది నిజసుఖం బరయంగ లేక పా
మరపుచాయలకె భ్రమపడినాము;
మనసున పాల్గావి మదియించియున్నట్లు
ననిచి గిల్గింతకు నవ్వినట్లు
ఎనసి సంసృతిసుఖం బిది నిజమ్మని యిందు
తడఁబడినారము తనివి నొంది;
బొమలాట నిజమని బూచి మెచ్చినయట్లు
వడి సివమాడి దేవ రయినట్లు
కెరలి యీ జనియందుఁ గ్రిందుమీఁ దెఱుఁగక
భోగంపుటుయ్యాల లూఁగినాము;

ఆ. కందు లిసుకగుళ్ళు గట్టి యాడినయట్లు
వెఱ్ఱివాఁడు గంతు వేసినట్లు
శేషగిరినివాస ! చేరి నిన్ గొలువక
కాల మూరకిట్లు గడపినాము. 109

ఉత్తమమైన పరసుఖాన్ని తెలియజాలక అజ్ఞానమువల్ల ఐహిక సుఖాలనే కోరినాము. క్షీరపానంచేసి మదించినట్లుగా, గిలిగింతలకు నవ్వి నట్లుగా ఈ సంసారసుఖం శాశ్వత మనుకొని తృప్తి జెందుచు తడబాటు నొందితిమి. బొమ్మలాటలోని బూచిని చూచి నిజ మనుకొని మెచ్చినట్లు, దేవత ఆవేశించినప్పుడు సివమాడుచు తానే ఆ దేవతఅయినట్లు ఈ సంసారంలో మంచిచెడ్డలు గుర్తింపక భోగాలనే ఉయ్యాలలో ఊగినాము. బిడ్డలు ఇసుకతో గుళ్ళు గట్టి ఆనందించినట్టు, వెఱ్ఱివాడు వ్యర్థంగా గంతు వేసినట్టు ఈ సంసారం శాశ్వతమని నమ్మి ఓ శేషాద్రినాథా! నిన్ను సేవింపక ఈ విధంగా వ్యర్థంగా కాలం గడపినాము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఆమీఁది నిజసుఖ	106	37	2	25

అవ: కలికాలంలో కలిగే కష్టాలు ప్రస్తావించి వాటిబారినుండి తమ్ము కాపాడు మనుచున్నాడు.

సీ. అజ్ఞాన మను క్షామ మరుదెంచె వేవేగ
వెడలంగఁ దఱిమి మా వెఱపు దీర్పు;
పాపపుపసరము బందెలు మేయంగ
పొలివోయె పున్నెంపుపొలముపంట;
శ్రీపతివగు నీకు చేతులు సాచెద
మేపున మమ్ము నీడేర్పవయ్య!
ఇలఁ గలియుగ మను నెండలు గాయంగ
ప్రాకటధర్మతటాక మిం కె;
నీకృపామృతవారినిధిఁ జేరినారము
తెలిసి మాదప్పిక దీర్పవయ్య!

గీ. కామ మనియెడి పడమటిగాడ్పు విసర
పొడవయినయట్టి యెఱకలు పుట మెగసెను;
నీశరణుఁ జొచ్చితిమి వేంకటేశ! మమ్ము
కరుణఁ జేపట్టి చల్లఁగాఁ గావు మయ్య! 110

అజ్ఞానమనే కఱవు వచ్చిపడ్డది. ఓ వేంకటేశ్వరా ? అతిత్వరగా దానిని వెళ్ళదరిమి మా భయం తొలగించు. పాపమనే దొంగగొడ్డు పుణ్యమనే చేనిపంటను మేసిపోగా ఆ పుణ్యమంతా పొలివోయింది. అనగా పాపం పెరిగి పుణ్యం నశించిందనుట. నీకు చేతులెత్తి మ్రొక్కుతున్నాము. ఈ కష్టసమయములో ఓ శ్రీపతీ! మమ్ము వర్ధిల్లజేయుము. ఇప్పుడు భూమిపై కలియుగమనే ఎండలు కాయడం వల్ల, ప్రసిద్ధధర్మమనే చెరువు ఇంకిపోయింది. కనుక నీ కారుణ్యమనే అమృతసాగరమును ఆశ్రయించినాము. మా దప్పిక తప్పక తీర్చుము. అనగా ధర్మమును మాలో నెలకొల్పు మనుట. కామమనే పడమటిగాలులు జోరుగా వీచడంవల్ల మా పవిత్రములైన జ్ఞానములు పుట మారిపోయినవి. అజ్ఞానుల మగు మేము నీ శరణుజొచ్చితిమి. దయతో మమ్ము నీదరిజేర్చుకొని చల్లగా కాపాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కడు నజ్ఞానపు కరవు	264	19	3	13

అవ: ఈశ్వరేచ్ఛ నతిక్రమించి మోక్షమునకు గూడ పాటుపడుట అపరాధ మను చున్నాడు.

సీ. పుడమిలో మమ్మీవు పుట్టింప ద్రోహమౌ
 పరమునకై మేము పాటుపడుట
సిరుల నేలెడివాఁడు చెప్పినట్టులు గాక
 వేఱుగ బంట్లు కావింపఁ దగునె ?
పంచేంద్రియమ్ముల పంపు పెట్టఁగ నీవు
 నేము దండించుట నేరముగద ?
వడ్డింపఁగాఁ గన్న వారలు బిడ్డకుఁ
 దగునె కంచము కాలఁదన్నివైవ

ఆ. కాఁపురమ్ము మెడకుఁ గట్టితి నాకు, వే
సరుట తప్పుగాదె ? తిరుమలయ్య !
నీ వొసంగ నేను జీవుఁడ నెదురాడఁ
దగునటయ్య ! దోష మగుఁ గదయ్య ! 111

నీవు మమ్ములను ఈ లోకంలో పుట్టించగా నీ యాజ్ఞ నతిక్రమించి పరానికై ఏవో పాట్లుపడుట ద్రోహమే యగును. సంపద లిచ్చి పాలించు ప్రభువు చెప్పినచొప్పునగాక సేవకు లితరవిధంగా వ్యవహరించుట తగునా? తగ దనుట. శ్రీనివాసుడు ఏలినవాడు. ఆతడు ప్రసాదించిన సిరియే ఇహము. దీనిని కాదని పరమునకై ప్రయత్నించుట ద్రోహ మనియు, ఇహము ననుభవించుటయే ధర్మమనియు భావము. ఓ ప్రభూ! నీవే మా పంచేంద్రి యాలకు ఆజ్ఞ లిచ్చుచుండగా వాటిని నీవు చెప్పినట్లు పనిచేయనీయక దండించుట నేరమేగదా! కన్నతల్లిదండ్రులు బిడ్డల మేలుగోరి కమ్మనిపదార్థాలు వడ్డింపగా వలదని కంచం కాలదన్ని పోరాదు గదా! భగవంతుడు కన్నవాడు. బిడ్డలైనజీవుల విషయానుభవానికి ఇంద్రియాల నిచ్చినాడు. ఇంద్రియాలను విషయాలపైకి పోనీయక అడ్డుట కంచమును కాలదన్నుట వంటిది. ఓ స్వామీ! ఈ కాపురాన్ని నీవే నా మెడకు అంటగట్టినావు. నీ వనుగ్రహించిన సంసారానికి వేసటచెందుట తప్పుగదా! సంసారములో సార మెఱిగి ప్రవర్తించ వలె ననుట. తిరుమలయ్యా! నీ విచ్చినదానికి జీవుడనైన నేను ఎదురాడ దగునా? అట్లా ఎదురుతిరగడం తప్పిదముగదా! పరతంత్రుడైన జీవుడు ఎంత యత్నించినా ఏమీ సాధింపలేడనియూ, శౌరిని శరణుజొచ్చి పడియుండుటే తరణోపాయ మనియూ తాత్పర్యం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
భావించనేర్ననెతి	204	20	3	14

అవ: హీనుడయినా, అపరాధియైనా ముద్రలుధరించి శరణాగతుడయితే- అతడే అధికుడూ పవిత్రుడూ అనుచున్నాడు.

సీ. రాజు పెండ్లాడిన దేజాతి దైనను
పూజితయై మేలు పొందినట్లు
లే నెంత కులగుణహీనుండనైన ని
న్నతిభక్తి గొలిచి యున్నతుఁడ నైతి
ముద్దుటుంగ్రము వ్రేల మొగి దాలిచి ప్రధాని
యందఱచే మ్రొక్కు లందినట్లు
నీదివ్యముద్రల నే మోచి బుజముల
ప్రేలరిజగములోఁ బెద్దనైతి

గీ. తల్లిదండ్రులు గలవాఁడు తప్పుసేసి
యేడ్చి తప్పించుకొన్నట్లు వృషగిరీశ !
నీమఱుఁగుఁజొచ్చి కారుణ్యనీరధి వగు
నిన్ను నుతియించి గెలిచితి నిక్కువముగ. 112

రాజు పెండ్లాడిన స్త్రీ నీచజాతికి చెందినదైనా గౌరవం, మేలు పొందిన చందంగా నేను ఎంతో హీనకులంవాడనైనా నిన్ను దృఢభక్తితో కొలవడం వల్ల గొప్పవాడ నైతిని. ప్రధానమంత్రియైనవాడు ముద్ర కుపయోగించు రాజుగారి ముద్దుటుంగరాన్ని వ్రేలధరించినపుడు సర్వజనానికి వంద్యుడగు రీతిగా నేను నీ దివ్యముద్రలు ధరించుటచే వదరుబోతునైనను లోకంలో గొప్పవాడనయితిని. అబ్బ అమ్మ కల బిడ్డడు తప్పుచేసినా ఏడుపు అనే ఉపాయంతో తప్పించుకుంటాడు. అనగా బిడ్డ డపరాధియై ఇతరులు దండింపబోగా ఏడ్చును. ఆ యేడ్పువిని తల్లిదండ్రులు అర్భకునిపక్షం వహించి దండనము నివారింతురు. ఆ విధంగానే ఓ వృషశైలనిలయా! నే నెన్నో అపరాధాలు చేసి దండార్హుడనై వున్నాను. దయా సముద్రుడవైన నీ శరణు వేడితిని; కొనియాడితిని. తల్లిదండ్రులవంటి నీవు నా పక్షం వహించి, తప్పులను ఒప్పులుగా సరిదిద్దితివి. కనుకనే నేను నిజంగా జయించినాను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నన్నెంచఁ బనిలేదు	278	449	3	302

అవ: భగవంతునిలీలలు అచింత్యములనీ అవాఙ్మానసగోచరము లనీ ఆశ్చర్య పడుచున్నాడు.

సీ. బహుకుటుంబివి నీవు బ్రదుకంగ వెరవేదొ
వెఱఁగయ్యె నిందుకే విహగగమన !
పుట్టెడి జంతువుల్ భువనముల్ నిండె; నీ
భువనముల్ నీగర్భమునను నిండె
నిట్టె యిందఱఁగాచు నితవైన విధమేదొ ?
నీవు కాఁపురముండు తా వదేదొ ?
చినిచిన్ని వేల్పుల చేఁతలకున్ ముద్దు;
లివిచూచి సంతసా లెడఁద నిండె
వీరల మన్నించి విహరించు విధమేదొ
ఉన్న చింతలు దీఱి యుండు టెపుడొ

గీ. సంపదలు నిండె లక్ష్మి నీసకియగాన
నామె వక్షఃస్థలిన్ గొలు వమరియుండె
పొంకముగ వీని భోగించు ప్రొద్దికేదొ
చేరి దాసుల మేము భజించుచుండ. 113

పక్షియగు గరుత్మంతుడు వాహనముగాగల్గిన ఓ స్వామీ! జగత్తులన్నీ నీ కుటుంబములే, కనుక నీవు బహుకుటుంబివి. ఇంత బలగంతో నీవు మనగల్గుటకు మార్గ మేమో! ఈ పరిస్థితిని చూస్తుంటే విస్తు కల్గుతున్నది. పుట్టే ప్రాణులవల్ల ఈ జగాలు నిండిపోతున్నవి. ఆ లోకము లన్నీ నీ కడుపులో నిండిఉన్నవి కదా! ఈ విధంగా ఇందఱిని ఏ ఉపాయంతో అపాయం లేకుండా కాపాడుతున్నావో? అసలు నీవు కాపురముండే తావేదో ? అంతుపట్టడం లేదుగదా! నీకు లోబడిన అంతంతమాత్రపు చిల్లరదేవతలపనులకు నీవు ముద్దు లొలికిస్తుంటావు. వారిచేతల వల్ల నీకు కలిగే ఆనందం నీ డెందంలో నిండు కొంటుంది. వీరిని ఆదరిస్తూ నీవు మెలగేవిధానం ఎలాంటిదోగదా! నీ వీ బృహత్సంసారజంబాలం నుంచి బయటపడి నిశ్చింతుడవై వుండే సమయ మెప్పుడోగదా! లక్ష్మీదేవి నీ చెలి కాబట్టి నీకు సంపదలు సమృద్ధిగా ఉన్నవి. ఆ లక్ష్మియే నీ వక్షఃస్థలంపై కొలువుదీరియున్నది. ఒకవంక దాసులం మేము సందులేకుండా సేవిస్తున్నాము. మఱి ఆ సంపదలన్ని అనువుగా నీవు అను భవించడానికి నీకు సమయం ఎక్కడున్నదో, ఎప్పుడున్నదో తెలియదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
బహుకుంటుబివి నీవు	272	416	3	280

అవ: శ్రీనివాసుడు సర్వాంతర్యామి; మనలోనే ఉన్నాడు, ఆయననే భావించి సేవించ వలెగాని గర్వాడంబరాలు నిరర్థకము లనుచున్నాడు.

సీ. నిను లోన నిడుకొని నిజ మేదొ యననేల ?
వెన్నగలుగ నేయి వెదుకనేల ?
చేత దీపముపట్టి నూతిలోఁ బడనేల ?
కలుగ నీదాస్యంబు కర్మమేల ?
చాల ధనముగల్గి సంతఁ దిరియనేల ?
నానాజపము లేల ? నామముండ
కాలువఁ బొగడంగ నేల నేఱు గుడిచి ?
పరచింత లేల నీ వరయుచుండ ?

గీ. ఆకసముఁ జూడ తోఁద్రోపు లాడనేల ?
అన్నిటను నీవు నెలకొన నడుగ నేల ?
ఇందఱను వేంకటేశ ! నీ వేలుచుండ
నిన్నె కొలువవలెన్ నీల్గు నిక్కు లేల ? 114

ఏడుకొండలరాయడా! నిన్ను నా హృదయంలోనే ఉంచుకొని ఉన్నాడా లేడా ఏది నిజమని తలచుట వెన్న చేతనిడుకొని నేతికై వెదకుటవలె అవివేకము. నీ దాస్యం లభించికూడా జన్మకారణములైన కర్మల నాచరిం చుటచేత దీపం ఉండికూడా బావిలోపడ్డ చంద మగునుగదా! సకలకర్మత్యాగ మొనర్చి దాస్యంచేసేవాడు సులభముగా ముక్తుడగు ననుట. ఎక్కువధనం ఉండగా సంతలో బిచ్చమెత్తడం లోభితనాన్ని తెలుపుతుంది. అటులే తరించ డానికి నీ నామజప ముండగా ఇతరములు పలుమంత్రజపా లెందుకు? వ్యర్థ మనుట. నీవు అన్నివిధముల కాపాడేవాడవై ఉండగా నిన్ను కాదని ఇతరదేవతలచింతనలు - ఏటినీరుద్రావి పిల్లకాలువను పొగడుటవంటిది. అనగా నీవు మహానదివలె ఆశ్రితులతృష్ణను తీర్చువాడవని, ఇతర దేవతలు పిల్ల కాలువలవలె తృష్ణను పోగొట్టలేరని భావము. ఒకరినొకరు నెట్టు కొనక సుఖంగా సులభంగా ఆకాశాన్ని చూడవచ్చు. అటులే అంతట నిండియుండే నిన్నుగూర్చి ఇతరుల నడుగ నక్కఱలేదు. అనగా శ్రీశు డెక్క డున్నాడని ఎవరినీ అడుగ పనిలేదు. నీవు అంతట నున్నావుగనుక ఎక్కడైనా దేనియందైనా నిన్ను చూడ నగు ననుట, స్థావరజంగమాత్మక సకల విశ్వమును నీవు లాలించి పాలించు చుండగా నిన్ను సేవింపక వ్యర్థపుగర్వాటోపము లెందుకు ?

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
విష్ణుఁడ వచ్యుతుఁడవు	272	413	3	278

అవ: శ్రీ వేంకటేశ్వరాలయములోని శ్రీ రామచంద్రదేవుని ప్రశంసించు చున్నాడు.

సీ. ఘనదశరథునకుఁ గౌసల్యకును కోరి
జనన మందిన రామచంద్రదేవ !
కనలి తాటకఁ జంపి కౌశికుజన్నంబు
చక్కఁ గాచిన రామచంద్రదేవ !
అవనిజఁ బెండ్లాడి యభయ మందఱ కిచ్చి
శరధి గట్టిన రామచంద్రదేవ !
వీఁక రావణుఁ జంపి సాకేతనగరమ్ము
సరవి నేలిన రామచంద్రదేవ !

గీ. మంగపతి వేంకటేశ్వరు మందిరమున
జానుమీఱెడు శ్రీరామచంద్రదేవ !
భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్న పవనపుత్ర
సన్నుతుల నొప్పు రఘురామ ! శరణు శరణు. 115

మహనీయుడైన దశరథునకు కౌసల్యకు లోకరక్షణార్థమై అవతరించినవాడు, కోపముతో తాటక యను రక్కసిని జంపి, కుశికపుత్రుడైన విశ్వామిత్రుని యాగం కాపాడినవాడు, సీతను పెండ్లాడి సుగ్రీవవిభీషణాదులకు అభయప్రదానముచేసి సముద్రములో సేతువు నిర్మించినవాడు, పరాక్రమంతో రావణాసురుని సంహరించి అయోధ్యానగరం చేరుకొని చక్కగా రాజ్యపాలనం చేసినవాడు, అలమేలుమంగకు ఇపుడు ప్రియుడై ఆనంద నిలయంలో భరతుడు, లక్ష్మణుడు, శత్రుఘ్నుడు, హనుమంతుడు-వీరి పొగడ్త లందుకుంటూ, అతిశయసౌందర్యముతో ఒప్పియున్న ఓ రఘురామా! నీకు శరణు శరణు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
శరణు శరణు రామచంద్ర	287	505	3	339

అవ: తన ఆరాధన అతిస్వల్పమే అయినప్పటికిని కాపాడు మని స్వామిని వేడు కొనుచున్నాడు.

సీ. వట్టిపుణ్యమునకు వడి నన్ను రక్షించి
పురుషార్థపరుఁడవై పొదలు మయ్య !
అగణితమ్ములు నిన్నుఁ బొగడెడు శ్రుతులుండ
నెలమి నిన్పొగడ నే నెంతవాఁడ ?
పటుభక్తిఁ బూజింత్రు పరమర్షు లెందఱో
యిటు నినుఁ బూజింప నెంతవాఁడ ?
శరణుఁజొచ్చెడు జంతుచయ మనంతము నీకు
నెవ్వరిఁ బోలుదు నిందులోన ?
సొరిది నిన్గొలిచెడు సుర లసంఖ్యాకులు
నేను గొల్చెడుపని నీకు నెంత ?

గీ. కాలకర్మమ్ములు గణింప వీలుగాదు
అందులోపల నణుమాత్ర మగుదు నేను;
తాలిమి వృషాద్రిపతి ! దయాధర్మ బుద్ధిఁ
బాలనము సేయవే ! పలు పలుకు లేల ? 116

ఓ ప్రభూ! తెకతేరకు త్వరగా నన్ను కాపాడి పురుషార్థమును పొంది చల్లగా వర్ధిల్లుము. అనంతాలు వేదాలు నిన్ను పొగడుచుండగా ఆ పనికి నే నెంత వాడను ? పరమఋషు లెందరో పరమభక్తితో నిన్ను పూజించుచుండగా అట్టి నీపూజకు నేనేపాటివాడను ? సకల ప్రాణులు నిన్ను శరణు పొందు చుండగా అందులో నే నెవరికి దీటగుదును ? ఎందరో బృందారకులు నిన్ను సేవించుచుండగా నాకైంకర్యం నీకే పాటిది ? కాలమునూ కర్మమునూ లెక్కకట్టడం కష్టం. దానిలో నేను అణుమాత్రుడనే అగుదును. ఓ వృషాద్రినాథా! ఓర్పుతో, దయాధర్మ బుద్ధితో నన్ను రక్షింపవా ? రక్షింతు వనుట. ఇక పనికి మాలినపలుమాటలు ఎందుకు ? అక్కర లేదనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పుణ్యమున నన్నుఁగాచి	259	337	3	227

అవ: భగవద్దాసులు ప్రజానీకానికి చేసే మహోపకారం ప్రశంసించు చున్నాడు.

సీ. శరణాగతియు జీవు స్వాతంత్ర్యమా ? నీదు
దయమీఁద మాదు చేఁతల ? ముకుంద !
పొరి నీదుదాసులు నరకంపువాకిలి
మూసిరి; వైకుంఠపురవరమ్ము
వాకిళ్ళు దెఱచిరి; పాపముల్ నుగ్గుగ
నుఱిచి తూర్పెత్తిరి; వెఱవఁబోము
పాపి రజ్ఞానమ్ము వరద! నీదాసులు
చూపిరి నిను మాకు సులువుగాను
రేఁపిరి భక్తిని రేపవల్ నీమీఁద
జపతపఃకర్మముల్ సలుపఁబోము

గీ. దిద్ది నీధర్మమునకు ఓ తిరుమలేశ !
అవ్యయానందమందు మ మ్మద్దినారు;
నీదుదాసులు పొందిట్లు నీకు మాకుఁ
గూర్చి; రుద్యోగములు వేఱె కోరఁబోము. 117

శరణాగతిపొందినమీదట జీవునికి మరల స్వాతంత్ర్యమా? తగదనుట. మాపై నీకు అనుగ్రహం కల్గినమీదట మేము చేయవలసిన పనులున్నవా ? లేవనుట. నీభక్తులు నరకంవాకిళ్ళు మూసివేసి వైకుంఠనగరం వాకిళ్ళు తెఱచిరి. పాపములు దుగ్గుదుగ్గుగా నలిపి తూర్పారబట్టిరి. అనగా పాపములను పాఱదోలి రనుట. ఇక మేము భీతిచెందము. ఓ వరప్రదాతా ! నీదాసులు అజ్ఞానమును పోకార్చినారు. వారే సులభసూక్ష్మంగా నిన్ను మాకు చూపిరి. రాత్రింబవళ్ళు మాకు నీమీద భక్తిని రేకెత్తించినారు. భక్తి వినా నిరుపయోగములైన తపోజపాదికర్మములు మే మిక చేయము. ఓతిరుమలయ్యా! నీదాసులు వైష్ణవధర్మమునకు మమ్ము మళ్ళించి తఱుగు లేని ఆనందములో మమ్ము ముంచెత్తినారు. నీదాసులు ఈవిధంగా నీకూ మాకు పొందు కల్గించినారు. నీదాస్యం తప్ప వేరు కార్యాలు మేము కోరము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నరహరి నీదయ మీఁదట	264	368	3	248

అవ: శరీర మనే పట్టణమును భగవదధీనం చేసిననే అది సఫల మగు ననుచున్నాడు.

సీ. పరదేశిపట్నాన ప్రబలిరి పదుగురు
వరి చెడ నూదర బలసినట్లు
అలసత నూరేలునతఁ డూరకుండంగ
నాథు లైనట్లుగ నడిమివారు
దేహి యజ్ఞత తన్నుఁ దెలియ నేరకయుండ
రట్టుగ దొంగలరాజ్య మాయె
ఒడలు శుష్కింపంగ నుబ్బిన జబ్బు సౌ
ఖ్యమునకు నెడమీక యలఁచినట్లు
జ్ఞానమ్ము గతిదప్ప ఘనమైన పురిచెడి
కారడ వెదిగిన కరణి యయ్యెఁ;

గీ. అధికుఁ డదిగని ధూర్తుల నదిమి వైచి
మొదలికర్తఁ బాలించుచొప్పున వృషాద్రి
వాస ! నా దేహనగరి నీ వసముగాఁగ
వెన్నునకుఁ బండ్లు వచ్చిన విధము నయ్యెఁ. 118

ఫలితము నిచ్చే వరిపైరు పాడైపోగా ఆ స్థానంలో పనికిమాలిన ఊదర ప్రబలిపోతుంది. ఆ మాదిరి భగవంతునికి వశంకానిచో ఆ శరీరం పరదేశంలోని పట్టణ మవుతుంది. అప్పుడందులో జ్ఞానకర్మేంద్రియాలు పదిన్ని ప్రబల మవుతాయి. అనగా ఇంద్రియాలు తమవిషయాలలో నిమగ్న మగు ననుట. గ్రామాన్ని ఏలే పెద్ద మొద్దుగా పడియుంటే నడమంత్రపు వారంతా ప్రభువులై కూర్చుంటారు. ఆ విధంగానే జీవు డజ్ఞానంతో తన్ను దాను తెలియ నేరనివాడైతే కామాదులనే (అరిషడ్వర్గము) దొంగలు ఈ శరీరమనే పట్నంలో రాజ్య మేలుతారు. దేహంలో బల ముడిగితే రోగాలు బలపడి క్రుంగదీసిన విధంగా తెలివి దారితప్పితే పుణ్యార్జితమైన ఈ మానవశరీరం అనే పట్టణం పాడువడి కారడవి అనే అహంకార మమకారాలు బలిసిపోతాయి. నగర పాలకుడు పాడైన పట్టణస్థితిని గమనించి దుండగుల నణచి దానిని చక్కగా పాలించు విధంగా ఓ వృషభాద్రివాసా! శ్రీనివాసా! నాదేహమనే నగరి నీ యధీన మైతే, అది వెన్నులోని గింజలు పండినట్లు సఫలత పొందుతుంది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పరదేశిపట్నమున	12	72	1	49

అవ: ఎన్నో తప్పు లొనర్చి ఒకసారి శరణంటే కాపాడు నీవు ఏ తప్పుచేయక నిరంతరం నీవే దిక్కను మమ్ము కాపాడు మని వేడుచున్నాడు.

సీ. కాకాసురునితప్పు కడకుఁ బరిహరించి
చేకొంటి శరణన్నఁ జేరి మగుడ
నీకడ మాతప్పు లింతకు నెక్కుడా ?
నీవే శరణమంటిఁ బ్రోవుమయ్య !
అమ్మున వేసిన యతఁడు దండము వెట్ట
నిమ్ముల నిహపరా లిచ్చినాఁడ
వెమ్మెయి మావంక నిట్టిచేఁతలు లేవు
నెమ్మి మ్రొక్కితిఁ గరుణింపుమయ్య !

ఆ. పరులఁ గొలిచి వచ్చి ప్రాయోపవిష్టులౌ
వారలకు వరాలు కోరియిత్తు ;
వారులఁ గొలువఁబోము మరి నీదుచరణమ్ము
లెంతు మెపుడు మమ్ము నేలుమయ్య ! 119

కాకాసురుడు గొప్ప తప్పుచేసి శరణన్నమాత్రాన వానిని మన్నించి చేరదీసితివి. అంతకంటె నెక్కుడుతప్పులు నీపట్ల మేము చేశామా? లే దనుట. తప్పు చేయకయే నీవే శరణ మన్నాము. మమ్ము కాపాడుము. (ఇది రామావతార విషయం). బాణంతో నిన్ను కొట్టి దణ్ణం పెడితే కిరాతునకు ఇహపరసుఖా లిచ్చినావు. ఎటుచూచినా మాలో నిట్టిదొసగులు కానరావు. ప్రీతితో నీకు మ్రొక్కుతున్నాము. మాపై దయదలచు. (ఇది కృష్ణావతార విషయం). ఇతర దైవతాలను ప్రార్థించి అనభిగతాభిమతులై వచ్చి నీకడ నిరాహారదీక్ష వహించగా అట్టివారికి ప్రీతితో వరా లిచ్చు చుందువు. నినువినా అన్యగతి గానక నీచరణాలే స్మరణం చేస్తున్న మమ్ము శ్రీ వేంకటాచలపతీ ! కాపాడుము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
తప్పదు యీయర్థము	223	128	3	86

అవ: కఠినములైన కర్మయోగాదులకు సాక్షాత్కరించని నీవు సులభంగా శరణాగతికి దొరకినా వని సంతసించుచున్నాడు.

సీ. ఈ మాట విని నిన్ను నిందుకే నవ్వితి
నీకృపయెంత ? మా నేమమెంత ?
సకలకర్మముల కసాధ్యుండ వైన నీ
వొక్కింత భక్తికిఁ జిక్కినావు ;
బహువేదపఠనకుఁ బట్టువడని నీవు
తిరుమంత్రమున కిట్టె దొరకినావు ;
కోటిదానముల లోఁగొనరాని దొర వీవు
తగ శరణుఁజొరంగ దక్కినావు ;
ఉగ్రతపమ్ముల కుబ్బి గైకొనని నీ
వెంచి దాస్యంబు మన్నించినావు ;

గీ. పావనస్నానములఁ గట్టువడని నీవు
పొంగి నీముద్రవారికి లొంగినావు ;
మానుగా వేల్పులకుఁ గానరాని నీవు
వేంకటాద్రి కన్వందవై వెలసినావు. 120

వేంకటాచలపతీ! నీదయ చాల ఎక్కువైనది. మానియమాలు మిగుల తక్కువైనవి. అయినా మమ్ము కాపాడుతున్నావు. ఇందుకే నీవంటే నాకు నవ్వు. బహువిధకఠోరకర్మలచే గూడ సాధింపబడనినీవు ఏ కొద్దిపాటి భక్తి కో చిక్కుతున్నావు. అనంతాలైన వేదాలను అధ్యయనంచేసినా నీదర్శనం దుర్లభం. అట్టినీవు చిట్టితిరుమంత్రానికే పట్టుపడుతున్నావు. లెక్కలేనన్ని దానాలు చేసినను నీవు అంతుపట్టని దొరవు. అయినను శరణుజొచ్చితే సులువుగా దక్కుతున్నావు. పరాకాష్ఠనందు కొన్న ఘోరతపస్సులను గూడ సమ్మతించని నీవు మా దాస్యాన్ని ఎంతో మన్నించుచున్నావు. పవిత్రములైన గంగానదీస్నానాలచేత గూడ లభ్యపడని నీవు సులువుగా నీముద్రలు ధరించిన భక్తులకు లొంగిపోతున్నావు. దేవతలకు అగోచరుడవైన నీవు వేంకటాచలముపై వెలసి కనులపండువుగా మాకు దర్శన మిస్తున్నావు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఈమాటవిని నిన్ను	210	56	3	38

అవ: వేంకటాచలవిభుడు విశ్వస్వరూపుడని, చిల్లరమల్లరదేవతలు ఆయన అవయవభూతులని నుడువుచున్నాడు.

సీ. విశ్వాత్మ ! నీకంటె వేరేమియుం గాన
 నైశ్వర్య మెల్ల నీయతివ హొయలు
కల వెన్నొమతములు కర్మభేదము లౌచు
 కలవెల్ల నీయంద కల్పితములు ;
కలరు వేల్పులు బహుగతిమహిమాఢ్యులు
 తలఁప నీయంగ భేదములె వారు ;
ఘనమంత్రములు చాల గలవు వరా లీయ
 నవియెల్ల నీదునామాళి సుమ్ము ;
పెనుపొందు జంతువుల్ పెక్కులు గలవవి
 పనిగొన నీదాసపరికరములె ;

ఆ. ఎందు దగులువడక యేకరూపుగ నిన్నుఁ
గొలుచువాఁడె పుణ్యనిలయుఁ, డంది
పొందినట్టివెల్లఁ బొలుచు నీయనుమతి
వేంకటాచలేంద్ర ! విభవసాంద్ర ! 121

సర్వస్వరూపుడవైన వేంకటాచలపతీ! నీకంటె ఇతరము నే నెఱుగను. దృగ్గోచర మగుచున్న ఈ సంపత్తి అంతయు నీసతి లక్ష్మియొక్క విలాసమే. క్రియాభేదములు కలిగి ఎన్నోమతము లున్నవి. ఆ యున్నవన్నీ నీలో కల్పిత ములే. పలుదారులలో మహిమచే గొప్పవారగు దేవత లెందఱో కలరు. ఆలోచించగా వారు నీశరీరంలోనివారే. వరాలు పొందడానికి పెద్దపెద్దమంత్రా లెన్నో యున్నవి. అవన్నీ నీనామావళిలోనివే. అభివృద్ధిపొందే జంతుజాలం ఎంతో ఉన్నది. అదంతా నీఊడిగమునకు ఉపయోగపడే ఉపకరణాలే. ఎవడైతే ఇతరమునందు సక్తుడుగాక ఒకేవిధంగా నిన్ను సేవించునో అట్టివాడే పుణ్యమునకు ఆకరమైన వాడు. చక్కనివైభవంగల వేంకటపతీ ! గ్రహించి స్వాయత్తంచేసుకున్న వన్నీ నీ మన్ననతో ఒప్పియుండును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
విశ్వాత్మ నీకంటె	294	544	3	365

అవ: బ్రహ్మ పుట్టుకకు, దేవతలస్థితికి వేంకటాచలపతియే కారణ మని నిరూపించు చున్నాడు.

సీ. వింటిమి నీకతల్ కంటిమి నీమాయ
బంట్లము నీపాలివార మయ్య!
కలిగిరిగాదె నీవలన బ్రహ్మాదులు
నిలిచిరి సుర లెల్ల నీవలననె
తెలిసిరి మునులెల్ల దేవుండ వీవని
నుతియించె వేదముల్ నోరికొలఁది
ప్రతిలేని నీరూపు భావింత్రు యోగులు
గతియె వైకుంఠమ్ము ఘనుల కెల్ల

గీ. అడఁగి రసురులు నీదుచక్రాయుధమున
బ్రదికిరి మహీసురుల్ నీదుపాదసేవ ;
పొదలి నీకృప వేంకటభూధరేంద్ర !
మ్రొక్కు లిడెదము భక్తితో మొదల వెనుక. 122

ఓ వేంకటాచలపతీ ! నీకథ లెన్నో విన్నాము. నీమాయ యెట్టిదో గట్టిగా ఎఱిగినాము. మేము నీసేవకులం. నీయధీనులం. బ్రహ్మాదులు నీవల్లనే పుట్టిరిగదా! నీ వల్లనే స్థిరంగా తమ స్థానాలలో దేవత లున్నారుగదా! మహర్షులు నీవు దేవుడవని తెలుసుకొనుచున్నారు. వేదాలు నోరార నిన్ను నుతిచేసినవి. అనుపమానమైన నీరూపాన్ని యోగులు భావనచేయు చుందురు. గొప్పసాధువుల కెల్లరకు వైకుంఠమే దిక్కు. నీచక్రాయుధంవల్ల రాక్షసులు అణగారిపోయిరి. నీపాదసేవవల్ల బ్రాహ్మణులు బ్రదికిరి. ఓ స్వామీ! నీ దయవల్ల మేము నీకు భక్తితో అన్నిదిక్కుల నుండి నమస్కారం చేస్తుంటాము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వింటిమి నీకతలు	294	546	3	367

అవ: చిన్నికృష్ణయ్యను యశోదమ్మ సున్నితంగా మేలుకొలుపుతున్నది.

సీ. మేలుకో నాయన్న ! మెల్లంగ బడినాడ
పిలుతురు నీతోడి పిల్లగాండ్రు ;
చాలిఁక నిద్దురల్ చద్దికూళ్ళకు నిదే
వేళాయె నాతండ్రి ! వేగ లెమ్ము !
కమలాప్తుఁ డుదయించె కనులు దెఱువుమయ్య !
ముఖమజ్జనమునకై ముగుద వచ్చె ;
మీతండ్రి ముద్దాడఁ బ్రీతితో నిలుచుండె
నాదట మేలుకో యాదిపురుష !

గీ. పొగడెదరు నీదులీలలు భుజగశైల
రమణ ! వేల్పులు మును లంబరమ్మునందు ;
పాడెదరు నారదాదులు పద్మనయన !
మొదట మేల్కాంచి చూడు నామోము తండ్రి ! 123

ఓ చిన్నికృష్ణా! మేలుకొనుము. బడిలో ఆడుకొనడానికి నీసావాసకాండ్రైన పిల్లకాయలు మెల్లగా పిలుచుచున్నారు. ఇక నిద్ర చాలించుము. నాన్నా ! చలిది యన్నం తినే సమయ మైనది. బిరాన లెమ్ము. కమలములకు ప్రియుడైన సూర్యుడుదయించినాడు. ఇక కన్నులు దెఱువుము. సూర్యోదయంతో కమలములు వికసించునట్లు కమలములతో సమానములైన నీనేత్రములు విప్పారవలె ననుట. నీముఖము కడుగుటకై దాది సిద్ధముగా వేచియున్నది. నీ మోమును ముద్దు పెట్టుకొనుటకై మీతండ్రి నందగోపులు ప్రేమతో వచ్చి నిలబడియున్నారు. ఆదిపురుషా! త్వరితముగా మేలుకొనుము. శేషశైలమందు క్రీడించే ఓ విష్ణూ! దేవతలు, ఋషులు ఆకాశములో నిల్చి నీలీలలు పొగడుచున్నారు. తుంబురునారదాదులు, పద్మములవంటి కన్నులు గల ఓ శ్రీపతీ! నిన్ను గూర్చి గానం చేయుచున్నారు, ముందు మేలుకొని నా ముఖాన్ని తిలకించు తండ్రీ!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
హరి కృష్ణ మేలుకొను	294	543	3	365

అవ: హరిచరణసేవా తత్పరునికి ఇహపరములం దెట్టికొఱత యుండ దనుచున్నాడు.

సీ. కమలాక్షుఁడవు నీవు గలుగ మా కీభూమి
నమరని దొక్కటి యవల లేదు ;
నాలుక మీఁద నీనామమ్ము మెలఁగంగఁ
దమిఁ బరులను వేఁడఁ దావు లేదు ;
మొనసి నీచక్రమ్ము భుజముపై నుండంగ
నెందు వైరమ్ము లే దెదురు లేదు ;
చెలువైన నీసేవ చేతులపై నుండ
తెగని వెట్టిపనుల దినము లేదు ;

గీ. ఎట్టియపరాధమును లేదు హృదిని నీదు
భక్తియుండ; నీతిరుమంత్రపఠన ముండ
నిహపరమ్ముల కొఱఁతలే దెందు సిరికి ;
మఱి విచారమ్ము లేదు నీశరణు గలుగ. 124

పద్మాలవంటినయనాలుగల నీవు మాపాలిట నుండగా ఈ లోకంలో మాకు సమకూరని సౌఖ్యం ఏయొక్కటియు లేదు. నాలుకపై నీనామమే సదా నర్తించుచుండగా ఇతరులను వేడుటకు ఇచ్చట తావే లేదు; నీచక్రపుచిహ్నం మా బుజముపై నుండగా ఎక్కడనూ మాకు విరోధభావము లేదు; ఎదురు అసలే లేదు. ఇంపైన నీకైంకర్యం మాచేతులలో నుండగా వ్యర్థపుకర్మలను ఆచరించిన దినమే లేదు. అనగా సర్వదా నీకైంకర్యమునే చేయుచుందు మనుట. నీపై భక్తి మాహృదయాలలో నుండగా మాలో ఏ తప్పిదమును లేదు. "ఓం నమో వేంకటేశాయ" అను నీ మంత్రమును జపించడంవల్ల ఇహపరసంపదలకు కొఱత ఎక్కడగాని, ఏమాత్రంగాని లేదు. నీశరణుజొచ్చిన వారము కాబట్టి మాకు విచారము లేదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కలదు తిరుమంత్రము	292	531	3	357

అవ: భగవంతునికంటెను భక్తులు మిక్కిలి నేర్పరు లని చమత్కరించి చెప్పు చున్నాడు.

సీ. నీవె నేరవు గాని నిన్నుఁ బండింతురు
నీకంటె దాసులే నేర్పుకాండ్రు;
ఒకభక్తి నీమీఁద నొళవరులై చూపి
పట్టి నిన్ మతిలోనఁ బెట్టుకొనిరి;
పట్టెడు తొళసి నీపాదాలపైఁ బెట్టి
సాయుజ్య మంతయు జట్టిగొనిరి;
నీ విచ్చినట్టివే నీకు సమర్పించి
సులువుగా నీకృపఁ జూఱగొనిరి;

ఆ. చెఱువునీళ్ళు దెచ్చి చేరెడు పైఁజల్లి
వరము లందినారు వలసినట్లు ;
మ్రొక్కి మూపునందు మోపిరి భారమ్ము
స్వామి! బంటు లెంత చతురు లయ్య ! 125

ఓస్వామీ! నీకు నేర్పు లేదు గాని నీకంటె నీదాసులే నేర్పరులు. ఏలన నిన్ను ఫలింప జేసుకొనుచున్నారు. ఏదో ఒకభక్తి నీపైజూపి సమర్థులై నిన్నెఱిగి తమ మనస్సులలో నిన్ను దాచుకొనుచున్నారు. పిడికెడుతులసి నీ పాదాలపై వేసి సాయుజ్య సామ్రాజ్యమునే ఆక్రమించుకొనుచున్నారు. నీవు అనుగ్రహించిన వస్తువులనే నీ కర్పించి సులభముగా నీదయకు పాత్రు లగు చున్నారు. చెఱువులనుండి చేరెడునీళ్ళు దెచ్చి నీపై చిలుకరించి కావలసినన్ని వరాలు పొందుతున్నారు. నీకొక దణ్ణం సమర్పించి తమ రక్షణభరణరూపబహువిధభారాన్ని నీమూపుపై మోపుతున్నారు. స్వామీ! నీ సేవకు లెంత గట్టివారో మఱిచూడు.

పత్రము, పుష్పము, ఫలము, తోయము అనునట్టి భగవదారాధనకు ఉపకరించు వస్తువులు అత్యల్పములయినను- వాటివల్ల లభించే లాభము మాత్రం బహుళమని సారాంశము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీవే నేరవుగాని	209	49	3	33

అవ: గురూపదేశమును. ఆచారమును వదలరాదని ప్రబోధిస్తున్నాడు.

సీ. ఎట్టైనఁ జేసికొ మ్మితని నాదుగురుండు
  పట్టించె విడువ నీపాదయుగళి;
పొసఁగ నా నామముల్ ప్రొద్దెల్ల నుడువ వీఁ
  డేమి కోరునొ యంచు నెంచఁబోకు;
నాఁడె యాచార్యుండు నా కన్నియు నొసంగె
  నేఁ డిదేలన్న తన్నియతిమాన;
ఇతఁడు న న్నింటిలో నిడుకొని పూజించు
  హేతువేమో యని భీతిగొనకు;
నాకు నీకును గారణమ్ము గురుండె యీ
  మరు లేల యన్న తన్మతమె నాది;
గీ. ఇతఁడు నను భక్తితోఁ గొల్చు నేటి కనుచు
వేసరకు మాటిమాటికి వేంకటేశ!
వాసిగ గురుం డిదేపని చేసినాఁడు
నం టిదెన్నడు నీకును నాకుఁ బోదు. 126

నాగురువు నీపాదాలు పట్టించినాడు. నీవీభక్తుని ఎట్లుచేసినా సరే, నేనేమో నీ అడుగులు విడువను. ఈ భక్తుడు నా నామావళిని రాత్రింబవళ్లు జపించు చున్నాడు. వీడు న న్నేమికోరునో యని నీవు తలంచకుము. గురువు మంత్రోపదేశము చేసినపుడే సకలము నా కిచ్చినాడు. అయితే ఇవు డిదెందుల కంటివా? నేను ఆ నియమమును మానజాలను. అనగా నామజపం సకల సంపత్ప్రద మని, నిష్కామముగా చేస్తే మోక్షము వస్తుందని ఆంతరంగికాభి ప్రాయం. ఈ భక్తుడు నన్ను తన యింటిలో నుంచుకొని పూజించుచున్నాడు. ఏమి కారణమో! నన్నేమి యడుగునో యని నీవు భయపడవలదు. నాకు నిన్నెఱిగించినవాడు నా యాచార్యుడు. కాన మన యిరువుర కతడే కారణము. అయితే ఇప్పు డీపూజలు చేసేభ్రమ ఎందుల కందువా? నాగురుని మతమే నామతము. అతడు నియతముగా నిన్ను పూజించేవాడు గనుక నేనూ ఆ పనినే చేయుచున్నాననుట. శ్రీనివాసా! ఈ భక్తుడు పలుసార్లు ఎందుకో భక్తితో కొలుచుచున్నాడని విసుగు చెందవలదు. మాగురువు యిదేపని చేసెను. నేను కూడ ఆ పనినే చేయుచున్నాను. ఈసేవ్యసేవకభావం నిన్నూ నన్నూ వదలునది కాదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎట్టయినాఁ జేసుకో	217	95	3	64

అవ: భగవద్విభూతివైచిత్రిని వర్ణించుచున్నాఁడు.

సీ. నీమహత్త్వంబు లోనికి వెల్పలికిఁ గప్ప
నీదృగ్విధంబని యెఱుఁగరాదు
నిండి యిన్నిటిలోన నీ వుంటివని భ్రాంతి
నుండుదుగాని నీ వొకటి కావు
దండియౌ గిరి ప్రతిధ్వని దోఁచెడిని యది
కొండలోపల లేదు కొండ గాదు
బలసి యిన్నింటిలోపలను జైతన్యమై
మెలఁగుదు గాని యేమిటను లేవు
పలుదెఱంగుల అద్దములయందు నొకనీడ
పొలయుగా కందది తలఁప లేదు

గీ. ఉడుగ కన్నింటిలోన నీవుండుటయును
ఉండకుండుటయును లేదు కొండలప్ప !
చెడని తేజముగాన నీపొడవు పరమ
పూర్ణమై సర్వకాలంబు పొలుచుఁగాన. 127

ఓ ఏడుకొండలరాయడా! 'అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణ స్థితః' అన్నట్లు నీమహత్త్వం జగములలోపల వెలుపల వ్యాపించి యున్నది. కనుకనే అది యింత అని నిర్దేశించుటకు వీలుగా కున్నది. "మయా తత మిదం సర్వం జగదవ్యక్త మూర్తినా" అని నీవు చెప్పినట్లు ఈ ప్రపంచమంతా అవ్యక్త మూర్తివైన నీతో వ్యాపించి యున్నది. నీయందు సర్వప్రాణికోట్లు నీ యధీనములో నున్నవి. నీవు వాటి అధీనములో లేవు. నీవు అన్నిటిలో నున్నా వనుట మా భ్రాంతియే గాని నీకు వానితో ఐక్యము లేదు. "నచ మత్‌స్థాని భూతాని పశ్య మే యోగమైశ్వరమ్" అన్నట్లు జడచేతనములు నీతలమీద మూటవలె లేవు. నీవు స్వతంత్రుడవు. గొప్పదగు పర్వతములో ప్రతిధ్వని తోచునుగాని అది ఆ పర్వతములోనూ లేదు. అది ఆ పర్వతమునూ కాదు. 'భూతానా మస్మి చేతనా' అన్నట్లు నీవు ప్రాణులలో చైతన్య స్వరూపుడవై ఉందువుగాని వాటివశములో నీవు లేవు. ఒకనీడయే పలువిధముల అద్దము లందు ప్రతిఫలించునేగాని ఆ నీడ అద్దములోనూ లేదు; అద్దమునూ కాదు. అన్నింటిలో నీవుండుటయూ, ఉండకుండుటయూ లేదు. అనగా వాటి వశములో నీవులేవు. నీవు లేక ఏ ఒక్కటియూ లేదనుట. అవినాశియగు నీప్రభావము అనిర్వచనీయము. నీరూపము పరిపూర్ణమై ఎల్లప్పుడూ ఒప్పు చుండును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీమహత్త్వంబు	44	270	1	181

ఆవ: భగవంతుడు భక్తపరాధీనుడు. భక్తజనకైంకర్యమే భగవత్కైంకర్య మని పలుకుతున్నాడు.

సీ. నీదాసవాసంబె నిత్యవైకుంఠమ్ము
వేఱొక్కతావును వెదక నేల ?
ఆ మహాత్ములరూపు లవియ నీరూపులు
ప్రోది నిన్ మది దలపోయనేల ?
ఆగమసూక్తమ్ము లవ్వారిమాటలు
చప్పనిచదువులు చదువ నేల ?
వారికారుణ్యమే వఱలు నీమన్ననల్
కోరి యింతకు మించి కొసర నేల ?

గీ. నాదువిన్నప మిదె శుకనారదాదు
లీ విధమ్మునసే యానతిచ్చినారు ;
దాసులకు కైవసమ్మయి తనరె దీవు
వెన్నయుండఁగ నేతికై వెదక నేల ? 128

నీదాసులను కలసియుండుటయే నిత్యము వైకుంఠనివాసము. ఇక వైకుంఠమును మఱియొకచో వెదక నక్కఱలేదు. మహనీయులైన నీభక్తుల రూపాలన్నీ నీరూపాలే. మఱి వేఱుగా నిన్ను మనసున స్మరింప నక్కఱలేదు. ఆ భాగవతుల పలుకులే వేదవచనములు. తదితరములు రుచి లేని చదువులు. వాటిని చదువనేల? నీదాసుల కరుణయే నీమన్నన. ఇంతకు మించి మేము కోరుటెందుకు? భగవద్దాసులదయ అభిలషణీయ మనుట. ఇదియే నామనవి. శుకుడు నారదుడు మున్నగు మహాయోగులు కూడ ఈ విధంగానే సెల విచ్చినారు. ఇందుకు కారణం నీవు దాసులకు అధీనుడవై ఉండుటే. వెన్న చేతనుండగా నేతికై వెతకినట్లు నీభక్తులు సులభముగా లభించుచుండగా దుర్లభుడైన నీకై వెదకడం ఎందులకు? భగవంతునికన్న భాగవతులే గొప్పవారని తాత్పర్యం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వెన్న చేతఁబట్టి	232	180	3	121

అవ: ఇహలోకసుఖాలకే మేము అంకిత మైనను, ఏనాడో నిన్ను శరణంటిమి గనుక కాపాడు మనుచున్నాడు.

సీ. ఇంద్రియదాసుల మెప్పుడు చూచిన
నిపుడు నీదాసుల మెట్లగుదుము ?
ధనదాసులము నీదుదాసుల మని మాకు
చెప్పికొంటకుఁ గూడ సిగ్గుగాదె ?
పడఁతుల కెప్పుడు పరతంత్రులము భవ
త్పరతంత్రభావ మెవ్వలనఁ గలుగు ?
నాల్క యమ్ముడువోయె నడుమనె రుచులకు
నెడయేది నిను నుతియించుటకును ?

ఆ. మేను లంపటలకు మీఁదెత్తినాము నీ
యుడిగమునకు నింక నొదుగు టెట్లు ?
నాగగిరివిహార ! నాఁడే శరణ మంటి
ముందు వెనుక గనక బ్రోవుమయ్య ! 129

శేషాచలమందు విహరించునట్టి శ్రీనివాసా! మే మెల్లప్పుడు త్వక్చక్షు శ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణము లనెడు ఇంద్రియాలకు దాసులమై ఉండేవారము. ఇపుడు తటాలున నీదాసుల మెట్లగుదుము ? కాలే మనుట. మేము ధనమునకు దాసులము. నీదాసులమని చెప్పుకొనుటకుగూడ మాకు సిగ్గగుచున్నది. మేము స్త్రీల కెప్పుడు దాసులమే. అట్టిమాకు నీ కధీనుల మగుట ఎట్లు వలనుపడును ? వలనుపడ దనుట. మానాలుక ఉప్పు కారము తీపి పులుపు చేదు మున్నగు రుచులకు అమ్ముడుపోయినది. అనగా రుచులే కోరుచుందు మనుట. ఇక నిన్ను కీర్తించడానికి అవకాశ మెక్కడ ? లేదనుట. శరీరము కౌటుంబికమైన గాసికి లోనుకాగా నీకైంకర్యము చేయడానికి ఏ విధముగా ఉపయోగపడును ? ఉపయోగపడ దనుట. కనుక ఓ శేషాద్రివిహారా ! పూర్వమే నిన్ను శరణుపొందినాము గనుక మమ్ముగూర్చి ముందువెనుక లాలోచింపక కాపాడుము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అమ్మేదొకటియును అసిమిలోని	231	176	3	118

అవ: శ్రీ వేంకటేశ్వరుడే నృసింహస్వామియని నుతించుచున్నాడు.

సీ. ఎందుఁ జూచిన నీవె యిదె నీప్రతాపమ్ము
నరసింహ! నీ కివే నతులు నుతులు ;
పద్మజాండము గుహాభవన మ్మహోబల
నగ మెన్న సింహాసనమ్ము నీకు ?
జలధు లేడును నీకు జలకంపుమడుగులు
జగతి విహార దేశమ్ము నీకు ;
క్రిందిమీఁదివి కనురెప్ప లహర్నిశల్
కమలజ పెంటిసింగమ్ము నీకు ;

గీ. కనకకశిపుఁ డాహారమృగమ్ము నీకు
నీదుపిల్లలు భావింప నిఖిలసురులు ;
వేంకటాద్రి భోగింతువు విచ్చలవిడి
జాల మొనరింప కెపుడు మ మ్మేలుకొనుము. 130

ఓ నరసింహమూర్తీ ! ఎక్కడ చూచిన నీవే వెలయుచున్నావు. అహో!- ఏమి నీప్రతాపము ! నీకు మానమస్కారములు; నీకు మాప్రార్థనలు. ఈ బ్రహ్మాండమే నీవు నివసించుగుహ. ఆలోచింపగా అహోబలపర్వతమే నీ సింహాసనము. సప్తసముద్రాలు నీవు జలకమాడే మడుగులు. ఈ లోకమే నీవు విహరించుచోటు. నీ రెండుకనురెప్పలు రేయుంబవళ్ళు. లక్ష్మీదేవి నీ పెంటి సింగము. హిరణ్యకశిపుడు నీ కెరయయిన జంతువు. ఆలోచింపగా దేవత లందఱు నీపిల్లలే. యథేష్టంగా వేంకటాద్రిలో భోగా లనుభవించు చుందువు. ఆలస్యంచేయక మమ్ము కాపాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎందుఁ జూచినా	227	154	3	103

అవ: హరినామమహిమ నుగ్గడించుచున్నాడు.

సీ. పూర్వదోషమ్ములఁ బోఁద్రోలి మఱియును
క్షమియించి సర్వాపచారములను
కడునహంకారమ్ము కసటునంతయుఁ బాపి
నీనామ మిదె నన్ను నిర్వహించె ;
నేఁడు గావించిన నేరమ్ముల నణంచి
వేఁడికర్మమ్ముల విడువఁజేసి
వాఁడిదుఃఖమ్ముల వడిని బరిహరించె
నీనామభజనమ్ము నిస్తులమ్ము ;

గీ. ఉమ్మడిసుఖమ్ము లొనరించి యొసఁగి జయము
మమ్ము రక్షించె ; నీనామమహిమఁ బొగడఁ
దలమె నాలుగుమోముల నలువ కేని ?
అమరముని గేయ! తిరువేంకటాద్రిరాయ ! 131

ఓ తిరుమలేశా! ఇదిగో! నీనామము నామునుపటి అపరాధాలను పారదోలినది. మఱియు పలురకాలైన నా అపచారాలను క్షమించినది. అహంకారమాలిన్యము నంతయు తొలగించినది. నన్ను కృతార్థుని గావించినది. సాటిలేని నీ నామస్మరణము వర్తమానకాలంలో నేను చేసిన దోషములను పరిహరించినది. దారుణములైన కర్మలను వదలింప జేసినది. తీక్ష్ణములైన దుఃఖాలను వడిగా పోగొట్టినది. దేవఋషులచే కీర్తింపదగిన ఓ శ్రీనివాసా! ఇహపరసుఖాల నిచ్చుచు మాకు జయ మొసగి కాపాడినది. అట్టి నీ నామమహిమను కొనియాడుటకు నాలుగుముఖాలుగల బ్రహ్మ కైనను శక్యమా? శక్యముకా దనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నలినాక్ష నీకు నమస్కరించిన	223	131	3	38

అవ: శరణాగతి ప్రపత్తులకంటె తరణోపాయం వేఱొకటి లేదనుచున్నాడు.

సీ. పాటించి నమ్మినవారి భాగ్యముగదా
కోటిసుద్దు లిఁకేల ? గొంకు లేల ?
స్వామివిద్రోహియౌ చండి దశాస్యుండు
కామించి శరణన్నఁ గాతునంటి ;
వేమిరా నీదయ? యేమి నీ మహిమరా ?
శరణాగతికి సాటి జపము కలదె ?
జానకీద్రోహమ్ము సలిపియు శరణన్న
కాకాసురాధము గాచినాఁడ ;
వేమి నీవాత్సల్య ? మేమి నీ మన్నన ?
తగఁ బ్రపత్తికి సాటి తపము లేదు ;

గీ. చేరి యేపాటివాఁడైన చింత లేల ?
కడఁగి శరణమ్ము వేఁడినఁ గాతు వీవె ;
ఇందు కీడౌనె ? పుణ్యమ్ము లెట్టి వేని
కలుషపరిహారి ! వేంకటాచలవిహారి ! 132

పాపములను పోకార్చువాడవు, పాఁపఱేనిపర్వతంలో విహరించే వాడవు అయిన శ్రీశా! నమ్మి ఆచరించేవారి అదృష్ట మనవలె గాని మఱి నిన్నుగూర్చి కోటిమాట లెందుకు? జగత్పితవు, జగత్పతివి అగు నీకు ద్రోహం చేసిన క్రూరుడైన ఆ రావణుడే కోరి నిన్ను శరణంటే కాపాడెద నంటివి. అహో! ఏమి నీదయ! ఏమి నీమహిమ ! శరణాగతిని మించిన జపం లేదు. సీతపట్ల అపరాధంచేసి నిన్ను శరణన్నంతనే కాకాసురుని కాపాడినావుగదా! ఇదే ఇందుకు తార్కాణ. అవురా! నీవాత్సల్య మేమి? బళా ! నీమన్నన ఎంత గొప్పది. ప్రపత్తికంటె గొప్ప తపస్సు లేదు. ఎట్టి దుర్మార్గుడైనను నిన్ను శరణంటే రక్షింతువు. ఇందుకు ఎట్టి పుణ్యము లైనను సరిపోలునా ? సరిపోల వనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పాటించి నమ్మినవారి	214	82	3	55

అవ: అవివేకదశలో తా నొనర్చిన దుష్కృతాలు తన్ను అవహేళన చేసినను, సిగ్గిలి చెంతకుజేరిన తన్ను గావుమని దేవుని వేడుచున్నాడు.

సీ. దేవుఁడ నే నంచుఁ దిరుగు నాస్తికుఁడను
నతిసల్ప నిపుడు దేవతలు నగరె ?
తామే గతిగ నుండి తమ్ము గెల్చితి మన్న
నెగతాళి సేయ వే యింద్రియములు ?
కర్మమ్ములకుఁ దొల్లి కడుచేరువై నేఁడు
సలుపకున్నను గేలి సలుపఁబోవె ?
సుదతులకౌఁగిళ్ళ సొగసి యిప్పుడు తిట్ట
నపహసింపరె వార లట్టెనన్ను ?

గీ. నే స్వతంత్రుఁడ నని దాననియతి మాని
నేఁడు సాగింప నది నాకు నీతి యగునె ?
యిన్నిటను సిగ్గుపడి వేంకటేశ ! నీదు
మఱుఁగుఁ జొచ్చితిఁ గృపతోడ మనుపు మయ్య! 133

అజ్ఞాన దశలో నేనే దేవుడ నని విఱ్ఱవీగి ఇపు డించుక జ్ఞానం కలిగి వేంకటేశా! నీకు నమస్కరించగా నామునుపటిస్థితి దెలిసిన దేవతలు నన్ను గేలిసేయరా ? చేయుదు రనుట. మునుపు ఇంద్రియాలే దిక్కై యుండి ఇపుడు ఆ యింద్రియాలనే గెలిచితినని అంటే అవి నన్ను ఎగతాళిచేయవా! చేయు ననుట. అవివేకదశలో కర్మలను బాగా ఆచరించి ఇపుడు మానితే అవి నన్ను అపహసించవా? అపహసించు ననుట. స్త్రీలకౌగిళ్ళలో చొక్కి ఇప్పుడు వారిని దూషించినచో వారు నన్ను జూచి నవ్వరా? నవ్వుదు రనుట. నేనే స్వతంత్రుడ ననుభావంతో ఇన్నాళ్ళు దానం చేయకుండి ఇపుడు దానం చేయుట నీతియగునా ? కా దనుట. పై అవమానములకు నేను సిగ్గుచెంది ఓ స్వామీ! నీయండనుండ నరుదెంచితిని. నన్ను కరుణతో గాపాడుము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నన్ను నెవ్వరు గాచేరు	213	74	3	50

అవ: మదపుటేనుగును మావటీడు మంచిదారిని నడపించునట్లు నామనసును మంచి దారిలో నడపించు మని స్వామిని ప్రార్థించు చున్నాడు.

సీ. మత్తగజమ్మును మావటిచందాన
దేవ ! నామనసును ద్రిప్పఁ గదవె !
తప్పు చేసినవాఁడు తన యేలికంగని
తొఱ్ఱి యిందందుఁ దా దాఁగినట్లు
ఇంద్రియవశమయి యీడాడఁ ద్రిమ్మరు
నిను భక్తిఁ గొల్వ ముస్కొనదు మనసు ;
పగచేసికొనువాఁడు బలుమందసములోన
వేగించినట్టులు జాగరములు
వేదమార్గమువీడి వివిధాఘములఁ జిక్కి
నినుఁ జేరు మన్నఁ జింతించు మనసు ;

గీ. కటిక పేద నిధానమ్ము గాంచి భ్రమసి
కాచుకొనియున్న యట్టులు గరుడశైల
కాంతు ని న్నిట్టె పొడగని కలుష మెడల
వెరవున భవద్గుణమ్ములు వెదకు మనసు. 134

తప్పుచేసినవ్యక్తి తనప్రభువునకు జడిసి దాగుచు ఇక్కడక్కడ నక్కినట్లు ఇంద్రియాలకు లోనై నామనను ఇటునటు తారాడుచు భక్తితో నిన్ను గొల్చుటకు పూనకున్నది. కనుక మావటివాడు మదపుటేనుగును మంచి దారిని నడపించు రీతిగ నీవు నామనస్సును మంచిదారిలోనికి మరలించుము. ప్రబలవిరోధం కల్పించుకొన్న వాడు బోషాణం పెట్టెలో దాగి నిద్రలేక తెల్లవార్చుకొన్నట్లు ఈ మనసు వైదిక మార్గాన్ని వదలి నానాయాతనలకు లోనై నిన్ను కొలువుమంటే ఏడుస్తున్నది. పరమ దరిద్రుడు పెన్నిధిని జూచి భ్రమించి దానికి కాపుగ నున్నట్లు గరుడాద్రిలోనుండు పెన్నిధివంటి నిన్ను జూచి పాపరహితమై, యుక్తముగా నీగుణాలనే నామనను ఇపుడు వెదకు చుండును. అనగా భగవంతుని గుణగణాలను మనసు భావించుచుండునని తాత్పర్యము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మదించిన యేనుగను	219	107	3	72

అవ: దేవు డొక్కడే నిష్పక్షపాతియని, సర్వసముడని ప్రశంస చేస్తున్నాడు.

సీ. వలపక్ష మెఱుఁగనివాఁడ వొక్కఁడవె దే
వుండవు హరి ! నీకు దండమయ్య !
నేరిచినను నేను నేరకుండినను నీ
కరుణ యున్నదిగదా కావఁగలది
పాతీ ఘంటాకర్ణుభక్తికి సాటిగా
కోరి శ్రీశుకుని చేకొంటిగాన ;
సాధువ నైన నసాధువ నైన నీ
పాద మొక్కటియె నేపట్టినట్టి
దల వసిష్ఠుని భక్తి కటు సమానమ్ముగాఁ
జెలఁగి వాల్మీకి మెచ్చితివి గాన;

గీ. ఇందిరానాథ ! వేంకటాద్రీశ ! నీదు
నామ మొక్కటియే నేను నమ్మినట్టి
దరయఁ బ్రహ్లాదు భక్తికి తులగ నీవు
చేరి గజరాజు కరుణఁ బ్రోచితివి గాన. 135

ఓ శ్రీహరీ! అజ్ఞానియగు ఘంటాకర్ణుని భక్తితో జ్ఞానియగు శుకుని భక్తిని తులదూచి మోక్ష మిచ్చితివి. కాబట్టి నేను జ్ఞాని నయినా, అజ్ఞాని నైనా నామసంకీర్తనంచేత న న్నుద్ధరించజాలిన నీకరుణ యున్నదిగదా! అదే నాకు చాలును. జ్ఞానియు, కర్మఠుడు అగు వసిష్ఠునికి నీపైగల భక్తికి సాటిగా, మొదట చోరుడు, దుర్మార్గుడు అయియుండిన వాల్మీకిని నీనామజపంచేత సమానముగా సమ్మానించితివి. ఓస్వామీ! నడవడిగాక నీపదభక్తియే ముక్తి కారణ మని తేలింది. అందుచే నేను సన్మార్గుడనైనను, దుర్మార్గుడనైనను నీపాద మొక్కదానినే గట్టిగా పట్టితిని కాబట్టి నన్ను తప్పక అనుగ్రహించెదవు. ప్రహ్లాదు డాజన్మము నిరపేక్షముగా గర్భస్థుడై యుండినప్పటినుండి జ్ఞానియై నీభక్తి సలిపినవాడు. గజేంద్రు డట్లుకాక అజ్ఞానమృగమై యుండి ఆపద గడచుట తన కశక్యము కాగా వాసనావిశేషమువల్ల నిన్నొకపరి పిలిచినాడు. ఐనను నీవిద్దరిభక్తిని సమానముగా పరిగణించి గట్టెక్కిం చితివి. ఓ రమాప్రియా! వేంకట గిరినాయకా! నేనును వారివిధంగా నీనామాన్ని నమ్మి జపం చేయుచున్నాను. కనుక నన్ను కాపాడుము.

భగవానునికరుణకు భక్తుల నియమనిష్ఠలు అనవసరములు. భక్తియే ముఖ్యమని సారాంశము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఒలపక్షములేని	366	392	4	263

అవ: శ్రీనివాసుని మహిమ, చేష్టలు వర్ణనాతీతములు, ఆశ్చర్యకరము లను చున్నాడు.

సీ. నీమహిమం బేడ ? నీసేఁత లివియేడ ?
తెగని నీమాయలు తెలియరాదు
నీపాదతీర్థము నెత్తిఁ దాల్చె నొకండు
బుడుతఁడై నీనాభిఁ బొడమె నొకఁడు
ఎక్కుడుదైవంబ వింతవారికి - ధర్మ
పుత్త్రునకును నీవు మ్రొక్కు టెట్లు ?
నీలీల జగమెల్ల నిండిన దొకవంక
నుండె నీలో జగా లొక్కవంక
ఇంతటిదైవంబ వెట్లు బాలుండవై
నాఁడు వ్రేపల్లెఁ బారాడినాఁడ

గీ. ఇందిరకు వసుంధరకుఁ బ్రాణేశ్వరుండ
వేడుగడ వైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుండ
వంతరాజసమున్న దేవాధిపతివి
దాసజనులకు మాకెట్లు దక్కి తయ్య ! 136

నీమహిమ లెక్కడ! నీచర్య లెక్కడ? రెంటికి అజగజాంతర మనుట. నీపాదాలబుట్టిన తీర్థాన్ని ఒకడు (పరమశివుడు) శిరమున ధరించినాడు. అందుచే నీమహిమ హిమవంత మంతగొప్పది. మఱియొకడు (బ్రహ్మ) నీబొడ్డున బిడ్డడై పొడమినాడు. ఇది ఆశ్చర్యకరమైన నీసేత. అందరికి నీ వధికుడగు దేవుడవు. ఇది నీ మహిమ. అట్టినీవు ధర్మపుత్త్రునకు దణ్ణం పెట్టినావు. ఇది నీచిత్రచర్య కుదాహరణము. నీ లీల జగమంతయు నిండి యున్నది. ఇది నీమహిమకు తార్కాణ. కాగా నీలో లోకాలు ఇమిడియుండుట ఆశ్చర్యకారణము. ఇంతటి అమేయము వాచామగోచరము ఆద్యంత రహిత మునగు బ్రహ్మపదార్థమైననీవు అలనాడు వ్రేపల్లెలో పసికందువై పారాడినావు. ఇది నీమహిమను అద్భుతచర్యను చాటుచున్నది. శ్రీభూదేవులకు ప్రాణవిభుడు రక్షకుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరుడ వగు నీవు ఎంతో రాజసము దర్పము గల్గిన దేవాధిదేవుడవు. అయినను దాసులము మానవుల మగు మా కెటుల లభ్యపడితివి? ఇది ఆశ్చర్యమేగాక మా అదృష్టమని కూడ భావించవచ్చు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నీ మహిమది యెంత	213	76	3	51

అవ: పరస్పరవైరుధ్యము నీలో జతగూడినట్లే మానవులందును కలిగి యుండుట ఏమివింత యనుచున్నాడు.

సీ. అల గరుడగమన మహిశయనంబును
కలసి నీయందునఁ గలిగె నంట
పొరిఁబొరి పాపమ్ము పుణ్యమ్ము మనుజుల
కెడనెడఁ గల్గుట యేమి యరుదు ?
ఒకనీడకన్ను నింకొక యెండకన్నును
గదిసి నీయందునఁ గలిగె నంట
జమలిగ నరులకు జననమ్ము మరణమ్ము
నెదురనె గల్గుట యేమి యరుదు ?

గీ. ఒక్క దెసను శ్రీదేవి మఱొక్కవంక
గరిత ధారుణి నీ కిటు గలిగె నంట
యీకడను వేంకటేశ్వర ! యిహము పరము
నేకమై మాకుఁ గలుగుట యేమి యరుదు ? 137

ఓ వేంకటేశ్వరా ! గరుడుడు వాహనముగా, శేషుడు శయనముగా నీవు కలిగియున్నావు. ఈ యిరువురు పరస్పరవిరోధులు. అట్లే పాపము పుణ్యము ఈ రెండును మానవులు కల్గియుండుటలో వింత యేమున్నది? వేడిమి చల్లదనముగల సూర్యచంద్రులు నీ కుడియెడమ కన్నులు. వీరు అన్యోన్యవిరుద్ధములగు గుణములు కలవారే. అటులే జననమరణాలు రెండు జనులకు ప్రత్యక్షముగా కలుగు చుండుటలో ఆశ్చర్య మేమున్నది? నీవక్షఃస్థలంలో ఒకవైపులక్ష్మి, మరొకవైపు భూదేవి ఉన్నారుగదా! ఆ రీతిగనే మాకు ఇహపరసౌఖ్యాలు కలుగుటలో వింత ఏమున్నది? లే దనుట. భక్తులకు ఇహపరసుఖాలు కరతలామలకము లన్నమాట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మాకెల్ల రాజానుమతోధర్మ	85	415	1	278

అవ: నిజమైనభక్తుడు సర్వాధికుడైన శ్రీనివాసునే కొలువవలెనని కంఠోక్తిగ పలుకుచున్నాడు.

సీ. అందఱిలో నంతరాత్ముండ వైన ని
న్నెన్ని కొల్చుటయె ప్రపన్నసరణి
ఏకాంతమున పతి నెనసి రమించుట
మగువధర్మము రచ్చఁ దగని యట్లు
ఎల్లవేల్పులరూపు లీవైన సతికి నిన్
బహుముఖమ్ములఁ గొల్వఁ బాడిగాదు
భూసురులందు నీపూజ వేదోక్తంబు
శ్వానాదులన్ గొల్వఁజనని యట్లు
ప్రాకృతజనుల నీపరమభక్తుల నొక్క
గాడిగట్టుట వివేకమ్ము గాదు

గీ. ఛాత్రధర్మంబు గుర్వాజ్ఞ సప్తశైల
నాథ! నీ సేవయే, త్వదన్యంబుగాదు ;
అఖిలవిశ్వంబు బ్రహ్మమే యయిన దీని
వెనుదగులు టాత్మ కింపైన పనియుఁ గాదు. 138

ఓ ఏడుకొండలదొరా! నీవందఱిలో నంతరాత్మగా నున్నను, నిన్ను ప్రధానునిగా ఎన్నుకొనియే పూజించవలయును. భర్తతో ఏకాంతముననే భార్య రమింపవలెగాని పలువురతో రచ్చ నున్నప్పుడు కాదుగదా! నీవు సర్వదేవతా స్వరూపుడవే అయినను, సతికి పతివలె ఇతరదేవతారాధనము న్యాయము గాదు. బ్రాహ్మణులను నిన్నుగా భావించి పూజించుట వేదసమ్మతమైన ధర్మముగాని శునకాదుల నర్చించుట అనుచితముగదా! ఆ రీతిగనే భక్తిలేని మూర్ఖులను, నీభక్తులను ఒక్క గాటగట్టుట అనగా సమానముగా చూచుట తెలివిగాదు. ఏడు కొండలరాయడవైన నీసేవయే గుర్వాజ్ఞ. అట్లు చేయుటయే శిష్యధర్మము. ఇతరము ధర్మముకాదు. సర్వప్రపంచము బ్రహ్మ మగునీవే అయినను ఈ ప్రపంచముపై వ్యామోహము కలిగియుండుట మంచిపని కాదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అన్నిటా నీ వంతర్యామివి	80	386	-1	258

అవ: ఇంద్రాదిదేవతలకు ఆధారమైనవాడు శ్రీవేంకటేశ్వరుడే యని పొగడుచున్నాడు.

సీ. స్వర్గమ్ము నేలెడి సంక్రందనున కేని
యలమి కోరెడి ఫల మ్మగుదు వీవ
కైలాస మేలెడి గౌరీవిభున కేని
నిలుకడైన పదమ్ము నీపదమ్ము
సత్యలోకము నేలు చతురాననున కేని
యింపునఁ జేరు తా వెందు నీవ
విమలపుణ్యనిధులు వేదమ్ములకు నేని
యతిముఖ్యమైనట్టి యర్థ మీవు

ఆ. నాఁడె ముక్తులైన నారదాదులకును
నేఁడును జరియించు నెలవు నీవ
తిరుమలేశ! నీకు సరి యెవ్వరును లేరు
మూఁడులోకములకు మూల మీవె. 139

తిరుమలాధీశా! స్వర్గమును పాలించే ఆ యింద్రుని కై నా ఆశతో కోరదగిన ఫలం నీవే అగుచున్నావు. కైలాసాధిపతి గౌరీభర్తయగు శివున కైనా నిలుకడైన స్థానము నీపదమే. సత్యలోకవిభుడు చతుర్ముఖునికి గూడా ఇంపైన గమ్యస్థానము నీవే. పవిత్రములు పుణ్యంపునిధులు అగు వేదముల లోని సారభూతమైన అర్థం నీవే. ఎన్నడో ముక్తులైన నారదాది మహర్షులు ఈనాడును నీయందే ధ్యాననిమగ్నులై చరింతురుగదా! నీ సమాను లెవ్వరును లేరు. ముల్లోకములకును మూల కారణము నీవే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపు.	పుట
తాము స్వతంత్రులుగారు తమ యంతను	211	62	3	42

అవ: భగవంతుడు నిరాకారుడు కాడని ఖండితముగా వక్కాణించు చున్నాడు.

సీ. దాసోఽహ మన లేరు తాము స్వతంత్రులు
గారు పామరులకు గర్వ మెంత ?
బ్రహ్మాదులే తాము బ్రహ్మం బనఁగ లేరు
మొఱపెట్టెదరు కష్టములను హరికి
ధర మానవులు తామె దైవతం బనెదరు
పొరి పుట్టిచచ్చెడి ప్రొద్దెఱుఁగరు ;
వ్యాసాదిమునులు ప్రపంచమ్ము కల్లన
రభినుతింతురు పురాణాళియందు
ఒప్పదనినమాన రుండియు లేమంద్రు
తిరిపగాండ్రై ఖలుల్ తిరుగుచుంద్రు

గీ. సనకముఖయోగు లచ్యుత స్తవనపరులు
జడమతుల్ భక్తి నొల్లరు జ్ఞానుల మని
తెలచి కొలుచుచునే దేవదేవు నిన్నుఁ
గటకట ! నరాధముల్ నిరాకారుఁ డంద్రు. 140

ఓ దేవదేవా! మూఢులు "దాఽసోహం" అనలేరు. పోనీ తాము దైవ స్వరూపులైన స్వతంత్రులా అంటే కానే కారు. కాని వారికి మితిమీఱిన గర్వం. బ్రహ్మాదులే తాము బ్రహ్మమని చెప్పుకొనలేక శ్రీహరి చెంతజేరి తమ కష్టాలు మనవి చేసుకుంటారు. ఇక మూర్ఖుల సంగ తేమిటి? ఈ లోకంలో కొందరు మానవులు తామే దేవుడని భావింతురు. కాని తమజననమరణాలనియతిని గుర్తింప లేరు. వ్యాసుడు మున్నగుగొప్ప ఋషులుకూడ ఈ ప్రపంచం మిథ్య అనరు. మీదు మిక్కిలి తమ కావ్యపురాణేతిహాసాలలో ఈ ప్రపంచమును ఎంతగనో శ్లాఘించి యున్నారు. ప్రపంచం కల్ల అనిచెప్పడం న్యాయం కాదంటే మూఢులు ఒప్పు కొనరు. ఆ దుష్టులు అన్యులను యాచిస్తూ తిరుగు తుంటారు. సనకాదియోగులుకూడ సాకారుడైన అచ్యుతుని స్తవనం చేయు చుండగా మందబుద్ధులు భక్తి నంగీకరింపక తామే మహాజ్ఞానులమని భ్రాంతి చెందెదరు. మఱికొంద అధములుచేతు లెత్తి దణ్ణం పెడుతూ కూడ నిన్ను నిరాకారు డనుట మిక్కిలి విచారకరము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
తాము స్వతంత్రులుగారు	207	40	3	27

అవ: అల్పాల్పవిభవాలకు జనులు మురిసిపోదురు: మఱి సర్వాధికుడవైన నీవు మాపాలిటివాడ వైతివి. ఇది మాభాగ్య మని పొంగిపోవు చున్నాడు.

సీ. ఇంతటిదేవుండ వీవు మాకుండంగ
 నెంతవారమొ భాగ్య మేమి చెప్ప ?
తలకొని యొకకొంత ధనము గనినవాఁడు
 వికటగర్వమ్మున విఱ్ఱవీఁగు
బలువుగ నొకరాజుఁ బట్టి కొల్చినవాఁడు
 తన కెవ్వ రీడని తలఁచుచుండు
చిన్నమంత్రము పంపుసేయించు కొనువాఁడు
 గురుఁడ నందఱ కంచు మురియుచుండు

గీ. ఎగువ నొక్క దుర్గము నెక్కి యేలువాఁడు
పగఱఁ జీరికిఁ గొనక తా బలువుఁ డనును
అనుపమ వృషాఖ్యశిఖరి నున్నట్టి నిన్ను
నుల్లమున నమ్మినట్టి ధన్యుండ నేను. 143

వృషగిరీశా! ఇంతటిగొప్పవాడవు నీవు మాపాలిటిదైవమై యుండగా మేమెంత గొప్పవారమో కదా! మాభాగ్యము వర్ణనాతీతము. కొద్దిపాటిధనం సంపాదించుకొన్నవాడు ఎంతో గర్వముతో విఱ్ఱవీగుచుండును. అమూల్యమగు నీప్రాపుగన్న మా కెంతగర్వ ముండవలెను? అయినను మేము వినీతులమై మెలగుదుము. ఒకానొకమానవాధీశుని కొలిచి అతనిదయకు పాత్రుడైనవాడు తనకు సమాను డెవడని తలంచునుగదా! నిన్ను కొలిచే భక్తులకెంత అహంకార ముండవలెను? అయినను నీదయవల్ల వారు విధేయులై వర్తింతురు. క్షుద్ర మంత్రసిద్ధిచే క్షుద్రదేవతలవల్లచాకిరి చేయించుకొనేవారే తా మందఱకు గురువుల మంటూ మురిసిపోతుంటారు. ఒక్క దుర్గానికి అధిపతిఅయిన వాడు విరోధులను లెక్కచేయక తానే బలవంతుడ ననుకుంటాడు. సాటిలేని వృషాద్రిపై నుండే నిన్ను నేను మనస్సున నమ్మితిని. కనుక నేను ధన్యుడను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇంతటి దైవమవు	100	504	1	338

అవ దశావతారము లెత్తినవాడు శ్రీవేంకటేశ్వరుడే యని వర్ణించుచున్నాడు

సీ. ఇట్టి మమ్ములఁ బ్రోచు టేమి కడిఁది నీకు
పదిరూపు లైతివి బట్టబయట
చదువుల చిక్కులు సవరించితివి కొండ
మొదల గ్రుంగఁగ నెత్తి మోచినాఁడ ;
వుద్ధరించితి భూమి యుదధిపా ల్గానీక
యదన నా ప్రహ్లాదు నాదుకొంటి ;
వడుగుల మూటనే యఖిలమ్ము గొలిచితి
బడి రాచపగ నీఁగి ప్రబలినావు
బెడిదంపులంక విభీషణునకు నిచ్చి
యడరి పాండవుల దిక్కై నిలిచితి

గీ. త్రిపురకాంతల గుట్టెల్ల (దీఱఁ గఱపి
కలికిరూపయి యిపుడు వేంకటగిరీంద్ర
శిఖరమున నిల్చి మా నుతుల్ చిత్తగించి
యేలుచుంటివి లోకాల నిందిరేశ! 144

వేంకటాద్రినాథా! నీవు భక్తుల ననుగ్రహించుటకై పదిరూపా లెత్తితివి. అట్టినీవు ఈ విధంగా మమ్ము కాపాడుట ఏమివింత? తొలుత నీవు తారుమారైన వేదాలను చక్కజేసితివి (మత్స్యావతారం). మందరగిరి పాలకడలిలో మునిగి పోగా దాని నెత్తి నిల్పితివి (కూర్మావతారం). హిరణ్యాక్షుడు భూమిని సముద్రములో ముంచబూనగా పైకెత్తితివి (వరాహావతారం). పరమభాగవతుడైన ప్రహ్లాదునికి అదనులో సాయపడితివి (నృసింహావతారం). మూడడుగులతో భూనభస్సులు కొలిచితివి (వామనావతారం). ఇరువదియొక్కమార్లు దండెత్తి దుష్టరాజులను పరిమార్చి పగనీగితివి (పరశురామావతారం). భయంకరమైన లంకను జయించి భక్తుడైన విభీషణున కిచ్చితివి (రామావతారం). ఉప్పొంగి పాండవులకు అండగా నిలిచితివి (కృష్ణావతారం). త్రిపురకాంతల గుట్టు రట్టు చేసితివి (బుద్ధావతారం). ఇందిరాప్రియవల్లభా! ఇపుడు కల్కివై కలిలో వేంకటపర్వత శిఖరమున వెలసి మామనవు లాలించుచు లోకాల నేలుచున్నావు (కల్క్యవతారం).

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇట్టి మమ్ము రక్షించుట	198	503	1	340

అవ: స్వామికి దాసునికిగల సంబంధమును సోదాహరణముగా నిరూపించు చున్నాడు.

సీ. కినుకతోఁ జంకబిడ్డను తల్లి డించిన
పాయునే పై పయిఁ బడునుగాక
ఓపక దొసఁగుల కొగి వేసరిన నీదు
చరణముల్ గతిగాక చనఁగఁ గలనె ?
చదివించు నయగారు జంకించి చూచిన
యొదిగి చదువుగాక యోప ననునె ?
వెకలిగుణాలకు వెడలఁద్రొబ్బిన నీకె
మ్రొక్కుదుఁగాక యే దిక్కు గందు ?

ఆ. దాది చెక్కుమీటి త్రాగింపఁగా పాలు
మ్రింగుఁగాక కాదనంగ వశమె ?
నీవు కరుణఁబ్రోవ నే మెఱసెదఁ గాక
మానఁగలనటయ్య ! శ్రీనివాస ! 145

తల్లి కోపించి చంకనున్న బిడ్డను దిగవిడచినను ఆ బిడ్డడు తల్లిమీదనే పడును గాని వదలి వెళ్ళడు. అదేరీతిగ ఓ శ్రీశా! నాయపరాధములను నీవు సైరింపక విసిగివేసారినను నీపాదాలే నాకు దిక్కు. వానిని వదలి వెళ్ళను. విద్యనేర్పే గురువు శిష్యుని ఎంతబెదరించినను వాడు విధేయుడై చదువును గాని కాదనుడు. ఆ విధముగా ఓ స్వామీ! నాచెడుగుణాలవల్ల నన్ను నీవు వెడలగొట్టినను నీకే మ్రొక్కుదుగాని నిన్ను కాదని యన్యుని జేరను. పెంపుడు తల్లి బుగ్గగిల్లి బిడ్డను పాలుత్రాగింప ఎట్టకేలకు ఆ శిశువు త్రాగునుగాని మానడు. ఆ చందమున నీవు దయతో నన్ను కాపాడగా పెంపుసొంపు గల్గి యుందును గాని తొలగత్రోసుకొనలేను.

దాసులకు భగవంతుడు తల్లి తండ్రి గురువు దాదివంటి వాడని తాత్పర్యము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇంతకంటేఁ దగు బంధు	180	400	2	270

అవ: శ్రీవేంకటేశ్వరుని దర్శించినచో దేవత లైనను, మానవులైనను మోహితు లగుదురని నుడువుచున్నాడు.

సీ. భాగీరథిని గన్న పాదపద్మమ్ములు
మరుజన్మభూములౌ మంచితొడలు
నలువకు నెలవైన నాభినాళీకమ్ము
రమకు తావైన యురఃస్థలమ్ము
అందఱ రక్షించు నభయహస్తం బరి
ధ్వంసకమ్మైన గదాకరమ్ము
జగము నాజ్ఞాపించు చక్రహస్తము జ్ఞాన
సంధాయకంబైన శంఖపాణి

గీ. ఆగమము లొప్పు నగుమొగం బమ్మ తులసి
వెలయు శీర్షంబు; మహిమలఁ దెలుపు రూపు
చూచి మోహింపకుందు రే సురలు నరులు
అంజనాద్రీశ ! నీవు ప్రత్యక్షమైన. 146

ఓ అంజనాచలాధిపా ! మూడులోకాలకు పవిత్రతను చేకూర్చే గంగను గన్న నీయడుగుదామరలు, మన్మథునికి పుట్టినచోటులైన నీతొడలు, నాల్గుమోములుగల బ్రహ్మకు జన్మ స్థానమైన నీనాభికమలము, లక్ష్మీదేవికి నిత్య నివాసమైన నీవక్షఃస్థలము, అందఱిని కాపాడే నీ అభయహస్తము, శత్రునాశనం చేసే గదగల నీచేయి, లోకాలను ఆజ్ఞాపించే చక్రాయుధము గల కరము, జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించే శంఖం గల నీ పాణి, వేదాలతో ప్రకాశించే చిరునగవుగలమోము, తులసీదేవిచే తులకించు నీశిరస్సు, మహామహిమలను చాటే నీరూపము ప్రత్యక్షంగా చూచి దేవతలు, మానవులు మోహితులు కాకుందురా ? వారు నిన్ను మోహింతు రనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చూచి మోహించ కుందురా	181	403	2	272

అవ: నీప్రాపునందుటకు మఱి మాకేయుపాయము లుపయోగపడవు. కాన అవ్యాజకరుణతో నీవే మమ్ము మన్నింపవలెనని వేంకటేశ్వరుని వేడుచున్నాడు.

సీ. ఏ యుపాయములు మా కింకఁ బనికిరావు
నిర్హేతుకముగ మన్నింపు మయ్య!
ఇవల నింద్రియజయం బేడ? నే నేడ? యీ
భువి నింద్రియములతోఁ బుట్టె తనువు;
అవలనిశ్చలబుద్ధి యదియేడ ? నే నేడ ?
భవము చంచలమనఃప్రాభవమ్ము ;
ఎలమి కర్మవిముక్తి యేడ? నే నేడ ? క
ర్మముల కధీనమై మలయు బ్రదుకు;
గొనబైన సాత్త్వికగుణ మేడ ? నే నేడ ?
కలియుగం బిది పుట్టుగలిగె నిందు ;

గీ. ఘోరతప మేడ ? నే నేడ ? మోఱకుండ
ననిశమును నీకు నే శరణాగతుండ
పాలనము సేయుమ ప్రపన్న పారిజాత
బిరుదధారివి గదవయ్య ! తిరుమలయ్య ! 147

తిరుమలనాథా! నీదయ పొందడానికి ఇక మాకెట్టిమార్గ మగపడదు. నీవే అవ్యాజకారుణ్యముతో మమ్ము మన్నించు. ఈ లోకములో శరీరం ఇంద్రియాల తోడనే పుట్టినది. అట్టి ఇంద్రియములను జయించుటెక్కడ? నే నెక్కడ? ఇంద్రియజయం అశక్య మనుట. అటుపై బుద్ధినిలుకడ ఎక్కడ? నే నెక్కడ? నిశ్చలబుద్ధి కల్గియుండుట నాతరం కాదనుట. జన్మము చంచలమైన మనస్సు యొక్క పెత్తనము కల్గినట్టిది. మఱి కర్మపరిత్యాగ మెక్కడ? నే నెక్కడ? ఈ రెంటికి హస్తిమశకాంతర మనుట. కర్మపరిత్యాగం సాధ్యపడదని భావము. బ్రతుకు కర్మాధీనము కదా! ఉత్తమమైన సత్త్వగుణ మెక్కడ? నే నెక్కడ? సత్త్వానికి తనకూ స్వర్గనాగలోకాలకున్నంత దూర మనుట. ఇది కలియుగము కాబట్టి ఇక్కడ పుట్టితిని గనుక సత్త్వానికి తా వెక్కడనుట. మఱి కఠోరతపస్సునకు నాకు గూడ అంతర మెంతో గదా! పైవేవియు సాధింపలేని మూర్ఖుడను. ఎప్పుడు నీశరణువీడని వాడను. నన్ను కాపాడు. ఓ స్వామీ! నీవు "ప్రపన్నపారిజాతము" అనే బిరుదు కలవాడవుగదా! అనగా ప్రపత్తి చేసినవారికి కల్పవృక్షమువలె కోర్కు లిచ్చేవాడవుగదా! ఆ బిరుదు సార్థకం చేసుకొమ్మనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏవుపాయములు మాకిఁక	181	408	2	275

అవ: శ్రీనివాసుడు సమయకర్మభేదమ్ములచే భక్తుని పరీక్షించు నను చున్నాడు.

సీ. ఒకపరి సులభుండ వొకట దుర్లభుఁడవు
తగ ఘటియింతువు తలఁపు మఱపు
అక్షరాల్ పలికింతు వవియ వ్రాయింతువు
నీవు వెలిగఁ జేయ నేర నొకటి
ఒనరఁ బూజలుగొందు వొకమరి మానుదు
కూర్తువు నిదుర మేల్కొలుపు దీవె
జ్ఞాని గావింతు వజ్ఞాని నొనర్తువు
నీవిగా కీపనుల్ నావి యగునె ?

గీ. ఒక్కసారి నాలోనుందు వొక్కతూరి
సప్తగిరుల నుండెదవు; సంసారి గాఁగ
దాసుగాఁగఁ జేయుదువు నాదోస మెఱుఁగ
కాలమును కర్మమును నీవె కన్నతండ్రి ! 148

ఓ స్వామీ! నీ వొకదశలో సులభుడవుగను, వేఱొకదశలో దుర్లభుడవు గను ఉందువు. భక్తులనోట మంత్రాక్షరములను పల్కింతువు. వాటిని (రామ కోటి మున్నగువాటిని) భక్తి ప్రసాదించి వ్రాయింతువు. నిన్ను విడచి నే నొక పనీ చేయను. ప్రసన్నుడవై ఒకసారి మాపూజలను స్వీకరింతువు. మఱొకసారి పెడ మొగ మగుదువు. మాకు నిద్రను కలిగించేది నీవే. మేలుకొల్పునదికూడ నీవే. ఒకప్పుడు జ్ఞానవంతునిగా, మఱొకప్పు డజ్ఞానిగా చేయుదువు. పైరెండు దశలలోని పనులు నీవేగాని నావికావు. ఒకపరి నాలోనే నీవు గోచరింతువు. ఇంకొకతూరి ఏడు కొండలపై ప్రకాశింతువు. నీవు సర్వవ్యాపకుడవుగదా! నాలో దోషాలు తెలియుటకై నన్ను సంసారిగను, దాసునిగను చేయుదువు. ఓ కన్నతండ్రీ! కాలమూ కర్మమూ అన్నీ నీవే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సత్యము సేయఁగవచ్చును	157	269	2	180

అవ: ఎంతటిపాపికినీ, అధమాధమునికినీ భగవంతునిజేరుటకు నామామృతమే మంచిసాధన మనుచున్నాడు.

సీ. పాపకర్మునిదెచ్చి పర మీయఁ దలఁచిన
మేపుల కేపోక మెలపుగనునె ?
తీపులు రూపులు తివిరి నా వెనువెంట
నేడఁదేఁ గలనొ నే నెల్లప్రొద్దు ?
అధమాధముని దెచ్చి యధికుఁ జేయఁ దలంప
విధినిషేధమ్ములు వినునె చెవుల ?
నిధినిధానమ్ములు నిచ్చనిచ్చలు పెక్కు
విధముల నెటు వెద పెట్టఁ గలనొ ?

గీ. అమితకష్టుండ నగునాకు నలవిగాని
మత మొసంగినచో నేను మరగఁ గలనె ?
అహినగాధిప ! నీదు నామామృతమ్ము
నిచ్చి యెటులైన నను మెఱయింతుగాక. 149

పాపకర్మ లాచరించే వానిని దెచ్చి పరమపదం ఈయదలచితే వాడు తిండిపోతై యుండునేగాని పరమునకై జాగ్రత్త పడునా ? పడ డనుట. తీపిపదార్థాలను అందమైనరూపాలను నేను కోరుతుండగా వాటిని నీ వెల్లకాలము నా కెక్కడ సమకూర్చగలవు ? సమకూర్చలే వనుట. నీచాతినీచుని దెచ్చి గొప్పవానిని చేయనెంచినచో వాడు చెవులార కార్యాకార్యముల నాలకించునా? ఆలకించ డనుట. ధనపిశాచగ్రస్తునికి నిధినిక్షేపాలను ఎల్ల విధముల ఎక్కడ వెదజల్లగలవు? పరమ పాపియగువానికి శ్రేష్ఠమగు వైష్ణవ మత మిచ్చినచో వాడు దాని నాచరించగలడా ? ఆచరించలే డనుట. ఓ శేషాద్రిపతీ ! పైవిధములగాక నీ నామమనే అమృతాన్ని మిక్కిలి సులువైన దానిని నా కనుగ్రహించి ఏ విధముగా నైనను నన్ను ప్రకాశింప జేయుము. అనగా పునీతుని గావింపు మనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దైవమా పరదైవమా	47	291	1	194

అవ: అమాయికభక్తుడు నిన్ను చేరినాడు. వానిని పోద్రోయక దయతో కావు మనుచున్నాడు.

సీ. జ్ఞానమ్ము నెఱుఁగ నజ్ఞానమ్ము నెఱుఁగను
మానను విషయముల్ మరగి మరగి
నీ నామము నొడివి నీ లెంక ననుకొందు
దిద్దుకో యిందుకే తృప్తిచెంది
ఎఱుఁగ నకర్మమ్ము నెఱుఁగ సుకర్మమ్ముఁ
బ్రకటసంసారమ్ము భ్రాంతివదల
ఒక పనివాఁడనై యీనీతి ముద్రల
నిందుకే మొగ మోడి యేలుకొనుము

గీ. విడువకుము వెఱ్ఱివాఁడని కడమవారు
నవ్వకుండఁ గాపాడుకో నన్ను, నీకు
మ్రొక్కెదను నీదుకన్నులముందుఁ బడితిఁ
గనుచు పోఁద్రోవరాదు న న్గనికరించు. 150

ఓ స్వామీ! నాకు జ్ఞాన మేమిటో అజ్ఞానమేమిటో తెలియదు. విషయాభిలాష మెండుకనుక రుచిమరగి వాటిని వదలను. నీనా మోచ్చారణ చేసి నీదాసుడననుకొందును. ఈ మాటకే నీవు తృప్తిపడి నన్ను చక్కజేసి కొనుము. కర్మాకర్మముల మంచిచెడ్డ లెఱుగను. ఈ సంసారములో భ్రాంతి వదలలేను. నే నొకసేవకుడనై నీముద్రలు ధరించితిని. ఈ ముద్రాధారణకే నీవు మొగమోటముతో న న్నేలుకొనుము. నేను పిచ్చివాడనని వదలక, ఇతరుల అవహాస్యానికి గురిసేయక నన్ను కాపాడుకొనుము. నీకు నమస్కారము. నీకంటబడితిని. చూస్తూ నన్ను వదలకు. కనికరించు స్వామీ!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
విడువరా దెంతైనా	101	2	2	2

అవ: కడచన్నకాలంలో కాముకుడనై ఇపుడు నీదర్శనంవల్ల జ్ఞానం పొందితి ననుచున్నాడు.

సీ. చంచలనయనాల సతులఁ బారికిఁ జిక్కి
చలియించె నాదు దిచ్ఛరి మనస్సు
కంచుకు త్రికబోంట్ల గానమ్ములకుఁ జొక్కి
కంచుఁ బెంచాయెఁ బో కడకు గుణము
తీపిమాటల ముద్దు తెఱవల భ్రమఁ దరి
తీపులపాలాయెఁ దెలివి యెల్లఁ
బూపనవ్వుల విరిబోఁడులఁ గని కని
పూఁబిందెయై పొల్లువోయెఁ దపము

గీ. కోరికోరి తొయ్యలులతోఁ గూడి మాడి
మొల్లమైన విరాగంబు కొల్లఁ బోయె
నీటునన్ వేంకటేశ్వర ! నిన్నుఁ జూచి
నేను జూటరి నిపుడె సుజ్ఞాని నైతి. 151

ఓ వేంకటేశ్వరా ! చంచలములైన కన్నులుగల స్త్రీలకు లోనై వ్యభిచారి వంటి నామనస్సు చలించిపోయినది. కంచుకంఠములు గల్గిన అందగత్తెల గానములకు పరవశమై చివరకు నాగుణము తారుమారైనది. తీపిమాటలచే నతిశయిల్లు స్త్రీలపైని భ్రమతో నా తెలివంతయు అపేక్షల పాలాయెను. పూలమొగ్గలవంటి నవ్వులుగలిగిన యువతులను గాంచి నాతపస్సు పూపిందెలోనే (ఆరంభములోనే) వ్యర్థమై పోయినది. ఆశించి, ఆశించి వెలదులతో కలసి మెలసి స్వచ్ఛమైన విరక్తి కొల్లబోయినది. మోసగాడనగు నేను ఓ వేంకటనాయకా! నిన్ను దర్శించి ఇపు డిపుడే మంచిజ్ఞానవంతుడ నైతిని.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమిసేతు దేవదేవ	83	401	1	269

అవ: భక్తిలేకపోతే మనస్సు, మాయ, ఇంద్రియాలు లోబడవని, కామక్రోధ హింసలు నశింపవని సెలవిస్తున్నాడు.

సీ. కడఁగి నీ యడుగులఁ గట్టిపెట్టినఁ గాక
సందులఁ జొరు బుద్ధి చక్కఁబడునె ?
నిలుకడ నే ప్రొద్దు నిన్నె గొల్చినఁ గాక
తొలఁగునే కడకుఁ దుందుడుకు మాయ ?
ఉడివోని రుచులు నీ కొప్పగించినఁ గాక
పంచేంద్రియమ్ములపా టణఁగునె ?
సంశయింపక నిన్ను శరణుఁజొచ్చినఁ గాక
కామమ్ము క్రోధమ్ము కట్టువడునె ?

గీ. అన్ని కార్యాలు నీకొఱ కైనఁ గాక
మాయునే యీడ నెపుడు నేఁజేయు హింస ?
చనునె యజ్ఞాన మంజనాచలనివాస !
అక్కఱగ నీకు మ్రొక్కక యనుదినమ్ము. 152

అంజనపర్వతంపై నివసించే శ్రీపతీ! ప్రయత్నంతో నీపాదములందు కట్టి పెట్టక పోతే ముఱికివాడలలో పారాడే బుద్ధి చక్కబడుతుందా? చక్కబడ దనుట. నిశ్చలంగా కలకాలం నిన్నే సేవించితే తప్ప ఈ మిడిసిపడేమాయ తొలగిపోవునా? పో దనుట. తృప్తిచెందని రుచులు నీ కప్పగించక పోతే ఈ అయిదుఇంద్రియాల ఆట అణగారునా? అణగార దనుట. సందేహము మాని నిన్ను శరణన్నగాని కామక్రోధాలను కట్టివేయ గలమా? కట్టివేయలే మనుట. మా దైనందినకృత్యాలు నీకొఱకు కానిచో ఇక్కడ నేను చేసే హింస రూపు మాయునా ? మాయ దనుట. ఆసక్తితో నీకు అనుదినం నమస్కరించ కుంటే ఈ అజ్ఞానం మమ్ము వదలిపెట్టునా? వదలి పెట్టదని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎన్నిపాట్లఁ బడ్డాను	172	354	2	238

అవ: సంసారసాగరంలో మునిగి మునిగి చివరకు శ్రీశరణాగతియే సాయుజ్య ప్రద మని ఎఱింగితి ననుచున్నాడు.

సీ. ఎల్లయోనులయందు నే మున్నుఁ దాల్చిన
జన్మమ్ములే యివి; సారె కేను
కన్నవే వర్ణాశ్రమోన్నత ధర్మమ్ము ;
లనుభవించినవె యాయైహికములు;
ఆసల నేఁ దిరుగాడిన దెస లివే;
చవిచూచినదియె సంసారసుఖము;
గడియించి నవియె యీ ఘనసంపదావళుల్;
నుడివిన యదియె యీ నుడులరాశి;

గీ. కామినీజనభోగమ్ము కాంచి నదియ;
మనసున హరిన్ స్మరింపను; మఱచియైన
నుచ్చరింపను హరినామ మొక్కమారు;
హరిచరణదాస్యమే గతియంచు నెఱుఁగ;
నిప్పు డెఱిఁగితి శ్రీవేంకటేశు శరణ
మొకఁడె సాయుజ్యపద మిచ్చి యోము ననుచు. 153

అనాదిగా నానావిధజాతులందు నేను పొందిన పుట్టువులనే ఇప్పుడును పొందుచున్నాను. ఈ వర్ణాశ్రమధర్మాలు పలుమారు నేను చూచినవే. ఈ ఇహలోక సుఖాలుగూడ గడచిన పుట్టువులందు నేను అనుభవించినవే. గత జన్మలలో ఆశతో నేను తిరుగాడిన దిక్కులే ఇవి. ఇప్పుడనుభవిస్తున్న సంసార సుఖం ఇదివరకు నేను రుచిచూచినదే. ఇప్పుడు సంపాదించిన ధనధాన్యాదులు, మాట్లాడేమాటలు మునుపటివే. ఇప్పటి కాంతాసంభోగములు అనుభుక్తములే. కాని పొరపాటుగా నైనను, ఒక్కసారైనను హరినామ స్మరణము చేయ నైతిని. భగవత్పాదసేవయే గతియని తెలియ నైతిని. కాని శ్రీశచరణసేవయే సాయుజ్యము నిచ్చి కాపాడు నని యిప్పు డెఱిగితిని.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కలుగుట గలిగిననాఁడే	184	424	2	281

అవ: అవసరం వచ్చినపుడు వదలిపెట్టక నన్ను కాపాడుకొనుటే నీకు మెఱుగైన పని యని స్వామితో ననుచున్నాడు.

సీ. ఏమందు రీ మాట కిందరు నీ మాయ
మేటివౌ నిన్ను తా మించ నవునె ?
నే నిన్నుఁ గొలిచితి నీవు న న్నేలితి
పంచేంద్రియము లేల పనులుగొనునొ ?
కన బంట్లచే తేరకాండ్రు వెట్టిగొనంగ
నీ కూరకుండుట నీతి యవునె ?
పుట్టింపఁగా నీవు పుట్టితి నేను, నన్
పట్టి కర్మం బేల బాధపెట్టు ?
ఒకరిసొమ్మునకు వేఱొకరు చేసాచిన
తట్టి వహించుకోఁ దగదె నీకు ?

ఆ. ఎదుట నీవు గలుగ నిహములో నే నుండ
చిత్త మేల నడుమ చిమ్మి రేఁగు ?
అదన వేంకటేశ ! వదలక నన్నుఁ గా
పాడుకొనుట నీకు వన్నె గాదె ! 154

నీచే సృజింపబడినమాయ నిన్ను మీఱగలదా? మీఱజాల దనుట. ఈ మాటకు ఎల్లరు ఏమంటారు? అందరూ అంగీకరించవలసినదే అనుట. నేను నీకుబంటును. నీవు నా ఏలికవు. కాగా నడుమ పంచేంద్రియాలు నావలన ఏల పనులుగొనుట? పనులు గైకొనరాదనుట. నీకు బంట్లమైన మాచేత తేరగాండ్రు-అనగా ఏలికలు కాని ఇంద్రియాలు పనులుచేయించు కొనుచుండగా నీవు ఒప్పరికించుట న్యాయమా? నీవు ఇంద్రియాల పొంగు క్రుంగింపవలె ననుట. నీవు పుట్టించావు. నేను పుట్టినాను. మధ్యలో పురాకృత కర్మ మెందుకు నన్ను బాధిస్తున్నది? నీ సొమ్మయిన మమ్ము మరొకరు అనఁగా కర్మం, గ్రహింపగా నీవు నా వీపుచరచి నన్ను నీసొంతం చేసుకొనవలదా? నాయెదుట నీ వున్నావు. నేనూ ఇక్కడే ఉన్నాను. మనసందున ఈ చిత్తమేల చాపల్యం పొందుట? సమయములో అనగా నా చిత్తము భ్రమించునపుడు నన్ను వదలిపెట్టక ఆదుకోవడం నీకు వన్నె వాసి కలిగిస్తుందికదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమందురు యీమాటకు	106	36	2	25

అవ: శ్రీనివాసుడు సూత్రధారుడై జీవులనే బొమ్మలను ఆడించుచుండు
ననుచున్నాడు.

సీ. సడిఁబడ్డ నా బుద్ధి చక్కగా కుండిన
నీ కృప ఋజుగతి నెగడుఁ గాదె!
వాఁగెంత కొంకర వంకర లయినను
పుడమి లోఁగొనకుండఁ బోవునయ్య!
ఎడఁదలో నా భక్తి కడు కొంచెమైన నీ
విడు వరాల్ లెక్క కెక్కుడు గదయ్య!
గుడి చిన్నదైనను గుడిలోని దేవుని
మహిమ గొప్పది గాక మట్టమయ్య!

గీ. నిన్నుఁ జింతింప కుండిన నన్ను నీవు
కృపను జేకొనినాఁడవు; కీలుబొమ్మ
తా నచేతనమై యున్న తద్ద సూత్ర
ధారుఁ డాడించును గదయ్య! దైత్యదమన! 155

ఓ దేవా! నింద్యమైన నాబుద్ధి ఎంతచెడ్డదైనా నీదయయేమో చక్కగానే నామీద ప్రసరించునుగదా! వాగు వంకర టింకరగా (కుటిలముగా) తిరుగుతున్నా భూదేవి దానిని తనలో నిముడ్చుకొనకుండునా? ఇముడ్చుకొనును నుట. ఇచ్చట భక్తునిబుద్ధి వాగువంటిదని, భగవంతుడు భూదేవివలె క్షమావంతుడూ, దయావంతుడూ అని తాత్పర్యం. నా హృదయములోని భక్తి మిక్కిలి స్వల్పమైనదే. కాని నీ విచ్చేవరాలు లెక్కలేనన్ని. గుడి చిన్నదే అయినా అందులోని దేవుడు ఎక్కువ మహిమగలవాడై ఉంటాడు. గుడిమాదిరి నాభక్తి కొద్దిపాటిదే అయినా అందులోని దేవునిమహిమ ఎక్కుడైన రీతిగా నీ విచ్చే వరాలు కడుదొడ్డవి. కీలుబొమ్మవలె జ్ఞానహీనుడనై నిన్ను స్మరింపని నన్ను నీవే దయతో స్వీకరించినావు. సూత్రంపట్టుకొని బొమ్మలాడించేవాడు ప్రాణంలేని ఆ బొమ్మలను ఆడించునుగదా! అట్లే జగన్నాటకసూత్రధారివి మమ్ములను ఆడిస్తుంటావు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
హరి నారాయణకృష్ణ	198	507	2	343

అవ: అజ్ఞులకు విజ్ఞుడైన తనకు గల ప్రవృత్తిని వెల్లడించుచున్నాడు.

సీ. కల దందఱకు వారి కర్మఫలమ్ము, నా
పాణి నున్నది నీ కృపాఫలమ్ము;
అమరులకును మథితామృతమే నాకొ
అచ్చమౌ నీదు నామామృతమ్ము;
సంసారమూలమ్ము సర్వులబ్రదుకు, నీ
పాదమూల మ్మగు నాదుబ్రదుకు;
వెకలిలోకము రతి వీథివీథిని; నాదు
త్రికరణరతి భావదివ్యవీథి;

గీ. తగుల మెల్లరకును బంధుతతులయందు
నాకు సక్తి నీ భక్తజనమ్మునందు;
ఏమిపల్కెద నా భాగ్య మిందిరేశ!
మొనయు నా ధ్యాన మెపుడు నీ మూర్తియందె. 156

మూఢుల కందరికీ వారివారి కర్మఫలాలు వారి కున్నవి. అనగా వారు కర్మలాచరించి వాటిఫలాలు అనుభవించుచుందు రనుట. కాని నీకృపాఫలం నాచేతిలోనే ఉన్నది. పాలకడలి చిలుకగా జనించిన అమృతం దేవతల కాహారం. మఱి నాకంటేనో అంతకన్న స్వచ్ఛమైన నీనామసంకీర్తన మనే అమృతం ఆహారం. జడులబ్రతుకునకు సంసారమే మూలకారణం. అయితే నాబ్రతుకు నీపాదమూల మైనది. అజ్ఞులఆసక్తి వీథులవెంబడి తిరుగాడుతుంటుంది. అయితే మనోవాక్కాయకర్మముల పరిశుద్ధమైన నాయొక్కరతి ఆత్మవీథిలో విహరిస్తుంటుంది. సామాన్యులకు బంధములు బంధువులందే ఉంటాయి. కాని నా ఆస నీభక్త జనులమీదనే. ఆహా! నాభాగ్యవిశేషమేమి ? ఓ లక్ష్మీవల్లభా! నాధ్యానము సర్వదా నీమూర్తిమీదనే నిలిచియున్నది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమని విన్నవింతు	149	224	2	150

అవ: జన్మలు వెంటవెంటనే అంటుకొంటున్నవి. మోక్షమన్ననో అంత కంతకు దూరమౌతున్నది. స్వామీ! నిన్నాశ్రయించితిని. భార మంతయు నీదే అనుచున్నాడు.

సీ. నిన్నటి యాఁకలి నేఁడుకూడఁ గలదు
కన్నదినమ్మదే కడచనియెను
పన్నుగ నిదుర మాపటికి నున్నది యదే
యెన్నంగ రాతిరి యెందొ పోయె;
కాయపుసౌఖ్యముల్ గంపల నున్నవి
ప్రాయమే కైవ్రాలి పండె నదియె
యీ యెడ సంసార మింటనే యున్నది
చేయియు నోరును చెనఁటు లాయె;

గీ. విడువకయ జన్మములు వెంటవెంట వచ్చు
దవ్వు దవ్వాయె మోక్షమే తడువఁ దడువ
నెపుడొ తెలియుట ? యెచ్చరి కెపుడొ ? నీదు
మఱుఁగుఁజొచ్చితి స్వామి ! నా బరువు నీది. 157

నిన్నటి ఆకలి నేడును ఉన్నది. కాని దినములేమో నడచిపోయినవి. అనుభవించిననిద్ర మరల రాత్రికి రానే వస్తుంది. కాని రాత్రులెన్నో కడచి పోయినవి. శరీరసంబంధములైన సుఖాలెన్నో గంపలకెత్త దగినవి మిగిలే యున్నవి. అయితే వాటి ననుభవింప గలిగిన వయసుమాత్రం దాటి పండిపో తున్నది. ముసలితనం వస్తున్నదని భావం. సంసారం ఎప్పటియట్లే ఇక్కడే పడిఉన్నది. అయితే దాని నిర్వహణకై నోళ్ళు చేతులు ఎన్నో దుశ్చర్యలకు లోనై చెడ్డవైనవి. జన్మములు వదల కున్నవి. ఎంతప్రయత్నించినా మోక్షము దూరదూరమై పోతున్నది. తెలివి, జాగరూకత ఎప్పుడు నాకు కలుగునో ! నీ అండను చేరితిని; ప్రభూ ? ఇక నాబరువు భారం అంతా నీదే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎన్నడు దెలిసే మెచ్చురి కెపుడొ	258	336	3	227

అవ: స్వయముగా వచ్చి జీవులను కనికరించి కాపాడుమని వేంకటా ద్రీశుని వేడుచున్నాడు.

సీ. పొసఁగ నీ నాభిని బుట్టిన బ్రహ్మలు
గుఱిగ నీ పూర్వమ్ము నెఱిఁగినారె ?
వెస నీ ముఖమ్మున వెడలిన వేదముల్
తివిరి నీమహిమలు తెలిసికొనెనె ?
బడి నీదుమాయల నడచెడు జగములు
నీ మూర్తి చూపంగ నేర్చినవియె ?
తగ నిన్నుఁ గానక తపియించు మౌనులు
మమ్ము బోధింప సమర్థు లయిరె ?

ఆ. అంతలేనివారి కటువలె నుండంగ
వింతజీవులకు వివేక మేడ ?
ఇంక వేంకటేశ ! యీవె చెంతకుఁ జేరి
పరమకరుణ దేర్పవలయుఁ గాక ! 158

ఓ వేంకటేశ్వరా! కల్పభేదముచేత నీ నాభికమలములో పుట్టిన ఎందఱో బ్రహ్మలు చక్కగా నీపుట్టుపూర్వోత్తరాలు తెలుసుకొనినారా? తెలిసికో లేదనుట. నీముఖమునుండి వెలువడిన వేదాలు ప్రయత్నించియు, నీమహిమల నెఱిగినవా? లేదని భావం. నీమాయకు లోబడి ప్రవర్తిల్లే లోకాలు నీ ఆకారమును చూప నేర్చినవా? నేర్వ లే దనుట. నిన్ను దర్శింపలేక పరితాపపడే మౌనులు మాకు నేర్ప నేర్తురా? నేర రనుట. అంతలేనివారలకే నిన్నెఱుగ లేనిస్థితి ఏర్పడి యుండగా వికృతంపుజీవులకు ని న్నెఱుగ గల్గిన తెల్వి ఎక్కడిది? లేదని భావము. కనుక స్వామీ! నీవే మాదరిచేరి కరుణతో మమ్ము కాపాడవయ్యా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
తమ యెఱుక తమకుఁ దగినంతే	258	335	3	226

అవ: భగవంతుని ప్రాణవల్లభునిగా బడయుటే పరమధర్మ మని నిదర్శన ములతో నిరూపించుచున్నాడు.

సీ. తెగువ సేసియు నీకుఁ దెచ్చిరి బోనముల్
మగలమాటలు రోసి మౌనిసతులు
నిన్నుఁ జేకొంటయే నిర్మలధర్మమ్ము
గాఁగఁ జాటితివి లోక మ్మెఱుంగ
నినుఁజెంద రుక్మిణి నెఱసాహస మొనర్చె
నన్నదమ్ములమాట నవలఁ ద్రోసి
నిన్ను మోహించుటే నీతిగాఁ దెలుపుచు
వీథుల నామెతో వెడలినావు

ఆ. శ్రీనివాస ! నిన్ను సేవింప వచ్చినఁ
జాలుఁ బ్రజలఁ గరుణ నేలె దీవు
నీకు మ్రొక్కు టొకటె నిఖిలపుణ్యమ్ములు
ఘనులఁ జేసినావు కడకు మమ్ము. 159

తమ మగలమాటలు పెడచెవిని బెట్టి మగువలు తెగువతో నీకు భోజనము తెచ్చి పెట్టిరిగదా! నిన్ను చేరుటే అచ్చపుధర్మమని నీవు లోకమునకు చాటి చెప్పినావు. రుక్మిణీదేవి తన సోదరులమాట దూరముగ త్రోసివేసి నిన్ను ప్రేమించినది. నిన్ను వలచుటే నీతి యని నీవు తెల్పుచు ఆమెను రథముపై నుంచుకొని వీథుల వెంట ఊరేగుచు ద్వారకకు బయలు దేరితివి. ఓ శ్రీపతీ! నిన్ను సేవింపవచ్చిన భక్తులను దయతో నీవు కాపాడు చుందువు. నీకు నమస్కరించుటయే సకలపుణ్యముల ఫలము. తుదకు భక్తులగు మమ్ము చాల గొప్పవారిని చేసితివి. అనగా అంతరంగ భక్తుల మైతి మనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏడ ధర్మ మేడ కర్మ	235	198	3	133

అవ: భోగ్యవస్తువులు ప్రత్యక్షం కాగా మనసు వాటిలోనికి చొచ్చుకొనునే గాని వెనుకకు మరల దని నుడువుచున్నాడు.

సీ. ఎక్కడ కొనసాగు నిల బ్రహ్మచర్యము
చెలులఁ గాంచిన బుద్ధి చెదరుఁగాక
ధనధాన్యములు చేతికిని జిక్కఁ జిక్కునే
విరతి? నిమగ్నుఁ గావించుఁగాక
తనివి గల్గునె పదార్థము లంగడులఁ జూడఁ
గోరిక లువ్విళులూరుఁ గాక
సమకొనునె సమాధి సన్నిధి వాజులఁ
గాంచిన స్వారి సాగించుఁగాక

గీ. తనకు నీమీఁద తలఁపెట్లు తనరు నిచటి
సుఖము కనుఁగొనఁ బనులలోఁ జొనుపుఁగాక
దైవమా! నీదు ప్రేరణల్ దాట వశమె ?
జీవు దుస్థితి నరసి రక్షించవయ్య ! 160

ఎదుట జవరాండ్రను చూచే సమయంలో బ్రహ్మచర్యం ఎక్కడ కొనసాగుతుంది? కొనసాగదని తాత్పర్యం. ధనధాన్యములు పుష్కలంగా చేతి కందుతున్న తరుణంలో వాటిపై అనాసక్తి జనింపక పోగా మక్కువ ఎక్కువవు తుంది. బజారులో ఆకర్షణీయమగు వస్తుజాలమును చూడడం వల్ల కోరికలు పుట్టుకొని వస్తూనే ఉంటాయి. కాని తృప్తి కలుగునా? కలుగ దనుట. సమీపములో గుఱ్ఱా లుండగా స్వారిచేయవలెనని బుద్ధిపుడుతుంది గాని సమాధి సమకూడు తుందా? సమకూడ దనుట. ఇహలోకసుఖాలు మరగినవానికి వాటిసంపాదనకై తలంపు ఆయా పనులలోనే చొరబడుతుంది గాని నీ మీదికి మళ్ళుతుందా? మళ్ళ దని భావం. నీ ప్రేరణ త్రోసిపుచ్చడం ఎవ్వరి తరము? కాదని భావము. జీవుని ఈ కష్టస్థితిని గమనించి ఓ దేవా! నీవే కాపాడాలి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దైవమా నీ పెరరేఁపణ	143	190	2	127

అవ: సర్వోత్తమం రామానుజమత మని, దానిని స్వీకరించడమే భగవత్ప్రా ప్తికి మేలిసాధన మని అనుచున్నాడు.

సీ. పరఁగ నీ చిత్తమ్ముఁ బట్టుపాయమ్ము
నినుఁదెల్పు నీ దాసజనుల బోధ
దురితమ్ము లన్నియుఁ దొలఁగునుపాయమ్ము
నాల్క కింపైన నీ నామజపమె
పాటిగా నీ మాయ దాటునుపాయమ్ము
చెఱఁగని నీమీఁది పరమభక్తి
అడరు కామాదుల నణఁచునుపాయమ్ము
గిరివంటి నీ మూర్తి శరణుఁజొరుట

గీ. నిన్నుఁ బొందునుపాయమ్ము నీదురూప
మైన యాచార్యుఁడే వేంకటాచలేంద్ర !
యిన్నిటికి మేలగునుపాయ మెంచిచూడ
మట్టులేని రామానుజమతము గొనుటె. 161

వేంకటాచలపతీ! ని న్నెరుక పరచే నీ దాసుల ఉపదేశమే చక్కగా నీ చిత్తమును గ్రహించే ఉపాయము. నాలుకకు రుచికరమైన నీ నామజపమే పాపాలు పటాపంచలు కావడానికి పరమోపాయం. మాయని నీపైని భక్తియే నీచే సృజింప బడిన మాయను మటుమాయం చేయుట కుపాయం. పెను గొండవంటి నీ బృహదాకారాన్ని శరణుపొందడమే చెలరేగే కామాది అరిష డ్వర్గాన్ని అణగద్రొక్కడానికి ఉపాయం. 'గురుర్బ్రహ్మ గురు ర్విష్ణుః' అన్నటులు భగవద్రూపుడైన గురువే నిన్ను చేరడానికి ఉపాయం. అనగా గురువు తన ఉపదేశంద్వారా భగవంతుని సన్నిధికి చేర్చు ననుట. ఆలోచింపగా అన్నిటికన్న మిన్నయగు ఉపాయం నిన్ను పొందడానికి గొప్పదగు రామానుజమతాన్ని అవలంబించడమే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇంతకంటే మరిలేదు	169	334	2	224

అవ: బంధములనుండి విడిపించి తన హృదయంలో నివసించి కరుణతో కాపాడు మని శ్రీనివాసుని వేడుకొనుచున్నాడు.

సీ. వెడదుఃఖ మొదవినవేళ వేసరుచుందుఁ
దడవి విరతిఁబొంది తలఁగలేను
అడియాసఁ దిరుగుచు నలయుచుండుదుఁగాని
మఱి దొసంగులనెల్ల మానలేను
ఎఱుఁగుదు స్త్రీసుఖ మెంతొ హేయంబని
ప్రాయంపుమదముచేఁ బాయలేను
పాపమ్ములం జూచి భయ మందుదుంగాని
ఓ యయ్య ! అవి చేయకుండలేను

గీ. కాలమంతయు నటె విందు కందుఁగాని
యెచ్చరిక యొక్కటను వహియించ లేను
పూరుషోత్తమ ! నను బంధముక్తుఁ జేసి
తలఁపులోపల నెలకొని దయదలంపు. 162

ఇంచుక కష్టము కల్గిన సమయంలో విసిగిపోతానే గాని విరక్తి పొంది ఆ దుఃఖం.నుంచి తప్పుకోలేను. పేరాసతో తిరిగి తిరిగి అలసిపోదునే గాని నా తప్పిదాలను కొంచెంకూడ మానలేను. యువతులసంగతి వల్ల కలిగే సుఖం ఏవగించ దగ్గదని ఎఱిగికూడ పడుచుదనంవలని మదంచేత వారి పొత్తు వదలలేను. పాపాలంటే భయపడుతుంటాను గాని అమ్మయ్య ! అవి చేయకుండా ఉండలేనే. అట్టే కాలాన్నిగూర్చి చూస్తూ వింటూ వుంటానే తప్ప ఏ ఒక్కవిషయములో కూడ జాగరూకత వహించలేను. మానవుడు స్వప్రయత్నంతో బాగుపడలే డనుట. కనుక ఓ పురుషోత్తమా! జననమరణాత్మకమైన సంసారబంధమున్నుండి నన్ను తప్పించి నా హృదయంలో కాపురించి మించినదయతో నన్ను రక్షించు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దేవ నీమాయాతిమిర	80	382	1	255

అవ: మంచి, చెడ్డలనుగూర్చి నిన్ను బాధింపబనిలేదు. సర్వానికి నీ వే కర్తవు అనుచున్నాడు.

సీ. ఇహపరమ్ములలోన నెందు నన్నుంచిన
నిజముగ రెండింట నీవు గలవు
ఏలినవాఁడు తా నెందుండు మనిన బం
టందుండి కొల్వు సేయంగ వలదె ?
పాపపుణ్యముల నే పనికిఁ బూనించిన
నెంచి రెండీవు కల్పించి నవియె
యేపున పెనిమిటి యే మేమి పనిచిన
నది సేయుటయ పాడి యాలి కెపుడు

గీ. ఏది పల్కించినను కర్త వీవె కల్ల
నిజములకు తల్లిదండ్రులు నేర్పుబాస
పిల్ల లాడుదు రిం తె నిన్ వేంకటేశ !
మంచిచెడ్డలకును కక్కసించనేల ? 163

ఏలిక ఉత్తరువు ననుసరించి ఎక్కడ ఉండుమంటే అక్కడవుండి సేవించడమే సేవకుని పని. ఈ లోకంలోగాని, పరలోకంలో గాని నన్ను నీ వెక్కడ ఉంచితే అక్కడ వుంటాను. ఇహపరాలనే ఈ రెండింటిలో గూడ నీవు ఉన్నావుగదా! భర్త ఆజ్ఞచొప్పున భార్య నడచుకోవడం న్యాయంగదా! అదేవిధంగా పాపపుణ్యాలలో నీ ప్రేరణ ననుసరించి దేనినైనా చేస్తాను. ఆ రెండు నీవు కల్పించినవేగదా! తల్లిదండ్రులు నేర్పే మాటలనే పిల్లలు పలుకుతారు. నిజానిజాలలో నానోట ఏది పల్కించినా దానికి కర్తవు నీవే. ఓ వేంకటేశా? మంచిచెడ్డలగూర్చి నిన్ను బాధించ నేల ?

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏదైనా సుఖమే	382	478	4	322

అవ: తిరుమలనాథునిపైని భక్తియే పరమధర్మము. ఇతరధర్మములు కర్మములు అనవసర మనుచున్నాడు.

సీ. విధినిషేధములకు వెఱవంగఁ బనియులే
దచ్యుత! నీ దాసుఁ డైనఁజాలు
విడువరానివి ధర్మవిధు లన్నిటిని వీడి
విచ్చలవిడి గొల్లవెలఁదు లెల్ల
బడి నిన్నుఁ దలఁచుటే పరమధర్మ మ్మాయె
నితరధర్మమ్ము లింకేటి కయ్య!
మానఁగ రాని కర్మపుమార్గములు మాని
యతులు పూజ్యులుగ విఖ్యాతి గనిరి

గీ. నీయెడంగల నియతియె నిర్మలంపు
ధర్మ మనియెడు సత్యంపుమర్మ మెఱిఁగి
నీ చరణభక్తి సలుపుట నిక్కువంపుఁ
దెలివి యగుఁగాదె వేంకటాచలవిహార! 164

ఓ నాశరహితుడైన తిరుమలేశా! నీదాసుడైతే చాలు, విధినిషేధాలకు, శాస్త్రవిహిత, నిషిద్ధకర్మలకు జంక నక్కఱలేదు. వదలగూడని ధర్మా లన్నిటినీ వదలి పెట్టి గోపికలు విచ్చలవిడిగా నిన్ను పొందడమే పరమధర్మ మైనదిగదా! ఇతరధర్మా లింకెందుకు? నిరుపయోగము లనుట. కర్మలు విడువరాని వైనను వాటిని వదలి నీయందలి ప్రపత్తిచే యోగులు ప్రసిద్ధ లైరిగదా! ఆ యతులు నీయెడ నియతభక్తియే నిర్మలమయిన ధర్మమనే సత్యరహస్యాన్ని తెలిసిన వారు. వృషాచల విహారీ! నీపాదసేవ చేయడం నిజమయిన జ్ఞానిలక్షణం కదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
విధినిషేధములకు	82	393	1	263

అవ: స్వామినిజధర్మ మేమిటో విన్నవిస్తున్నాడు.

సీ. వేఁడితి శరణమ్ము; విడువకు నన్నని
విన్నవించితి నీకు; వింటి వీవు
నిను 'దేహి' యన 'నాస్తి' యనరాదు నీకు మ
హాదాత వీవు నే యాచకుఁడను;
నీవాఁడ, భక్తుఁడ నేను; వీడకు మని
యడిగితి; మాయింట నడుగిడితివి;
మ్రొక్కినచేతుల వ్రక్కలింపఁగ రాదు;
ప్రభుఁడవు నీవు సేవకుఁడ నేను

గీ. కడపి నా యపరాధముల్ కావు మనుచు
నీదుముద్ర లూనితిని; మన్నించి తీవు ;
ఎలమి నీ పేరు పెట్టిన ఈకొనవలె
నరుఁడ నే; నీవు వేంకటనాయకుఁడవు. 165

ఓ స్వామీ! నిన్ను నేను శరణు వేడితిని. నన్ను వదలిపెట్టకు మని మనవి చేసుకొన్నాను. నిన్ను నేను దేహి అని యాచింపగా నాస్తి అని నీవు అనకూడదు. నీవో గొప్పదాతవు. నేనో యాచకుణ్ణి; నీవాణ్ణి. నీభక్తుణ్ణి. వదలి పెట్టకు మని బతిమాలితిని. ఎలాగో మాయింటిలో కాలు పెట్టావు. చేతులెత్తి నీకు దండాలు పెడుతున్నాను. ఈ చేతులను నీవు ఖండింపరాదు. అనగా నా మ్రొక్కులు నీవు అంగీకరించకపోతే నాచేతులను ఖండించుటతో సమాన మనుట. నీవు ఏలికవు. నేను నీబంటును. నాతప్పులు పరిహరించి కాపాడు మని నీముద్రలు ధరించినాను. నీవూ నన్ను మన్నించినావు. నీనామమును స్వీకరించి నపుడు నీవు సంతోషముతో ఒప్పుకోవలెను. నేను మానవ మాత్రుడను నీవో వేంకటాద్రికి విభుడవు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎదురు మాటలాడితి	162	299	2	200

అవ: జ్ఞానులు నిన్ను తెలిసి కొల్తురు. నిన్ను దర్శించి సుఖింతురు. జ్ఞాన హీనులు నిన్ను తెలియకుందు రనుచున్నాడు.

సీ. నినుఁ గనుంగొనలేక నీ చేఁత లెఱుఁగక
మనుజు లదృష్టమం చని వచింత్రు
నీ సృష్టి యిట్లని నిశ్చయింపను రాక
కడ కిది తమతమ కర్మ మంద్రు;
మహి నీదులీలలు మహిమలు దెలియక
బహుగతి జగముస్వభావ మంద్రు;
నీ వఖిలమునందు నిండియుంటఁ గనక
మేకొని యంతయు మిథ్యయంద్రు;

గీ. భావమున నిన్ను భావింప వశముగాక
నిను నిరాకారుఁ డంచు వాకొనుచు నుందు;
రెఱిఁగి కొల్తురు సుజ్ఞాను; లెదుట నీవు
చేరి యుండ దేవుని దెలిసితి మటంద్రు. 166

శ్రీనివాసా! నిన్ను దర్శింపలేక నీ కార్యములు తెలిసికొనజాలక కొందరు మానవులు అంతా అదృష్ట మంటుంటారు. నీసృష్టి ఇదమిత్థమని నిశ్చయించడానికి చేతగాక చివరకు ఇదంతా వారివారి కర్మ మంటారు. ఈ ప్రపంచములో నీ లీలలు మహిమలు తెలియజాలక అనేకమార్గములు కలిగియుండడం ఈ జగత్తుయొక్క స్వభావ మంటారు. నీవంతటా నిండి యున్నావని తెలుసుకొనలేక ప్రయత్నపూర్వకంగా ఇదంతా అసత్య మంటారు. మనస్సుతో నిన్ను భావనచేయడం చేతగాక నిన్ను నిరాకారు డని పలుకుతారు. కాని జ్ఞానులు ని న్నెఱిగి సేవింతురు. నీవు ప్రత్యక్షం కాగా దర్శించి సుఖ పడతారు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇందరి బ్రదుకులును	143	193	2	129

అవ: వేంకటేశ్వరుని శరణుపొందుటే మోక్షానికి సులభోపాయ మను చున్నాడు.

సీ. నేరిచి నడువంగ నే స్వతంత్రుఁడఁ గాను
నేరమి నడువంగ దూఱు గలుగు
నీరెంటికింగాక యిట్టే శరణ మన్నఁ
గాతువు న న్నీవు కనికరించి
అర్థార్జనము సల్ప నడరుజన్మము లెన్నొ
యెక్కుటకును మోక్ష మేదొ యెఱుఁగ
నెక్కడిసుద్దు; లిం కిచట నీనామమ్ము
గ్రక్కునఁ బేర్కొన్నఁ గాతు వీవు ;

గీ. తపసి నగుటకు మది నిల్పఁ దరముగాదు
చపలసంసారి నయినచో శాంతి యుండ;
దుపమ లేల ? నీ సేవల నెపుడు సలిపి
కపటమును మానినన్ స్వామి! కాతు వీవె. 167

తెలిసి ప్రవర్తించుటకు నేను స్వతంత్రుడనుగా కున్నాను. తెలివిలేక ప్రవర్తించినచో అపవాదు కలుగుతుంది. కనుక తెలిసీతెలియనితనమును వదలి నీవే దిక్కంటే కనికరంతో నన్ను కాపాడగలవు. ధనాన్ని ప్రోగుచేసుకోవడం ఎన్నో జన్మలను ఎన్నుకోవడమే అవుతుంది. మోక్షసౌధాన్ని అధిష్ఠించడానికి మార్గ మేదో నే నెఱుగను. ఎందుకీ గొడవలు? నీ నామస్మరణం చేసినంత మాత్రాన వెంటనే నీవు కాపాడగలవు. తాపసుడ నౌదా మనుకుంటే మనస్సు నిలుకడ లేకున్నది. చపలస్వభావముకల గేస్తు నైతే శాంతి సున్న. ఇంత ఎందులకు? నిన్ను సేవిస్తూ కపటంలేనివాడ నైతే ఓ ప్రభూ! నీవు నన్ను సంరక్షిస్తావుగదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇదియే బుద్ధి నాకు	139	171	2	115

ఆవ రామకృష్ణాద్యవతారము లెత్తిన శ్రీమన్నారాయణుడే ఈ సప్తగిరివాసు డను చున్నాడు

సీ నారాయణుం డని పేరు; నీ సుద్దులు
తిన్నఁగ నోర్మూసికొన్నఁ బోవు
వ్యాసులు చాటె ద్రేపల్లెలో నీ పాల
ద్రుచ్చుమి భారతమ్ముగ వచించి
అన్యభామినుల నీ వంటుట శుకయోగి
భాగవతము విప్పి పలుకఁ దొడఁగె
రామాయణమ్ముగ రచియించె వాల్మీకి
తాటకాదుల నీవు ద్రేటుగొనుట,

గీ నారదుఁడు దండెమీటి నోరారఁ బాడె
నీ కథలు; నీవు మీనయి నీటనుంట
అజుఁడు వేదమ్ముగాఁ జెప్పె; నాఁడి రపుడె
సప్తగిరివాసుఁ డీవని సప్తఋషులు. 168

ఓ వేంకటాచలపతీ! నీ నడవడులు నోరుమూసుకుంటే దాగేవి కావు. అంటే అందరికీ తెలిసినవే అన్నమాట. రేపల్లెలో నీవు గొల్లెతల ఇండ్లలో పాలు వెన్న దొంగిలించిన ప్రతాపాన్ని వ్యాసమహర్షి భారతమంత మహా గ్రంధంగా అభివర్ణించాడు. ఇక శుకయోగీంద్రులు నీ పరవనితాసాంగత్యాన్ని భాగవతంగా విడమరచి పలుకసాగెను. వాల్మీకి నీవు తాటకాదులను శిక్షించిన వృత్తాంతమును రామాయణంగా వ్రాసినాడు. నీ చిత్రచర్యలను నారదుడు తన వీణె మీటుకొంటూ గొంతెత్తి గానం చేశాడు. నీ మీనావతారకథను బ్రహ్మ దేవుడు వేదంగా ఘోషించాడు. అనగా సోమకాసురుడు ముచ్చిలించిన వేదాలను మత్స్యరూపుడై స్వామి వెదకితెచ్చి వేధకిచ్చెనని ప్రశంస. అనాడే సప్తఋషులు ఆ నీవే ఈ సప్తగిరీశు డన్నారు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పేరు నారాయణుఁడవు	138	162	2	109

అవ: భగవంతునిచర్యలు పరస్పరవిరుద్ధాలని చమత్కరిస్తున్నాడు.

సీ. అసిమిలోని దొకటి యమ్మెడి దొకటను
సామెత నీ యెడ సార్థ మయ్యె
నుపనిషద్వాక్యమ్ము లొగి నిన్ను వేనోళ్ళఁ
బురుషోత్తముఁ డటంచుఁ బొగడుచుండ
నమృతమ్ము మోహినివై పంచి తనుమాట
నరయ శ్రుతివిరోధ మగుట లేదె ?
తలపోయ ధర్మ సంస్థాపకుం డని నిన్నుఁ
జెలఁగి శాస్త్రమ్ములు చెప్పుచుండ

గీ. వల్లవీపల్లవుం డని వఱలుమాట
శాస్త్రవిహితమ్మె? యెటు వృషశైలవాసుఁ
డయితి? వైకుంఠుఁ డని పురాణాళి నిన్ను
నేకముగఁ దెల్ప నివియెల్ల నీకుఁ జెల్లె. 169

ఓ ప్రభూ! "అసిమి (సంచి)లోని దొకటి అమ్మేదొకటి" అన్న సామెత నీపట్ల సార్థక మౌతోంది. ఉపనిషత్తులంతా నిన్ను వేనోళ్ళ పురుషోత్తము డని పొగడుతుంటే నీవు స్త్రీ (మోహిని) వై అమృతాన్ని పంచిపెట్టా వంటున్నారే! మరి యిక్కడ శ్రుతివిరోధం ఏర్పడిందికదా! శాస్త్రాలన్నీ నిన్ను ధర్మాన్ని నిలబెట్టే వాడ వని అంటే జనులు గోపికావిటు డంటారే. ఇది శాస్త్రసమ్మత మెట్లవు తుంది? నీవు వైకుంఠంలో ఉంటావని అన్నిపురాణాలు ఒకేకంఠంగా అంటూంటే శేషశైల నివాసి వెట్లా అయ్యావు? ఈ చిత్రవిచిత్రచరిత్రలు నీకే తగియున్నవి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అమ్మే దొకటియును	367	398	4	267

అవ: ఒకప్పుడు జ్ఞానం పొంది మంచిమార్గాన నడచినా, మరుక్షణంలోనే మాయ ఆవరించి అపమార్గంలోనికి త్రిప్పుతుంది. అట్టి జనాన్ని శ్రీనివాసుడే కాపాడవలె ననుచున్నాడు.

సీ. తన జన్మ విధులను దలపోయు నొక వేళ
నొయ్యన మఱచు నిం కొక్కవేళ
విను పురాణకథలు వివరింప నొకవేళ
ననుమానములనె పెంచు నొకవేళ
విసివి సంసారాన విరతుఁడౌ నొకవేళ
నుండు మత్తిలి యందె యొక్కవేళ
అగు బానిసీఁడింద్రియములకు నొకవేళ
మ్రొక్కు దైవములకు నొక్కవేళ

ఆ. కోరి తపముచేసి గుణియగు నొకవేళ
నూర కలసియుండు నొక్కవేళ
నిట్టి జీవుల దయ నీవె చూడఁగ వలె
శేషనగనివాస ! శ్రీనివాస ! 170

శేషాద్రిలో నివసించే ఓ శ్రీనివాసా! జీవి తనకు జన్మవచ్చినందులకు చేయదగిన మంచిపనులను గూర్చి ఒకసమయంలో ఆలోచించును. మరొక సమయంలో వాటి నన్నిటినీ క్రమంగా మరచిపోవును. ఒకసమయంలో పండితులు పురాణకథలను వివరించి చెప్పుచుండగా వినుచుండును. మరి యొకసమయంలో లేని పోని సందేహాలను పెంచుకొనుచుండును. ఒక సమయంలో సంసారములో విసుగు చెంది విరక్తు డగును. మరొక సమయంలో ఆ సంసారములోనే మునిగి మత్తెక్కి ఉండును. ఒకప్పుడు ఇద్రియాలకు లొంగిపోయి అవి లాగినట్టు నడచుచుండును. ఒకానొక సమయములో దేవతలకు దాసుడై ఉండును. ఒకసారి ప్రీతితో తపస్సుచేసు కుంటూ గుణవంతుడై ఉండును. మరొకసారి ఊరివారితో అనగా సంగముతో సక్తుడై ఉండును. ఇట్టి అనిశ్చితప్రవర్తనగల జీవుని నీవే కరుణించవలెను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇట్టి జీవులకింక	117	97	2	65

అవ: మనస్సు మరపును, తెలివిని మానదు; ఏమిచేతు దైవమా అను చున్నాడు.

సీ. సకలపురాణాలు శాస్త్రాలు విని విని
యొకవేళ సుజ్ఞాన మూనుచుండు
వికలత నంతలో విషయసౌఖ్యము గని
అకట ! నావ ర్తించు నా కతలనె
పలుదుఃఖముల బాధపడువారిఁ బొడఁగని
పాడుసంసారమ్ము పయిని రోయు
నలువంక సిరులతో నటియించువారలఁ
దలఁచి యాసల వెంటఁ దగులుచుండు

గీ. మఱవుఁ దెలివియు మానదు మతి మఱేమి
సేయఁగలవాఁడ నలసితి చిడిముడులను
సిలుగులను బాపి నీవు రక్షింపకున్న
దిక్కు నా కెవ్వరయ్య ! ఓతిరుమలేశ ! 171

సమస్త పురాణాలు, శాస్త్రాలు పలుమార్లు వినడం వల్ల ఒక్కొక సమయంలో మంచిజ్ఞానం పుట్టుకొస్తుంది. కాని అంతలోనే వ్యత్యస్తంగా శబ్దస్పర్శాదివిషయ సుఖాలను కోరి మాటిమాటికి పాడుబుద్ధిలో అయ్యో! అవే ఆలాపనలు. నానా యాతనలు పడే సంసారులను చూచిన పాడు సంసారంపై రోత పుడుతుంది. నాలుగు వైపుల సిరిసంపదలతో తైతక్కలాడే వారిని స్మరించుకొని ఆశలవైపునకు ఈ మనస్సు పరుగిడుతుంది. ఈ విధంగా నా మనస్సు-జ్ఞానాన్ని అజ్ఞానాన్ని కూడ వదల కున్నది. వైరాగ్యం నిలబెట్టుకో లేక అలసిపోయాను. నే నేమి చేయగలను? నా కష్టాలు దుఃఖాలు పోగొట్టి ఓ తిరుమలేశా! నీవు కాపాడకుంటే నాకు దిక్కెవ్వరు ?

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మానదు మతి మఱపును	361	362	4	243

అవ: తనచందమును వివరిస్తూ వేంకటేశ్వరునిపై అనన్యమైన భక్తి కలిగితే వెంటనే అసాధారణమైన ఆనందం సమకూడుతుం దనుచున్నాడు.

సీ. జలములోపలనున్న చంద్రబింబమువలె
    నలుగడఁ గదలెడు నా మనంబు
పెలుచ మేఘములు గప్పిన సూర్యువలె లోని
    విజ్ఞాన మించుక వెలుఁగఁ బోదు
ఆకసమ్మున గాలి యణఁగినయట్లు నా
    లోన వైరాగ్యమ్ము గానరాదు
ముత్తెపుఁజిప్పలో ముత్యమ్ము విధమున
    నిచ్చ సత్త్వగుణంబు ముచ్చముడుఁగు

ఆ. ఇప్పు డిట్టె వేంకటేశ ! నీ కృపవలె
నుప్పతిల్లె భక్తి యొక్క డగుచు
నీదు సేవకరణి నెతిగన్న విధివలె
నద్వితీయహర్ష మలముకొనియె. 172

ఓ వేంకటేశ్వరా! నీటిలో కనుపించే చంద్రబింబంవలె నాల్గువైపులా నా మనస్సు చలిస్తూన్నది. మేఘాలచే కప్పబడిన సూర్యుడులాగా మాయచే కప్పబడి నా విజ్ఞానం కొంచెంకూడ ప్రకాశించడం లేదు. గాలి ఆకాశంలో అగపడకుండా అణగిపోయినట్లుగా నాలో వైరాగ్యం ఏమూలా కనుపించడం లేదు. ముత్యం ముత్తెపుచిప్పలో అగపడకుండా ఉన్నట్టే నాలోని సత్త్వగుణం ఎక్కడో ముడుచుకొని ఉన్నది. నీదయారసం మాదిరి ఇప్పుడు ఒక్కుమ్మడిగా నీపై భక్తి నాలో పెల్లుబికినది. నీ సేవాభాగ్యంవలె నిధిని చూచిన వానికి వలె సాటిలేని ఆనందం నన్ను ఆవరించింది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమి సేయుదు నింతయు	359	348	4	234

అవ: కొలిచినవారికి కొంగుబంగారమై, ఆదరించే దైవం శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే అనుచున్నాడు.

సీ. పాల్పడి నినుఁ జేరి పట్టికొల్చినవారి
జాలిపాటును మాన్పి జడను వాపి
మూలను బడనీక ముద్దుసేసియుఁ గావ
మెత్తురు నిను బుధుల్ మే లెఱింగి
కొండలు కోట్లైన కోరికల్ గలవారి
యండనె నిలఁబడి యాదరింప
నీవె దేవుఁడ వని నిండిన దాసులు
కొండపై నున్నఁ బైకొంద్రు నిన్ను;

గీ. ఏకమైన మనస్సుతో నెవరు దలఁపఁ
జేకొని దయామృత మ్మివు చిలుకరింప
మాకు శ్రీవేంకటేశుండె మంచిదైవ
మనుచు లోకమ్ము గొలుచు ని న్నహరహంబు. 173

ప్రయత్నంతో నిన్ను చేరి పట్టుగా కొలిచే భక్తులదైన్యమునూ, సోమరితనమునూ పోగొట్టి మురిపెంగా నీవు కాపాడగా నీ గొప్పతన మెఱిగి పండితులు (దేవతలు) నిన్ను ఎంతో మెచ్చుకొంటారు. ఎన్నెన్నో కోరికలు గలవారి దగ్గర చేరి ఆదరించే దేవుడవు నీవే అని ఎక్కడో కొండకొనలో నీ వున్ననూ దాసులు నీ చుట్టూ మూగుతున్నారు. ఏకాగ్రమైన మనస్సుతో నిన్నెవరు తలచినప్పటికీ చెంతకు చేర్చుకుని దయ అనే అమృతాన్ని చిలుకరించే మంచిదైవం మా వేంకటేశ్వరుడే అని జనం ఎల్లవేళలా నిన్ను సేవిస్తుంటారు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దిక్కులేనివారు	356	328	4	220

అవ: ఎంతమంచిఅబ్బినా, కొంత చెడుమీదికి బుద్ధిపోతుంది. ఇది ప్రాణి మాత్రానికి సహజం. ఓ శ్రీపతీ! నీవే దయదలచి కాపాడవలెనని ప్రార్థిస్తున్నాడు.

సీ. తీపి నంజెడువేళ తేటయౌ పులుసింపు
పైకొనఁ బుణ్యంబు పాప మింపు;
ఒగి జంతువుల కివ్వి యొక టొక్కటికి లంకె
పాపముల్ సలుపక యోపుటెట్లు ?
వెసఁ జలువైనచో వేఁడిమి యింపౌను
చెడని విరక్తిలో సిరులె యింపు;
ఒడలు మోచినవారి కొకటొక్కటికి లంకె
తొడరు భోగమ్ములఁ ద్రోయుటెట్లు ?

గీ. ఇంత నీమాయ నీయాజ్ఞ లిన్ని దలఁపఁ
బ్రాణులకు సమ్మతమ్ములు స్వామి ! నీవె
దయ దలఁచి బ్రోవవలె మాకు దాఁగఁ దరమె ?
యీవె గతిగాక మాకు వేతేది దారి ? 174

మధురపదార్థాలు ఆరగించే టప్పుడు కొద్దిగా పులుపుపైకి మనసు పరుగిడుతుంది. పుణ్యం బాగా ఆర్జించుకొన్నపిదప పాపంచెయ్యాలనే బుద్ధి పుడుతుంది. పాపాలుచెయ్యకుండా వుండే దెట్లా? సాధ్యం కాదనుట. ప్రాణుల కీ పుణ్య పాపాలు ఒకదానివెంట నొకటి అంటి వుండేవే. ఎక్కువ చలివేసి నపుడు ప్రాణం వెచ్చదనాన్ని కోరుకుంటుంది. అట్లే అచంచలమైన విరక్తి కలిగినా ధనాశ మంచి దనిపిస్తుంది. పైకొనే భోగాలను పారద్రోలే దెట్లు? పారద్రోల లే మనుట. కనుక శరీరధారులకు విరక్తిలో గూడ ధనాశ ఉండు ననుట. ఓ స్వామీ! ఈ పైవన్నియు ఆలోచింపగా నీమాయవల్ల నీయాజ్ఞవల్ల కలిగినవే. ఇవన్నియు జీవులకు ఇష్టమే. వీటిబారినుంచి తప్పించుకొనకుండుట మాకు సాధ్యం కాదు. దయతో నీవే మమ్ములను కాపాడవలె. మాకు నీవే గతిగదా! ఇక వేరేదారి మాకు ఏది? లే దన్న మాట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దైవమా నీవే మమ్ము	137	158	2	106

అవ: ఎన్నితప్పులు చేసివున్నా నిన్ను కొలిస్తే అవి మాసిపోతాయని పలుకుతున్నాడు.

సీ. పరులను పలుమారు ప్రస్తుతి గావించి
నాలుక సొంపెల్ల నాశ మాయె;
పాపాల వినికిచే పాడాయె కర్ణమ్ము
లేదీ కులాచార మింక మాకు ?
మునుకొని పరధనమ్మునకుఁ జాచియుఁ జాచి
చేతులమహిమమ్ము చెట్లఁ గలిసె
పతివోయెఁ జిత్త మ్మితర కాంతలఁ దలంచి
యెక్కడి పుణ్యమ్ము లింక మాకు ?

ఆ. హీననరుల యిండ్ల కెడతాకి పాదాల
తపముకల్మి యెల్లఁ దలఁగి పోయె
నిపుడె వేంకటేశ ! యిటు నిన్నుఁ గొలువఁగాఁ
జేసినట్టి తప్పు మాసిపోయె. 175

అనామకులను మాటిమాటికి తెగపొగడడంచేత నా నాలుకయొక్క పవిత్రత పాడైంది. పాపపువార్తలు వినడంచేత చెవులు అపవిత్రాలైనవి. ఇక మాకు కులాచార మెక్కడిది? అనగా భగవత్కథలను ఆలకించడమే భాగవత కులాచార మన్నమాట. ఇతరులసొమ్ముకై ప్రయత్నంతో చేతులు చాచడం వల్ల ఆ చేతుల మహిమ చెట్లపాలైంది. పరకాంతలను తలంచుటచే హృదయం అశుద్ధమైంది. ఇక మాకు పుణ్య మెక్కడిది? పుణ్యం లేదన్నమాట. హీనమానవుల యిండ్లకు వెళ్ళడంచేత కాళ్ళపావనత్వం పాడైంది. ఓ వేంకటేశ్వరా! నిన్ను కొలవడంచేత నా తప్పు లన్నీ యిప్పుడే చెప్పకుండా వెళ్ళిపోయినాయి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏగతి నుద్ధరించేవో	353	312	4	209

అవ: అంతర్యామిగా ఉండే నీవు జీవునికి ఈ విధంగా బుద్ధిచెప్పుమని స్వామిని అర్థిస్తున్నాడు.

సీ. జీవున కిటు బుద్ధి సెప్పు మంతర్యామి !
రక్షింపకుండ పోరాదు నీకు
పై పై నెదురుకట్ల పంచదా రుండంగఁ
దివిరి చేఁదును దెచ్చి తిన్నయట్లు
పుణ్యముల్ చేతిలో పొలుపారుచుండంగఁ
పాపముల్ చవియంచు పట్టఁబోవు
ఇంటిలో రత్నమ్ము లెన్నియో యుండంగ
గాజుపూసలు తెచ్చి కట్టినట్లు
విష్ణునామముల్ వేనవేలై యుండ
నితరమంత్రాల్ జపియించుచుండు

ఆ. చేసికొన్నభార్య చేరువనే యుండ
వేడ్క వెలవెలంది వెదకి నట్లు
వేంకటేశ ! నీదుకైంకర్యమే యుండ
పరులఁ గొలువ నాసపడును ప్రాణి. 176

అంతర్యామిగా నుండే ఓ స్వామీ! ఈ జీవునికి బాగా బుద్ధిచెప్పు. ఎట్లయినా నీవు రక్షించక తప్పదు. శ్రమలేక ఎట్టయెదుట పైపైననే చక్కెర దొరుకుతుండగా ప్రయత్నంతో ఎక్కడో ఉండే చేదువస్తువును సంపాదించి భక్షించే విధంగా ఎన్నో పుణ్యాలు చేతిలోనే ఉండగా (అనగా ఈ చేతితో ఎన్నోపుణ్యాలు చేయవచ్చుననుట) పాపాలు రుచియని చేయబోకు అని బుద్ధి చెప్పుము. ఇంటిలో రకరకాలరత్నా లెన్నో ఉన్నను గాజు పెంకును దెచ్చి ధరించిన విధంగా నారాయణునినామములు ఎన్నో ఉన్నప్పటికినీ వాటిని వదలి ఇతరములైన క్షుద్రమంత్రాలను జపిస్తుంటాడు. అట్లా చేయవద్దనుము. అగ్నిసాక్షిగా పెళ్ళాడిన భార్య ఇంట్లోనే ఉండగా కాదని ఉత్సాహముతో భోగపు స్త్రీకై తంటాలుపడ్డట్లు ఓ వేంకటేశా! పరమ పవిత్రమైన నీసేవఉండగా దానిని వదలి ఈ ప్రాణి అన్యదైవతాలను, మానవులను కొలుస్తాడు. వీనికి బాగా బుద్ధిచెప్పు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
జీవునికి నిటు బుద్ధి	118	103	2	69

అవ: నిజవైభవాన్ని చిత్తగించుమంటూ శ్రీ వేంకటేశ్వరునే ఎచ్చరించు చున్నాడు.

సీ. తొడమీఁదఁ గూర్చుండె తొయ్యలి లక్ష్మి - పా
డెదరు సోబానలు సుదతు లెల్ల
నడుమ వాయించెడి నారదముని వీణ
యదె చిత్తగింపు ప్రహ్లాదవరద !
గరుడోరగాదులు గావింతు రూడిగం
బింద్రాదులుం గొల్తు రిరుగడలను
పరమేష్ఠి యొకవంక పనులు మనవిసేయు
నదె చిత్తగింపు ప్రహ్లాదవరద !

గీ. పాడెదరు పాట గంధర్వవరులు; మునులు
భక్తి పూజింత్రు మి మ్మహోబలమునందు
గరుడ నామక భూమిభృత్కటక మందు
హర్షమునఁ జిత్తగింపు ప్రహ్లాదవరద ! 177

లక్ష్మీదేవి తొడపై కూర్చుని వుంది. అంగనలు సోబానపాటలు పాడు తున్నారు. మధ్యలో నారదుడు వీణ మ్రోగిస్తున్నాడు. గరుడులు, నాగులు పనిపాటలు చేస్తున్నారు. ఇంద్రుడు మున్నుగా గలవారు ఇరువైపులనుంచి కొలుస్తున్నారు. ఒకవైపు బ్రహ్మదేవుడు విన్నపములు చేస్తున్నాడు. గంధర్వులు గుమిగూడి గానం చేస్తున్నారు. ఓ ప్రభూ! అహోబలంలో, వేంకటాద్రిపైన పైవిధంగా కొలువు దీరిన నిన్ను మునులు భక్తితో పూజిస్తున్నారు. చిత్తగించు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నముఖా యెచ్చరిక	384	489	4	329

అవ: శ్రీనివాసుని డోలోత్సవమును వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. ఉదయాస్తశైలమ్ము లొనరు కంబములుగా
నడ్డదూలముగాఁగ నాకసంబు
పసిఁడిచేరులు గాఁగ పరమవేదంబులు
సొబగైన తొట్ల శేషుండు గాఁగ
మేఘమండల మెల్ల మేల్కట్టుగా నీకు
నీలాద్రివిభునకు డోల యమరె
పాలిండ్లు గదలంగ పయ్యెదల్ జాఱంగ
నంగన లూచు నుయ్యాల బళిర !

గీ. కదలు కదలునకును మిమ్ముఁ గౌఁగిలింపఁ
జేసె శ్రీభూసతుల శ్రీనివాస ! నీదు
హావభావవిలాసమ్ము లచ్చరలకు
వేడ్కఁ గావించె బ్రహ్మాదివిబుధులకును. 178

తూర్పుపడమర కొండలు స్తంభాలు; ఆకాశం అడ్డదూలం; వేదాలు నాలుగు ఆ ఉయ్యాలకు నాలుగు బంగారుగొలుసులు. ఆదిశేషుడే ఉయ్యాల మంచం. మేఘమండల మంతా మేల్కట్టు. ఈ రీతిగా నీలగిరివలె శ్యామల కోమలస్వరూపముగల స్వామీ! నీకు ఉయ్యల అమరింది. ఆహా! కుచాల చకచకచ్చకలతో పయటల జారుపాటులతో పూబోడు లూచే ఈ ఊయెల ప్రతి కదలికలో వేంకటేశ్వరా! శ్రీదేవి, భూదేవి నిన్ను కౌగిలించేటట్టు చేస్తుంది. ఓ శ్రీనివాసా ! నీ హావభావవిలాసాలు అప్సరసలకే కాదు, బ్రహ్మాదిదేవతలకు కూడ సంతోషం కలిగిస్తున్నవి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అలరఁ జంచలమైన	11	67	1	45

అవ: శ్రీనివాసునే శ్రీరామునిగా పేర్కొంటూ సంస్కృతవాణితో కీర్తిస్తు న్నాడు.

సీ. దేవదేవోత్తమ ! తే నమో రావణ
దమన ! సర్వేశ ! సత్యస్వరూప !
దనుజసంహారక ! దశరథనందన !
రవికులాంబుధిసోమ ! నవనపాల !
ధవళాబ్జనయన ! సీతానాథ ! లక్ష్మణ
భరతశత్రుఘ్న పూర్వజ ! విభీష
ణాంగద సుగ్రీవ హనుమత్స మేత ! కౌ
సల్యాజఠరవార్ధి శర్వరీశ !

ఆ. మునికళత్రశాపమోచన ! సనకాది
సేవితాంఘ్రియుగళ ! శేషశైల
వాస ! దానపోష ! వరమౌనిశుభవేష !
రమ్యసుగుణసాంద్ర ! రామచంద్ర ! 179

దేవదేవులలో అధ్యుడైనవాడా ! రావణుని నశింపజేసినవాడా ! సకల మునకు ప్రభువైనవాడా ! సత్యమే స్వరూపంగా కలవాడా ! రాక్షసులను సంహరించినవాడా ! దశరథపుత్రా ! సూర్యవంశమనే సముద్రానికి చంద్రుని వంటివాడా ! విశ్వామిత్రుని యాగాన్ని కాపాడినవాడా ! తెల్లదామరపూలవంటి కన్నులు గలవాడా ! సీతాదేవికి భర్తయైనవాడా ! లక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులకు అన్నయైనవాడా ! విభీషణుడు, అంగదుడు, సుగ్రీవుడు, హనుమంతుడు అనువారితో కూడినవాడా ! కౌసల్యాదేవియొక్క గర్భమనే సాగరమునకు సోముడైనవాడా ! గౌతమునిభార్యయగు అహల్యయొక్క శాపాన్ని పోగొట్టిన వాడా ! సనకసనందనాదులచే అర్చింపబడిన పాదాలజత గల వాడా! శేషాద్రి పై నివసించేవాడు, దాసులకు పోషకుడు, శ్రేష్ఠుడగు మునియొక్క శుభవేషం వంటి వేషం (వనవాసంలో) కలవాడు, మనోహరములగు మంచిగుణము లతో కూడుకొన్నవాడు అగు ఓ రామచంద్రా ! నీకు నమస్కారం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దేవదేవోత్తమ	384	491	4	331

అవ: అంతా విష్ణుమయమనీ, అందరూ వైష్ణవులే అనేభావంకలవారు పుణ్యవంతు లనుచున్నాడు.

సీ. వైష్ణవుల్ కానట్టివార లెవ్వరు లేరు
విష్ణుప్రభావ మీ విశ్వ మెల్ల
అంతయు విష్ణుమయంబుగా మతి దేవ
తాంతరమ్ములు గల వనఁగ నేల ?
భ్రాంతిని వీడి యీ భావమ్ము భావించి
నంత పుణ్యు లవుట కడ్డుగలదె ?
ఎవ్వరిఁ గొలిచిన నేమి కొఱంత ? యిం
కెవ్వరిఁ దలఁచిన నేమి దొసఁగు ?
అవ్వల నివ్వల హరిరూపు గానివా
రెవ్వరు లేరన్న యెఱుక చాలు;

గీ. అరయ మతి యతిచంచల మ్మగు కతమునఁ
గుతుక మిగురొత్త బహువి త్రగతులు మనుజు
లితరులం గొల్చిన ననాథపతి వృషాచ
లేశ్వరుఁడు చేకొనుంగాక యేల మాను ? 180

వైష్ణవులు కానివా రెవ్వరును లేరు. అనగా అందరూ విష్ణుస్వరూపులే అనుట. ఈ ప్రపంచ మంతయు విష్ణుప్రభావితమే. సర్వమూ విష్ణుస్వరూపము కాగా ఇతరదేవత లున్నా రనుట ఎందులకు? భ్రమాత్మకమైన మాయను వీడి పైఅభిప్రాయం కల్గియున్నవారు పుణ్యవంతు లగుటకు అడ్డమేమున్నది? లేదనుట. అందరూ విష్ణుస్వరూపులేగాన ఎవరిని సేవించితే ఏమి కొఱత? కొఱత లేదనుట. ఇటువైపు, అటువైపు అంతటను హరి స్వరూపులు కానివారు లేనేలేరు అనేజ్ఞానముంటే చాలు. అనగా సర్వమును శ్రీనివాస మయంగా చూడు డనుట. ఆలోచింపగా మనసు అతిచంచల మైనది. కనుకనే ఉత్సాహానుగుణంగా నానావిధమనఃప్రవృత్తులుగల మానవులు ఏ దేవతను గొలిచినను, దిక్కులేనివారికి దిక్కైన శ్రీవేంకటాచలపతి ఉద్ధరించి కాపాడునే గాని విడిచిపెట్టడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వైష్ణవులు గానివార	6	36	1	24

అవ: అభక్తుఁడై యున్ననాటి తనచేష్టితములు వదలి ఈనాడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని భక్తుడనై సుఖపడుచుంటి నని తనసంతృప్తిని వెల్ల డించుచున్నాడు.

సీ. పసిఁడికాయ నడిమి పట్టుపురువు పోల్కి
చుట్టుకొంటిని కర్మసూత్రసమితి
పంచేంద్రియములకు వశుఁడనై తిరిగితి
వాహినిలో జలావర్త మట్లు;
ధరఁ బుట్టి పుట్టి యా ధరలోనికే వచ్చి
వరుస రాట్నపుగుంండ్రవలె నయితిని
అంటుకొంటిఁ గలువకంటుల పొందుల
రహిఁవేలు సూదంటురాతిరీతి;

ఆ. బంతిగట్టి నుఱుపు పసరమనై స్వర్గ
నరకములను మెట్టినాఁడ కామ
దోగ్ధ్రివద్దిదూడ తోయమ్మునను నేఁడు
శ్రీనివాసు చెంతఁ జేరినాఁడ. 181

పసిడికాయ నడిమిభాగమున చిక్కుకొన్న పట్టుపురుగువలె కర్మలనే దారాల గుంపుతో చుట్టబడితిని. ప్రవాహంలో సుడిమాదిరిగా పంచేంద్రియా లకు వశుడనై తిరిగితిని. రాట్నపుకంబము క్రిందికి మీదికి తిరుగునట్లు ఈ నేలలో పుట్టుచూ గిట్టు చుంటిని. సూదంటురాయిరీతిగా స్త్రీలపొందున అంటుకొనియుంటిని. బంతిగట్టిన పశువువలె స్వర్గనరకాలచుట్టు తిరుగు చుంటిని. ఇప్పు డన్ననో బహుళముగా కోరిక లిచ్చే గోవుచెంత దూడవలె కామప్రదుడైన శ్రీవేంకటేశునిచెంత చేరినాడను; సుఖించినాడను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నాలో నున్నాఁడపు	259	338	3	223

అవ: స్వామిదర్శనంచేయక గొంతెమ్మకోరికలు కోరువారికి వ్యర్థంగా కాలం గడచిపోతుం దనుచున్నాడు.

సీ. ఇదె నాకు మేలగు నదె మేలగు నటంచుఁ
గదిసిన యాసలఁ గడవలేక
యెదురుచూడఁగఁ జూడ నెలయించి యెలయించి
పొదచాటుమృగమయి పోయెఁ బ్రొద్దు;
దుఃఖ మింతటఁదీఱు తొలఁగు నంతట నంచు
వింతవింతవగల వేగివేగి
చింతలఁ జీకులఁ జిక్కువడఁగ నగ్ని
పొంత వెన్నయగుచుఁ బోయెఁ బ్రొద్దు;

గీ. ఈడసుఖ మాడ సుఖమని వృషగిరీశుఁ
గనక యూరక యిక్క డక్కడఁ జరింప
ఋక్కిటిపురాణ మగుచును బోయెఁ బ్రొద్దు;
ఏడ సుజ్ఞాన మిఁకఁ దెల్వియేడ నాకు ? 182

ఇదిగో నాకు మేలవుతుంది; అదిగో నాకు మంచి కలుగుతుంది అని అనుకుంటూ తన్ను ఆవహించిన ఆశాపిశాచాలను అధిగమించక ఎదురు చూచేవానికి కాలం ఆసలూరించి ఊరించి పొదచాటుమృగం మాదిరి మటుమాయమై పోతుంది. కష్టాలు ఇవిగో పోతాయి అవిగో పోతాయి అని వట్టియాసలతో అబ్బురపాటులతో క్రాగిచీకుచింతలలో చిక్కువడగా అగ్గి దగ్గఱ నుంచిన వెన్నచందంగా ఆ కాలంకాస్తా కరగి (గడచి) పోతుంది. శ్రీశుని దర్శించక సుఖ మిక్కడుంది; అక్కడుంది అని నిర్లక్ష్యంగా ఇటూ అటూ పచార్లు చేస్తుంటే అమ్మమ్మకథలతో ఆ కాలం దండుగగా గడచిపోతుంది. ఈ విధంగా కాలక్షేపం చేస్తుంటే ఇక భగవత్తత్త్వాన్ని తెలుసుకునే జ్ఞానం గాని, వివేకంగాని ఎక్కడిది? ఉండ దన్నమాట. పనిపాటులు మాని బడిదిరిగేవారు రెండులోకాలకు దూరమవుతారని అభిప్రాయం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏడ సుజ్ఞాన మేడ తెలివి	7	48	1	31

అవ: చెట్టుమొదట పోసిననీరు కొనదాక వ్యాపించినట్లే తనలోని దేవు నెఱింగిన వానికి చీకుచింత లుండ వనుచున్నాడు.

సీ. సిబ్బితి పడనేల ? చింతఁ బొరలనేల ?
తుద కెక్కకుండునా మొదలినీరు ?
నే నెఱుంగకయున్న నెమ్మి తత్త్వార్థమ్ము
తలఁపులోపలివాఁడు తా నెఱుఁగఁడ ?
అలసి దేహమున నే నశుచినై యున్న నా
యంతరాత్ముఁడు విశుద్ధాత్ముఁడెగద ?
దివ్యదేశముల సుస్థితుఁడఁ గాకుండిన
నాలోనివాఁ డట నాటుకొనఁడె ?

గీ. నేను నీచుండనైన నాలోనిదేవుఁ
డధికుఁడేగద ! పరతంత్రుఁ డైన నాకుఁ
గలఁడుగా స్వతంత్రుండు హృత్కమలమందు
వేంకటేశుండు వగలెల్ల వేగఁ బాప. 183

సిగ్గు చింత లెందుకు ? చెట్టుయొక్కపాదిలో పోసిననీరు చెట్టుకొన కెక్కుతుంది గదా ! తత్త్వార్థమును నేను తెలిసికొనకున్నప్పటికీ నాలోనివాడు ఆ దేవు డెఱుగునుగదా ! శారీరకంగా నేను అపవిత్రుడనే అయినా నాలోని అంత రాత్ముడు పరిశుద్ధమైనవాడే కదా ! దివ్యక్షేత్రాలలో నేను కాపురించకపోయినా నాలోనివాడే అక్కడా స్థిరంగా ఉన్నాడుకదా ! నేను నీచుడనే అయినా నాలో నుండేదేవు డధికుడేకదా ! నేనేమో ఇతరుల కధీనుఁ డనే అయినా స్వతంత్రుడు శ్రీవేంకటేశ్వరుడు హృదయమనే కమలంలో ఉంటూ కష్టాలను శీఘ్రమే తొలగిస్తుంటాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సిబ్బితి పడగనేల	377	448	4	301

అవ: శేషాచలేశ్వరుని కొలువుకాడనై ఇంద్రియనిగ్రహం పొందితి నను చున్నాడు.

సీ. న న్నెఱుంగఁగ నైతి నాయంతరాత్మయై
 వెలయుచున్నాఁ డంట విష్ణుమూర్తి
ఏడుజేనలమేనివాఁడ నింతియుగాని
 తలఁపు బ్రహ్మాండముల్ దాఁటిపోవు
కలువ రేకులయంత కనులవాఁడనె గాని
 చూపు లాకాశమ్ము చూఱగొనును
వెంద్రుకచొరుపాటి వీనులజతవాఁడ
 కడలేని శబ్దముల్ కలయవిందు
ననవంటి నల్లెడు నాలుకగలవాఁడ
 నుడివోని సుద్దుల నుగ్గడింతు
గీ. పదియు నాఱంగుళమ్ముల ప్రాణముననె
చెలఁగి కాలపుదినములు గొలుచుచుందుఁ
గుండలిధరాధ రేంద్రుని కొలువుబంట
జంపులే కింద్రియమ్ముల పంపొనర్తు. 184

నన్ను నేనే తెలిసికొనలేక పోయితిని. నాఅంతర్యామిగా విష్ణుమూర్తి వెలుగుచున్నాడని గురువు లంటున్నారు. ఏడుజేనల పొడవుగలవాడను. ఈ పాటి వాడనే అయినప్పటికీ ఈ ఏడుజేనలశరీరంలో నుంచి పుట్టే కోరికలు మాత్రం బ్రహ్మాండాలను గూడా దాటిపోతున్నవి. కలువరేకులంత చిన్నకనులు కలవాడను. అయినప్పటికీ నాచూపు లేమో ఆకాశాన్ని దూసుకుపోతున్నవి. వెంద్రుకదూరగల యంత సందుమాత్రమే కల నాచెవులజంటతో హద్దుపద్దు లేని అనంతశబ్దాలను ఆలకిస్తుంటాను. పూమొగ్గ వలె లేదా ఇగురువలె సున్నితమైన జేనెడునాల్క కలవాడనైనను తఱుగులేని కథలు త్రవ్వి చెవుతుంటాను. పదునాఱంగుళముల నాప్రాణంతోనే ఉత్సాహపడి కాల వాహికలోని దినాలను లెక్కించుతుంటాను. ఇప్పుడు శేషాచలేశ్వరుని కొలువున మెలగే బంటు నైతిని. నేను బంటునైనను, అలసత్వంలేక ఇంద్రియాలనే శాసిస్తున్నాను. అనగా ఇంద్రియనిగ్రహం కలిగిన దనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నన్నెరగలేనయ్యో	185	427	2	288

అవ: శ్రీనివాసుడు తనలో నెలకొని ఉన్నాడని నిస్సందేహంగా పలుకు తున్నాడు.

సీ. లోకరక్షకుఁడు నాలోన నున్నాఁ డిదే
నాకు నభయమిచ్చి నన్నుఁ గాచు;
శ్రీకాంతుఁ డితఁడె నాచిత్తాన మలసెడు
దాకొని శుభములు తానె యొసఁగుఁ;
బరమపూరుషుఁడు నాప్రాణనాథుం డాయె
నాపాలివాఁడౌచు నన్ను మనుచు;
ధరణీశుఁ డితఁడె నాదాపుదండై యుండె
నిరతి నేప్రొద్దు మన్నించు నన్ను;

గీ. వేంకటేశుండు నాజిహ్వ వెలసినాఁడు
పావనుని జేసి నాకు సత్ఫలము నిడును;
వెన్నుఁ డీతండు కొలిపించుకొన్న వాఁడు
ఈవలావల నిహపరా లిచ్చునాకు. 185

లోకాలను కాపాడేవాడు ఇడుగో నాలోపల నున్నాడు. నాకు అభయ మిచ్చి నన్ను కాపాడుతాడు. లక్ష్మీవల్లభు డిడుగో ! నామనస్సులో మెదలాడు తున్నాడు. సమీపించి తనంతట తాను నాకు శుభము లిచ్చుచున్నాడు. పురుషోత్తముడు నా ప్రాణాలకు ప్రభుడైనాడు. నా కధీనుడై కాపాడు చుండును. భూదేవికి నాథుడైన ఇతడు నాసమీపములో ఆదరువై నిలిచినాడు. ఎంతో ప్రీతితో ఎల్లప్రొద్దు నన్ను మన్నించును. వేంకటాద్రి విభుఁడు నానాల్కపై మెదలు తున్నాడు. నన్ను పవిత్రుని చేసి నాకు మోక్షఫల మిచ్చును. నాచే సేవలందుకొన్న ఈ కృష్ణుడు ఇటు ఇహసుఖాన్ని, అటు పరసుఖాన్ని నాకు అనుగ్రహించును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చంచలపడఁగవద్దు	159	281	2	188

అవ: 'మన ఏవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః' - అన్నట్లు అన్నిటికీ మనసే కారణ మనుచున్నాడు.

సీ. సంసారము దలంచి సంసారి నైతిని
ముక్తుండ నైతిని ముక్తి దలఁచి;
పలుమతాలు దలంచి పాషండమతినైతి
శౌరి దలంచి వైష్ణవుఁడ నైతిఁ;
బాపకృత్యముసల్పి పాపిష్ఠుఁ డయితిని
పుణ్యకార్య మొనర్చి పుణ్యుఁ డయితి;
నొడ్డెబాసాడి నే నొడ్డెవాఁడ నయితిఁ
దెలుఁగువాఁడ నయితిఁ దెలుఁగుఁబలికి;

గీ. వేఱె యాచారమున బ్రహ్మచారి నయితి
నన్యవర్తన మూని సన్న్యాసి నయితి;
నన్ని నాయందె కంటి - నేఁ డన్ని విడిచి
కొండలప్పకు శరణాగతుండ నయితి. 186

సంసారాన్ని తలంచి సంసారిగా, మోక్షాపేక్షతో ముక్తుడుగా, పలుమతాల పరిశీలనతో నాస్తికుడుగా, విష్ణుసంస్మరణతో విష్ణుభక్తుడుగా, పాపపుపనులుచేసి పాపిగా, పుణ్యపుపను లొనర్చి పుణ్యవంతుడుగా, ఓఢ్రభాష భాషించి ఓఢ్రదేశీయుడుగా, తెలుగుమాట్లాడి తెనుగువాడుగా, విహితాచారాలవల్ల బ్రహ్మచారిగా, ప్రత్యేక నియమాలతో సన్న్యాసిగా అయితిని. పైవాని నన్నిటినీ నా(మనసు)లోనే చూచాను. జ్ఞానినై పైవాని నన్నిటినీ వదలి ఇప్పుడు తెలివి గలిగి 'సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ' అనే సిద్ధాంతరీతిగా కొండలరాయని శరణు పొందితిని.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అన్నియు నాయందే కంటి	266	379	3	255

అవ: పాపులసాంగత్యం పనికిరాదనీ చెడునడవడి వీడి శ్రీనివాసునిదాసు డనై ఇతరం కోరక ఏకాంతంగా వుంటా ననుచున్నాడు.

సీ. దేహ మిచ్చినవానిఁ దివిరి చంపెడువాఁడు
దొరయంట మిక్కిలి ద్రోహిగాక ;
తోడఁబుట్టినవాని తొడరి చంపెడువాఁడు
చూడ దుష్టుఁడుగాక సుకృతియంట;
కొడుకు నున్నతమతిఁ గోరి చంపెడువాఁడు
కడుపాతకుఁడుగాక ఘనుఁడె యంట;
తల్లిఁ జంపెడువాఁడు తలఁప దుష్టుఁడుగాక
యెల్లవారలలోన నెక్కు డంట;

ఆ. ఇంటివేల్పు వేంకటేశ్వరుఁ దనవెంట
వెంటఁ ద్రిప్పువాఁడు దంట యంట;
యిట్టికలుషవృత్తి కే నోడి శౌరి భృ
త్యుండ నగుచు నేమి నొల్లనయ్య ! 187

అబ్బను చంపే కొడుకు ఈ కలికాలంలో ద్రోహిగాక దొరైనాడు. తన తోబుట్టువునే పట్టి చంపేవాడు పాపిగాక పుణ్యవంతు డైనాడు. తెలివి తేటలుగల కొడుకునే ప్రయత్నంతో మడియించేవాడు పాతకుడు గాక ఘనుడై నాడు. కన్న తల్లినే చంపేవాడు దుర్మార్గుడు గాక అందఱిలో అధికుడైనాడు. ఇలువేలుపు వేంకటాధీశ్వరుని తనవెంట ఇంటింటికి ధనార్జనకై త్రిప్పేవాడు నేర్పరి యైనాడు. ఇదంతా కలికాలమహిమ. ఇట్టిదుష్టప్రవర్తనకు నేను భయపడి శ్రీశుని దాసుడనై వేరే దేనిని కోరక ఏకాంతంలో నుంటాను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వెఱతు వెఱతు	38	235	1	157

అవ: ఐహికధనములకెల్ల మూలమైన ఆ పరాత్పరుడే మా మూలధన మను చున్నాడు.

సీ. విరతి మాదుధనమ్ము విజ్ఞానమె ధనమ్ము
మరగిన తత్త్వమే మాదుధనము;
పరము మాధనము సద్భక్తి మాదుధనమ్ము
వనరుహాక్షుండె కైవల్యధనము;
నామకీర్తనము శాంతమ్ము మాదుధనమ్ము
రహిమీఱు నిశ్చింత యిహధనమ్ము
హరిదాస్యమే ధన మంతరాత్మ ధనమ్ము
భుజగతల్పుం డింటిమూలధనము;

గీ. కృపయె మాధన మానందమే ధనమ్ము
ధ్యానమె ధనమ్ము దేశికోత్తముఁడె ధనము;
ఇలగల ధనమ్ములకు మూల మెవఁడొ - యాతఁ
డాదిదైవంబు వెంకన్న మాదుధనము. 188

ప్రాపంచికములైన వస్తుసుఖాదులందు ఆశ లేకుండుట, పరమాత్మ జ్ఞానము, ఆత్మతత్త్వము రుచి మరగి యుండుట మాధనము. పరలోకము, సద్భక్తి మా ధనము. తామరలవంటి కన్నులుగల శ్రీనివాసుడే మాకు మోక్ష ధనము. ఆయననామ సంకీర్తనం, శాంతము మాసంపద. చింత లేకుం డటయే మా ఇహలోకధనం. హరిదాస్యము, అంతరాత్మయు మాధనము. ఆదిశేషుడు పాన్పుగాగల ఆ శ్రీమన్నారాయణుడే మాయింటగల పెన్నిధి. సకలమునందు దయగలిగివుండుట, ఆత్మానందము, ధ్యానము, పరమ గురువు మాధనము. ఎవడు ఈ భూమిపైగల సమస్త సంపదలకు మూల కారణమో ఆదిదైవ మైన ఆ వేంకటేశ్వరుడే మాధనము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఈతని మూలమె పో	190	457	2	308

అవ: ఫలంలేని సాంసారికాసక్తితో, నిరుపయోగవాంఛలతో కాలం కడచను చున్నదనీ, శ్రీనివాసుని స్మరణయే సార్థకమనీ లోకానికి ఉపదేశి స్తున్నాడు.

సీ. తటతట నీటిమీఁదట నాలజాలంబు
లిటునటు తిరుగవా యీఁదియీఁది
అటువలెఁ దిరిగితి మాసక్తి సంసార
ఘటనకై తుదిమొదల్ గానలేక;
పారావతమ్ములు పన్నుగ మిన్నుల
కొన కెక్కవా తాము కూడికూడి
వట్టియాసల నటువలెనె మే మిన్నాళ్ళు
బయ లీఁదితిమి పనిపాటులేక;

గీ. ఏమిగలిగెను ఫలము మా కిందువలన ?
బెరసి కుమ్మరపురువు తా పేఁడలోనఁ
బొరలదా ? పుట్టువుల నట్లె పొరలినాము
వేంకటాచలపతిని భావించ లేక. 189

అలజాలమనే కీటకములగుంపులు నీటిలో నిటునటు తటపట ఈదులాడి తిరుగుతుంటాయి. ఆ మాదిరిగానే వ్యామోహంతో సంసారాన్ని తీర్చిదిద్దుకోడానికి మొదలు కొన కానక వ్యర్థంగా కాలక్షేపం చేశాము. పావురాలు గుంపులు గుంపులుగా ఆకాశంకొనకు ఫలం లేకపోయినప్పటికీ ఎగబ్రాకుతుంటాయి. ఆ చందంగా పనీపాటూలేకుండా వ్యర్థమైన కోరికలతో ఇన్నిదినాలు బయలులో ఈతకొట్టాము. వీనివల్ల మాకేమిఫలం కలిగింది ? ఏమీ లేదన్నమాట. కుమ్మరపురుగు పేడలో పొర్లాడినట్లు జన్మపరంపరలు పొందుతూ వాటిలో పొరలాడినాము. నాగనగనివాసుని యందు భక్తి లేక యీ కష్టాలకు గురియైనాము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమి గలిగెను	35	218	1	145

అవ: సర్వవ్యాపి శ్రీనివాసుడు ప్రాణిని బహువిధాల కాపాడునని ప్రగాఢ విశ్వాసాన్ని చాటుతున్నాడు.

సీ. తల్లియై పోషించు తండ్రియై రక్షించు
దగ్గఱిచుట్టమై తనువు నోము;
సుదతియై యాదరించును దాతయై యిచ్చు
నిష్టుఁడై బుద్ధుల నెపుడు గఱపు;
చాలుమానిసి యౌచు చక్క ప్రక్కఁ జరించు
మురిపెంపుబాలుఁడై ముద్దుసూపు;
ప్రాణమై లోపలఁ బరఁగు; నేలిక యయి
పాలించు తలఁపొచు ఫల మొసంగు;

గీ. దృష్టిగోచరుఁడయి దేవదేవుఁ డగుచు
వృషభగిరి పూజగొను సిరుల్ వేడ్క నొసఁగు
మఱచియుంటి మిన్నాళ్ళు నేఁ డెఱుక గలిగె
నీవలావల బాంధవుం డితఁడె మనకు. 190

ఆ వృషభాద్రివాసుడు జీవిని తల్లిమాదిరి పెంచును. తండ్రిమాదిరి కాపాడును. సన్నిహితబంధువై శరీరాన్ని రక్షించును. భార్యగా ఆదరించును. దాతగా ఇచ్చును. మిత్రుడై నీతిని గఱపును. కాపాడగలిగినవాడై చుట్టు ప్రక్కలనే తిరుగుచుండును. మురిపెములొలకబోస్తూ బాలుడై ముద్దు చూపును. ప్రాణులలోపల ప్రాణమై యుండును. ప్రభువై పాలన చేయును. కోరికయై ఫలాన్ని ఇచ్చును. అట్టిదేవదేవుడు ఇప్పుడు కన్నుల కగపడుతూ వృషభగిరిపైని పూజ లందుకొనుచున్నాడు. అతడు సంతోషంగా సంపద లిచ్చును. అట్టిదైవాన్ని ఇన్నాళ్ళు మఱచిపోతిమి. ఇప్పుడు జ్ఞప్తి కలిగెను. మన కంతటా చుట్ట మితడే. వేంకటేశ్వరుడు ఆపద్బాంధవు డని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఈతని మరచివుంటి	183	417	2	281

అవ: పరమప్రాప్యమైన శ్రీవేంకటేశ్వరసాక్షాత్కారము లభించగా మాకు చింత లెక్కడి వని నుడువుచున్నాడు.

సీ. అన్ని యీతనిమూల; మతఁడె దక్కెను మాకుఁ
గన్నుల వేడ్కకుఁ గడమ గలదె ?
కామధేనువుగల్గి గర్వించు నొక్కండు
భూమియేలి యొకండు పొదలుచుండు;
ఘనమైన నిధిగన్న కళలమించు నొకండు
సురలోక మబ్బిన చొక్కు నొకఁడు;
పరుసవేది గలుగఁ బంతమాడు నొకండు
చింతామణి లభింపఁ జెలఁగు నొకఁడు;

గీ. అమృతముం గ్రోలి యానంద మందు నొకఁడు;
కాయసిద్ధి నొకం డిట్టి గంతువేయు;
పరమపురుషుండు వేంకటేశ్వరుఁడె మాకు
చిక్కె దాచిన ధనమయి; చింతలేదు. 191

సకలమునకు మూలకారణమైన ఏడుకొండలప్ప మాపాలిట నున్నాడు; ఇక మానేత్రానందమునకు హద్దు లున్నవా? అనగా భగవద్దర్శనము చేత నిరవధికనేత్రానందము కలుగుచున్న దన్నమాట. ఒకానొకడు కామధేనువును సంపాదించుకొని గర్వించును. మఱియొకడు భూమికి ప్రభువై ఉబ్బితబ్బిబ్బగును. ఇంకొకడు గొప్పనిధిని సంపాదించుకొని కళలతో వెలుగు చుండుమ. దేవలోకం పొందగలిగితే ఒకడు సొక్కి సోలును. పరుసవేది లభించిన వాడు పంతాలు పలుకుచుండును. చింతామణి చిక్కితే వేరొకడు చెలరేగి పోవుమ. మరొకడు అమృత మాస్వాదించి ఆనందించును. కాయకల్ప సిద్ధి నందినవాడు హర్షముతో గంతులు వేయును. మా కన్నో పరమపురుష డైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుడే దాచిన ధనముగా దొరకినాడు. కాన నిక చింతయే లేదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అన్నియు నీతనిమూల	206	35	3	24

అవ: సాధనము లుండియు సాధింపదగిన మంచిని సాధింపలే కున్నానని వాపోవు చున్నాడు.

సీ. కాయమ్ము మోచితి గడన గావించితి
 చేయారఁ బుణ్యమ్ముఁ జేసినానె ?
ప్రాయమ్ము గైకొంటి పలురుచు లెఱిఁగితి
 రోయఁదగిన వాని రోసినానె ?
నిదుర కలలు గంటి నిదుర మేల్కొంటిని
 ఆత్మవిజ్ఞానమ్ము నరసినానె ?
చదువులు చదివితి జపములు చేసితి
 మతిచంచలత్వమ్ము మానినానె ?

ఆ. అందఱం గొలిచితి నన్నియుఁ జూచితి
నెందునైన మేలు పొందినానె ?
కరుణతోడ నన్ను గరుడాచలేంద్రుండు
చెంది కావ నేను చెదరినానె ? 192

ఈశరీరాన్ని ధరించాను. ఎంతో సంపాదించాను. కాని నాచేతులార పుణ్యం చేసితినా ? లే దనుట. యౌవనమును పొందితిని. పలురుచులను చవిచూచితిని. అంతేకాని ఏవగింపదగిన వస్తువుల నేవగించితినా? లే దనుట. నిద్రావస్థలో కలలు గన్నాను. మెలకువను పొందినాను; కాని ఆత్మకు సంబంధించిన జ్ఞానము నెఱిగితినా? లే దనుట. ఎన్నో చదువులు చదివితిని. ఎన్నో జపాలు చేసితిని. కాని మతిచాపల్యం వీడితినా ? లే దనుట. పలువురిని సేవించినాను. సర్వము నవలోకించినాను. కాని ఏ విషయంలోనైనా బాగు పడినానా? లే దనుట. గరుడాచలాధిపతి దయతో నన్ను చేరి కాపాడు చుండగా నేను చెడితినా ? లే దనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ముందరఁ గలదని	228	156	3	105

అవ: మానవులు పరతంత్రులు; దేవుడే స్వతంత్రుడు. మనుజులు తామే కర్తలమని, స్వతంత్రుల మని అనుకొనుట అవివేక మనుచున్నాడు.

సీ. భూప్రపంచమ్మును బుట్టించినయతండు
పారుపత్తెమునకుఁ బాలువడఁడె ?
నడుమంత్రమున నూడిపడిన జీవులము వ
దఱెదముగాక కర్తల మటంచు
వడి నెదిరికి నిను మడిచెడు వానికిఁ
దన తగర మడువఁ దడ వగునటె ?
సంసారపుంగొండ సరిమోతు మను మూఢ
మతులము వట్టిదీమసముగాక

గీ. చిత్తమున నున్న శేషాద్రిశేఖరపతి
మత్తుకొని మమ్ముఁ గావక మానుకొనునె ?
క్రొత్తగా నేఁడు స్వామిని గొలుతు మనుచుఁ
దగిలెదముగాక తగని స్వాతంత్ర్య మూని. 193

ప్రపంచమునకు కర్తయగు దేవుడే ఆధిపత్యమునకును తగినవాడు. నడుమంత్రమున పుట్టిన జీవులమగు మనము కర్తల మని వాగుచున్నాము. పొరుగువాని ఇనుమును సాగగొట్టు కష్టవుపని చేయువానికి సొంత తగరమును సాగగొట్టుకొనుటకు ఎంతోకాలము పట్టునా? పట్ట దనుట. స్వామికి భక్తుల నుద్ధరించుట తగరం సాగగొట్టువిధముగా అత్యంతసులభ మని తాత్పర్యం. కాగా ఈ సంసారమనే కొండను నేనే చక్కగా మోయుచున్నా ననుకొనుట (మూఢబుద్ధి) పొగరు గదా ! మనోవర్తియగు శ్రీనివాసుడు ఆవేశముతో మమ్ములను కావక ఊరకుండునా? ఊరకుండడనుట. ఈనాడే క్రొత్తగా స్వామిని సేవించుచున్నామని, అర్థముగాని స్వాతంత్ర్యమును కలిగి యుందుముగాక ! స్వస్వామిభావసంబంధము అనాది సిద్ధమని సారాంశము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సామ్మీడేరించక	211	61	3	41

అవ: మానవమాత్రుల మగు మనము మాధవు భజింపక కొఱగాని పనులతో కుములుతుంటాము అనుచున్నాడు.

సీ. వడిఁ బాఱెడు మృగమ్ము వలల లోపలఁ దగు
ల్వడి వెడలఁగ లేక వడఁకునట్లు
వెడని కర్మములందుఁ జిక్కుచు భవబాధఁ
బడియెద మింక నేపనికిఁ జొరము;
నీరులోపలి మీను నిగిడి యామిషముకై
కోరి గాలము మ్రింగి కూలినట్లు
జాతిపోకుండఁగ సంసారసౌఖ్య వి
కారమోహములకుఁ గట్టువడెద;

గీ. మాశ్రితావనుఁడును దేవతాధిపతియు
నయిన శ్రీవేంకటేశ్వరు నమలభక్తిఁ
గొలుచు భావంబు నెడఁదఁ గీల్కొలుప కెపుడు
పరుగు లిడెదము కొఱగాని పనుల కిట్లు. 194

త్వరగా పరుగిడే మృగం వలలో చిక్కుకుని వెలుపలికి రాలేని విధంగా నశింపని కర్మబంధాలలో తగుల్కొని సంసారబాధ లనుభవిస్తూంటాము. ఇతరములైన భగవత్కైంకర్యాదులలో ప్రవేశింపముగదా ! నీటిలో నివసించే చేఁప ఎఱకై గాలం మ్రింగి చచ్చినట్లుగా వదలకుండా సంసార సుఖాల కానపడి అజ్ఞానంపాలౌతాము. ఆశ్రయించిన వారిని కాపాడేవాడు, దేవతలకు అధిపతి అయిన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని స్వచ్ఛమైన భక్తితో మనస్సున ధ్యానింపలేక పనికిమాలిన పనులవెంట పరుగు లిడుతుంటాము గదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పోరాకపోయి	64	331	1	221

అవ: శ్రీనివాసుని కటాక్షంలేక మన్మథవ్యాధి మాన దనుచున్నాడు.

సీ. ప్రాయపుసతులు గుబ్బల పెదపొట్లాల
కాయము వడినొత్తి కాఁచగాను
రాయిడిచే ఘన మాయె నుంతయు లోని
మాయపు పెనుదెవుల్ మాన దాయె;
అతివలు బింబాధరామృతమ్ములు చాల
హితవుగ నోటి కందీయఁగాను
అతిమోహమే ఘన మాయె నించుక లోని
మతకరి పెనుదెవుల్ మాన దాయె;

గీ. తరుణుల మృదూరులను దూదిపఱుపులందు
నిరవుగ సుఖించినను శేషగిరినివాసు
దివ్యకరుణారసా పాంగదృష్టిఁ గాని
మారు పెనుదెవు లొక్కింత మాన దాయె. 195

వయసుకత్తెలు తమ కుచాలతో శరీరాన్ని ఒత్తి వెచ్చవెచ్చగ కాచినప్పటికీ ఒరపిడి చేత మాయరోగం కరుడు కట్టినదేగాని కొంచెమైన తగ్గలేదు. ఉవిదలు మోహముతో దొండపండ్లవంటి పెదవు లందించి తమ ఆ అధర సుధారసం గ్రోలనిచ్చినా మోహం దట్టమైనది. అంతేగాని కపటపుజాడ్యాలు తగ్గ వాయె. పడతుల మెత్తని తొడ లనెడు దూదిపరుపులపై సుఖముగా పవళించినను తిరుమలయ్య దివ్యమైన దయారసం చిప్పిల్లే క్రేగంటిచూపు సోకక మన్మథ సంబంధమగు పెనుజబ్బు కొంచెంకూడ నయం కాదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎచ్చోటికేగిన	45	273	1	183

అవ: మనుజుడు దైవము ధర్మము పాపభీతి లేనివాడైనను శ్రీనివాసుడు అవ్యాజ కరుణతో రక్షించునని విశ్వాసము ప్రకటించుచున్నాడు.

సీ. దైవమ్ము నొల్లము ధర్మమ్ము నొల్లము
సంసారమందలి చవులె గాని
పటుతర భవబంధభయము నెఱుంగము
వేగిలేచినదాది విధులె గాని
ముందు చింతింపము మొదలఁ జింతింపము
గరితలతోడి భోగమ్మె కాని
చెందిన మదిలోని చింతలఁ బాయము
మదమత్తతయె గాని మాపుదాక

ఆ. పరముఁ దడవఁ బోము భక్తియుఁ దడవము
అరిదిధనముమీఁది యాస గాని;
ఇంతలోన వేంకటేశ్వరుం డేలంగఁ
దలఁప మితర మేము తన్నుఁ దప్ప. 196

మేము దైవమును ధర్మమును అంగీకరింపము. మా కెల్లప్పుడు సంసార మందే అభిరుచి. మిక్కిలి దృఢతరమైన సంసారబంధాలవలని భయము తెలియము. నిద్రలేచినది మొదలు లౌకికవ్యవహారములలోనే మునిగి యుందుము. స్త్రీలసాంగత్యమేకాని భూతభవిష్యత్కాలములగూర్చి యాలోచింపము. రాత్రిదనుక మదోన్మత్తులమై యుందుమేకాని మనసున జనించే చింతలను వదలిపెట్టము. పరమునుగూర్చి, భక్తినిగూర్చి తలపోయము. అగ్గలమైన ధనాశ కల్గియుందుము. ఇట్లుండగా స్వామి కరుణింపగా మేము శ్రీవారినిదప్ప పెరవారిని దలంచము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
బోధింపరే యెరిఁగిన	210	58	3	39

అవ: ధనవస్త్రగృహాది సంపదలు కోరక శ్రీనివాసునిసాన్నిధ్యం చేరుటే దొరతన మనీ, వేంకటేశ్వరుడే సాటిలేని బంధువనీ అనుచున్నాడు.

సీ. చవి నోటి కెటఁదెత్తు సంపద యెటఁదెత్తు
సవరించుటయ వీని సంపదగద !
పట్టువల్వలు మేలిపచ్చడా లెటఁదెత్తు
నెంతొ వెచ్చనియిండ్ల నేడఁదెత్తు
తెచ్చిన వల్వ యీదేహ; మియ్యది వెంట
వచ్చెడి వలదన్న వదలునొక్కొ ?
దొరతన మ్మెటఁదెత్తు దొడ్డసొమ్మెటఁదెత్తు
నెరవులసిరుల నే నేడఁదెత్తు ?
వెరవున నేరిని వేసరించక నేను
దరిఁజేరుటే దొరతనముగాదె !

గీ. తోడఁబుట్టుల నెక్కడఁ దోడితెత్తు ?
హితుల చుట్టాల సుతులపొం దేడఁదెత్తు ?
వేడుకగుపొందు సప్తాద్రివిభుఁ దలఁచుటె
యీడులేనట్టి బాంధవుం డితఁడ కాఁదె ! 197

ఈ నోటికి రుచియగు పదార్థములను, వాటిని సంపాదించుటకొరకు అవసరమైన డబ్బును నే నెక్కడనుండి తేగలను? నోటినీ, మనస్సునూ ఉన్న వాటితో తృప్తి పొందునట్లు చేయడమే నాసంపద. పట్టుబట్టలు, మేలైన వస్త్రాలు, చలికి వెచ్చగా ఉండే ఇండ్లు ఎక్కడనుండి తేగలను? కర్మాను గుణంగా తెచ్చుకున్న ఈ దేహమనే వస్త్రం అనుసరించుచునే ఉన్నదిగదా! వద్దన్నా ఇది వదలదుగదా ! శరీరమనే వస్త్రం ఉండగా ఇతరవస్త్రాలు ఎందు కని భావం. పెత్తనమునూ, నానావిధాలైన గొప్పనగలనూ, అరువులసంపదనూ నే నెక్కడ తెచ్చేది? పరులను కష్టపెట్టక ఏడుకొండలవాని దగ్గరకు చేరుటే దొరతనముగదా! సతీసుతహితబాంధవులపొందు ఎక్కడ సంపాదించగలను? వారిపొందు దుఃఖకారణం కనుక శేషాచలపతినామస్మరణమే నాకు ఉత్సాహ కరమైన పొందు. ఇతడే సామ్యము లేని చుట్టముగదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చవి నోరికేడఁదెత్తు	355	326	4	219

అవ: దేహాదులైన ఐహికములను నమ్మి వమ్మయితిని. శ్రీపతికటాక్షము నకు పాత్రుల మైనంతనే జీవితం సఫలమైనదని వచించుచున్నాడు.

సీ. ఎటుమోసపోయితి నివియెల్ల నిజమని
నెట్టన హరి నమ్మ నేర నయితి;
నాదేహ మిదియని నమ్మి నే నుండఁగా
నే నొల్లకుండిన నిట్టె ముదిసె;
ఉన్నభోగము లొంట నొంటునం చనియుండ
నినుము గ్రావిన నీటి ననుకరించె;
మనసు నాదని నమ్మి మమకారమునఁ బెంచఁ
బంచేంద్రియమ్ములపాలఁ బడియె;
ప్రాణవాయువులు సొమ్మని నమ్మ లో వెలి
వర్తించుచును ముక్కువాత నుండె;

ఆ. ఇందుకొఱకె పడితి నిన్నినా ళ్ళీపాటు
ముందు వెనుక గనక మొఱకునైతి;
అంజనాచలేంద్రుఁ డంతట నుండి న
న్నరసి కావ సఫల మయ్యెఁ బ్రదుకు. 198

ఈ కనిపించేవన్నియు కల్లకావు; నిజమని నమ్మి నే నెట్లు మోసపోయితినో! గట్టిగా హరిని విశ్వసింపకుంటిని. ఇది నాదేహమని నేను నమ్మియుండగా నా కిష్టము కాని ముసలితనము దానికి వచ్చినది. కలిగిన భోగాలు ఒంటబట్టునని తలంచగా అవి క్రాగిన ఇనుముపైచల్లిన నీరు చందంగా రూపుచెడినవి. నాలోనిమనసు నాదిగదా యని మమకారముతో దానిని వృద్ధినొందింపగా అది కాస్తా ఇంద్రియపంచకమునకు లొంగిపోయినది. ప్రాణవాయువులు నాధన మని నమ్మగా అవి నిలుకడలేక లోన కొంతసేపు. వెలుపల కొంతసేపు సంచరించుచు ముక్కున కఠీనమైపోయినవి. (సులభముగా జారిపోయే అవకాశం కలదని భావము). ముందువెనుకలు (మంచి చెడ్డలు) ఆలోచింపక మూర్ఖుడనై ఇంతకాలము పైని పేర్కొన్నవాటికై ఇన్ని పాట్లు పడితిని. ఇప్పు డంజనాద్రిపతి నన్ను గుర్తించి కావగా నాబ్రతుకు సఫలమైనది.

భగవంతుని కటాక్షమునకు పాత్రుడుకానివానిబ్రతుకు నిష్ఫలమని తాత్పర్యము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎట్టుమోసపోతి నేను	207	41	3	28

అవ: సంసారమును, మాయను, ఆశలను, పాపాలను తన్ను వదలి పొందని వేడు కొంటున్నాడు.

సీ. తోలుబొంత ధరించు దొరనింతె నన్నీవు
కూళసంసారమా ! కొసరె దేల ?
యెముకలయింటిలో నితని కాఁపుర మేమి
గంటున్న దని మాయ ! వెంటఁబడెదు ?
పంచభూతమ్ములపంచలో బ్రదు కీడ్తు
యాచింతు రఁటె ఇంద్రియమ్ములార !
కంచముకూటికే గతిమాలి యుంటి నా
శాపిశాచమ ! చేయి సాచనేల ?

గీ. నెత్రుజలదుర్గమందున నిలిచిన నను
తావు వేఁడెద రేల ? పాతకములార !
వేంకటేశ్వరుఁ డాత్మలో వెలుఁగుచుండ
ఓసి ! అజ్ఞానమా ! చూతు వేమి నన్ను ? 199

నేను చర్మపుబొంత ధరించినవాడను. ఓ క్రూరపుసంసారమా! ఏమి బైసి కలదని నన్నేల కొసరి కొసరి ఆశ్రయించెదవు? ఈ జీవుడు ఎముకల గూటిలో కాపురమున్నాడు. ఓమాయా, ఇక్కడేదో గంటున్న దనుకొని నావెంట బడతావెందుకు? శరీరం ఎముకలగూ డనుట. పృథివి, అప్పు, తేజస్సు, వాయువు, ఆకాశం అనే అయిదు భూతాలతో తయారైన ఈ శరీరంపంచలో బడియుండి జీవుడైన నేను ఎట్టకేలకు బ్రతుకు సాగిస్తున్నాను. ఓ ఇంద్రియములారా! (త్వక్కు-చక్షుస్సు-శ్రోత్రము-జిహ్వ-ఘ్రాణము) నన్నేల అర్థించెదరు? నేనే పరాయిపంచలో పడివుండగా మీ రయిదుగురు నన్ను నెలవుకోరుట అయుక్త మనుట. కంచముమాత్రము అన్నానికే అలమటించి పోతున్నాను. ఆశ అనే పిశాచమా! చేయిసాచి నన్నేల యాచిస్తావు ? నిష్ఫలమని భావము. ఆశ పిశాచము వంటిది. నెత్తుటిజలదుర్గంలో నేను నివసిస్తున్నాను. ఓ పాపములారా అట్టి నన్నేల చోటు వేడెదరు ? వేడుట వ్యర్థమనుట. వేంకటయ్య నాఆత్మలో వెలుగుచుండగా ఓ అజ్ఞానమా! నన్ను చూతువేమి? నా వైపు చూడవద్దనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇంకనైన రోయరాదా	258	334	3	225

అవ: సంకీర్తనంవల్ల వేంకటాద్రివిభు నెఱింగికూడ తదితరమును రోయని వాడు అధోగతిపా లగునని హెచ్చరించుచున్నాడు.

సీ. ఘోర పాపములచే గుణవికారములచే
నీరీతిఁబడునాకు నేది తెరువు ?
హరి జగన్నాయకు నఖిలాంత రాత్మకు
సర్వమంగళగుణాశ్రయు రథాంగ
పాణి భక్తాభయప్రదుని కుంచితనీల
కుంతలు శాంతు నాద్యంతరహితు
పరమపూరుషు జగద్వ్యాపి శ్రియః పతి
నిరవుకొల్పనివాని కేదితెరువు ?

గీ. వేంకటేశ్వరుఁ దలఁచినవెనుక సకల
మేవగింపని వానికి నేది తెరువు ?
దేవుమహిమలు తెలిసియుఁ దెలియలేని
యీ వివేకమ్మునకు నింక నేది తెరువు ? 200

భయంకరములైన పాపములచేత, సత్త్వరజస్తమోగుణముల యొక్క వైపరీత్యంచేత ఈ విధంగా సంసారంలో నలిగే నాకు బాగుపడే మార్గమేది? పాపికి, గుణత్రయబద్ధునికి ఉత్తమగతి లేదనుట. పాపములు హరించేవాడు, జగత్తులకు నాయకుడు, సకలమునకు అంతరాత్మగా ఉండేవాడు, సమస్త మంగళ కరములైన గుణాలకు ఆధారమైనవాడు, చక్రము చేతగలవాడు, భక్తులకు అభయప్రదానం చేసేవాడు, నొక్కులుదీరిన నల్లని ముంగురులు కలవాడు, శాంత స్వరూపుడు, తుదిమొదలులేనివాడు, పరమపురుషుడు, లోకములందు వ్యాపించినవాడు, లక్ష్మికి భర్తయైనవాడు అగు నారాయణుని హృదయమున నుంచుకొననివానికి ఉత్తమగతికి మార్గమేది? లేదనుట. అట్లే భగవంతుడగు శ్రీనివాసుని సంస్మరించిన పిదప కూడ తదితరమును రోయని వానికి దారి యేది ? మంచిదారి లేదనుట. వేంకటేశ్వరుని మహిమల నెఱిఁగీ యెఱుగకుండ నడుమంత్రపు తెలివిగలవానికి మార్గమేది? అనగా శ్రీనివాసుని గూర్చి చక్కగా నెఱుంగుట ముక్తికి త్రోవ అన్నమాట !

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఘోరదురితములచే	69	363	1	243

అవ: ఈ లోకంలోని సుఖాలు కష్టాలకే దారితీస్తాయి కాని సద్గతికి కావని నిరసిస్తున్నాడు.

సీ. సతులు గల్గిన మేలు సడిఁ బొరలనె కాని
యవిరతమైన సౌఖ్యంబు లేదు
హితులు గలిగిన మే లిడుమల కే గాని;
హితవివేక మ్మొకయింత లేదు;
తనువు లెత్తిన మేలు తనకు లాయమె గాని
కనుఁగొన యోగభోగమ్ము లేదు;
ఘనత గల్గిన మేలు గర్వాంధతకె గాని
శ్రీకళత్రుని దరిసింప లేదు;

గీ. చింత గలిగిన మేలు తా చివుకుకొఱకె
చింత వేంకటపతిమీఁద సుంత లేదు;
సంతు గలిగిన మేలు సంసారమునకె
చెడని సద్గతి నెప్పుడు చేర లేదు. 201

స్త్రీల సంబంధంవల్ల కలిగే ఆనందం వెంటనే నిందలో నిమగ్నం కావడానికేగాని ఎడతెగనిసౌఖ్యం (మోక్షం) దానివల్ల లేదు. మిత్రులవల్ల కలిగే సుఖం కష్టాలకే కారణ మవుతుంది. కాని జీవునికి మేలు (ముక్తి) నిచ్చే జ్ఞానం దానివల్ల ఏ కొంచెంకూడ లేదు. జన్మ లెత్తడంవల్ల అది తనకు (జీవికి) అశ్వశాలవలె బంధానికే హేతు వౌతుంది. అంతేకాని చూడగా అది యోగ సుఖానికి కారణం కాదు. గొప్పతనం కల్గితే దానివల్ల గర్వం, దానివల్ల గ్రుడ్డి తనం (మంచిచెడుగుల కనమి) కలుగునే గాని లక్ష్మి పత్నిగాకల వేంకటప్రభుని దర్శించడానికి ఉపయోగపడదు. చింతలవల్ల కలిగే మేలు తాను బక్కచిక్క డానికే కాని ఆ చింత శ్రీకాంతునిపై ఒకింతయినా ఉండదు. సంతానం సంసారాన్ని సాగరంగా చేయడానికే కాక, పునరావృత్తిరహితమైన స్థానమును చేరడానికి కాదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమి వొరలేరు	66	345	1	231

అవ: లౌకికపుటలవాట్లు నేర్ప నవసరంలేదు; కాని కోనేటిరాయని కొలువే భాగ్యం గనుక దానిని నేర్పడం క్షేమ మనుచున్నాడు.

సీ. సంసారధర్మమ్ము సరి నేరుపఁగ నేల ?
ప్రభవ కారణమైన ప్రకృతి నేర్పు;
కోరి ప్రాణికిఁ జన్నుగుడువ నేర్పఁగ నేల ?
చక్క ననాదివాసనలె నేర్పు;
పోరి నిద్రపొమ్మని బుద్ధి చెప్పఁగ నేల ?
వారి తమస్స్వభావమ్మె చెప్పు;
భుజియింపు మని చేరి బోధింపఁగా నేల ?
పెరిగెడు నాఁకలి పిలిచి చెప్పు;

గీ. సొరిది పనిపాట్ల నలవాట్లు చూపనేల ?
తనదు జాతియె చేయించు తగినయట్లు;
మేటి దేవుండు గలఁడు కోనేటిదండ
పట్టి కొలిచిన వారిదే భాగ్య మరయ. 202

సాంసారికధర్మాలను నేర్పవలసిన అవసరం లేదు. వాటిని తమ పుట్టుకకు కారణమైన మాయయే నేర్పుతుంది. పసికందుకు చన్నుకుడవడం నేర్ప నవసరం లేదు. ఆ విద్యను అనాదిగా అంటివస్తున్న వాసనలే నేర్పుతాయి. ఏ ప్రాణికి గాని నిద్రపొమ్మని ఉపదేశం చేయ నక్కఱలేదు. వారి వారి తమోగుణమే ఆ విద్యను గఱపుతుంది. అన్నం తినుమని దగ్గఱచేరి బోధచేయ పనిలేదు. చెలరేగే ఆకలియే దానిని చెపుతుంది. క్రమంగా నిత్యకృత్యాల అలవాట్లు తెలియజేయడం అనవసరము. వానిజాతియే ఆ అలవాట్లను నేర్పుతుంది. చెప్పకయే జీవుడు తెలుసుకునే విషయాలను తెలియజేయడం వ్యర్థం. వీటిని నేర్చుకొనుటకంటె కోనేటిగట్టున ఉండే మేటిదేవుని కొలిచిన జీవులదే మహాభాగ్యం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నేరగల దొక్కటె	142	184	2	123

అవ: హరిమాయాప్రభావమును వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. కూడుదు రొకచోట గుమివిత్తు రొకచోట
నేడకో నడతు రిదేమిమాయ
కొంత జంతుకులమ్ము; కొందరు పురుషులు
స్త్రీలు కొందరు జీవజాలమందు;
ఇందరు గూడుక యేమియో చేసెద
రెందు నేమియుఁ గాన రిదియ మాయ;
యమునుదయాస్తమయాలు చావును పుట్టు
కనుచునే వీడరు కనకకాంక్ష;
పొనరి నిల్చిన దేదొ పోయినది మఱేదొ
యెఱుఁగ మాశ్చర్యమౌ నిదియ మాయ;

గీ. పొరి నజాండమ్ము చీమలపుట్టమాడ్కి
కప్పియుండె భూతముల ముక్కాలములను
శౌరిదాసులు చొర కిటు కేరి నవ్వ
నిట్టె హరిమాయ పొదిగెడు నివల నవల. 203

మాయామోహితులైనజనం ఒకచోట గుమికూడుతారు. మరోచోట గుంపు నుండి విడిపోతుంటారు. ఇదేమి మాయయో తెలియము. ఎక్కడికో నడచిపోదురు. ఈ ప్రాణిసమూహంలో కొంత జంతుసమూహం. ఈ భూత కోటిలో కొందరు పురుషులు, మఱికొందరు స్త్రీలు. ఈ అందరూ కలిసి ఏమేమో వ్యర్థమైనపనులు చేస్తుంటారు కాని ఎక్కడా ఏమీ తెలియజాలరు. ఇదే మాయావిలాసం! యముని ఉదయాస్తమయాలే చావుపుట్టుక లని తెలుస్తున్నా ధనాశను వదలలేరు. మనకు నిల్చిన దేమిటి? పోయిన దేమిటి? అని తెలియము. ఇదే ఆశ్చర్యకరమైన మాయ! త్రికాలములందు ఈ బ్రహ్మాండం ప్రాణికోట్లను చీమలపుట్టచందంగా కప్పి ఉంటుంది. హరిదాసులు ఇట్టిమాయచెంతకైన చేరక కేరింతలుకొడుతూ నవ్వుతుండగా, హరిమాయ ఇటు నటూ జీవులను ఆవరించి తిరుగుతుంటుంది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కూడుదు రూరకె	374	433	4	291

అవ: గీతలందు చెప్పబడిన జ్ఞానాజ్ఞానము లేవియో వివరించుచున్నాడు.

సీ. మానావమానముల్ మాని డంబము వీడి
శుచియౌట; హింసకుఁ జొరకయుంట;
ఆత్మవినిగ్రహం; బనహంకృతియు; స్థైర్య;
మరిమిత్రసమబుద్ధి; యార్జవంబు;
ఆచార్యసముపాస్తి; అధ్యాత్మికజ్ఞాన
విజ్ఞానకలనమ్ము; విషయవిరతి;
జన్మమృత్యుజరాది సకలదుఃఖమ్ముల
తలపోఁత; గృహపుత్త్రదారలందు

గీ. సక్తి లేకుంట; దుర్జనసంగముక్తి;
అహినగాధీశునందు ననన్యభక్తి
జ్ఞాన; మిందుకు భిన్న మజ్ఞాన మంచుఁ
జక్కఁగా గీతలందునఁ జాటఁ బడియె. 204

మానమును అవమానమును లెక్కపెట్టకుండుట, డాంబికములేక శుచిగా నుండుట, హింస చేయకుండుట, ఆత్మనిగ్రహము కలిగియుండుట, నే ననే భావం లేకుండుట, స్థిరత్వము, శత్రుమిత్రులందు సమబుద్ధి, ఋజుత్వము, ఆచార్యో పాసనము, ఆత్మనుగూర్చిన వివేచనము, విషయము లందు ఆసక్తి లేకుండుట, పుట్టుక మరణము ముసలితనము మున్నగు అన్ని విధముల దుఃఖములగూర్చి ఆలోచించుట, ఇల్లు ఇల్లాలు తనయులపై ఆస వీడుట, దుర్జనసాంగత్యము లేకుండుట, శేషాద్రిప్రభునిపై వీడనిభక్తి-ఇవి జ్ఞాన మనబడును. వీనికంటె ఇతరము లన్నియు అజ్ఞానమే. ఈ సందేశము గీతలో ఘోషింపబడినది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇందుకు విరహిత	359	346	4	232

అవ: ఏ విధంగానైన భాగవతులసంపర్కం ముక్తికారణ మని పలుకుతున్నాడు.

సీ. ఇన్ని జన్మంబు లివేటికి హరిదాసు
లున్నట్టియూరిలో నున్నఁ జాలు;
పరమభాగవతుల భవనంబులం జెడ్డ
పురువుగాఁ బొడమెడు సిరియె చాలు;
వాసుదేవుని భక్తవరుల దాసుల యెంగి
లన్నము తా చవిగొన్నఁ జాలు;
శ్రీసతీశ్వరుఁ దలంచెడువారి దాసాను
దాసుఁడై మెలఁగెడు తలఁపు చాలు;

గీ. ఫణిగిరీంద్రుని జూచినవారి పాద
సేవకుం డయి చెంత నిల్చినను జాలు;
చక్రిదాసుల హితుల శ్రీచరణధూళి
నొదలం దాల్చి బ్రదుకు భాగ్యంబె చాలు. 205

ఇన్ని పనికిమాలిన జన్మ లెందుకు? హరిదాసులు నివసించే ఊళ్లో పుడితే అదే మోక్షసాధనం. పరమభాగవతులైనవారియిండ్లలో చెడ్డపురుగుగా పుట్టినా అది మోక్షసంపదకు మూల మవుతుంది. వాసుదేవునిపై భక్తిగల పరమభాగవతుల ఎంగిలిమెతుకులు ఆరగించినా అదే కైవల్యానికి దారి చూపుతుంది. లక్ష్మీభర్తను ధ్యానించేవారియొక్క దాసానుదాసుడై మెలగవలెననే కోరిక గలిగితే అది పరమ పదాన్ని అందించ గలదు. శ్రీవేంకటేశ్వరుని దర్శించిన భక్తులకు పాదసేవకుడై వారిసమీపంలో నిలిచితే అది మోక్షానికి మార్గ మవుతుంది. చక్రాయుధుని దాసుల యొక్క పాదధూళిని శిరస్సున ధరించుటే మహాభాగ్యము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇన్ని జన్మము లేటికి	70	367	1	245

అవ: ఆలోచింపగా వెఱ్ఱివాడు వెఱ్ఱివాడు కాదు, అంతటనుండే పరతత్త్వాన్ని తెలుసుకోలేనివాడే వెఱ్ఱివా డనుచున్నాడు.

సీ. నాల్కపై శ్రీహరినామ మిట్టేయుండ
విస్మరించెడు వాఁడె వెఱ్ఱివాఁడు;
అఖిలజగమ్ములు హరిరూపమై యుండ
వెసఁ దలంపనివాఁడె వెఱ్ఱివాఁడు;
కుక్షిలో బ్రహ్మాండకోట్లున్న హరికంటె
వేఱున్న దనువాఁడె వెఱ్ఱివాఁడు;
చేరి నిజాత్మలో శౌరి యుండఁగ నెందొ
అఱ్ఱాడువాఁడెపో వెఱ్ఱివాఁడు;

గీ. విష్ణుదాస్యమ్ము లేకయే విఱ్ఱవీఁగు
వీఱిఁడియె వెఱ్ఱి, వెఱ్ఱి తా వెఱ్ఱిగాఁడు;
వేంకటేశప్రపత్తియే వెంటనుండ
వివిధకర్మాలఁ జనువాఁడు వెఱ్ఱివాఁడు. 206

తననాలుకపై శ్రీహరినామం ఉంటుండగా దానిని మరచినవాడు, సకల లోకాలు శ్రీహరిరూపమై ఉండగా వాటి నా విధంగా తెలుసుకోలేనివాడు, శ్రీహరి తన పొట్టలో బ్రహ్మాండాలను భరించుచుండగా ఆ బ్రహ్మముకంటె భిన్నమైనది మఱొక టున్నదనుకొనేవాడు, శౌరి తన ఆత్మయందే ఉండగా ఎందెందో అతనిని వెదకేవాడు, విష్ణుదాస్యం చేయక విఱ్ఱవీగుచు తిరిగేవాడు, శ్రీవేంకటేశప్రపత్తి తనవెంట నుండగా దానిని వదలి ఇతరములైన అనేక కర్మలను చేయువాడు వెఱ్ఱివాడు, అసలు వెఱ్ఱిపట్టినవాడు వెఱ్ఱివాడు కాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వెఱ్ఱివాఁడు వెఱ్ఱిగాఁడు	85	413	1	277

అవ: ఋణానుబంధరూపంగా సంప్రాప్తించే సంసారాదులు సమసిపోవలె నంటే శ్రీహరిపాదాలు ఆశ్రయించవలె ననుచున్నాడు.

సీ. ముందటిజన్మాల ముంచెఁ జక్రపువడ్డీ
యెందుఁ జొచ్చినఁ బోవ దీ ఋణంబు;
నుదుటవ్రాసినవ్రాలు నూఱేండ్లపత్రమ్ము
పొదలెడు కర్మమే పూఁటకాపు;
వెలయు సంసారమ్ము వెంటనంటెడు తరు
వేడ కేగినఁ జన దీ ఋణంబు;
పుట్టినప్పుడె బొంది భోగ్యమై నిలిచెను
గరితలపొందు లాఁకలు దలంప;
ననుదినాహారమ్ము లగును లంచంబు లె
య్యెడకుఁ జేరిన తీర దీ ఋణంబు;

గీ. మంగపెనిమిటి యడుగుల మఱుఁగుఁజొచ్చి
తెక్కు మీఱంగ సలిగలఁ దిరిగినంత
నచ్చుకొని యప్పు లన్నియు నతఁడె జీవు
నిర్ఋణుఁ గావించి కాపాడు నిక్కువముగ. 207

కడచినజన్మాలు ఋణానుబంధంగా రాగా ఆ జన్మలలోని కర్మలు వడ్డీ అసలుతో కలిసి అప్పు అధిక మైనది. నెత్తి రాత నూరేండ్లువాయిదాగల పత్రము, ఈ పత్రానికి పూచీదారు కర్మమే. చూడగా ఈ సంసారం అప్పులవానిని బాకీ తీర్చుమని నిర్బంధించే తరువుమనిషి. మానవు డెక్కడ దాగినా ఈ ఋణం తీరదు. తరువుమనిషిలాంటి సంసారం వదలిపెట్ట దన్నమాట. శరీరం పుట్టగానే అనుభవింపదగిన దవుతుంది. యోచింపగా స్త్రీలతోడితగుల ములు చెఱసాలల వంటివి. నరుడు ఋణం తీర్చక తప్పించుక తిరగడానికి ప్రతిదినం అతడు తీసుకునే ఆహారమే లంచం వంటిది. ప్రాణి ఎక్కడికి చేరుకొన్నా, లంచం ఎంత ఇచ్చుకున్నా ఈ ఋణం తీరదు. జీవుడు మంగమ్మ భర్తయైన వేంకటేశ్వరుని పాదా లాశ్రయిస్తే, ఆయనప్రాపున సగర్వంగా తిరుగాడుతుంటే ఆ దేవుడే అన్ని ఋణాలు తీర్చి ముక్తి ప్రసాదిస్తాడు. ఇది ముమ్మాటికి నిజం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ముందటి జన్మము లెల్లా	94	469	1	315

అవ: జన్మాంతరసంస్కారంతో వచ్చే గుణాలు వదలడం కష్టతరమను చున్నాడు.

సీ. చక్కెరలో నద్ది మక్కువ తినఁబోవ
చెడుముష్టిగిం జేల చేఁదు మాను?
సారమౌ చదువులు సారెకుఁ జదివిన
కూళ కెప్పుడు కోప మేల మాను ?
నిప్పుల నొడిలోన నియమాన నిడుకొన్న
నెప్పుడు రాఁజుగా కేల మాను ?
జాలికుం డెన్ని యాచారాలు గయికొన్న
నెదలోన నిర్దయ యేల మాను ?

గీ. ఇంటిలోఁ గొక్కుఁ జేర్చిన దంట యగుచుఁ
గూలఁ ద్రవ్వక గోడల నేల మాను ?
గొం టగుచు వేంకటేశ్వరుఁ గొలువ కున్న
తొంటి సంసారిగాక తా దొరయు నగునె ? 208

చెడ్డదైన ముష్టిగింజను చక్కెరలో బాగుగా అద్దుకొని తినినా స్వాభావికమైన తన చేదు నది మానదుగదా! అటులే (వేదాంత) సారంగల చదువులెన్ని చదివినా క్రూరుడు కోపాన్ని ఎందుకు వదలుతాడు? వదలలే డనుట. నిప్పులు ఒడిలో కట్టుకుంటే అవి రాజుతూ కాల్చకుండునా? అట్లే బోయవాడు ఎన్ని ఆచారాలు కలవాడైనా తన హృదయములో నిర్దయ మానునా? మాన డనుట. ఇంటిలో ప్రవేశించిన పందికొక్కు త్రవ్వి గోడలు కూలద్రోయకుండునా? ఆ విధముగా మానవుడు వేంకటేశ్వరుని కొలువక దుర్మార్గుడై తిరిగితే వెనుకటి వలె సంసారి అగునే కాని తాను దొరయగునా? అనగా కడతేర డనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దైవము పుట్టించినట్టి	95	476	1	319

అవ: భగవదర్పితంకాని ధర్మాలు చేసినా చేయకున్నా ఒకటే అని వా(కుచ్చు
చున్నాడు.

సీ. తన యక్కఱకు రాని ధరణీశురాజ్య మెం
డిన నేమి విఱుగఁబండిన మఱేమి ?
ప్రేమతోఁ గేశవుఁ బిలువని నాలుక
యుండిన నేమి ? లేకుండె నేమి ?
ఎదిరి త న్గానని యీ గ్రుడ్డికన్ను తా
మొదలఁ దెఱవ నేమి ? మూయ నేమి ?
విష్ణునిపదసేవ వేడ్కఁ జేయనివాఁడు
చదివె నేమి ? చదువు వదలె నేమి ?

ఆ. అవల నెవరు లేని యడవిలో వెన్నెల
కాయకున్న నేమి ? కాసె నేమి ?
శ్రీనివాసవిభుని జేరని ధర్మముల్
త్రోవ నుండె నేమి ? తొలఁగె నేమి ? 209

తన యవసరానికి రాని రాజుగారి రాజ్యం కరువుకాటకాలతో నశించినా, సస్యశ్యామలమై సుసంపన్నంగా ఉన్నా రెండూ ఒకటే. అనగా తనకు ఆ రాజ్యం వల్ల ఉపయోగం లేదుకదా! అదేవిధంగా భక్తితో భగవన్నామాన్ని ఉచ్చరించని నాలుక ఉంటేనేమి ? ఊడితేనేమి ? నిరుపయోగ మన్నమాట! ఎదుటివానిని తననూ చూడలేని ఆ కన్ను తెరచినా మూసినా ఒకటే. అలాగే శ్రీశునిపాదసేవ చేయనివాడు, చదివినా చదువకపోయినా ఒకటే. అనగా చదువులకు ఫలం విష్ణుపద సేవయేకదా! నిర్మానుష్యంగా ఉన్న అడవిలో వెన్నెలకాసినా కాయకపోయినా ఒకటే. ఆ మాదిరిగానే శ్రీనివాసునికి చెందనిధర్మాలు చేసినా చేయకున్నా ఒకటే. అనగా భగవదర్పణ బుద్ధితో ధర్మములు చేయవలె ననుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అక్కర కొదగని	92	456	1	306

అవ: ఇతరదేవత లిచ్చే వరాలు అక్కఱకు రావనీ, శ్రీవేంకటేశు డిచ్చే వరాలే అక్కఱదీర్చి కాపాడ గల వంటున్నాడు.

సీ. కరిరాజవరదుని శరణుఁ జొచ్చిన యెడఁ
గరిఁ గాచినట్టులే కాచుఁగాక
పరదైవముల కెంత పడిపడి మ్రొక్కిన
యల రావణున కిచ్చినట్లు గాదె ?
శ్రీపతి నడుగఁ జెచ్చెర నజామిళువలెఁ
జేపట్టి కరుణ రక్షించుఁగాక
ధార్త రాష్ట్రుండు మాధవపరాఙ్ముఖుడైన
బడి సంపదలు పార్థుపాలఁ బడవె ?

ఆ. శ్రీనివాసుఁ డిచ్చు స్థిరవరంబులె దృష్ట
మగుచు నుండుఁగాక అందు నిందు;
నితరు లిచ్చు వరము లెట్టివైనను దన
యక్కఱలను నెప్పు డాదుకొనవు. 210

కరిరాజవరదుణ్ణి శరణుపొందితే ఆ గజేంద్రుణ్ణి కాపాడినట్లే కాపాడుతాడు. ఇతరదేవతలకు ఎంతగా పడిపడి మ్రొక్కినా, వారిచ్చే వరాలు అదనులో ఆదరించ లేవు. రావణుడు బ్రహ్మాదుల వల్ల పొందిన వరాలన్నీ అతనికి అక్కఱకు రాలేదు గదా! లక్ష్మీభర్తను యాచిస్తే అజామిళుణ్ణి కాపాడినట్లు వెంటనే దయతో కాపాడుతాడు. దుర్యోధనుడు కృష్ణపరమాత్మకు పెడమొగ మయ్యాడు. వానిసంపద లన్నీ కృష్ణునికి సుముఖుడైన అర్జునునికి దక్కినాయి. శ్రీపతియిచ్చే వరాలే స్థిరంగా అనుభవయోగ్యాలైనవి. కాని ఇక్కడ అక్కడ వుండే వీరూ, వారూ ఇచ్చే వరాలు ఎంత గొప్పవైనా తీరా సమయానికి ఉపయోగపడవు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ధ్రువవరదునివలె	359	347	4	233

అవ: "సర్వం విష్ణుమయం జగత్" అంటున్నాడు.

సీ. హరికుక్షిగతములే యఖిలలోకమ్ములు
స్వర్గనారకముల చర్చయేల ?
తానున్న చోట మాధవదాసుఁ డైనచోఁ
బరమపద మ్మదే భ్రమయ నేల ?
అందఱిలో విష్ణుఁ డంతరాత్మగ నుండ
నిఁక నర సుర లని యెన్న నేల ?
పాయక మది కృష్ణపదభక్తి గలిగిన
సమకొను మోక్షమ్ము శంక యేల ?

గీ. వేంకటేశ్వర కల్పిత వివిధజన్మ
కోటి సుఖదుఃఖముల హెచ్చుకుందు లేల ?
ఇతనిశరణు జీవన్ముక్తి యిహపరాల
కిదియ తెరమఱుఁ గరసిన నేటిచింత ? 211

సకలలోకాలు శ్రీమహావిష్ణువుకుక్షిలో నుండేవేగదా! ఇక స్వర్గనరక విచారమెందులకు? పై విషయాన్ని అనుభవంగా ఎఱిగినవారికి స్వర్గనరకాల తేడా లేదనుట. తాను మాధవదాసుడైతే, తానున్న తావే పరమపదం. దీని విషయంగా భ్రమ అనవసరం. అందరిలో అంతరాత్మగా ఆ విష్ణు వుండగా, మఱి నరులనీ దేవతలనీ భేద మెంచనేల? భేదము లేదని భావము. మహా విష్ణుపాదభక్తి మనసులో వదలకుండా వుంటే మోక్షం ప్రాప్తిస్తుంది. ఈ విషయంలో సందేహ మక్కఱలేదు. నానావిధాలైన జన్మకోట్లు వేంకటేశ్వర కల్పితాలే కాబట్టి వాటి సంబంధాలైన సుఖదుఃఖాలగూర్చి విచారణ లెందుకు? శ్రీశుని శరణు పొందుటే జీవన్ముక్తి. ఈ రహస్యం తెలుసుకొనక పోవుటే ఇహపరాలకు అవరోధం. సత్యం తెలుసుకొంటే చింత పుట్టనే పుట్టదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇదివో తెరమరుగు	375	440	4	296

అవ: భగవంతుడు భక్తులకు మొదట కష్టాలిచ్చి అటుపై సుఖా లను గ్రహిస్తాడు. ఎందుకలా చేస్తున్నాడో సెలవిస్తున్నాడు.

సీ. అటమటంపువేడ్క నలయించి మఱికదా
పరము ఘటించు దైవము తటుకున
ఇటుసేయ నీశున కీసున్నదా ? లేదు
కనరాదు కుటిలుని గనక గుణిని;
బెండువడ గతులఁ బెనఁగించి మఱికదా
పరము కొండనుచు దైవం బొసంగు
బండుసేయ హరికిఁ బంతమా ? అట్టుగా
దెండ దాఁకక నీడ హితవు లేదు;

ఆ. మునుప వేల్పులకును మ్రొక్కించి మఱికదా
దైవము తనభక్తి దయ నొసంగు;
గరుడశైలపతికిఁ గపటమా ? అటుగాదు
తినక చేఁదు; తీపి తెలియ రాదు. 212

భగవంతుడు మాయలమారివేడుకలలో మానవుని అలత నొందించి పిదప హఠాత్తుగా పరాన్ని ప్రాప్తింపజేస్తాడు. ఇట్లా చేయడానికి ఆ దేవునికి భక్తునిపై అసూయయా? కాదు; ముందుగా కుత్సితుణ్ణి అర్థంచేసుకొనక గుణవంతుని గుర్తింప లేము. బలహీనతను కలిగించే పరిస్థితులలో చిక్కు బెట్టి అటుపై పరమపదాన్ని ఇస్తున్నాను, తీసుకొనండి అంటాడు దేవుడు. ఇట్లు తుంటరితనంగా ప్రవర్తించవలెనని ఆయనకు పంతమా? కానే కాదు. మఱి ఎండలో మాడినవానికేగదా నీడలోని సుఖం తెలుస్తుంది? వేంకటేశ్వరుడు మొదట ఇతరదేవతలకు మ్రొక్కించి చివరతన భక్తిని దయతో అనుగ్రహిస్తాడు. ఇట్లా ఎందుకు చేస్తాడు? ఆయనలో కపట ముందా ? లేదు లేదు. ముందు చేదుతింటేనే తరువాత తీపిరుచి బాగా తెలుస్తుంది. అంటే ఇతరదైవాలు చేదువంటివారనీ, శ్రీనివాసుడు తీపివంటివాడనీ భావం. దేవతాంతరభక్తుడైన పిమ్మటనే హరిభక్తు డౌతాడని సారాంశం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇందుకొరకె	2	11	1	7

అవ: భక్తిప్రపత్తులు, కర్మఫలనివృత్తి లేనివారు పరతత్త్వమును పొందలేరని పలుకుతున్నాడు.

సీ. కడ లుడిపి మునుంగఁ గాంక్షించువానికిఁ
గడలేని మదికి నెక్కడిది కడమ ?
దగఁదీఱ నవల తత్త్వం బెఱుంగు నటన్నఁ
దగ యెట్లణఁగు; నేమితత్త్వ మెఱుఁగు ?
దేహమ్ముగల యన్నిదినములందుఁ బదార్థ
మోహ మెట్లుడు; గెటుల్ ముదము గలుగు ?
ముం దెఱింగిన వెన్క మొదలు మఱచునన్న
ముంద ఱే మెఱుఁ గేల మొదలు మఱచు ?

గీ. కలనయిన లేదు తనకు వేంకటగిరీశు
మన్ననలఁ గాంచు భక్తి సన్మార్గవృత్తి
అసమకైవల్యదాయక మగు ప్రపత్తి
ప్రకృతిముక్తునిజేయు కర్మపునివృత్తి. 213

అలలను ఆపి స్నానం చేయగోరేవానికి, తృప్తిలేని మనస్సునకు అంతం ఎక్కడ? అలలు ఆగవు; తాను స్నానం చేయలేడు. తృప్తిలేనివాడు పూర్ణకాము డెన్నడును కాడు. తృష్ణ (ఆశ) తీర్చుకొని పిదప ఆత్మతత్త్వాన్ని తెలుసుకొంటానంటే ఆశ తీరేది లేదు; తత్త్వ మెఱిగేది అసలే లేదు. శరీరం ఉన్నంతకాలం పదార్థాలమీద కోరిక ఎట్లా పోతుంది? సంతోషం ఎట్లా కలుగుతుంది? భగవంతుని తెలుసుకొన్నమీదట సంసారకారణములైన ప్రకృతి వాసనలను వదల వచ్చునని తలిస్తే భవిష్యత్తులో తన ఉత్తమగతిని ఆలోచింపనివాడు, గడచినజన్మలలోని వాసనలను వదలలేడు. అనగా బ్రహ్మతత్త్వమెఱిగి అటుపై సాంసారికవిషయాలను వదలవచ్చుననుట వెఱ్ఱి; భవబంధా లూడితేనే బ్రహ్మప్రాప్తి. అవి వీడక ఇది ప్రాప్తించ దనుట. వేంకటరాయని మన్ననకు పాత్రతను కలిగించే భక్తి గాని, మోక్షాన్నిచ్చే ప్రపత్తిగాని, మాయామయమైన ప్రకృతి నుండి విడుదల గావించే కర్మఫలత్యాగంగాని కలలో నైనా తనకు లేవే, మఱి ఎలా కృతార్థు డవుతాడు ?

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కడ లుడిపి నీరాడ	36	226	1	150

అవ: అజ్ఞానంచేత అహంకార మమకారాలవల్ల సతమత మయ్యే జీవులను చూచి తనపరితాపాన్ని వెలిపుచ్చుతున్నాడు.

సీ. కనియును గ్రుడ్డియై వినియును చెవిటియై
 ననిచి జగమ్ము తా నడచునౌర !
ఉదయాస్తమయములు నొకదివసమ్మందె
 యెదుటనే యున్నవి యెంచిచూడ
నేమివింతయొ జీవు లెంచక తమతమ
 బ్రదుకులు సతమని బ్రమయుచుండ్రు;
వెలుఁగును జీఁకటి వెస కనుంగొనలనే
 నిలిచెడు నూరక నిముస మందె
కలవంటిసంసారగతి దలపోయక
 బలువుగ సతమని బ్రమయుచుండ్రు;

గీ. కాంతలును పూరుషులు నొక్క కాయముననె
పొంతనే జన్మ మెత్తుచుఁ బొదలుచుందు;
రింతయును వేంకటేశ్వరు నెసక మెసఁగు
పటుమహిమగా నెఱుంగక బ్రమయుచుండ్రు. 214

ఈ లోకం కన గ్రుడ్డిగా విన చెవిటిగా ప్రవర్తిస్తున్నది. ఏ మాశ్చర్యము! చూడగా ఒకదినమందే ఉదయాస్తమయాలు రెండూ జరిగిపోతున్నవి. అదేమి చిత్రమో! ఇది చూచికూడ కాలము అశాశ్వతమని తెలుసుకొనక వారివారి బ్రతుకులు శాశ్వతములని భ్రమచెందుచున్నారు. వెలుతురు చీకటి కన్నుల కొనలలోనే ఒక త్రుటిలోనే నిలిచియున్నవి. అనగా రేయుంబవళ్ళు ఒకదాని వెంట మరొకటి త్వరితంగా పయనిస్తున్న వనుట. కాలం ప్రవాహంవంటిదని భావం. ఆ మాదిరిగానే సంసారం కలవంటిది (అశాశ్వతమైనది) అని భావింపక కలకాలం ఉండేదని భ్రాంతిపడుతున్నారు. స్త్రీపురుషులు ఒకే స్త్రీ శరీరంనుండే పుడుతున్నారు. ఇదంతా ఆ వేంకటేశ్వరుని మాయావిలాసం అని తెలియక భ్రాంతిచెందుతున్నారు.

సంకీర్తన	రేగు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కని గ్రుడ్డును నదె	232	185	3	124

అవ: ఆధారంలేని ఆశలతో వ్యర్థపుటూహలు పొంది వుంటారుగాని కోరిన వరాలిచ్చే ఏడుకొండలయ్యను సేవింప రనుచున్నాడు.

సీ. వలెనన్న సంపద లలమటఁ బెట్టు తా
మొల్లక యున్నచో నొద్దనుండు;
తరితీపులకుఁ జిక్కి పరతత్త్వమౌ ముకుం
దుని దలంపరు తమ మనములందు;
బిగిసెద రతివలు తగిలి యాస వహింప
వత్తు రొద్దకు వాసి వదలకున్న;
పోసరించి యిటులు పొందుల భ్రమపడి
పరమాత్ము నెల్లరుఁ బాసినారు;

గీ. రేల జగమెల్ల స్వప్నమై గ్రాలుచుండు
పట్టపగ లైనచో తమపాలనుండు;
బట్టబయలు పందిలివెట్టి పొలువడెద
రడిగినవి యిచ్చు శేషాద్రిహరి గొలువరు. 215

సిరిసంపదలు కావలె ననుకొంటే అవి చింతలలో ముంచుతాయి. వద్దనుకుంటే అవి తమవద్దనే ఉంటాయి. ఆశాపాశాలతో బద్ధులై తమమనసులలో పరతత్త్వమైన ఆ ముకుందుని స్మరింపరు. వ్యామోహముతో వలచితే స్త్రీలు బిఱ్ఱబిగుసు కుంటారు (సుముఖులు కారనుట). పురుషులు లొంగక ఆత్మాభిమానంతో వుంటే అతివలే వారి వద్దకు వస్తారు. ఈ విధంగా మానవులు మదించి మించుబోడుల మాయలోబడి పరమాత్ముని విడిచిపెట్టినారు. రాత్రి యందు ప్రపంచమంతా కలమాదిరి ఉంటుంది. పట్టపగలైతే అంతా గోచర మవుతుంది. అజ్ఞాని అసత్యజ్ఞానాన్ని, జ్ఞాని సత్యజ్ఞానాన్ని కలిగి ఉండుననుట. జ్ఞానికానివాడు వ్యర్థమైన అశాశ్వతమైన పనులకు లోనౌతాడు. అంతేగాని కోరినవరాలు కొల్లగా నిచ్చే కొండలదొరను కొలువరు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అతఁడే యిన్నియు నిచ్చు	228	160	3	107

అవ: భ్రాంతి నొందిన బుద్ధిగలవారు వేంకటేశ్వరుని మఱచి పెరలను దైవంగా భావిస్తారు. వారిభ్రమ తొలగించుటకు బ్రహ్మదేవుని తరం కాదని వచిస్తున్నాడు.

సీ. అంచితపుణ్యుల కగు హరి దైవమ్ము
పాపబుద్ధుల భ్రమఁ బాప వశమె ?
అజ్ఞానులకు దైవ మవ్వారికర్మమే
తనువె బద్ధుల కెంచ దైవతమ్ము;
కాముకులకుఁ గల్యకంటులె దైవమ్ము;
ధర నహంకారికిఁ దానె దైవ;
మింద్రియమ్ములె దైవ మెఱుఁగనివారికి
ద్రవ్యమే దైవమ్ము తామసులకు;

గీ. ఊరిదొర దైవతమ్ము సంసారి కరయఁ
దలఁప పేదకు దైవమ్ము దాత యగును;
మాకు దైవమ్ము ఫణిగిరిమండనుండు
పరుల ముంచెడు భ్రమవాప బ్రహ్మతరమె ? 216

మంచిపుణ్యాలు చేసినవా రైతేనే హరిని దైవంగా నమ్ముతారు. పాపపుబుద్ధిగలవారు నమ్మరు. వారిభ్రమను తొలగింప శక్యమా? కాదనుట. అజ్ఞానులు తమ కర్మమే దైవం అనుకుంటారు. సంసారములో బద్ధులైన సంసారులు తమ శరీరమే దైవమని భావిస్తారు. ఇక కామోద్రేకం కలవారికి కామినులే దైవం. పొగరుబోతు తన్ను తానే దైవ మనుకుంటాడు. అజ్ఞానులకు ఇంద్రియములే దైవములు. మఱికొందరు తమోగుణం కలవారికి డబ్బే దేవుడు. ఊరిపెద్ద సామాన్య కుటుంబికి దేవుడు. బిచ్చగానికి బిచ్చం పెట్టే వాఁడే దైవం. పైదైవబుద్ధు లన్నియు భ్రమాత్మకములే. కాని దాసులమగు మాకేమో శేషగిరికి అలంకారంగా ఉండేవాడే నిజమైన దైవము. ఇతరులను సంసారకూపంలో ముంచే భ్రాంతిని తొలగించేందుకు బ్రహ్మదేవుని తరమా? కాదనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అంచితపుణ్యులకైతే	99	498	1	334

అవ: జీవులు పరతత్త్వవిచారం లేకనే జీవితం గడపివేస్తున్నా రని విచారమును వెల్లడించుచున్నాడు.

సీ. ప్రొద్దుపొడుచుటెల్ల పొరిఁ గ్రుంకుటకె కాని
యెంత యోచింప నందేమి లేదు;
పుట్టుట మఱిమఱీ గిట్టుటకే కాని
కాలమ్ము నిలువదు గడియ యేని;
కబళమ్ము దినుట యాఁకలిగొంటకే కాని
యెన్ని చెప్పినను వేఱేమి లేదు;
ఎటఁ గ్రుమ్మరిల్లిన నిలుసేరుటకె గాని
తన కింత నిలుకడ తలఁప లేదు;

గీ. ముదియుటకె జవ్వనమ్మును మోయుటెల్లఁ;
గట్టుకొనునట్టిదియు దాచునట్టి దేమి?
జీవులు విచారరహితులై జీవితంబు
నడపుచున్నార లిటు బ్రహ్మనాటనుండి. 217

సూర్యు డుదయించుట అస్తమించుటకే కాని ఎంత ఆలోచించినను ఇందులో పరమార్థ మేమియు లేదు. పుట్టుట గిట్టుటకే కాని కాలం ఒక గడియయైనను నిలబడి ఉండదు. ప్రవాహంమాదిరి దొర్లిపోతుందనుట. అన్నముతినుట మరల ఆక లెత్తుటకేగాని ఏమి చెప్పినా ఇందులో మరేమీ సారం లేదు. ఎక్కడ తిరుగాడినా చివరకు తనగూడు చేరుకొనక తప్పదు. పరికింపగా ఎక్కడనూ తనకు నిలుకడ లేదు. యౌవనం కలిగి ఉండడం ముసలితనానికే కారణం. ప్రాయము అస్థిర మనిభావం. ఈ స్థితిలో తాను కట్టుకొనేది, దాచుకొనేదీ ఏమున్నది? ఏమీ లేదని తాత్పర్యం. జీవులు తత్త్వమును ఆలోచింపకయే తమజీవితాన్ని వ్యర్థం చేసుకొంటున్నారు. ఇది బ్రహ్మదగ్గరనుంచి వస్తున్న పరిపాటి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
విచార మెన్నడు లేదు	157	271	2	181

అవ: పరమపదమునకు మూలం శౌరిశరణాగతియే అని నిర్ద్వంద్వంగా వచిస్తున్నాడు.

సీ. మోక్షమ్ము వైరాగ్యమూలము; సౌఖ్యమ్ము
శాంతిమూలము; దుఃఖసముదయమ్ము
క్రోధమూలము; పుట్టుగులు కర్మమూలమ్ము;
చిన్మూల మవిరత శ్రీశభక్తి;
పైకొన్నధ్యానమ్ము భావమూలము; లంప
టమ్ములు దేహమూలమ్ము సుమ్ము;
అరుదైన సుజ్ఞాన మాచార్యమూలమ్ము;
ధనమూలము తలంప ధరణి యెల్ల;

గీ. సంసరణమూల మతిబంధసంచయమ్ము;
ఫణిగిరీశ్వరమూలము పరమపదము;
శౌరిశరణాగతియె సర్వసద్గతులకు
మూల; మన్యమ్ము లవి వృథామూలము లగు. 218

వైరాగ్యమునకు మోక్షం, సౌఖ్యానికి శాంతం, దుఃఖాలకు క్రోధం, జన్మలకు కర్మలు, జ్ఞానమునకు ఎడతెఱిపిలేని విష్ణుభక్తి, సద్భావానికి అలముకొన్నధ్యానము, సంసారలంపటత్వం శరీరానికి, ఆచార్యుడు సుజ్ఞానానికి, జగత్తునకు ధనము, తగులము లన్నింటికి సంసారము, పరమ పదానికి శేషాచలేశ్వరుడు, అన్ని ఉత్తమగతులకు శౌరిశరణాగతి ప్రధాన కారణాలు. ఇతరము లన్నియు వ్యర్థమూలములే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అన్నిటికి హరి	187	442	2	298

అవ: ఎచ్చరికతో వేంకటేశ్వరుని కొలువక ఊరక ప్రాకులాడితే సౌఖ్యం లేదను చున్నాడు.

సీ. ఎంత మిట్టిపడిన నేమిలే; దిటు వీపు
పట్టఁగట్టిగ మోసి ఫలము లేదు
ధరణీతలమ్మెల్ల ద్రవ్వికొన్నను లేదు
బాకినో ర్దెఱచి లాభమ్ము లేదు
అడిగి పరులఁబ్రదు కాసపడినను లే
దరిభయంకరవీరుఁ డైన లేదు
అడవు లెల్లఁ దిరిగి యలమటించినను లే
దిడుమపాటునకుఁ బాల్పడిన లేదు

ఆ. మించుబోఁడుల వలపించుకొన్నను లేదు
అశ్వమెక్కి మేటియైన లేదు;
ఎచ్చరికను వేంకటేశ్వరుఁ గొలువక
యిచట నచట సౌఖ్య మింత లేదు. **219**

ఎంతగా మిడిసిపడినా, వీపు కాయలు గాచేట్టు బరువులు మోసినా ఫలం లేదు. భూమినంతా త్రవ్వినా పాకులాడి నోరు తెరచుకొన్నా ఉపయోగం లేదు. పరులను యాచిస్తూ బాగా బతకడానికి ఆశపడినా, శత్రువులకు భయం గొలిపే మహావీరుడైనా ప్రయోజనం లేదు. అడవులపాలై తిరుగుతూ శ్రమ జెందినా ఎన్నో కష్టాలకు పాల్పడినా ఏమీలేదు. స్త్రీలను మోహింపజేసికొన్నా గుఱ్ఱమెక్కి మేటియై తిరిగినా ఏమీ ఫలితం లేదు. జాగ్రత్తపడి శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవించకపోతే జీవికి ఇహపరాల్లో ఎక్కడా ఏ మాత్రం సుఖం లేదు.

ఈ పద్యంలో దశావతారాలు క్రమంగా ధ్వనిరూపంగా వర్ణిత మైనాయి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమిసేయవచ్చు	48	29	4	380

అవ: చిత్తమును తత్తరపరచే వాటిజోలి మాని ధర్మమును ఏమరక తలచు మను చున్నాడు.

సీ. చెలులు చెంగటనున్న చెదరు చిత్తము గాని
వైరాగ్య మిసుమంత వఱలఁ గలదె ?
అనలమ్ము చెంతఁ జేరిన కాఁకలే గాని
చలువలపొలపమ్ము కలుగఁ గలదె ?
బంగరు పొడఁగన్న పట్ట నాసయె గాని
విజ్ఞానపుంజాడ వెలయఁ గలదె ?
అభిని మ్రింగిన వెఱ్ఱి ప్రభవించునే గాని
సదసద్వివేకంబు పొదలఁ గలదె ?

గీ. వాసుదేవాంఘ్రిభక్తి శుభమ్ము లొదవు
దాపురింపవు దుఃఖముల్ పాపములును
అమృతముం ద్రావ చిరజీవి యగును గాని
చావు నోవు లెప్పుడు తన చాయ రావు. 220

అంగనల సాంగత్యంచేత చిత్తం భ్రమిస్తుందే కాని వైరాగ్యం కొద్దిగా కూడా కలుగునా? కలుగ దని తాత్పర్యము. అగ్నిసాంగత్యంవల్ల వేడిమే గాని చల్లదనం వ్యాపింప గలదా? లేదని తెలియవలెను. బంగారం అగపడితే అపహరించాలనే బుద్ధేగాని జ్ఞానోదయం కలుగునా? కలుగదని భావము. నల్ల మందు తింటే వెఱ్ఱెక్కుతుంది గాని మంచిచెడ్డల వివేచన కలుగుతుందా? కలుగ దనుట. వాసుదేవునిపదభక్తి వల్ల మంగళములే కలుగును. దుఃఖాలు గాని, పాపాలు గాని దగ్గఱకు కూడా రావు. అమృతం గ్రోలితే చిరంజీవి అవుతాడు; మరణము, శారీరకబాధ తనదగ్గఱకు గూడా రావు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కర్మమెంత మర్మమెంత	366	389	4	261

అవ: శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవించకపోతే వేఱే గతి లేదని పలుకుతున్నాడు.

సీ. ఆసవీడినఁ గాని యధికసౌఖ్యమ్ము లే
దీసువీడినఁ గాని యిహము లేదు;
వాసి వీడినఁగాని వైరాగ్య మదిలేదు
హరిభక్తిచేఁ గాని పరము లేదు;
చలము మానినఁ గాని సత్త్వగుణము లేదు
బలుశంక లుడుగక ఫలము లేదు;
శౌరిచింతనఁ గాని సమబుద్ధిలే; దింద్రి
యావళి గెల్వక త్రోవ లేదు;

ఆ. దైవకరుణఁ గాని తగుజ్ఞాన మదిలేదు
కరివరదుఁడు దక్క గతియ లేదు;
దేవదేవుఁడైన తిరువేంకటేశ్వరు
సేవవలనఁ గాని సిద్ధి లేదు. 221

ఆశలు పూర్తిగా వదలకపోతే పరిపూర్ణసుఖం లభించదు. ఈర్ష్యను వదలి పెట్టకుంటే ఈ లోకంలో గూడ సుఖం సున్నే. భేదభావాన్ని వీడి తన ఆధిక్యాన్ని వదలి పెట్టకుంటే వైరాగ్యం అబ్బదు. హరిభక్తి లేకపోతే పరలోకం లేదు. మాత్సర్యాన్ని మానకపోతే సత్త్వగుణం అలవడదు. సంశయాలను వదలించుకో కుంటే ప్రయోజనం శూన్యం. విష్ణుధ్యానం లేకుంటే సమబుద్ధి కలుగదు. ఇంద్రియాలను జయించకుంటే మోక్షానికి దారి అగుపించదు. దేవునిదయ లేకుంటే విజ్ఞానం ప్రాప్తించదు. కరివరదుడు గాక మఱోగతి లేదు. దేవదేవుడు, వైనతేయా చలనికేతనుడు అయిన స్వామిని సేవించకుంటే మోక్షప్రాప్తియే లేదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వెరగుతో మరచితే	369	408	4	274

అవ: శేషాద్రీశ్వరునిపై మనం భారం మోపితే ఆయనే మన బాగోగులు చూసుకొంటా డనుచున్నాడు.

సీ. అంతరంగమ్మున హరి దలంచినఁ జాలు
నంతమీఁదటిపను లాతఁ డెఱుఁగుఁ
బంతాన విష్ణుపై భార ముంచినఁ జాలు
నన్ని యుద్యోగమ్ము లాతఁ డెఱుఁగుఁ;
జెలఁగి శ్రీధరురూపు సేవించినం జాలు
నక్క డిక్కడి కర్మ మాతఁ డెఱుఁగుఁ;
దివిరి యచ్యుతభక్తి తిర మయినం జాలుఁ
బరముఁ జూపంగ నా పురుషుఁ డెఱుఁగు;

గీ. వనరుహదళాక్షు శరణుఁ జొచ్చినను జాలు
నాదియును నంత్యముల నెల్ల నాతఁ డెఱుఁగు;
శేషగిరిసార్వభౌముఁ బూజింపఁ జాలు
నాదృతిం గావ నా పరమాత్ముఁ డెఱుఁగు. 222

మనస్సులో శ్రీహరిని స్మరిస్తే చాలు అతడే మన పనులన్నీ సవరిస్తాడు. పంతంతో భగవంతునిపై భారం వేస్తే చాలు మనం చేయవలసిన ప్రయత్నాలన్నీ అతడే చేస్తాడు. ఉత్సాహపడి శ్రీపతిని సేవిస్తే చాలు ఉభయ లోకాలకు సంబంధించిన మన కార్యాలన్నీ ఆయనే చూస్తాడు. ప్రయత్నంతో అచ్యుతునిపై భక్తి స్థిరంగా ఉంచితే ఆ పరాత్పరుడే మనకు పరం చూపుతాడు. తామరరేకులవంటి కన్నులు గల శ్రీ వేంకటేశ్వరుని శరణంటేచాలు, మన ఆద్యం తాలన్నీ ఆతనికి ఎఱుకే. శేషాద్రిచక్రవర్తిని పూజిస్తే చాలు, ఆదరంతో మనలను కాపాడవలెనని ఆ పరమాత్మునికి తెలుసు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చిక్కవద్దు చొక్కవద్దు	370	411	4	276

అవ: భూతదయ, సత్యము, భావపరిశుద్ధి, సమత్వము, మనోనైర్మల్యము, భక్తి, భాగవతప్రీతి అవసరము లనుచున్నాడు.

సీ. సతతభూతదయయు సత్యవాక్యమ్మున్నఁ
గుటిలధర్మమ్ముల గొడవ లేల ?
ప్రతిలేని విజ్ఞానభావశుద్ధి చెలంగ
మతకపుకర్మముల్ మతి యిఁకేల ?
సర్వజీవులపైని సమబుద్ధి నెలకొన్నఁ
దీర్థయాత్రలు సల్పఁ దివుర నేల ?
నింద లాసలు మాని నిర్మలాత్మకు లైన
ననశనవ్రతములు గొనఁగ నేల ?

ఆ. శేషగిరివిహారు చింతన మ్మున్నచో
బహుళ కావ్య శాస్త్ర పఠన మేల ?
శౌరిదాసులందు సత్ప్రేమ గలిగిన
కావరంపుటితరగాథ లేల ? 223

ఎడతెగని జీవకారుణ్యము, సత్యం పలకడం వుంటే ఇక కుత్సిత ధర్మాల గొడవ లెందుకు? అక్కఱలేదని భావము. విజ్ఞానం వల్ల ఆత్మ పరిశుద్ధమై యుండగా మతి కపటంతో కూడిన కర్మలు చేయడ మెందుకు? అనవసర మని తాత్పర్యము. ప్రాణిసముదాయంపై సమత్వబుద్ధి వుంటే తీర్థయాత్రలకై తిరగడ మెందుకు? అక్కర లేదని భావము. నిందలు మాని ఆశ లుడిగి నిర్మలమైన ఆత్మగల వారైతే ఉపవాసాదివ్రతాలు ఆచరించడం దేనికి? నిరుపయోగ మనుట. శేషాద్రినాథుని చింతనముంటే, ఇక పలు రకములైన గొప్పశాస్త్రాలు చదవడ మెందుకు? దండుగ యని తెలియునది. భగవద్భక్తు లందు నిర్మలమైన ప్రేమ కలిగివుంటే, పొగరెక్కించే ఇతరకథలు వినడ మెందుకు? నిష్ఫలము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇన్నివిధాలు యిఁకనేల	372	423	4	284

అవ: సుకృతం కొందరికే అబ్బుతుందని అది ప్రాప్తించడానికి గల అడ్డంకు లేమో తెలుపుతున్నాడు.

సీ. ఏల సమకొను సుకృత మెల్లవారికి
మాలిన్యమున నాత్మ మాసెఁ గానఁ
గలికాలదోషంబు గడువరానిది గానఁ
దలఁపు పాపములకు నెలవు గాన
బలు పూర్వకర్మముల్ పట్టరానివి గాన
గుణవికారమ్ములు కోట్లు గాన
దాఁపురించు మమత దయ దలంపదు గాన
నాపరానివి యింద్రియములు గాన

ఆ. హృదయచంచలత్వ మిర వెఱుంగదు గానఁ
జదువు బహుపథాలు చాటు గాన
నెదుట నుండు వేంకటేశు పాదాలపైఁ
గోర్కు లెప్పుడు పయికొనవు గాన. 224

ఆత్మ మాలిన్యముతో మాసినది కాబట్టి, కలికాలమహిమవల్ల కలిగే దోషాలు అతిక్రమింపరానివి గనుక, మనస్సు పాపాలకు పుట్టినిల్లు కావడం చేత, బహువిధాలైన పూర్వజన్మకర్మలు అనివార్యాలు కావడంవల్ల, సత్త్వర జస్తమోగుణాలవల్ల పుట్టేవికారములు పుట్టలు గనుక, అలముకొన్న మమకారం దయనుగూర్చి ఆలోచించదుగనుక, ఇంద్రియాలు నిగ్రహింప రానివి కాబట్టి మనస్సు యొక్క చాంచల్యం పరమాత్మయొక్క స్థానాన్ని తెలుసుకొనజాలని కారణంవల్ల విద్యలు నానామార్గాలు చాటేవి అగుటవల్ల, ఎట్టయెదుటనుండే వేంకటేశ్వరుని పాదాలపైన కోరికలు ఒకప్పుడుకూడ లగ్నం కావు కాబట్టి అందరికీ సుకృతం ఎట్లా అబ్బుతుంది? అబ్బదని భావం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏల నమకొను సుకృతము	24	145	1	99

అవ: ఇప్పటి అప్పటి చదువుల అంతరువు తెలుపుతూ వేంకటాచలపతిని తెలుసుకో గల్గిన చదువే నిజమైన చదు వనుచున్నాడు.

సీ. నాఁటికి మఱి నాఁడె నా చదువది యెల్ల
మాటాడు నప్పుడే మఱచు చదువు;
మనసున నీతని మఱవ నిప్పటివారి
చదువు; లప్పటివారి చదువు లెఱుఁగఁ;
దెలిసియు మఱి మఱి తెలియంగ నీతనిఁ
కృతయుగపున్‌పుణ్యమతుల చదువు;
కలిగిన యితనిని గాదని యనుటకే
కలియుగమ్మున నేఁడు గలుగు చదువు;

గీ. పరమపురుషుని వేంకటపతిఁ గనుటకె
దొరలు కమలాసనేంద్రాదిసురుల చదువు;
సిరిచెలువుఁడైన యీతని మఱచుకొఱకె
గరిమ విరసపుజీవులు గఱచు చదువు. 225

మొఱకువాడనైన నా చదువంతా ఆనాటి కానాడే మాటల్లోనే మఱచి పోయేది. ఈ కాలపువారిచదువు లన్నీ భగవంతుని మఱపింపజేస్తూ ఐహిక విజ్ఞానాన్ని పెంపుజేసేవి. పూర్వకాలపు చదువు అనగా వేదాలు, ఉపనిషత్తులు మున్నగునవి భగవత్తత్త్వాన్ని తెలియపఱచేవి. ధర్మదేవత నాల్గుపాదాలతో నడుస్తున్న కృతయుగంలోని పుణ్యాత్ములవిద్య, తెలిసిన పరమాత్మతత్త్వాన్ని మరల మరల చక్కగా తెలుసుకోవడానికి ఉపయోగపడేది. పాపబహుళమైన యీ కలియుగంలోని నేటి చదువు సర్వాంతర్యామియై సర్వకాలములలో నున్న భగవంతుణ్ణి కాదనడానికే పనికి వచ్చేది. ప్రభువులైన బ్రహ్మేంద్రాది దేవతలచదువు (జ్ఞానం) పరమ పురుషుణ్ణి తెలుసుకోవడానికే. అరసికులైన ప్రాణులు నేర్చే చదువు (ఐహికమైనది) శ్రీపతియైన వేంకటాచలపతిని విస్మరించడానికి మాత్రమే పనికివస్తుంది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నాటికినాఁడే నాచదువు	15	91	1	63

అవ: శ్రీనివాసుడు మన్నించకుంటే ఆశామోహాదులను జీవుడు జయింపజాల డనుచున్నాడు.

సీ. విడిచిపోవని యాస విజ్ఞానవాసనఁ
గడచి మున్నాడె నెక్కడి వివేక ?
ముడుగ నీయని మోహ మొగి పరమార్థమ్ము
మెడవట్టి నూకె నేమిటికి నెఱుక ?
పాయనీయని మహాబంధ మధ్యాత్మతో
రాయిడిసేసె సైరణ లిఁకెట్లు ?
మాయనీయని కోపమహిమ కృపామతి
వాయెత్తనీయ దెవ్వరికిఁ జెపుట ?

గీ. ఆత్మచాంచల్య మెల్లప్పు డంతరాత్మ
నెఱుఁగ నీయదు పరిణతు లేడ తనకు ?
ఫణిగిరినివాసు మన్నింపువలనఁ గాని
వెరసి యిన్నింటి గెలువంగ వెరవు లేదు. 226

వదలకుండ ఉండే ఆశ విజ్ఞానాన్ని వెనుకకునెట్టి తాను ముందు నిలుస్తున్నది. ఇక తెలివి ఎక్కడుంటుంది? ఉండదని భావము. విడువరాని మోహం (అజ్ఞానం) పరమార్థాన్ని మెడబట్టి గెంటుతూంది. ఇక ఎఱుక (ఆత్మ జ్ఞానం) ఎక్కడుంటుంది? ఉండదని తాత్పర్యం. వీడని సంసారబంధం అధ్యాత్మవిద్యతో ఒరుసుకొంటుంది. ఇక ఓర్పు ఎట్లా వుంటుంది? ఉండదన్న మాట. మాసిపోని కోపోద్రేకం దయా బుద్ధిని నోరెత్తనీక నొక్కుతున్నది. ఈ సంగతి ఎవరికి చెప్పుకొనేది? దీన్ని బాగు చేసేవారే లేరనుట. చంచలమైన మనస్సు ఎప్పుడుగాని ఆత్మను తెలుసుకోనీయదు. ఇక ఆత్మజ్ఞానంలో పరిపక్వస్థితి తన కెక్కడిది? ఉండదని భావం. అయితే పైవాటి నన్నిటిని జయించవలె నంటే శ్రీవేంకటేశ్వరుని మన్నింపు అనుగ్రహం కావలెనేగాని వేరేమార్గం లేదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
జీవుఁ డెంతటి వాఁడు	63	327	1	218

అవ: పలుదేవత లుండగా శ్రీనివాసునందు మహిమాతిశయముచేత మనస్సు లగ్నమైన దనుచున్నాడు.

సీ. కారుచీఁకఁటిమూక కలుగంగ నెల్లెడ
వెలుఁగు లోకమ్ముల వెలసినట్లు
మునుకొని పాతకమ్ములు గల్గఁ జవు లాయె
జనములకును పుణ్యసంచయములు;
ఇనుముగల్గిన హేమ మింపై విషము గల్గ
నమృతమ్ము మివుల మే లయిన యట్లు
వగవు జనింపఁగా వడివడి సంతోష
మగపడు టిందఱ కబ్ర మాయె;

ఆ. బహుళదైవతములు పరగంగ మనసాయె
మధువిరోధియందు మహిమచేత;
నిహ మనుగ్రహింప వృషశైలపతి పరం
బంతకంటె నిష్ట మైన యట్లు. 227

అంతటా కారుచీకట్లు క్రమ్ముకొనగా లోకాలలో వెలుగు జనించినట్లు, పాపము లలముకొనగా జనులకు పుణ్యములు రుచియైనట్లు, ఇనుముండగా బంగారము, విషముండగా అమృతము ఇష్టమైనట్లు, కష్టములు కలుగగా సంతోషం కనిపించడం అందరికీ ఆశ్చర్యకరమైనట్లు, పలుదేవతలున్నప్పటికినీ మధువనే రాక్షసుని మట్టు పెట్టిన శ్రీవేంకటేశ్వరునిపై ఆయనలోగల మహిమవల్ల మనస్సు లగ్న మవుతున్నది. శ్రీశుడు ఇహలోక సుఖాలు ఎంతగా నిచ్చినను పరలోకసుఖము అంత కంటె ఇష్టమైనది. పరమ పదమే ప్రాప్య మని సారాంశం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కలుషపు చీఁకటి	80	51	4	395

అవ: భక్తిగలవాడు ఇతరములను మఱచిపోతాడు. గురుభక్తిగలవాడు ఆత్మ జ్ఞానం పొందుతాడు. భక్తిగలవానికి ఇహపరసుఖాలు అఱచేతి లో నుంటాయి.

సీ. ప్రొద్దుప్రొద్దును దలంపున హరిం దలపోయ
నొద్దిక పలుచేఁతలున్న మఱచు
నిద్రితుచేతిలో నిమ్మ పండుం బోలె
క్షణములో కర్మముల్ జాఱిపోవుఁ
బలుమారు గురుసేవ పరగంగ పరగంగఁ
జలివాసి యాత్మవిజ్ఞాన మొదవుఁ
గలగన్నవాఁడు మేల్కనిన స్వప్నమువలె
బహుళసంసారమ్ము భావన యగు;

గీ. ఫణినగాధిపుమీఁదను భక్తివొడమ
నిహపరసుఖమ్ము లఱచేత నెసఁగుచుండుఁ
బరుస మంటిన లోహంబు నెరసు దొలఁగి
పదియు నార్వన్నె పసిఁడియై పరఁగుగాదె! 228

ఎల్లప్పుడు హరిని స్మరిస్తుంటే లౌకికవ్యాపారాలు మరుగౌతాయి. నిద్ర పోతున్నవానిచేతినుండి నిమ్మపండు వానికి తెలియకయే జారి పోయేట్టుగా, ఒక్క క్షణంలో అన్నికర్మలు వానినుండి జారిపోతాయి. విశేషంగా గురువును సేవించగా సేవించగా సందేహాలు తీరి ఆత్మజ్ఞానం అబ్బుతుంది. అట్టివానికి అసారసంసారం నిద్రనుండి మేల్కొన్నవానికి స్వప్నంవలె భావనా మాత్రమే అవుతుంది. ఏడు కొండలవానిపై భక్తి అధిక మైతే ఇహపరసుఖాలు కరతలామలకా లౌతాయి. పరుస వేదిసంబంధం వల్ల లోహం తన మాలి న్యాన్ని పోగొట్టుకొని పదారువన్నెబంగారమై ప్రకాశిస్తుందిగదా! అలాగే శ్రీనివాసుని భక్తిప్రభావం వల్ల భక్తుడు లోకోత్తరుడౌతా డన్నమాట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నే నై విడువవద్దు	370	414	4	278

అవ: శ్రీహరికథలే ఆలించవలెనని ఘంటాపథంగా చెపుతున్నాడు.

సీ. వెలఁదులసుద్దులు వీనుల విన్నచోఁ
బెలుచఁ జూపులఁజూడఁ బ్రేమ గలుగు
మలసి యా చూపులు మనసునఁ దగిలించుఁ
దలఁపు మాటాడంగఁ దమిని రేఁపు
మగువలతోడుత మాటాడ దొరకొన్న
నగుచు సంసారంపునంటుఁ గూర్చుఁ
దగిలిన నవ్వులు తనువుసోఁకఁగ జేయు
దనువుసోఁకులు వలపునకుఁ దార్చు;

గీ. సతులమోహమ్ము పోరించు సంపదలకు;
సంపదలు దేహి నెప్పు డజ్ఞానిఁ జేయు;
మొదలనే యెచ్చరికతోడ మోసపోక
వెదకి శ్రీహరిగాథలే వినఁగ వలయు. 229

అతివలవృత్తాంతాలు ఆలకించగా వారిని చూడవలెనని కోరిక పాట మరిస్తుంది. ఆ చూపులే వారిపై మనసును నిలుపుతాయి. ఆ మనసే సంభాషింపవలెనని కోరికను రేపుతుంది. పరవనితలతో సంభాషణము చేయుటకు పూనుకొన్నచో ఆ సంభాషణ అలవోకగా సంసారమును తగిలించ గలదు. వారితోటి నవ్వులు వారిశరీరసంపర్కమును కలిగించును. శరీరసంపర్కం ప్రేమపరాకాష్ఠను పొందిస్తుంది. స్త్రీలపై మోహం సంపదలను సంపాదిం చుటకు పోరకాడిస్తుంది. సంపదలు మానవుని అజ్ఞానిగా చేయును. కనుక మొదటనే మోసపోక తెలివితో జాగ్రత్తగా శ్రీహరికథలనే వినవలెను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మొదలనే యెచ్చరికెతో	156	267	2	179

అవ: అందరిలో భగవంతు' డున్నప్పటికినీ యోగ్యతాయోగ్యతలు గుర్తెఱుంగ వలె ననుచున్నాడు.

సీ. అన్నిట హరిదాసు లధికు లింద్రాది దే
వతలకుఁ గన్నులవంటివార;
లెల్లరలో హరి యెసఁగిన నెసఁగుగా
కర్హ తానర్హ త లరయ వలదె ?
భూసురప్రముఖునిఁ బూజించి నటువలె
శునకముఁ బూజింప శుభము గలదె ?
అన్నిమతా లొక్కటైన వాసియు లేదె ?
తోలుబిల్లలును టంకాలు సమమె ?

గీ. పైరు నాటంగ గాదమ్ము బలిసినట్లు
కడమకర్మమ్ము లెన్నియో కలుగుఁ గాక
అంజనగిరీశు పదదాస్య మట్లు లెక్కు
డైనది మఱొక్క ముక్త్యుపాయంబు లేదు. 230

హరిభక్తులు ఇంద్రాదిదేవతలకు కన్నులవంటివా రగుటచేత అన్ని విధాల వారు గొప్పవారు. అందరిలో భగవంతు డుండుగాక! భగవదధిష్ఠానముల పాత్రతాపాత్రతలను విచారింప వలదా? విచారింపవలెనని భావము. దేవుఁడంతట వున్నాడని బ్రాహ్మణోత్తముని పూజించిన విధంగా కుక్కను పూజిస్తే క్షేమం కలుగునా? కలుగదని భావం. తోలునాణెములు, బంగారు వెండినాణెములు సమానములా? కావని తాత్పర్యము. అట్లే మతములన్నీ ఒకటే అయినా వాటిలో మేలుకీతలు లేవా? ఉన్నవనుట. పైరులో కలుపు బలిసినట్లు ఎన్నెన్నో కర్మలు ప్రబలము లగుగాక! అంజనాధిపుని పాద దాస్యము ముక్తికి ఉపాయమైనట్లు కర్మయోగాదు లేవియును కావని సారాంశము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అన్నిటాను హరిదాసు లధికులు	139	170	2	144

అవ: అభ్యాసయోగంవల్ల జీవుడు బ్రహ్మపదాన్ని పొందుతాడని పలుకు చున్నాడు.

సీ. ఇంటిలోని యిరుల నిట్టె తప్పక చూడఁ
గొంతవడికి వెల్గు గోచరించు;
అంటి కానఁగరాని యాత్మఁ దప్పక చూచు
కొన్నచో గొబ్బున గోచరించు;
కఠినంపురాతిపైఁ గడవను బెట్టిన
నంచెలఁ దా గుదురైన యట్టు
లెలమి శ్రీహరినామ మేప్రొద్దు నాలుక
నుంచఁగా సుజ్ఞాన మొదవు తనకు;

గీ. ఒక్కొకపదంబు ముందున కొర్మి నిడఁగ
నెక్కుడగు కొండనేనియు నెక్కఁ గొనకు;
దినదినమ్మును గొలువంగఁ దిరుమలేశుఁ
బరఁగ జీవుండు తా బ్రహ్మపట్టమెక్కు. 231

ఇంటిలోని చీకట్లను అట్టే వదలకుండా చూస్తుంటే కొంతసేపటికి వెలుగు కన్పిస్తుంది. ఇది అనుభవసిద్ధం. తాకి తెలుసుకోడానికి సాధ్యంకాని ఆత్మను వదలకుండా లోచూపున చూస్తూ ఉంటే తటాలున గోచరిస్తుంది. కఱకురాతిమీద కుండను ప్రతిదినం ఉంచుతుంటే ఆ చోట పల్లం (కుదురు) ఏర్పడుతుంది. ఆ విధంగానే ఎప్పుడూ హరినామం జపిస్తుంటే క్రమంగా జ్ఞానం మొలకెత్తుతుంది. ఒక్కొక్క అడుగు ముందుకు వేస్తుంటే ఎత్తయిన కొండనైనా ఎక్కవచ్చు. ఆ చందంగా ప్రతిదినం తిరుమలయ్యను సేవిస్తుంటే ఈ జీవుడే బ్రహ్మపట్టం పొందుతాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పట్టినచోనే వెదకి	87	426	1	285

అవ: అజ్ఞానులు శ్రీనివాసుడు లోకాలకు ప్రభువనీ, ఆత్మధనమనీ ఎరుగకున్నా రనుచున్నాడు.

సీ. హరి సర్వగతుఁడని యంద రాడఁగ విని
తమి భజింతురు పరదైవతముల;
ధరణీశుఁ గొల్వక పరిసరవర్తులఁ
జెంది వారల పనుల్ సేసినట్లు;
పొందుగ తమ తమ పూజలు గైకొనఁ
బురుషోత్తముం డుంట యెఱిఁగికూడ
నితరులఁ జెందుదు; రెంతొ యున్నత గిరి
నందుకొనక చెట్ల నందినట్లు ;

గీ. జగములకు శ్రీనివాసుండె స్వామి యాత్మ
ధన మని వినియు పామరు లనిశ మితని
గొలువ నేరరు తీపిని దలఁపఁ బోక
పులుసులుం జేఁదులుం దినఁ బూనినట్లు. 232

అసలుప్రభువును ఆశ్రయించక అతనినికొలిచే ఉద్యోగులకు సేవలు చేసేరీతిగా హరి అంతట నిండియున్నాడని పెద్ద లందరు పలుకుచున్నను ఇతరదైవములను మూర్ఖులు ప్రీతితో కొలుస్తారు. ఎత్తైనపర్వతాన్ని పొందక చెట్ల నందుకొన్న మాదిరిగా పొందికగా తమ కైంకర్యం స్వీకరించే పురుషోత్తముడుండగా చిన్నచిన్నదేవతల నాశ్రయిస్తారు. లోకాలకెల్ల శ్రీనివాసుడే ప్రభువనీ, ఆత్మధనమనీ వినుచుండి కూడ తీపినివద్దని పులుపు చేదులను కోరినట్లు పామరులు ఇతరదైవముల నాశ్రయిస్తారు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ప్రాణులనేరమి	69	362	1	242

అవ: నిర్గుణబ్రహ్మము నుపాసించే ఎంతటివారైనా సగుణపరబ్రహ్మముగా వెలసియున్న వేంకటప్రభుని సేవించకుండడమే పాషండమతమని హెచ్చరించుచున్నాడు.

సీ. అచ్యుతాజ్ఞలు సహజాచారములు వీని
సరి నమ్మకుంట పాషండమతము;
నిద్రితుచేతిలో నిమ్మ పండువిధాన
సరగఁ గర్మమ్ములు జాఱుఁగాక
భోగకాంక్షలు ప్రొద్దుప్రొద్దుండఁ గర్మసం
చయ మొల్ల ననుట పాషండమతము;
కలగన్నవాఁడు మేల్కనినంత విశ్వమ్ము
తలఁగి యెందేనియు దాఁగుఁగాక
ఇల నీ తనువు మోచి యెల్ల కల్ల యటంచు
చాటి చెప్పుటయ పాషండమతము;

గీ. కంట తనరూపు నద్దానఁ గాంచినట్లు
గరిమ తన యాత్మఁ గాంచినఁ గాంచుఁగాక
పరమసాకార వేంకటబ్రహ్మము గని
సరగ భజియింప కుంట పాషండమతము. 233

తనకు జన్మతో వచ్చిన ఆచారాలు శ్రీవిష్ణునియొక్క ఆజ్ఞలు. వీటిని పరిపూర్ణంగా నమ్మకపోవుట వేదబాహ్యమతము.

నిద్రపోతున్నవానిచేతినుంచి నిమ్మపండు అతనికి తెలియకయే చల్లగా జారిపోయినట్లుగా నిష్కాముని సకలకర్మలు వదలి పెడితే వదలి పెట్టుగాక! కాని ఎల్లకాలం భోగానుభవాభిలాషకలవాడు కర్మలను తా నొల్ల ననుట పాషండమతమే. కలగన్న వాడు మేల్కొన్నపిదప అతడు కలలో చూచిన ప్రపంచం ఎక్కడైనా దాగవచ్చుగాక! ఈ ప్రపంచంలో శరీరం మోస్తూ ఉండికూడ జగత్తు మిథ్య అని దండోరా కొట్టడమే పాషండమతం. తన ప్రతిబింబాన్ని కంటితో అద్దంలో చూచే మాదిరి తనలోని యాత్మను దర్శింపవచ్చుగాక! సాకారంగా వెలిగే పరబ్రహ్మ శ్రీనివాసుడు. అట్టివానిని భజింపకుండుటే పాషండమతము. శ్రీనివాసారాధనము వేదవిహితమని సారాంశము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సహజాచారములెల్లా	88	431	1	289

అవ: మేలైనజీవితమును నిర్వచించుచున్నాఁడు.

సీ. కంతలేని గుడిసె గంపం తయినఁ జాలు
తిట్టులేని బ్రదుకు దినమె చాలు
జంతగాని చెలి యే జాతి దైనను జాలు
లంపటపడని మేల్ లవమె చాలు
వింతలేని ధనమ్ము వీస మైనను జాలు
ముట్టులేనిది కూడు ముద్దచాలు
కడు జాలిఁ బడుకంటెఁ గలిగినదే చాలు
రట్టులేని సుఖమ్ము రవ్వచాలు

గీ. అప్పులేని కాఁపురము చా లయినపాటి
తప్పులేని జీతమె చాలు తౄర మేని
చింతలేని యంబలి చాలు చేరెఁ డేని
ఫణిగిరీశ్వరుఁ జేరెడు భవమె చాలు. 234

ఎండవానలకు గుఱిగాక దిట్టంగా ఉండే గంపంత గుడిసె యైనను మంచిదే. పలునోళ్ళలో నానక బ్రతికే బ్రతుకు ఒకదినమైన మేలే. ధూర్తురాలు కానీ స్త్రీ ఏ జాతిదైననూ మంచిదే. ఎంతో కష్టింపక కొద్దిపాటి సుఖంతో తృప్తి పొందడమే ఉత్తమం. అన్యాయంగా ఆర్జించే అధికధనం కంటె ధర్మయుక్తంగా సంపాదించినది కొంచె మైనను మేలే. కాకి కుక్కలు ముట్టని అన్నము గుప్పె డైనను పవిత్రమే. దురాశతో అందఱినీ యాచించి దైన్యం చెందుటకంటె కలిగినకొద్దియే గొప్ప. అగడుపడని సుఖం అల్పమైనను అది గొప్పదే. అప్పు చేయక కలదానితో కాపురం జరుపుకొనుట మేలు. తప్పులుచేయక సంపాదించిన జీతము నాల్గుకాసు లైనను మంచిదే. చీకుచింతలు లేక చేరెడు అంబలి త్రాగుటయే మేలు. నాగనగనాథుని సాన్నిధ్యం కలిగించే పుట్టుకయే శ్రేష్ఠమైనది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అప్పులేని సంసార	19	114	1	78

అవ: నారాయణుని మహిమను, నరుని అజ్ఞతను వివరించుచున్నాడు.

సీ. పదికోట్ల జన్మాలఁ బాయని కర్మంపుఁ
బాటుల నితఁడు తీర్పంగఁ గలఁడు
బహళ నారక కూప పటలి ద్రెళ్ళించెడి
పాపమ్ము లీతండు పాపఁ గలఁడు
వదలని సంసార బంధాల విడుఁ డని
వేగ మీతఁడు విడిపించఁ గలఁడు
పండియుఁ బండదు పాడుచిత్తము పలు
కాంక్షల యెండలఁ గ్రాఁగినాము

గీ. తనదు దాసుల రక్షింపఁ దలఁపుఁ గొన్న
వేంకటేశ్వరు దర్శింప వేడ్క గాని
రక్తి నుతియింత మన్న యాసక్తి గాని
కొలుత మను కోర్కియుం గాని కలుగ దకట! 235

ఎన్నియో జన్మలనుండి వదలని కర్మసంబంధములగు పాట్లను తీర్చ గలవాడు, అధికములైన నరకకూపముల సముదాయములో పడద్రోయు పాపములను పోగొట్టు వాడు, వీడని సంసారబంధాలను విడువుండని త్వరగా విడిపించువాడు ఈ శ్రీనివాసుడే. మూర్ఖుల మగు మేము అపరిపక్వబుద్ధులమై కోరికలనే మండుటెండలలో మలమల మాడిపోతిమి. తన దాసులను కాపాడు టకు సిద్ధంగాఉన్న శ్రీవేంకటేశ్వరుని దర్శించ వలె నన్న ఉద్దేశం కాని, అనురాగంతో ఆయనను స్తోత్రం చెయ్యవలె నన్న ఆశ కాని, ఆ పరమ పురుషుని సేవించవలెనన్న కోరిక గాని అయ్యో! మాకు కలుగకున్నది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పండియుఁ బండదు	45	274	1	183

అవ: ఫణిశైలవాసి, మానసనివాసి కాగా, ఇతరములకు అఱ్ఱులు సాచుట
వెఱ్ఱితన మని మందలిస్తున్నాడు.

సీ. చింతనీయుండు మాచిత్తమ్ములో నుండ
వింతవిచారాల వెఱ్ఱియేల ?
శ్రీలిచ్చు పరుసమ్ము చేతిలో నుండంగ
దొంతరవిద్యల త్రోవ యేల ?
తోడునీడై యచ్యుతుఁడు పాయకుండంగ
జాడదప్పి చరించు జాలియేల ?
కోక లేడనొ వేసి కొక్కరాలను జూచి
వెంబడి పరువెత్తు వేస టేల ?

ఆ. ఎల్లకడల వేంకటేశ్వరుం డుండంగ
బలియు నితని వీడు భ్రాంతియేల ?
నెల్లధాన్యములును నింటిలోఁ గలుగంగఁ
బొల్లుకట్టు దంచు బుద్ధియేల ? 236

భావింపదగిన మహానుభావుడు భావంలో నుండగా వింతవిచారాలు సలిపే వెఱ్ఱి ఎందులకు? అనవసర మనుట. సంపదలిచ్చే పరుసవేది చేత నుండగా, విద్యాపరంపరల నేర్వడ మెందులకు? అనావశ్య మనుట. అనగా ఆత్మలో శ్రీశు డుండుగా ఆ దేవుని కాదని చచ్చుపుచ్చుచదువులు హెచ్చుగా నేర్చిన నేమియు ఫలము లేదని తెలియవలయును. నాశం లేని ఆ స్వామి వదలక అండదండగ నుండగా ఈ రాజమార్గాన్ని వదలి దయనీయంగా తిరుగాడనేల? తిరుగాడ రాదనుట. భగవంతుని కాదని అన్యము నాశ్రయింప రాదని భావము. మడుగున స్నానమాడువారు, తమవస్త్రాలను ఒకచోనుంచి, ఎక్కడో గుంపుగానున్న కొంగలను చూచి అవి తమ వస్త్రాలని భ్రమించి వాటి వెంట వ్యర్థంగా పరుగిడి అలసట చెందు టెందులకు? వ్యర్థ మనుట. ప్రాప్యవస్తువు భగవంతుడు తనలోనే ఉండగా ఇతరత్ర వ్యర్థంగా అన్వేషింప రాదని తాత్పర్యము. ఏడుకొండలరాయడు ఎల్లకడల నిండియుండగా ఈ బలిష్ఠుని వదలిపెట్టే భ్రమ ఎందులకు? పనికిరాదనుట. గట్టిగింజలు హేరాళంగా ఇంట్లో నుండగా ఉముకను దంచవలెననే బుద్ధి ఎందులకు? తగదు తగదనుట. శ్రీశుడు గట్టి ధాన్యం; ఇతరులు గల్లపొట్టు వంటివా రని తాత్పర్యము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఓపితేఁ దానే తగిలి	233	190	3	127

అవ: ముక్తిపొందుటకు సాధనసంపత్తిని తెలుపుచున్నాడు.

సీ. కలుష మ్ముడిగి కర్మగండము గడచి తా
మెలఁగినప్పుడుగదా చెలఁగు ముక్తి
చలనమ్ము లేక సంసారవార్నిధి దాఁటి
నిలచినప్పుడుగదా కలుగు ముక్తి
ఇంద్రియమ్ముల గెల్చి యిందిరావిభుమీఁద
భక్తిసల్పినఁగదా పరఁగు ముక్తి
ఆస లన్నియు మాని యాచార్యపదసేవ
మించి నప్పుడుగదా మెఱయు ముక్తి

గీ. శాంతమే కూడుగా సమస్వాంతవృత్తి
మంతు కెక్కిన యపుడెగా మలయు ముక్తి
అహిగిరీంద్రుండు కరుణించి యాదరించి
నప్పు డున్నది ముక్తి హృదంతరమున. 237

పాపకృత్యములు చేయక, కర్మఫలమును వదలి మెలగునపుడు, ఒడుదొడుకులు లేక సంసారసాగరాన్ని దాటినపుడు, ఇంద్రియములను జయించి ఇందిరాసుందరునిపై భక్తి సలిపినపుడు, ఆశలను విడిచి గురుపాద సేవతో చెలగినపుడు, శాంతమే జీవనముగా గల్గి సర్వసమబుద్ధి ప్రవృత్తితో ప్రసిద్ధి కెక్కినపుడు, ఫణిశైలప్రభువు దయ దలచి ఆదరించినపుడు ముక్తి కలుగును. ఆ ముక్తి భక్తుని హృదయాంతరాళంలోనే ఉన్నది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఊరకే కలుగునా	198	505	2	341

అవ: సంసారి చింతలతో సతమతమౌతాడుగాని దరిచేరడే యని వాపోవు చున్నాడు.

సీ. మూల్గుచు భారంపుమోపును మోయువాఁ
డలసి దించుకొనును నాడనాడ;
అయ్యయో! సంసారి కదియు లేదాయెను
బరువు దించుకొనంగ తెరువు లేదు;
చింతింపఁగా వేఁప చేఁదును ద్రావువాఁ
డెడనెడ మెసవు తీ పేమి యైన
నకట! సంసారికి నదియు లేదాయెను
తినఁ జేఁదె యెక్కడఁ దీపి లేదు;

గీ. దుస్సహంబగు హేయంబు తోడువాఁడు
కలప మొకయింత తనమేన నలఁదుకొనును;
ఔర! సంసారి కదియు లేదాయె; చింతఁ
బొరలుటయె గాని కొండప్ప నెఱుఁగ లేఁడు. 238

మూల్గుతూ బరువైన మోపులు మోసేవాడు అక్కడక్కడ శ్రమ బాపుకొనుటకై ఆ బరువును దించుకుంటాడు. అయ్యో! సంసారికి అటువంటి సదుపాయం తెలియదాయె. తన బరువు దింపుకొనే మార్గమే తనకు తెలియదు. అనగా అన్నిటికి తానే కర్తనని తలపక భగవంతునిపై భారముంచినచో దనకు శ్రమయుండదు గదా! ఆలోచింపగా వేపచేదు త్రాగేవాడు నడుమ నడుమ ఏదైనా తీపిని తినగోరుతాడు. అకటా! సంసారికి అటువంటి ఊరట కల్గించేది గోచరింపక పోయెగదా! సాంసారిక వ్యవహారాలు ఎంతైనా చేదైనవే. ఎక్కడా మాధుర్యం లేదు. తీపివంటిది భక్తి. దాన్ని సంసారి అనుభవింప గోరడు. సహింపరాని మాలిన్యాన్ని శుభ్రంచేసేవాడు ఆ దుర్గంధాన్ని పోగొట్టుకొనడానికి కొంతైనా పరిమళగంధాన్ని తన ఒడలికి పూసుకొంటాడు. సంసారికి అలాంటి బుద్ధి కలుగదే. చింతలలో మునిగి తేలునేగాని జీవుడు ఒకింతైనా ఏడుకొండల రాయని తలచడు గదా! అనగా సంసార సంబంధములైన బరువు, భారాలు చీకు చింతలు, మలికితాలు కొంతదనుకైనా పోకార్చుకొనడానికి ఏడుకొండలవాని దర్శనం తప్పనిసరి అనిభావం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇట్టె సంసారికేదియు	42	26	4	378

అవ: శ్రీనివాసునిపై భక్తిమాని ఈ జీవుడు చెడుమార్గాలలో పడిపోతున్నాడని విచారిస్తున్నాడు.

సీ. కపటాలె నేరిచెఁ గాని యీ జీవుండు
తిరమైన నిజసుఖం బెఱుఁగఁ డాయె
కపురులే చవిగొనె గాని యీ జీవుఁ డ
త్యపరిమితామృత మానఁడాయె
కడలనే తిరిగెను గాని యీ జీవుండు
నడుము మొదలు చూచి నడువఁ డాయె
కడుపుకూటికిఁ బోయెఁగాని యీ జీవుండు
చెడని జీతముపొంతఁ జేరఁ డాయె

ఆ. కనియుఁ గనకపోయెఁ గాని యీ జీవుండు
దినము వేంకటేశుఁ దెలియఁ డాయె;
ఏమొ తెలిసెఁ గాని యీ జీవుఁ డొక్కింత
నేమపునెఱవిద్య నేర్వఁ డాయె. 239

ఈ జీవుడు మోసాలే నేర్చినాడుగాని ఒకప్పుడైనా సత్యస్వరూపుడైన భగవంతుని గూర్చి ఆలోచింపడు. సారంలేని కల్లబొల్లిమాటలనే రుచి చూచాడుగాని భగవన్నామమనే అమృతాన్ని రుచి చూడడాయె. పై పైన తిరిగినాడేగాని తనపుట్టుక, ఇప్పటి కర్మాను భవాన్ని గూర్చి ఆలోచించి ప్రవర్తించడు. అనగా జననమరణాత్మకమైన సంసారం నుంచి తరించే మార్గంలో నడవడన్న మాట. పొట్టకూటికై అలమటిస్తాడే కాని నాశం లేని బ్రహ్మముదగ్గఱకు కూడ చేరడు. అన్నీ తెలిసియు, భగవంతుని తెలిసికొనకున్నాడు. వేంకటేశ్వరుని దర్శింపకున్నాడు. ఏమేమో తెలుసు ననుకొంటున్నాడు. ఈ జీవుడు ఏ కొంచెం కూడా నియమంతోకూడిన ఆత్మవిద్యను అభ్యాసం చేయలేదుగదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏమో తెలిసెఁగాని	20	123	1	84

అవ: జీవుడు ఈ భాగ్యాన్ని తెలిసికోలేడు. కాని పరమసుఖం ఈ లోకం లోనే పొందవచ్చు ననుచున్నాడు.

సీ. దృష్ట మియ్యది గాని తెలియఁడు జీవుండు
సులభ మిచ్చోటనే గలదు పరము
మనసునఁ దలఁచిన మర్మమ్ములు గరంగి
చొనుపుచు నింద్రియసుఖము నిచ్చు
ననువుగ నిటువలె హరి దలపోసినఁ
దనకు బ్రహ్మానంద మొనరుఁగాదె!
మాటలాడిన మెచ్చి మనుజు లిత్తురు పరా
త్పరు సంస్తవన మిష్టదాయి గాదె ?

ఆ. చేతులారఁ దాను చేసినపుణ్యంబు
వెంటనంటి కాచు విధముగాను
వేసరక వృషాద్రివిభునకుఁ గావించు
సేవ పరమ సౌఖ్య సిద్ధిదంబు. 240

జీవుడు తనవిధి నెఱిగితే ఇక్కడే పరమసుఖాన్ని పొందగలడు. మనసులో తలపు గలిగితే ఆ భావనవల్ల మర్మాలు ద్రవీభవించి క్షణికములైన ఇంద్రియ సుఖాలు గల్గుతాయి. ఈ విధంగానే, తగినరీతిగా ఆ శ్రీహరిని తలపోస్తే జీవుడికి బ్రహ్మానందం కలుగునుగదా! పలుకరిస్తే మానవులే కోరినవాని నిస్తారు. మఱి ఆ పరాత్పరుని బాగా స్తోత్రం ఛేస్తే మనకోరికలన్నీ ఫలింపచేస్తాడుగదా! చేతులార తను చేసుకొన్న పుణ్యం వెంబడిబడి కాపాడేవిధంగా, విసుగు లేకుండా శ్రీవేంకటేశ్వరునికి చేసే సేవ పరమ సౌఖ్యాన్ని సిద్ధింప జేస్తుంది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
తెలియఁడుగాక	352	303	4	203

అవ: తిరుమలేశుడు కాపాడకపోతే ఈ జీవునికి జన్మలెత్తడం తప్ప మోక్షం పొందవలెననే బుద్ధికూడ పుట్టదనుచున్నాడు.

సీ. ఎక్కడి దురవస్థ ? లేటి దేహము ? లోనఁ
జిక్కి జీవుఁడు ముక్తిఁ జెందలేఁడు
ఒడలు మాంసపుముద్ద యొకపూఁటయిన మీఁదు
గడుగక కొఱగాదు కంపుగొట్టు;
కడలేని మలమూత్రగర్హిత మ్మిది లోనఁ
గడుఁగఁగ రా దెంత కడుగఁ బోదు;
అతిచంచలము చిత్త మనిలసమానమ్ము
నిలుపులేనిది పట్టి నిలుపరాదు;

గీ. తిరుమలప్ప నిత్యానందకరుఁడు జీవ
రక్షకుఁడు శుభలక్షణలక్షితుండు;
కరుణ నొకవేళఁ గాచినఁ గాక మేను
చొరకమానెడు బుద్ధియు సోఁకఁ బోదు. 241

ఎన్నో దుర్దశలుగల యేదో ఒక దేహంలో చిక్కుకొని జీవుడు ముక్తి చెందలే కున్నాడు. ఈ శరీరమా మాంసపుముద్ద. ఒకపూటైనా శుభ్రంచేసుకోక పోతే కంపుకొడుతుంటుంది. ఈ శరీరం అంతులేని మలమూత్రాలచే నేవగింప దగింది. ఆంతరంగికంగా శుభ్రంచేసుకోవడానికి వలనుపడదు. ఒకవేళ ఆంత రంగికంగా శుభ్రంచేసుకొన్నా అది తాత్కాలికమే. మరల మరల మల మూత్రాలు పుట్టుకొస్తుంటవి. మనస్సు అతిచపలమైనది. అది గాలితో సమాన మైంది. నిలుకడలేనిది. పట్టి నిలుపడానికి సాధ్యంకానిది. నిత్యానందాన్నిచ్చే వాడు, జీవులను కాపాడేవాడు మంచిలక్షణాలు గురుతులుగా గల తిరుమ లేశుడు ఒకసమయంలో దయతో రక్షించితేతప్ప, జీవునికి శరీరంలో ప్రవేశించ (జన్మలెత్త) గూడదనే బుద్ధికూడ కలుగదు. భగవంతుని కృప లేక మోక్షం అబ్బదని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎక్కడిదురవస్థలు	17	106	1	73

అవ: మనుష్యనిపాట్లు భగవంతుని లీలలే. జీవి స్వతంత్రుడు కాడను చున్నాడు.

సీ. ఎన్ని బాధలో! తన కెన్ని లంపటములో!
తలపోఁత లెన్ని ? వేదన లవెన్ని ?
ఎన్ని తాపమ్ములో! ఎన్ని దుఃఖమ్ములో !
ఎన్నిచూచిన నెన్నియేని కలవు;
ఎన్ని కొల్వులో! తన కెన్ని మోహము ? లను
సరణము లెన్ని ? యాసలు మఱెన్ని ?
ఎన్ని గర్వమ్ములో! యెన్ని దైన్యమ్ములో!
యెన్నికఁ దలపంగ నెన్నొ కలవు;

గీ. పాదుకొను హరిమాయచేఁ బరఁగు జీవుఁ
డెన్నిటికి నేగు ? నాశించు నెన్నిటికిని ?
ఎన్నిటికి నేడ్చు ? హర్షించు ? నిన్ని వేంక
టేశులీలలె; తా నెంచ నెవఁడు గాఁడు. 242

బాధలు, లంపటాలు, ఆలోచనలు, వేదనలు, తాపాలు, దుఃఖాలు లెక్క పెడితే ఎన్నోకలవు. ఊడిగములు, తనకుండే మోహాలు, అనుసరణలు, ఆశలు, అహంకారాలు, దైన్యములు ఎన్నెన్నో వున్నవి. చుట్టుముట్టిన వైష్ణవ మాయవల్ల జీవుడు ఎన్నిటికి పరుగులుతీయును ? ఎన్నిటిని కోరును ? ఎన్నిటికి దుఃఖపడును ? ఎన్నిటికి సంతోషపడును ? ఇవన్నీ ఆ శ్రీనివాసుని లీలలే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏది తుద	17	102	1	70

అవ: జీవి కామాంధుడై అవయవాలు మంచి చూపించటానికి సిద్ధంగా వుంటే, వాటిని పెడదారి పట్టిస్తున్నాడని మందలించుచున్నాడు.

సీ. మోసాన మాయావిమోహితుండై ప్రాణి
కాసుసేయనిపని గాసివడియె;
కను లనియెడి మహాకల్ప భూజమ్ములు
తనుఁ బుణ్యుఁజేయఁగాఁ దగిలిరాఁగ
ఉన్నతోన్నతబుద్ధి నుండక తనుధారి
కన్నచోటికిఁ బంపి గాసివడియె;
చిత్తమనెడు మహాచింతామణి తనకు
తొత్తయి పనిసేయ తోడరాఁగ
హరిమీఁద హత్తించి యానంద మందక
తిత్తిసౌఖ్యమునకై తిరిగె జీవి;

ఆ. కామతత్త్వ మనెడి కామధేనువు కోర్కు
లొసఁగఁ జాలియుండ; పొసఁగ మేను
వేంకటేశుఁ జేర వేయక కామాంధుఁ
డగుచు గతివిహీనుఁ డయ్యె దేహి. 243

జీవుడు మాయచే అజ్ఞానియై కొఱమాలిన పనికై కష్టపడుతుంటాడు. కనులనేవే కల్పవృక్షాలు. అవి జీవుని పుణ్యావంతుని చేయడానికై తనతోనే ఉంటాయి. వాటి సాయంతో భగవద్దర్శనం చేసుకుంటూ మహోన్నతబుద్ధితో మెలగక శరీరి ఆ కన్నులను కన్నతావులజేర్చి, వాటివల్ల పాపం సంపాదించుకొని కష్టాలపా లౌతాడు. చిత్తమనేది కోర్కులిచ్చే చింతామణి వంటిది. అట్టిది గులామై తనకు మంచిపనులు చేయడానికి తోడవస్తుండగా, అట్టి చిత్తాన్ని శ్రీహరిని చేర్చగా కలిగే ఆనందాన్ని అనుభవించక, కొంచెపుశరీరసౌఖ్యాలకు మళ్ళించి, జీవి తిరుగుతుంటాడు. కామతత్త్వ మనెడు ('కామః కామప్రదః ప్రభుః' అని శ్రీవిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రం. అన్నింటిని మించిన కామం మోక్షం; అట్టిమోక్షస్వరూపుడు) కామధేనువు తనకు కోర్కులొసగ జాలియుండగా, ఆ కామతత్త్వరూపుడైన వేంకటరాయనికి తనతనువు నప్పగింపక కామోద్రేకముచే కన్నుగానని వాడై జీవుడు గతిమాలినవా డగును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మోసమున మాయా	26	159	1	108

అవ: శ్రీ వేంకటేశ్వరుని దర్శించక అంతంలేని ఈపుట్టువులను తప్పించు కోలేరను చున్నాడు.

సీ. ఏది దీనికి కడ ? యేది మొదల్? వట్టి
వేదనల్ మఱి తన్ను వీడు టెపుడు ?
తొడరిన హృదయమే తోడిదొంగ యగుచు
వడివడి తనుఁ బట్టి వలలఁ బెట్టఁ
గడఁగి తా కర్మముల్ గడచుట యెప్పుడు?
నిడుపాటి బంధముల్ విడుచు టెపుడు ?
తతిగొన్న తలఁపులే దైవ యోగమ్మయి
మరగింపఁగా తన్ను, మనసుఁ జేరి

గీ. ఆపదలు వాయు టెపుడు ? నిజాశ తీఱు
టెపుడు ? మమతయె భూతమై యేచి బుద్ధి
కెదియొ బోధింప వేంకటాద్రీశుఁ గనుట
యెపుడు ? తుదలేని భవముల నీఁగు టెపుడు ? 244

ఈ పుట్టువునకు ఆద్యంతాలు ఎక్కడ ఉన్నవి? లే వనుట: ఈ జీవిని బాధలు వదలిపెట్టే దెప్పుడు? ఎప్పటికీ వదలవనుట. జీవుణ్ణి అనుసరించే హృదయమే తోడు దొంగై త్వరితంగా తన్ను (జీవుని)పట్టి బంధాలలో పెట్టగా, తా నెంత ప్రయత్నించియూ కర్మబంధాలను తప్పించు కొనే దెప్పుడు? అనగా మనస్సు యొక్క ప్రేరణచేతనే జీవుడు కర్మలాచరించి సంసారబద్ధు డౌతా డనుట. విస్తృతాలైన తలంపులే దైవయోగంగా మనసులో చేరి జీవుని వాటి కలవాటుపడేట్టు చేస్తూంటే ఇక ఆపదలు పోయేదెప్పుడు? తనఆశ తీరే దెప్పుడు? ఆశ లున్నంతవరకు ఆపదలుంటాయని భావము. పైపెచ్చు తమ ఆశ లెన్నటికినీ తీరవు. మమకారమే భూతంగా రెచ్చి బుద్ధి కేదో కొరమాలిన దానిని ఉపదేశిస్తుంటే మఱి శ్రీనివాసుని దర్శించే దెన్నడు? అంతంలేని జన్మ పరం పరలను గడిచే దెప్పుడు? మంచిబుద్ధిగలవాఁడే స్వామిని దర్శించి, ఆద్యంతరహితమైన ఈ సంసారాన్ని దాటగలుగునని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏది కడ దీని కేది మొదలు	36	225	1	150

ఆవ: శ్రీనివాసునిదయనే సంపదగా దలచి జీవుడు హరిసాన్నిధ్య వైభవాన్ని అనుభవించే దెన్నటికో కదా అనుచున్నాడు.

సీ. సతతమ్ము సంసారజడుఁడు దానఁట యాత్మ
హితము దెలియుకాల మెన్నఁ డింక ?
రతి సరసముల నూరకె ప్రాయ మెడలంగ
నితరసౌఖ్యము తన కెన్నఁ డింక ?
నెడపక ద్రవ్యమోహితుఁడై తిరుగఁ దన
యిడుమపాటు దొలంగు టెన్నఁ డింక ?
కడలేని పొలయలుకలచేతఁ దన దేహ
మిడియఁగ నిజసుఖ మెన్నఁ డింక ?

ఆ. శ్రీనివాసవిభుని జేరి తక్కిన సుఖ
మేవగించుకాల మెన్నఁ డింక ?
శ్రీకళత్రు కరుణ సిరిగాఁ దలఁచి జీవుఁ
డీవిభవము గాంచు టెన్నఁ డింక ? 245

ఎప్పుడూ సంసారంలో పడి అజ్ఞానియైన తాను (జీవుడు) ఆత్మార్థాన్ని ఏకాలానికి తెలిసికోగలడు? సంసారంలో మునిగినవాడు ఆత్మజ్ఞాని కాలేడ నుట. స్త్రీలతోడి సరససల్లాపాలతో వ్యర్థంగా వయసు చెల్లిపోగా, ఇతరులకు సాధ్యంకాని బ్రహ్మానంద సౌఖ్యం తన కెన్న డబ్బుతుంది ? అనగా రాగరం జిత మనస్కులకు ఆత్మానందం అందదనుట. ఎడతెఱపి లేక ధనాశతో తిరుగుతుంటే ఇక తన కీజన్మజరాదిదుఃఖాలు ఎన్నటికి తీరేది? ఆశాబద్ధులు సంసారాబ్ధిని తరింపలే రనుట. హద్దులేని ప్రణయ కలహాలతో శరీరం జీర్ణించి పోతుండగా నిత్య(ఆత్మ)సుఖం తన కెన్నడు లభించుట? చంచలాక్షులపై చాపల్యం గలవారికి ఆత్మానందం శశవిషాణతుల్య మనుట. శ్రీనివాసుని సన్నిధిలో చేరి ఐహిక సుఖాలను ఏవగించుకొను టెన్నటికి? దేవునిదయనే సంపదగా దలంచి జీవుడు ఈ స్వామివైభవాన్ని తిలకించే భాగ్య మెన్నటికోకదా!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కాయము జీవుఁడు గలనాఁడే	68	352	1	235

అవ: తనుధనవిభవాలు చంచలములనీ. వృషాచలేశుని భక్తులై సుఖపడు డనీ ప్రబోధిస్తున్నాడు.

సీ. దేహముల్ తలఁప సుస్థిరములా ? ప్రాణుల
కూహింప లోభ మట్లుండుఁగాక
మోహమ్ముచే వెన్కముం దెఱుంగక తమ
దేహసౌఖ్యముగోరి తిరుగుచుంద్రు;
నెలకొని ద్రవ్యముల్ నిలుచునా ? యేరికి
నలవిమాలినయట్టి యాసగాక
బలువైన వట్టివిభ్రాంతికి లోనయి
తెలిసియుఁ దెలియక తిరుగుచుంద్రు;

గీ. విభవము లివన్ని నిజములా ? వెర వెఱుంగ
లేక వగల వేఁగుచు నుంద్రుగాక - ఎఱుక
గలిగి తిరువేంకటేశుని గొలువ లేక
తెఱఁగు మాలిన బుద్ధితో తిరుగుచుంద్రు. 246

ఆలోచింపగా జీవులకు లోభం అంతగా ఉంది. ఈ దేహాలు సందేహాలుగదా! అజ్ఞానంచేత ముందు వెనుక (మంచిచెడ్డ)లు ఆలోచించ కుండా శరీరసౌఖ్యాన్ని అపేక్షించి తిరుగుతుంటారు. హద్దుమీరిన ఆశగాక ఎవరికైనా సరే ధనం సుస్థిరంగా నిలిచి ఉంటుందా? ప్రబలమైన భ్రమకు జిక్కి అరకొరజ్ఞానంతో సంచరిస్తుంటారు. వైభవాలు కలకాలం ఉండేవా? తరణోపాయం తెలియక కష్టాలతో మాడిపోతుంటారు. జ్ఞానంపొంది ఇందిరా సుందరుని పొందు చెంది అతనిని సేవించుట మాని అపమార్గంలో పడిన బుద్ధితో అల్లాడిపోతుంటారు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సారిదిసంసారంబు	40	248	1	166

అవ: ప్రాణులకు అన్నీ బాధ కల్పించేవే. భక్తితో గరుడశైలనాథుని కొలిస్తే అన్నిబాధలు తీరుతాయనుచున్నాడు.

సీ. దినము ప్రాణులకును దీపనమున బాధ
తనుపోషణముల కందర్పబాధ
మనసుశాంతికి సదా మమకారముల బాధ
బలుకోరికలకు దైవగతి బాధ
వెడయాసచూడ్కికి వేడ్కలచే బాధ
కడువేడ్కలకు వియోగములబాధ
తొడవైన యెఱుకకు దురితబుద్ధుల బాధ
సచ్చింతనకును సంసారబాధ

ఆ. అరిదినిశ్చయమున కనుమానములబాధ
సకలజీవులకును జన్మబాధ
గరుడశైలకాంతుఁ గని భక్తి గొలిచెడు
వెరవుచేతఁగాని విడదు బాధ. 247

ఎల్లప్పుడు జంతుజాలానికి ఆకలివల్లబాధ కలుగుతుంటుంది. దాన్ని తీర్చుకొని దేహాన్ని బాగా పోషించుకొంటే దానికి మన్మథసంబంధమైన బాధ కలుగుతుంది. మిక్కుటంగా శరీరాన్ని పుష్టికరం చేసుకొంటే అది మదనకదనానికి ప్రేరేపిస్తుందని అభిప్రాయం. మమకారం (నాది అనే భ్రాంతి) మనశ్శాంతిని బాధిస్తుంది. అనగా మమకారంగలవారికి మానసికంగా ప్రశాంతత ఉండదని సారాంశం. విధినిర్ణయం ప్రాణులకు కలిగే అన్ని కోరిక లను బాధిస్తుంది. విధినిర్ణయ ప్రకారం జీవులకు జరుగుతుంది గాని, జీవు లనుకొన్నవన్నీ నెఱవేరవని గ్రహించునది. అల్పాల్పపుటాసలు గల చూపులకు వినోదకార్యాలవల్ల బాధ కలుగుతుంది. ఆవినోదాలను ఎడతెగక అనుభవింప నీయక ఎడబాట్లు వాటిని బాధించును. పాపపు బుద్ధులు, అలంకారంవంటి జ్ఞానానికి బాధాకరా లగును. అనగా కలుషమైన బుద్ధిగలవారు పరిశుద్ధజ్ఞానాన్ని పొందలే రనుట. సత్ (బ్రహ్మ) వస్తువును గూర్చి ఆలోచిద్దా మనుకొంటే సంసారం దాన్ని పీడిస్తుంది. సంసారసాగరంలో మునుగుతున్నవాడు, బ్రహ్మ మును గూర్చి విచారింపలే డనుట. అనుమానాలు ఎక్కువైతే అవి ఒక నిర్ణయానికి రానీయక అడ్డుతగులు ననుట. అన్నిప్రాణులకు పుట్టుకే బాధను పుట్టించేది. పుట్టకపోతే అంతకంటే వేఱేసుఖ మేముండుననుట? ఈ బాధలన్ని తొలగించుకోడానికి ఒకటే ఉపాయం. అదే శ్రీకాంతుని భక్తితో సేవించడం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కటకటా యిటుచేసె	39	239	1	160

అవ: లోభం అన్నిఅనర్థాలకు మూలం; అజ్ఞాని దాన్ని విడువలే కున్నా డనుచున్నాడు.

సీ. చదివెనుబో ప్రాణి సకల; మీ చదువుపై
చదువు రవ్వంతయుఁ జదువఁ డాయె
సిరులు చంచల మని చేఁత లధ్రువ మని
బహుళసంసారమ్ము బయ లటంచుఁ
దొరలెడు సుఖమెల్ల దుఃఖమూలమ్మని
యెఱిఁగి లోభమువీడ నెఱుఁగఁ డాయె
తలకొన్నధర్మమే తలమీఁది మోపని
వలచు టొల్లమి దైవవశ మటంచుఁ
గలిమియు లేమియుఁ గడవంగ రావని
తెలిసి లోభమువీడఁ దెలియఁ డాయె

గీ. పరహిత మ్మెంతయుం దన పాలి దంచు
వాచవులు నెవ్వగ లటంచు వరుస నిన్ని
శేషగిరిసార్వభౌముని చేఁత లంచుఁ
జూచి లోభంబు విడువంగఁ జూడఁ డాయె. 248

శరీరి అన్నిచదువులు చదువుకొన్నాడు. కాని అన్నిటికంటే పైచదువును కొంచెంకూడ చదువలేదు. అన్నిటికన్న పైచదువు భక్తి యని అభిప్రాయం. సంపదలు, పనులు(కర్మ) అస్థిరాలని తామరతంపరగా వుండే యీసంసారం సారంలేని వట్టిశూన్యమనీ, ప్రాప్తించే సుఖాలే కష్టాలకు కారణ మనీ, తెలిసియు, మానవుడు లోభం విడువలేకున్నాడు. తలపెట్టిన ధర్మం తలమీది మోపుమాదిరి బరువనీ, అంతా దైవాధీనం అనీ, వలచుట, ఒల్ల కుండుట "కలిమిలేములుకావడికుండలు" అన్న సామెతగా, ఒకప్పుడుండి మఱొక్కప్పుడు మాయమయ్యేవని తెలుసుకొనిగూడ ఆ లోభగుణాన్ని విడిచి పెట్టలేడు. ఇతరులకు మేలుగూర్చుట తనమేలుకొఱకేయనీ, జిహ్వాచా పల్యము సంతాపహేతువనీ, ఇవన్నీ శేషాద్రినాథుని పనులనీ తెలిసియు లోభం వదలడానికి ప్రయత్నించకున్నాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చదివెఁ బో ప్రాణి	65	339	1	226

అవ: జీవుడు అజ్ఞానంతో ప్రభువులను కొలుచుచు జననమరణాదులకు గురియగును. పిదప జ్ఞానియై శ్రీశునికొలిచి సుఖించును నను చున్నాడు.

సీ. బ్రదుకునకై పోయి పయిఁడి గైకొని తన
పతి యవసరములఁ బ్రాణ మిచ్చు;
బ్రదు కందులో నేది? పసిఁడి యెక్కడ నుండు ?
గతి హరి యన కిట్లు కట్టువడియె;
దొడ్డవాఁడ నగుదు దొరలఁ గొల్చిన నని
యతిదీనుఁడై వారియడుగులఁ బడు;
దొడ్డతనం బేది ? దొర యేడ నున్నాఁడు ?
శ్రీహరి గొలువక జీవుఁ డోడె;

గీ. చావనేల ? నోవఁగ నేల ? సారెకిట్లు
క్రిందువడ నేల ? వేంకటగిరినిలయుఁడు
దేవుఁ డీతం డనుచు నేఁడు తెలిసి కొలిచెఁ
గాని యిన్నాళ్ళదాఁకఁ జీఁకటి మునింగె. 249

జీవుడు పొట్టకూటికై కొంతడబ్బు నాశించి తన ఏలికకు అవసరం వచ్చినపుడు ప్రాణము లైన అర్పించును. అందులో బ్రతు కేమున్నది? ధన మెక్కడున్నది ? లేదనుట. తనకు గతి హరియని ఎఱుగక ఇట్లు బద్ధు డాయెను. ప్రభువుల సేవచే గొప్పవాడ నగుదు నని చాల దీనంగా వారికాళ్ళపై బడును. అందులో దొడ్డతన మేమున్నది ? దొర ఎక్కడున్నాడు? ఇలా శ్రీహరిని సేవింపక జీవుడు చెడుచున్నాడు. పలుమారు లీ రీతిగ పుట్టుచు గిట్టుచుబాధ లనుభవించుచు నుండు టెందుకు? అని ఇప్పుడు వేంకటగిరిపతి విష్ణు నెఱిగి జీవుడు జ్ఞానియై సేవించెను. ఇంతవఱకు అజ్ఞానం అనే చీకటిలోనే మునిగి యుండెను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చీచీ వివేకమా	103	13	2	9

అవ: ప్రగాఢభక్తిచే కర్మబంధాలు తెగిపోగా దేవునిదయకు ప్రాణి పాత్రుడు గాగలడని పలుకుతున్నాడు.

సీ. ఏది చూచినఁ దమ కింతయు నిటువలె
వేదు వీడిన కూడు వెదుక లేదు;
ఏకాంతసౌఖ్యంబు లేవి ప్రాణులకు ? పైఁ
బడు దుఃఖములు కలపాటిగాక;
ఏకమౌ పుణ్యంబు లేడ వెల్లరకును?
గైకొన్న దురితముల్ కలవుగాక;
హితమైన మమకార మేది యుందఱకును ?
బ్రతిలేని విరహతాపములుగాక;
గీ. మతిని వేడుకల్ మఱియేవి మానవులకు ?
దైవ మిడుపాటిగాక; యా దైవకరుణ
గలుగు నెటు ? కర్మబంధముల్ తొలఁగఁ ద్రోయు
శ్రీనిలయుభక్తి మదిఁ దిరమైనఁ గాక. 250

ఎక్కడ చూచిన అంతా ఇట్లానే యున్నది. ఎందు వెదకినా వెగటుగొల్పే కూడుదప్ప మఱేమీ లేదు. ప్రాణులకు కష్టా లెక్కుడు కాబట్టి నిశ్చలసుఖం ఎక్కడిది ? లే దనుట. తాము చేసిన పాపాలు చుట్టుముట్టగా ఏకమైన పుణ్యాలెక్కడివి ? లేవనుట. సాటిలేని ఎడబాట్లతో కూడుకొన్నవారికి స్వచ్ఛమైన మమకారం (నాది అనే భావం) ఎక్కడిది ? లేదని భావం. మానవులకు దైవంయిచ్చే కొలదిపాటిగాక హెచ్చుగా ఉత్సాహా లెక్కడివి ? లేవని తాత్పర్యం. ఆ శ్రీనివాసుని దయ ఎట్లా మనకు కలుగుతుంది? కర్మ బంధాలు ఊడితే కలుగుతుంది. అవి ఎట్లా ఊడుతవి? అందుకు వేంకటేశ్వరుని మీద మదిలో భక్తి స్థిరంగా నిలబడవలె.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏది చూచినఁ దమకు	16	95	1	65

అవ: శ్రమపడి ఏడుకొండలనెక్కి శ్రీనివాసుని దర్శింపక దిగిరా కూడదని హితవు గఱపుచున్నాడు.

సీ. కూడువండుట గంజికొఱకా ? తనకు సౌఖ్య
మెటఁ గలదో వెదకుటకుఁ గాక;
కుప్పనూర్చుట గడ్డికొఱకా ? మనసు మంచి
బాటకుఁ దివియ నేర్వవలెఁ గాక;
కొలుచుదంచుట పొట్టుకొఱకా ? కులీనుఁడై
మూఢాత్ముఁ డన నిందమోయుకొఱక ?
జన్మమృత్యుజరాది సకలదుఃఖమ్ములఁ
దలపోసి మే లెంచవలయుఁగాక;

గీ. కొండ ద్రవ్వుట చిట్టెల్క కొఱక ? తాను
తివిరి కొండెక్కు టూరక దిగుట కొఱక ?
కొండలప్పని యడుగులు గొలిచి తనకుఁ
దవిలిన విపత్తు లెల్ల నీఁగవలెఁ గాక! 251

అన్నం వండుట గంజికోసమా? కాదు, అన్నం కోసం. తనకు ఆనందం ఎక్కడుందో దానిని తెలుసుకొనుటకు. అనగా శ్రమించి కొండ నెక్కడం, అన్నం వంటిదైన శ్రీహరిదర్శనం అనుభవించడానికే గాని గంజి వంటి వినోదాలు అనుభవించడానికి కాదని భావం. అన్నం, గంజి రెండు ఉపయోగపడుతాయి గాని, అన్నం వంటి దేవదర్శనం ప్రధాన లక్ష్యంగా ఉండాలి. గంజి ఆనుషంగికంగా వుండాలి. కుప్పనూర్పిడి ధాన్యానికేగాని గడ్డికోసం గాదు. మనస్సును మంచిదారిలో నుంచుకో ప్రయత్నించవలె గాని కుమార్గాలలోనికి వెళ్ళనివ్వరాదు. కొండ నెక్కడం కుప్ప నూర్పువంటిది కాగా, ధాన్యం వంటిది దేవదర్శనం; గడ్డివంటిది వినోదదర్శనం. ధాన్యం మానవు లకు పనికి వచ్చేది; అది ప్రధానం. పశుగ్రాసం గ్రాసం; అది అప్రధానం. ధాన్యాన్నిదంచేదిపొట్టుకొఱకా?కాదు బియ్యంకొఱకే. మంచికులంలో పుట్టడం మూర్ఖుడనే నిందమోయడానికా?కాదు; జ్ఞాని అనిపించుకోడానికి. స్వామిసం దర్శనం లేక కొండెక్కి దిగుట పొట్టువలె వట్టిదే అగును. దంచుట వంటిది కొండెక్కుట. శ్రీవారిదర్శనం ధాన్యసంపాదనంవంటిది. అదిలేక తిరిగిరావడం పొట్టువలె నిరర్థకం. పుట్టుక చావు ముసలితనం మొదలుగాగల అన్నివిధములైన కష్టాలను బాగా ఆలోచించి, వీనిని తొలగించుకొని సౌఖ్యాన్ని పొందే మార్గం ఆలోచించవలె. చిట్టెలుకను బట్టడానికా కొండను త్రవ్వడం?కాదు; ఏదో గొప్పనుపొందడానికే: అట్లే శ్రమపడి తదేక ధ్యానంతో ఏడుకొండలెక్కడం శ్రీనివాసుని దర్శించి సుఖించడానికిగాని చిట్టెలుకలాంటి చిట్టిపొట్టి ఫలాలు తెచ్చుకోడానికి కాదన్నమాట. కనుక కొండలయ్య పాదాలకు మ్రొక్కి తన కేర్పడ్డ అన్నివిధాల కష్టాలను తొలగించుకోవలెను.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కూడు వండుట	19	115	1	79

అవ: జీవితం చదువులు- తరుణులు, వారిపొందు అస్థిరాలని, భక్తుడై వీటిని విడనాడవలసినదనీ తరణోపాయం చూపుతున్నాడు.

సీ. నాటక మింతయు నవ్వులకే పూట
పూటకుఁ బొల్లయిపోవు బ్రదుకు;
కోటివిద్యలు కూటికొఱకె యాఁకలి దీఱ
పాటుకు పాటెల్ల బయలయిచను;
తనుబంధనమునఁ జిక్కిన జీవి కేఁకట
మిలమిలలాడెడి చెలుల కొఱకె
అరమరపుల సుఖ మందిన పిమ్మట
మొఱగుకు మొఱగెపో మొయిలయి చను;

గీ. అన్ని చదువులు శ్రీహరి నరయుకొఱకె
సార మెఱిఁగిన పరమసుజ్ఞాననిధికి;
వేంకటేశ్వరులెంకకు విడివడి చను
మనసు భ్రమియించు వెన్నెలమాయ లెల్ల. 252

బ్రతుకంతా నవ్వుపుట్టించే నాటకం. ఇది పూటపూటకు వ్యర్థమై పోతుంది. 'కోటివిద్యలు కూటికొఱకే' అన్నట్లు ఆ ఆకలి తీరితే పిదప పడేపాట్లు వృథా అగును. శరీరమనే చెఱలో పడ్డ జీవికి తళుకుబెళుకులుగల తరుణులపై మిక్కిలి అపేక్ష పాటమరిస్తుంది. ఆ అల్పసుఖం పొందినక్షణంలోనే అది మోసానికి మోసంగా మబ్బులా మటుమాయ మవుతుంది. సారం గ్రహించిన జ్ఞాని అన్ని చదువులఫలితం శ్రీహరిని తెలుసుకోడానికే అని తెలుసుకొంటాడు. మనస్సును భ్రమింపజేసే వెన్నెల వంటి ఆ మాయలన్నీ శ్రీనివాసునిదాసుని వదలిపోతవి. వైరాగ్యానికి భక్తి కారణమని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నాఁటకమింతా	358	339	4	228

అవ: (కలి) కాలమహిమవల్ల మంచివన్నీ చెడుగా మారిపోతున్నవనీ వీటిని చక్క చేయడానికి వేంకటపతియే దిక్కని అనుచున్నాడు.

సీ. సన్మార్గముల కీలు సడలె కాల విశేష
మేమొకో! సౌజన్య మేటఁ గలసె;
నేమి సంసారమో యిగిరె సద్ధర్మమ్ము;
శాంతమ్ము డిందె; విజ్ఞాన మణఁగె;
మలిన మాయె యెఱుక; మఱఁగాయె వినుకులు;
మందుకుఁ గానము మంచిపనులు;
సంతోషమునకు నెచ్చట చోటు లేదాయె;
సత్యమ్ము కొండలచాటుఁ జేరె;

గీ. తమకు నెక్కడి బ్రదుకులు ? తాఱుమాఱు
వడియె నాచారములు; జాతివర్ణధర్మ
సముదయమ్ములు తడఁబడెఁ; దిమిర మెల్లఁ
బాప వేంకటగిరి వివస్వంతుఁడె గతి. 253

కాలమహిమ ఎట్టిదోగాని, మంచిమార్గాలకు ఆయువుపట్లు తప్పినవి. అనగా అవి నశించిన వన్నమాట. మంచితనం ఏటిపా లైంది. ఇది ఎక్కడి సంసారమో కాని దీనికై ఉత్తమధర్మాలు ఇంకిపోయినవి. శాంతి క్రిందైనది. విజ్ఞానం అణగారి పోయింది. తెలివికి మాలిన్యం అంటింది. విన్న మంచిమాటలు మరుగై పోయినవి. సత్కర్మలు మందుకైనా ఎక్కడా అగపడవు. సంతోషానికి ఎక్కడా చోటు లేక పోయె. సత్య మెక్కడో కొనలలో దాగింది. శిష్టులకు ఇక బ్రతు కెక్కడ? బ్రతుకు లేదని తాత్పర్యము. ఆచారాలన్నీ తారుమారైనవి. జాతులు వర్ణాలు వీటిధర్మాలు తొట్రుపడు తున్నవి. ఈ (తమస్సును) చీకటిని పోగొట్టడానికి ఆ వేంకటాద్రిపై వెలిగే వాడే (సూర్యుడే) దిక్కు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కాలవిశేషమో	10	63	1	42

అప: సమత్వబుద్ధి గలవాఁడే సుఖవంతు డనుచున్నాడు.

సీ. తిట్టులు వచ్చిన దీవెన లొదవిన
నట్టె సరిగ నెంచు నాతఁడె సుఖి
పట్టి చంపెడివేళఁ బట్ట మిచ్చెడివేళ
నట్టిట్టు తొనఁకని యాతఁడె సుఖి
చేరి చక్కెర పెట్టి చేఁదు పెట్టిన రెంటి
నారగించి తనియు నాతఁడె సుఖి
తేరకాండ్రను మఱి పోరానిచుట్టాల
నచ్చుగ సరిఁజూచు నాతఁడె సుఖి

గీ. అనుసరించెడు పాపపుణ్యములవలన
నలము ఫలముల నొల్లని యాతఁడె సుఖి
సొరిది శ్రీవేంకటేశుదాసులను జేరి
అందరాని పదం బందు నాతఁడె సుఖి. 254

ఎవరు తన్ను తిట్టినను, దీవించినను కోపహర్షములు లేక సమత్వ బుద్ధితో నుండేవాడు, పట్టుకొని చంపే సమయంలో కాని, సామ్రాజ్యమునకు పట్టాభిషిక్తుని చేసేటప్పుడుగాని శోకహర్షాలు వెలిపుచ్చక స్థిరుడై ఉండువాడు, చెంతకుచేరి పంచదార మెక్కుమని ఇచ్చినా, చేదును త్రావ నిచ్చినా ఆ రెంటిని సమబుద్ధితో స్వీకరించి భక్షించి తృప్తి చెందేవాడు, సంబంధంలేని వారినీ, దగ్గరిచుట్టాలనూ ఒకేవిధంగా చూచునట్టివాడు, చేసే పుణ్య పాపకర్మలఫలాన్ని ఆశించనివాడు, ప్రీతితో తిరుమలయ్య దాసులను జేరి సేవించి తరించేవాడు సుఖవంతుడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అటువంటివాఁడువో	97	484		324

అవ: భావమంటే జీవాత్మయనీ, అందులో అగుపించేవాఁడే దేవుడనీ తెలుపు చున్నాడు.

సీ. ఏనుఁగుఁ దలఁచిన నేనుఁగై పొడసూపు
మ్రానయి తోఁచును మ్రాకుఁ దలఁప
కొండను దలపోయ కొండయై కనఁబడు
స్వాంతగోచరుఁడు దైవమ్మె సుమ్ము;
బట్టబయలి నెంచ బయలయి కన్పట్టు
కడలియై కన్పట్టు కడలిఁ దలఁప
పట్టణమ్ము దలంప పట్నమై కనిపించు
భావగోచరుఁడు దైవతమె సుమ్ము;

గీ. పన్నగనగమ్ముమీఁది శ్రీపతిని దలఁపఁ
బన్నగనగమ్ము మీఁది శ్రీపతిగఁ దోఁచు;
భావ మనఁగ జీవాత్మయే; దేవుఁ డనిన
రూఢిగాను మానసగోచరుండె సుమ్ము. 255

హృదయంలో ఏనుగును, చెట్టును, కొండను తలపోసుకుంటూ వుంటే అవే అగుపిస్తాయి. ఇందుకు కారణం హృదయంలో గోచరించే సమస్తమూ దైవమే సుమా! బయలు తలిస్తే బయలు, సముద్రమును భావన చేస్తే సముద్రము, పట్టణమును స్మరిస్తే పట్టణం ప్రత్యక్ష మవుతాయి. ఇవన్నియు భావ గోచరుడైన ఆ దైవమే. అదేరీతిగా శేషాద్రిపై విలసిల్లే వానిని తలచితే అతడే గోచరిస్తాడు. భావజీవాత్మ లభిన్నములు. నిజంగా దేవుడు భావాన భాసిల్లేవాడు సుమా !

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చూచే చూపొకటి	134	141	2	95

అవ: జీవబ్రహ్మములు భిన్నములు కావనెడు ఇతరులను అపహసించు చున్నాడు.

సీ. జీవుండె కొందఱు దేవుం డటందురు
 దైవమ్ము చేఁతలు తమకుఁ గలవె ?
అవలఁ గొందఱు కర్మ మది బ్రహ్మ మందురు
 రావణాదులు దాన రాణఁ గనిరె ?
దైవమే లేదని తగఁ గొంద ఱందురు
 తమసృష్టియా విశ్వధాత్రి యెల్ల ?
గగన మాతఁడు నిరాకారుఁ డందురు గొంద
 ఱెఱుగవఁ బురుషసూక్త మెఱుఁగ రేమొ ?

గీ. కొంద ఱీతని కెనిమిదిగుణము లందు
రౌర! తక్కినయవి తమ వగునె తలఁప ?
ఇవ్వి యేటిమాటలు ? విన నింపె ? వేంక
టేశ్వరుని దాసులై మనుటే హితంబు. 256

జీవుడే దేవుడని కొంద ఱంటారు. అట్లయితే దేవుడుచేసే పనులు తాము చేయగలరా? చేయలే రనుట. కనుక జీవుడు దేవునికన్న భిన్ను డని అభిప్రాయము. అవతల కొందరు కర్మమే బ్రహ్మ మనుచుందురు. అది అట్లయితే కర్మఠులైన రావణాదులు ఆ కర్మలవల్ల ఎంతమాత్రం బాగుపడి నారు? బాగుపడ లేదని భావము. కాన కర్మము బ్రహ్మము కాదని నిర్ధారిత మైనదనుట. నాస్తికులు దేవుడే లే డంటారు. అయితే ఈ ప్రపంచమును సృష్టిచేసినది తామేనా? కా దనుట. సృష్టికి కర్త భగవంతుడని తెలియవలెను. మఱికొందరు ఆ దేవుడు ఆకాశం మాదిరి ఆకారం లేనివాడందురు. వీరికి పురుషసూక్తం తెలియదుకాబోలు! అందులో 'సహస్రశీర్షా పురుషః' అని భగవంతుడు సాకారుడుగా వర్ణితుడై యున్నాడుగదా! దేవునికి ఎనిమిదిగుణాలే ఉన్న వంటారు. ఆయన అనంతకల్యాణగుణుడు కదా! కొఱవగుణాలు వీరివా? ఆహా! ఇవేటిమాటలు? విన సొంపగునా? ఇంత చర్చ యెందుకు? శ్రీవేంకటాచలపతిదాసులై బ్రతుకుటే సర్వోత్తమము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏటిమాటలివి	112	67	2	45

అవ: హరిభక్తి అనే కల్పవల్లి మెల్లమెల్లగా పెరిగి శ్రీనివాసుడనే ఫలాన్ని ప్రసాదించు ననుచున్నాడు.

సీ. వేదవేదాంతాల వెస మొల్చి కొనసాగె
గాదిలి హరిభక్తి కల్పలతిక
వైరాగ్యబోధల వడిఁ బ్రోది గాంచెను
వేరూనె పంచసంస్కారములను;
మునులలోపల నల్లుకొనియె శాస్త్రపురాణ
ములయందు తలిరుటాకులను దొడిగె;
సత్కర్మవిధులను సరవి పువ్వులు పూచె
చాయల నించె సుజ్ఞానమునను;

గీ. అమరు లనియెడు పందిటియందుఁ బరఁ గెఁ
బరమయోగంబుల శలాటుపటలి వైచె;
శ్రీనివాసుఁ డిందుకు ఫలమైన వాఁడు
దొరకును వివేకులకు గురుచరణసేవ. 257

వేదములు ఉపనిషత్తులు అనువానిలో మొలకెత్తి ప్రియమైన హరి భక్తి అనే కల్పలత పెరుగసాగినది. వైరాగ్యమును పెంపొందించే బోధలవల్ల అది గుబురైనది. పంచసంస్కారాలు అనగా శంఖచక్రముద్రాధారణము, ఊర్ధ్వపుండ్ర ధారణము, రామానుజ శ్రీనివాసదాసేత్యాదిగా దీక్షాకాలమున నామ ధారణము, 'ఓం నమో నారాయణాయ' అను తిరుమంత్రము; శ్రీమన్నారాయణ చరణౌ శరణం ప్రపద్యే, శ్రీమతే నారాయణాయ నమః' అను ద్వయమంత్రము, తిరువారాధనము అనువానివలన ఆ భక్తి వల్లిక బాగుగా వేరూనినది. మునులహృదయాలలో అల్లుకొన్నది. శాస్త్రాలు పురాణాలు- వీటివల్ల చిగిర్చినది. కైంకర్యాదులవల్ల విరబూచినది. పండినజ్ఞానంచేత వన్నె మీఱినది. దేవతలనే పందిటిలో సొంపుగా పెంపు వహించినది. ఉత్తమమైన యోగములవల్ల(జ్ఞానధ్యానభక్త్యాదులు) పిందెలు వేసింది. ఈ భక్తి వల్లరికి పరమఫలం శ్రీనివాసుడే. ఆచార్యపాదసేవవల్ల జ్ఞానవంతుల కీ ఫలం లభిస్తుంది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పంట వండుకొనేవారిభాగ్యము	148	222	2	149

అవ: మానవుడు వేంకటేశ్వరభక్తుడైనగాని ఇంద్రియాదుల పొగ రణగా రదని పలుకుతున్నాడు.

సీ. జడధు లుప్పొంగు కైవడి నింద్రియమ్ములు
సందడించు నొకొక్క సమయమందు;
బడబాగ్ని రేఁగిన వడువున ముంగోప
ముడికించు మనసెల్ల నొక్క యదన;
కొండ మోసినయట్టు లుండు సంసారమ్ము
కలిమిలేముల నొక్కకాలమందు;
కారుచీఁకటు లట్లు క్రమ్ము దుఃఖము లెల్ల
నూఱట లేకుండ నొక్క తఱిని;

గీ. పెక్కుకోర్కులు పెనుగాలి వీచినట్టు
లూచు నిట్టట్టు లేచి యొక్కొక్కసారి;
అరయ వేంకటపతిదాసుఁ డయినఁ గాని
యునికిఁ బాయ విన్నియును నే యొక్కవేళ. 258

ఒకానొకసమయంలో త్వక్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణములనే ఇంద్రియాలు సముద్రాలుఉప్పొంగినట్లుగా పెల్లుబికి కలవర పెట్టుతాయి. ఒకసమయంలో ముంగోపం బడబాగ్నివిధంగా చెలరేగి మనస్సును బాగా ఉడికించి వేస్తుంది. ఒకానొకతరుణంలో కలిమిలేములచేత ఈ సంసారం కొండంత గురువై బరువై ఉంటుంది. ఒక్కొక్క సమయంలో కారుచీకట్ల మాదిరి కష్టాలన్నీ ఒకేమారు చుట్టుముట్టి ఊరట లేకుండా చేస్తాయి. నానావిధములైన కోరికలు తుపానుగాలిగా చెలరేగి ఇటూ అటూ ఊపు తుంటాయి. ఆలోచించగా ఏడుకొండలయ్యదాసుడైతే గాని ఈ కష్టాలు ఏ ఒక్కసమయంలోనూ వదలిపెట్టి పోవు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అట్టివేళ	98	489	1	328

అవ: భగవంతుని శరణుజొచ్చినవానికి ఇహపరాలు అరచేతిలోని ఉసిరిక కాయ లనుచున్నాడు.

సీ. దేహి పుట్టిన వేళఁ దెలియ నిరాబారి
గోచియు మొలత్రాటిగొడవ లేదు;
ఎదిరిని దన్నుఁ దా నెఱుఁగఁ డొక్కింతయుఁ
బెనచు కోరిక లేదు పేరులేదు;
ఎదిగి నిద్రావస్థ నితఁడు విరక్తుండు
సంసారభోగసంసక్తి గనఁడు;
ఏ పనులకుఁ జొరఁ డెట్టి లంపట లేదు
కోపమ్ములే దీసుగూడ లేదు

గీ. హరిశరణుఁ డైనయపు డమరాధికుండు
వాని యర చేతియుసిరికల్ పరము నిహము;
దురితములు దుఃఖములు లేవు; పెరిగి పెరిగి
పెద్దయై మొద్దువలె నుంట బుద్ధిగాదు. 259

శరీరి పుట్టినపుడు ఏమియులేని సన్న్యాసి. గోచి మొలత్రాడని కూడ అనుకోడు. ఇతరులనుగాని తననుగాని కొంచెం కూడా తెలుసుకొనలేడు. ఆ దశలో చుట్టుకొనే కోరికగాని, పేరుగాని ఉండదు. కొంచెం పెరిగి ఇతడే నిద్రాసమయంలో విరక్తుడై వుంటాడు. సంసారసంబంధములైన సుఖాలను అనుభవించడు. ఎట్టిపనులకు పూనుకొనడు. కనుకనే అతనికి ఎట్టి గాసియు ఉండదు. అట్టివాడు శ్రీనివాసుని శరణుపొందితే అరచేతిలోని ఉసిరికకాయల వలె అతనికి ఇహపరములు సులభసాధ్యాలు. అతడు దేవతలకంటె గొప్పవా డౌతాడు. పాపాలు, కష్టాలు అట్టివాని కుండవు. కనుక వయసుమీఱగా పెద్దయై మొద్దువలె స్వామిభక్తి లేకుండుట బుద్ధిగాదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పెరుగఁ బెరుగ	89	440	1	295

అవ: శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సేవిస్తూ అందరు సుఖంగా ఉండవలెనని కోరు తున్నాడు.

సీ. మ్రానియోడను నమ్మి మనుజుఁ డంబుధి దాఁటి
నానార్థములు గూర్చి నటనసేయ
కంసారి కృపనమ్మి సంసారవారాశి
గొబ్బున దాఁట లోకులకుఁ దగదె ?
జుత్తెఁ డినుము నమ్మి సొరిది నొక్కఁడు భూమిఁ
గట్టడీ భయములు గడచుచుండ
నెమ్మిఁ జక్రాయుధు నిజనామమును నమ్మి
భవభయమ్ములు గడవంగఁ దగదె ?

గీ. గాలి కాఱెడు చిఱుదీపకళిక నమ్మి
నరుఁడు పెంజీఁకటిం బాసి యరుగ మంద
జనులు తమ యాత్మ వేంకటస్వామి వెలుఁగ
మేల్మి నాతని సేవించి మెఱయ వలదె ? 260

కఱ్ఱతో తయారైన తెప్పను నమ్మి మానవుడు మహాసముద్రం దాటి పలురకాలవస్తువులు సమకూర్చుకొని తైతక్కలాడు తుంటాడు. మఱి కంసాంతకుని కరుణకు పాత్రులై లోకులు సంసారమనే సాగరమును తరించ దగదా? తగుననుట.

ఒకానొకడు ఇనుముతో చేసిన లొడితెడు ఆయుధం పట్టుకొని భూమిలోని భయాలను అవలీలగా తొలగదోసు కుంటాడు. ప్రీతితో చక్రం ఆయుధముగా కల శ్రీశుని నామస్మరణాన్ని నమ్ముకొని జననరూపభయాన్ని బాపుకో తగదా? తగుననుట. గాలికి ఆరిపోయే గోరంతదీపసహాయంతో మానవుడు కారుచీకటిని పటాపంచలు చేసి సంతసిల్లుచుండగా మానవులు తమ ఆత్మలో ఏడుకొండలరాయడు జాజ్వల్యమానంగా వెలుగుతుంటే ఆ ప్రభువును సేవించి తరించ వలదా? తరించ వలె ననుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వివేక మెఱుఁగని	88	429	1	287

అవ: అంతరాత్మగా ఉండే శేషాద్రిప్రభుని తలంచనివారు జన్మమృత్యు జరాది దుఃఖా లనుభవింతు రనుచున్నాడు.

సీ. ఆఁకటి కడుగని యర్భకు జననియే
పట్టి పాల్ద్రావించు నట్టు లీశ్వ
రుఁడు రక్షకుఁడు కోర్కు లుడిగిన యోగికి;
బుద్ధి యెఱింగిన బొట్టెఁగూర్చి
తలఁపదు గద తల్లి; దైవమ్ము స్వప్రయ
త్నపరుల మీఁద వత్సలత విడుచు;
స్వాతంత్ర్య ముడిగిన వారౌటఁ బాంచాలిఁ
గరిఁ గాచె; రాఁడాయెఁ గావ బ్రహ్మ
తల ద్రుంగి నపుడు, మదనుఁడు మాడినపుడు
వారలు స్వాతంత్ర్యపరులు గాన;
అనిశమ్ము దిక్కని యాత్మలోపలఁ దన్ను
భావించునట్టి ప్రపన్నజనుల

గీ. ఇక్క డక్కడ రక్షించు నీ వృషాద్రి
విభుఁ; డహంకార మించుక వీడ కంత
రాత్ము మఱచిన ద్రోహులు ననుభవింత్రు
జన్మమృత్యుజరాది విషాదములను. 261

పసిపాప పాలిమ్మని అడుగకున్నా తల్లి తనంతట తానే బలాత్కారంగా పాలిస్తుంది. అట్లే భగవంతుడు కోరికలులేని యోగికి అవసరమైన కోరిక లిస్తూ కాపాడుతాడు. బుద్ధితెలిసిన బిడ్డవిషయంలో తల్లి పైరీతిగా ఉండదు గదా! ఆవిధంగానే దైవంకూడ శరణాగతి పొందక స్వప్రయత్నపరులైన వారిపట్ల ఉపేక్షాభావంతోనే ఉంటాడు. ఇందులకుదాహరణం ద్రౌపది, గజరాజు; తమ ప్రయత్నాలు వ్యర్థమై శరణాగతి పొందగా వారిని దేవుడు రక్షించాడు. అట్లుగాక స్వతంత్రంగా వ్యవహరించిన బ్రహ్మతల తునుమ బడినప్పుడూ, మన్మథుని శరీరం భస్మమయేటప్పుడూ భగవంతుని రక్షణ వారికి లేకపోయినది. ఎల్లప్పుడు నీవే దిక్కని ఆత్మలో తలపోసి ప్రపత్తి సలిపే ఎక్క డెక్కడి భక్తుల నైనను ఈ వృషభాద్రి వాసుడైన శ్రీనివాసుడు కాపాడుతాడు. అహంకారాన్ని కొంచె మైనను వదలక అంతరాత్ముడై యుండే వేంకటేశుని తలవని ద్రోహులు చావుపుట్టుకలు, ముసలితనం మున్నగు కష్టాలపా లవుతారు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇటుగన సకలోపాయములు	81	391	1	262

అవ: వేంకటాచలపతికి దాసుడైనవాడు ఏ కులస్థుడైనా, ఎవడైనా పూజ్యుడే అనుచున్నాడు.

సీ. జగతిలోపల సత్యసంపన్నుఁ డగువాఁడె
పరనిందసేయఁ బాల్పడని వాఁడు
అరుదైన భూతదయానిధి యగు వాఁడె
యితరులఁ దన వలె నెంచువాఁడు
నిర్మలుఁడై యాత్మ నియతి గల్గినవాఁడె
ధర్మతత్పరబుద్ధి దగులువాఁడు
కర్మమార్గమ్ములు గడవకుండెడు వాఁడె
మది హరిభక్తి యేమఱని వాఁడు

గీ. ఎల్లరకు హితవుగఁ జరియించువాఁడు
పగ తలంపునఁ గొనకుండ బ్రదుకువాఁడు
ఏ కులజుఁడైన నెవఁడైన నేమి ? వేంక
టాద్రిసమ్రాట్టునకు దాసుఁ డయినవాఁడు. 262

లోకంలో సత్యసంపన్నుడైనవాడే ఇతరులను నిందించుటకు పాలు పడడు. భూతదయకు నిధిగా ఉండేవాడే పరులను తనవలె తలచగలడు. పరిశుద్ధుడై ఆత్మసంయమనము కలిగినట్టివాడే ధర్మమందు ఆసక్తమైన బుద్ధి కలవాడై ఉంటాడు. కర్మమార్గాలలో తగులుకొననివాడే మనసులో విష్ణుభక్తిని ఏమరనివాడు. సకలజనులకు హితంగా నడుచుకొనేవాడే విరోధమును తలంపునకు రానీక బ్రతికేవాడు. పైగుణాలుగల శ్రీనివాసభక్తుడు ఎవడైనా ఏకులంవాడైనా పూజ్యుడే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏకులజుఁడేమి	47	292	1	195

అవ: శరణాగతుడై ధన్యుడు కావడానికి మున్ముందు అలవరచుకొన వలసిన అర్హతలను వివరిస్తున్నాడు.

సీ. సతతదయాచారసంపన్నుఁడై కదా
అమలవైష్ణవతకు నర్హుఁ డగుట
ఒనరంగ తీర్థవ్రతోపవాసమ్ములు
తగ సల్పిగద విష్ణుదాసుఁ డగుట
సకలయజ్ఞఫలమ్ము సమకూడినం గదా
హరినామపాఠకుం డగుట తాను
ఆజన్మ శుద్ధుఁడై యలరారినం గదా
అసమచక్రాంకితుం డగుట తాను

గీ. కలిగినంగద యాచార్యకరుణ తనకు
నంజనాచలవిభుఁ గన్నులారఁ గనుట
భక్తి ముదిరినఁగద అన్యభావ ముడిగి
తాను శరణాగతుం డౌట! ధన్యుఁ డౌట! 263

ఎడతెగనిదయ, ఆచారము బాగా కలిగినవాడైతే స్వచ్ఛమైన వైష్ణవ మతానికి సమ్మతు డవుతాడు. ఒప్పిదముగా తీర్థయాత్రలు, వ్రతాలు, ఉప వాసాలు చక్కగా చేస్తేగదా విష్ణువునకు దాసు డౌతాడు? సకలయాగాలు ఫలించినప్పుడే భగవన్నామసంకీర్తనం చేయ గలుగుతాడు. పుట్టినదిమొదలు పరిశుద్ధు డయితేనే చక్రాంకనములు ధరిస్తాడు. గురువుగారిదయను పొంద గలిగి నపుడే, ఆ అంజనాద్రివిభుని కనులార కాంచగలుగుతాడు. భక్తి బాగా పరిపక్వమైనపుడేగదా ఇతరచింతను మాని శరణాగతు డవుతాడు. ధన్యుడు కూడా అవుతాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
సులభమా యిందరికి	87	423	1	283

అవ: పరమభాగవతులు అన్నిలోకాలలో స్వైరంగా విహారంచేయగల రను చున్నాడు.

సీ. ఆకాశ మడ్డమా? అవలిది యడ్డమా
శ్రీకాంతు భజియించు సేవకులకు ?
పాతాళ మడ్డమా భాగవతాళికి ?
భూతల మడ్డమా పుణ్యులకును ?
హరిదాసులకు నడ్డమా అమరావతి ?
తిమిరమ్ము లడ్డమా దివ్యులకును ?
కమలసంభవుని లోకం బడ్డమా విష్ణు
కైంకర్యపరులైన ఘనమతులకు ?

గీ. పరమపద మడ్డమా? ఫణిపర్వతాధి
పతికి నూడిగ మొనరించు భక్తకోటి;
కిన్ని లోకాల భోగించి యిచ్చ వెంట
వరుసగ విహార మొనరించు వైష్ణవులకు? 264

రమాపతిని సేవించే సేవకులకు ఆకాశంగాని, దానికి అవతలిభాగం గాని అడ్డం కాజాలదు. భాగవతులకు పాతాళం అడ్డంకాదు. పుణ్యవంతులకు భూమి అడ్డం కాదు. హరిదాసులకు అమరావతికూడ చొరరానిది కాదు. భక్తితో భాసిల్లే దివ్యమూర్తులకు ఎక్కడగాని అజ్ఞానం అనే చీకటి అడ్డం కాదు. విష్ణుకైంకర్యంచేసే గొప్ప బుద్ధికలవారికి బ్రహ్మలోకం కూడా సులభంగా చేరగలిగిన తావే. శేషపర్వతాధిపతికి పరిచర్యలుచేసే భక్తబృందానికి పరమ పదంకూడ అడ్డం కాదు. అనగా సులభ గమ్య మనుట. అన్నిచోట్ల భాగవతులు స్వైర విహారం సల్పగల రని భావం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఆకాశ మడ్డమా	47	288	1	192

అవ: వైరాగ్యం పొందడానికి వదలదగ్గవేవో సెలవిస్తున్నాడు.

సీ. కనులయెద్దుట నున్న కనకమ్ముపైఁ గాంక్ష
గలయంత తడవు మోక్షమ్ము లేదు;
అన్నాదిరుచులపై నభిరుచి గలదాఁక
పన్నుగ జ్ఞానమ్ము పదిలపడదు;
కాంతలపై భ్రమ గలయంత కాలమ్ము
మిక్కిలి హరిభక్తి మెఱయఁబోదు;
సంసారపున్విధి జరుగునంత తడవు
ధర్మమ్మునకు స్థిరత్వము గలుగదు;

గీ. చిత్తమునఁ జింతలెల్ల నశించుదనుక
హత్తుకొనదు వైరాగ్యమ్ము; హరికటాక్ష
పాత్రులగు దాసజనులకు పరమమైన
శ్రీవికుంఠపద మ్మఱ చేతఁ గలదు. 265

కనపడే కాంచనంపై కాంక్ష నశించనంతవరకు మోక్షం అబ్బదు. వంటకాలపై ఆశ ఉన్నంతవఱకు జ్ఞానము స్థిరపడదు. స్త్రీలపై వ్యామోహ ముండునందాక దైవ భక్తి చక్కగా ప్రకాశింపదు. సాంసారిక కృత్యాలు జరుపు తున్నంతకాలం ధర్మానికి నిలకడ వుండదు. మనస్సునందు సకలవిధచింతలు నశింప కున్నచో వైరాగ్యం అంటదు. శ్రీనివాసుని కటాక్ష వీక్షణాలకు లక్ష్యమైన దాసలోకానికి వైకుంఠలోకం అఱచేతనే ఉంటుంది. అట్టివారికి వైకుంఠపదం సులభ మని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
తెగక పరమునకు	235	203	3	136

అవ: జీవుడు మాయామోహితుడై కర్మబంధితుఁ డగుచున్నాడని, జ్ఞానియై శ్రీవేంకటేశ్వరుని కొలిచి తరించవలెగదా అని హెచ్చరించుచున్నాడు.

సీ. ఏటివిచార మిదెక్కడి యాచార
మకట ! జీవుఁడు మాయలందుఁ బొరలు;
పరఁగ నూతేడుల బ్రదుకునకే గదా
తా నన్నియుంగూర్చి దాచుకొనుట
భువిని నానాసుఖభోగాలు చింతించు
పరమున కీపాటి పాటుపడఁడు;
కామసౌఖ్యమునకు కడుపు నించుటకెగా
యుడుగ కుద్యోగముల్ తొడుకుచుండు;
మిడిసి లోకములెల్ల మెప్పించ నడచును
హరిని మెప్పింపఁ బ్రయాసపడఁడు;

గీ. చచ్చి చచ్చి జన్మము లెత్తు జాలియెల్ల
నూరఁగల కర్మములను జేయుటకుఁ గాదె !
మెచ్చుగాఁ గొల్చు నరులను మేర లేక;
కూర్మి శ్రీవేంకటేశుని గొలువ లేఁడు. 266

జీవుడు మాయలో పడి పొర్లాడుచున్నాడు. అయ్యో! ఇదేమి విచారము? ఇదెక్కడి ఆచారము? తా నన్నివస్తువులు సమకూర్చుకొని దాచుకొనుట ఈ నూరేండ్లబ్రతుకునకేగదా? పురుషాయువు నూరుసంవత్సరాలని ప్రమాణము. అశాశ్వతమైన జీవితానికై వస్తుసంగ్రహణ మనుచిత మనుట. భూమిలో పలుసుఖాలను భోగాలనుగూర్చి ఆలోచించునేగాని పరానికై ఈ మాత్రంకూడ పాటు పడడు. ఇంకా ఈ జీవుడు కామసౌఖ్యానికి, పొట్టనింపుకోవడానికీ వదలక ప్రయత్నములు చేయును; ఎగి రెగిరి జనమును మెప్పింప యత్నించునుకాని నారాయణమూర్తిని మెప్పించడానికి శ్రమించడు. చావు పుట్టుకలు కల్గిన ఈ జన్మకష్టమంతయు దారిని పొయ్యే కర్మములు తన నెత్తిపై వైచుకొనుటయేగదా! హద్దుపద్దులేక మెప్పుగా మానవులను సేవించునేగాని ప్రేమతో శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవించజాలడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఏటి విచారము	297	560	3	376

అవ: కుమార్గాలలో సంచరించక సప్తశైలేశుశరణంది చక్కపడుమని జీవుని ప్రబోధించుచున్నాడు.

సీ. ఇందందుఁ దిరుగుచు నెవరివాఁడవుగాక
బందెపసర మైతి బడుగుజీవ!
తోలుతిత్తిం జొచ్చి తొడరు నాఁకటిచేతఁ
బలువురకును బంటుబంట వగుచు
ఏలినదొరగాన కెసఁగు నాసలఁ జిక్కి
కూలికి మైకొంటి కూళజీవ!
తీట మేనం జొచ్చి తెక్కలికాంద్రచే
మూటగట్టింపఁగ మూల మగుచు
విభుచేతిఘనతను విడచి కోరికలకు
వేఁటకుక్క వయితి వెట్టిజీవ!

గీ. చీమలగృహంబులోఁ జొచ్చి చిక్కు లంది
దోమకఱకుట్లకును తోడిదొంగ వగుచు
సప్తశైలేశు నెఱుఁగక జాడు చొప్ప
నాము మేయంగ దొరకొంటి నాలిజీవ! 267

బక్కచిక్కిన ఓ జీవుడా! ఇటునటు దిరుగాడుచు అనగా నిశ్చలముగా ఒకదైవాన్ని ఆశ్రయించక కడకు దిక్కుమాలిన బందెపసర మైతివి. చర్మమయ మైన ఈ శరీరములోచేరి జనించేఆకలితో (జీవనోపాధికై) ఎందరికోభృత్యాను భృత్యుడవైతివి. నిజముగా కాపాడే ఏడుకొండలరాయని ఎఱుగలేక పెచ్చరిల్లే ఆశకు లోనై కూలికిపాల్పడే కుత్సితుడ వైతివి. గజ్జిగల దేహమును జేరి పంచేంద్రియములనే దొంగలచేత పాపపుమూటలు గట్టించుటకు మూలకారణ మైతివి. వేంకటప్రభునిచేతి చలువనుకాదని అల్పమృగములవంటి కోరికలను పట్టుటకు వేటకుక్క వయితివి. కనుకనే ఓ జీవుడా! నీవు వెట్టివాడవు, చీమల పుట్టవలె బహుళచ్ఛిద్రము, నశ్వరమునగు దేహములో దూరి కమ్మికి గ్రుచ్చి కాల్చిన దోమయొక్క మాంసపుముక్క కొఱకు సహాయచోరుడ వైతివి. దోమ అతిసూక్ష్మప్రాణి. దాని మాంసపుముక్క శశవిషాణసదృశముగదా! అట్టిదాని చౌర్యమునకు యత్నించుట అవివేకము. ఏడుకొండలదొరను స్మరింపక జాడు, చొప్ప, నాము మేయుటకు పూనుకొంటివి. జాడు=వెన్నుతీయనిది. చొప్ప=నిస్సారమైనది. నాము=ప్రాణాపాయముకల్గించునది. ఇట్టి ఆత్మహాని కరములగు కర్మలకు పాల్పడి పశువునకంటె హీనుడవగుచున్నావు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇందునందుఁ దిరుగుచు	35	215	1	143

అవ: చెడుదారిలో నడువక మోక్షమార్గము ననుసరింపుమని జీవునికి బుద్ధి గఱపుచున్నాడు.

సీ. కటకట! జీవుఁడా! కాలవశుండవై
సటసటలను బ్రొద్దు జరుపుచుందు;
సమతతో నన్నియుఁ జదివి తుట్టతుదకు
కుమతివై యెల్లరఁ గొలుచుచుందు;
తమిగొని గంగకు తాన మాడఁగఁ బోయి
తగ నూతినీళ్ళను ద్రాగుచుందు;
తనువు, ప్రాయము నమ్మి దానధర్మాల్ మాని
చెనఁటివై కర్మముల్ సేయుచుందు;
ఒనరంగ మీఁదనొడ్డిన మబ్బులను నమ్మి
దొనలనీళ్ళను వెళ్ళఁద్రోయుచుందు;

గీ. ఎలమి తిరువేంకటేశ్వరుఁ దెలియలేక
పొలమురాజుల వెంబడిఁ బోవుచుందు;
చిలుకకుంబలె బుద్ధులు సెప్పి యేమి ?
బలుమరున కెల్లపుడు తోఁజుఁ బాడుచుందు. 268

అయ్యయో! జీవుడా! కాలమునకు అధీనుడవై పనికిమాలిన పనులతో కాలం గడుపుతున్నావు. పరిపూర్ణముగా అన్నిచదువులు (అస్తిక్య బుద్ధ్యుత్పాదకములు) నేర్చి దుష్టబుద్ధివై పరమాత్మను జాఱవిడిచి అనామకు లనుగూడ కొలుచున్నావు. ఆశతో గంగలో మునుగనెంచి దరి దరిసియూ, ప్రక్కనున్న బావినీటిని త్రాగుచున్నావు. అనగా గంగవలె పవిత్ర మూర్తి శ్రీనివాసుని సేవింపగోరి చెంతకు జేరియు, చేరువనే గల సామాన్య దేవతల కొల్చుచున్నా వనుట. ఈ శరీరము, ఈ వయస్సు శాశ్వత మనుకొని దానధర్మాలు చేయక మూర్ఖుడవై పాపపుపనులు చేయుదువు. ఆకాశము లోని మబ్బును చూచి కొండమీది నీటిపల్లములోని నీళ్ళను వెలికి పారజల్లు చున్నావు. అనగా కలియుగప్రత్యక్షదైవమై శ్రీనివాసు డుండగా ఎక్కడో వుండే ఏ దేవుడో ఏదో గొప్పఫల మిచ్చునని ఆశించి నశించుచున్నా వనుట. అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండ నాయకుడైన వేంకటాధిపతిని తెలియలేక భూ స్వాముల వెంటబడుచున్నావు. అనగా అఖండానందమును కాదని అల్ప సుఖాన్ని కోరుతున్నావనుట. చిలుకకు ఎన్నిబుద్ధులు చెప్పినను ఏమి ప్రయోజనము? అనగా అది నేర్చినపదములను తిరిగి వల్లించునే గాని వానియర్థ మెఱిగి ప్రవర్తింపదుగదా! అటులే మానవుడు ఎంతనేర్చినను ఆచరణ లేకున్నచో నిరుపయోగ మనుట. ఓయీ! కామాతురుడవై ఎల్లప్పుడు మన్మథునికి వంతపాట పాడుచునేయుందువు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కటకట జీవుఁడా!	67	350	1	234

అవ: భగవన్నామము తఱుగని ధనమని, దానిమహిమను వర్ణించు చున్నాడు.

సీ. ఇచ్చలోఁ గోరిన వెల్లఁ దీర్చు ధనమ్ము
గోవిందునామమే గొప్పధనము;
నారదాదులజిహ్వ నర్తించెడు ధనమ్ము
సకలాగమమ్ములు చాటు ధనము;
కూర్మిమౌనులు దాచుకొనెడు ధనమ్ము మో
క్షానకు సంబళమైన ధనము;
ఇరవైన భక్తుల కెల్ల నింటిధనమ్ము
తిరముగా నాత్మఁ బాతిన ధనమ్ము;

గీ. పరమశివుఁడు కాశీపురిఁ బంచు ధనము
పూజ్యులైన యాచార్యుల మూలధనము;
మించి వేంకటవిభుఁడు పాలించు ధనము
అరయ హరినామమే నిత్యమైన ధనము. 269

గోవిందుని తిరునామము చాల గొప్పది. మనసులోని కోరికలెల్ల తీర్చగల్గినది. ధనమున్నచో అన్నిటిని పొందవచ్చును. 'ధనమూల మిదం జగ' త్తనికదా పెద్దలనుడి. ఈ హరినామధనమే నారదుడు మున్నుగా గల పరమర్షుల జిహ్వాగ్రంలో నాట్యం చేయుచుండెడిది. ఈ ధనమహిమనే అన్ని వేదశాస్త్రాలు చాటిచెప్పునది. మునులు ప్రీతితో దాచుకొనేది ఈ నామ ధనమునే. మోక్షమార్గాన పయనించేవారికి ఈ ధనం దారిబత్తె మైనది. మంచి భక్తుల కెల్లరకు ఇంటనుండే ధన మీ భగవన్నామమే. ఇదే ఆత్మలో స్థిరముగా పూడ్చి పెట్టిన ధనము. పరమేశ్వరుడు కాశీపట్టణములో అందరికి ఈ నామ ధనమునే పంచి పెట్టుచుండును. అనగా ముమూర్షువుల కుడిచెవిలో పరమేశ్వరుడు రామమంత్రాన్ని ఉపదేశించుననుట. పూజ్యులైన ఆచార్యుల మూలధనం ఈ భగవన్నామమే. అతిశయముగా వేంకటాద్రినాథుడు రక్షించేది ఈ నామమునే. ఆలోచించగా తఱుగనిధనం హరినామ మొక్కటే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇచ్చలోఁ గోరేవల్లా	205	27	3	19

అవ: వేంకటేశ్వరునికృప కల్గినపుడు సకలదోషములు నశించి నరుడు ముక్తిని పొందు ననుచున్నాడు.

సీ. దైవము కృపయున్న తనకర్మ మడ్డమా ?
ఆ వేళ ఘనపుణ్యుఁ డగును గాక
గోవిందుఁ డొప్పిన కొంచెము దొడ్డేమి ?
కొనకెక్కుఁ గాక మిక్కుటపుసిరుల ?
పరమాత్ముఁ డేలిన బంధముల్ గలుగునా ?
తెరదీసినట్లుగ తెగును గాక
శ్రీశుండు విజ్ఞాన మిడ నడ్డముండునా ?
తొరలిన మాయలు దొలఁగుఁగాక

గీ. చిత్తమున శ్రీనివాసుండు చిక్కి నపుడు
చావుపుట్టువు లున్నవా జయమె గాక;
కడమ లున్నవె కైవల్య మిడఁగ నితఁడు
మించి జగమెల్ల నిట్లె గెల్పించుఁ గాక! 270

దైవకృప కలుగగా తన పాపకర్మ లడ్డపడవు. దైవకృప కల్గినవాడు గొప్ప పుణ్యాత్ముడే అగునుగదా! గోవిందునిదయ ఉండగా కొద్దిగొప్పలతేడా లేక అతిశయమైన సిరులు పైయంచు లందుకొనునుగదా! ఆ పరమాత్మ రక్షకుడు కాగా మఱి తగులము లెక్కడివి ? అవి తెరతీసినట్లు జారిపోవును గదా! ఆ లక్ష్మీపతియే విజ్ఞానమును అనుగ్రహింపగా ఇక అడ్డేమిటి? పైకొన్న మాయలు మటుమాయ మగునుగదా! శ్రీనివాసుడు మనసులో గోచరింపగా మఱి చావుపుట్టువు లెక్కడివి? అంతటా జయమేగదా! ఈశ్రీశుడు మోక్ష మొసగగా కొఱవ లేమి? లోకమునే అతడు జయింపజేయ గల్గును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నేమెంతమూఢులమైనా	423	285	3	285

అవ: జీవుడు ఐహికభోగాలతో విసిగి వేసారి కడకు వృషాద్రినాథుని సేవించి తరించునని అనుభవపూర్వకముగా నుడువుచున్నాడు.

సీ. ఎన్నినాళుల కేని యీ యర్థమే కల
దింతలోననె హరి నెఱుఁగవలయు
ఎంచ నూతేడుల కేని చావు నిజమ్ము
ముంచి యిట్టే మోయు ముఱికిడొక్క;
ఇందుకుగా సుఖమ్మేల కోరెదమొ ? యె
వ్వరికై గడింతుమో పైఁడిముద్ద;
కలిగినదినములు కాఁపురానకె సెల;
వాసకు లేదాయె హద్దు పద్దు;
ఫల మేమిగల దిందు? ప్రాణి యేమిటివాఁడొ
తీరని దీచిక్కు తెలిసి పాప;

గీ. ఇంద్రియమ్ముల రపమాయె నెల్లప్రొద్దు
మొనసి చేసినకర్మముల్ మోపులాయె;
ఇన్నిటికి వేసరి వృషాచలేంద్రుఁ గొలువ
మాసినదె మడుగాయె; జన్మములు తొలఁగె. 271

ఆలోచింపగా నూరేండ్లకైనను మరణం తప్పదు. ఈ ముఱికి దేహాన్ని అందాకా ఈ జీవుడు మోయుచుండును. ఇంతభాగ్యానికి ఎందులకు సుఖాన్ని కోరుదుమో? మనం సంపాదించే బంగారం (ధనం) ఎవరికోసమోగదా! మరణానంతరం తనసొమ్మంతా పరులపాలని భావం. బ్రతికిన దినాలన్నీ కుటుంబపోషణకే సరిపోయినవి. ఆశకు హద్దుపద్దులు లేవుగదా! పైకార్యాలలో ఫల మేమున్నది? ప్రాణి ఏపాటివాడు? ఈ చిక్కుసమస్య ఏనాటికీ తీరునది కాదు. దీని నెఱిగి త్రోసి పుచ్చుజాలము. క్రమంగా ఇంద్రియాలపటుత్వం తగ్గిపోవును. కర్మబంధములు పెను మోపు (అధికము) లగుచున్నవి. ఎంతకాలానికైనా ఈ సమస్య ఇట్లే ఉండును. చిక్కు వీడదు. బ్రతికియుండగనే భక్తితో భగవంతుని తెలియవలెను. పైవాని సేవగించుకొని వేంకటేశ్వరుని కొలువగా హేయములైన పయి వన్నియు పునీతములై జన్మ రాహిత్యము కలుగును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎంతకాలమునకైనా	215	86	3	58

అవ: హరినామసంకీర్తనమే జీవనముగా గలిగి పలువురు తరించిరని పలుకు చున్నాడు.

సీ. చాలదా హరినామసంకీర్తనను గల
మేలు దీనన బుధుల్ మెఱసినారు;
వేదశాస్త్రమ్ముల విధుల నెఱుంగక
ప్రాచేతసాదులౌ పరమమునులు
సమకొని హరిమంత్రజపపరాయణు లౌచు
నఖిలలోకమ్ముల నధికు లైరి;
ఇతరదైవతముల నించుక యెఱుఁగక
ప్రతిలేనిమహిమ పర్వతతనూజ
హరిమంత్ర మొక్కండె యాత్మలోఁ దలఁచుచు
హరునిలో సగమయి యర్థి నిలిచె;

గీ. చదువ నోపక పలుమరు చదువు లెల్ల
నారదాదులు వేంకటనగవిహారి
యైన శ్రీహరినామమే యనవరతము
వదల కది జీవనం బయి వఱలినారు. 272

హరినామసంకీర్తనములోగల మేలు ఒక్కటే చాలదా? చాలు ననుట. ఈ నామసంకీర్తనముతోనే పండితులు (దేవతలు) పెంపు గడించారు. వాల్మీకి మున్నగు పరమర్షు లెందరో వేదములయొక్కయు, శాస్త్రముల యొక్కయు విధులను తెలియజాలక ప్రయత్నంతో హరినామజపంలో ఆసక్తు లై అన్నిలోకాలలో అధికులైరి. పార్వతీదేవి వేఱుదేవతలను అనుకొనక ఒక్క హరిమంత్రజపముచేతనే ఈశ్వరుని సగంశరీరంలో నిలిచినది. పలుమారు వేదశాస్త్రాలు చదువలేక నారదుడు మున్నగు పరమభాగవతులు వేంకటగిరిపై విహరించే శ్రీహరినామమునే అనవరతం వదలిపెట్టక జపిస్తూ అదే జీవనంగా కల్గియున్నారు.

కనుక హరినామజపముకంటె అన్యతరణోపాయం లేదని తాత్పర్యము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
చాలదా హరిసంకీర్తన	33	205	1	136

అవ: ఏడుకొండలవానిపై భక్తిలేనివానిపుట్టుక మిక్కిలి దండుగ యని ఫక్కాణించు చున్నాడు.

సీ. తడయక చేసిన దానమ్ము లవి వృథ
యెడనెడ నెఱిఁగిన యెఱుకయు వృథ;
ఒడలిలోపలి హరి నొనరంగ మతిలోనఁ
దడవని జీవిక తనకును వృథ;
జగమునఁ బడసిన సంతాన మది వృథ
తగిలి గడించిన ద్రవ్యము వృథ;
జగదేకనాథుండు సర్వాత్ముఁ డౌ హరి
పూనిక గొలువని బుద్ధియు వృథ;

గీ. ఆముకవిసెడు బహుపరిణామము వృథ
వెరపు లొరపులు నిన్నియు వృథ వృథ వృథ;
పరముఁడగు తిరువేంకటగిరిహరిఁ గని
మనఁగ నేరని జన్మముల్ మఱి మఱి వృథ. 273

అలసింపక చేసినదానములు, అటనట నెఱింగిన ఎఱుకలు వ్యర్థములు. శరీరములో నున్న హరిని మనసా ఎఱుగనివానిబ్రతుకు దండుగ. ఈ లోకములో కలిగిన సంతానము, సంపాదించిన ధనమును వ్యర్థములే. జగత్తుల కన్నింటికి ఏకైకప్రభువు, సర్వాత్ముడు అగు హరిని పూనికతో సేవించనిబుద్ధియు దండుగే. పైపయి కలిగే శుభములున్నూ వృథయే. భయాభయములును వ్యర్థములే. పరాత్పరుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరుని దర్శించి బ్రతుకజాలని జన్మలు ఎంతైనా దండుగే. భగవద్భక్తి కలిగిననాడే జన్మ సఫలమగునని తాత్పర్యము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వెరపులు నొరపులు	35	217	1	145

అవ: మనసునకు కర్త మంగాప్రియుడు. అతనిని సేవించుటకు కర్త మానవుడని నిశ్చయించి పలుకుచున్నాడు.

సీ. దురితమ్ములకు నెల్లఁ దొడవగు మమకార
మరుదైన మమతల కొస తొడవు;
గుఱుతైన యాసకు కోరికల్ జీవన
మింతకు లంపట హేతు వగును;
తుదలేని లంపట దుఃఖబీజము దుఃఖ
ముదుటుతాపమ్మున కుండఁ జోటు;
పదిలమౌ తాపంబు ప్రాణసంకటమె యీ
మదము పెంపున కెల్లఁ గుదురు మనసు;

గీ. మనసునకుఁ గర్త మంగాంబమగఁడు; వానిఁ
దలఁచుపని కెల్ల మనుజుఁడు తాను కర్త;
తలఁపు లివి దైవమానుషమ్ములుగఁ దెలిసి
నళినలోచను నాత్మేశుఁ దలఁప వలదె ? 274

పాపములను ప్రోత్సహించునట్టిది మమకారము (నాది అను భావము). ఈ మమకారాన్ని పెంపొందించునది ఆశ. కోరికలు ఆశకు జీవనమువంటివి. ఈ అన్నింటికి శ్రమ (లంపట) కారణము. అంతుపొంతు లేని లంపట దుఃఖమునకు హేతువు. ఈ దుఃఖము ఉద్ధతమైన తాపానికి స్థానము. నిలుకడైన తాపము ప్రాణసంకటమును గల్గించును. వీనిమదపు చేష్టలకు మనస్సు మూలము. మనస్సునకు కర్త మంగాధిపతి. అనగా భగవంతునిపై లగ్నంచేయబడిన మనస్సు నిశ్చలంగా నిర్మలంగా నుండు ననుట. మానవుడే తలంపులకు కర్త. అనగా మనుజునిబుద్ధిలో ఏవేవో ఆలోచనలు పుట్టుచుండు ననుట. ఆ తలంపులలో దైవసంబంధములైన తలంపులను వృద్ధినొందించుకొనుచు లౌకికములగు తలంపులను వదలుచు ఆత్మప్రభుని, తామరలనుబోలిన కన్నులు గల శ్రీవేంకటేశ్వరుని ధ్యానింప వలదా? ధ్యానింపవలెననుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కడునడుసు చొరనేల	41	251	1	168

అవ: హరియు,అతనిశరణాగతియు కామనిధానములని చాటుచున్నాడు.

సీ. కలవు రెండే రెండు కామనిధానముల్
హరియు నాతనిశరణాగతియును;
నరులులేరా ? భూమి నానాదిశలయందు
హరిదాసుఁ డొక్కఁడే యరుదుగాక !
సురలు లేరా మింట సోదించ ? ఘనుఁ డొకం
డల వికుంఠంబేలు నతఁడు గాక!
మాటలు మంత్రాలు మహిని లేవా ? విష్ణు
నామమే పరసాధనమ్ము గాక !
ప్రజలు సల్పెడివి లేవా ? కోటిపూజలు
తులదూఁచ భక్తియే దొడ్డగాక !

గీ. విశ్వమున లేవె భోగించ వేలసుఖము ?
లతులకైవల్యసుఖమె సౌఖ్యమ్ము గాక !
ఇహమునం దిందఱకు లేఁడ ? వృషగిరీంద్రుఁ
డవని వైష్ణవులకె మని కాయెఁ గాక ! 275

ఐహిక పారలౌకిక కామములకు రెండే పెన్నిధులు. ఒకడు శ్రీనివాసుడు, రెండవది వారిశరణాగతి. ఒక్కహరిదాసుడుమాత్రమే అరుదుగా వుంటాడుకాని ఈ భూమిలో అన్నిదిక్కులలో మనుష్యులు లేరా ? ఉన్నను నిరుపయోగ మనుట. వైకుంఠమేలే విష్ణుడే గొప్పవాడుగాని వెదకితే స్వర్గములో దేవత లెందరో లేరా ? ఉన్నను ఉపయోగం లేదనుట. విష్ణునామమే పరము సాధించునట్టిదిగాని, అందుకు గాని మాటలు మంత్రాలు ఎన్నో పుడమిపై లేవా? ఉన్నను దండు గనుట. తులదూచితే భక్తియే యెక్కుడుగాని మానవులు చేసే పూజలు కోట్లు లేవా ? ఉన్నను అవి భక్తికన్న మిన్న గావనుట. సాటిలేని సుఖమంటే మోక్షసుఖమేగాని ఈ లోకంలో అనుభవించుట కెన్నియో సుఖము లున్నవిగదా! అవి క్షణికము లన్నమాట. ఈ లోకంలో వృషాద్రి నాథుడు సర్వజనసులభుడై యున్నను విష్ణుభక్తులకే అతడు జీవనమై యున్నాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కలవి రెండే భూమి	272	412	3	277

అవ: తిరుమలప్పను పూజించనివాడు జ్ఞానహీనుడై మాయలో మునకలు వేయుచుండు ననుచున్నాడు.

సీ. కడనుండు జ్ఞానికిఁ గా దిటువలెఁ దన
యొడలిరోఁతలు చూచి యురక నవ్వు
పాముకా టందినవానికిఁ దినఁ బోవ
వేఁపచేఁ దైనఁ జప్పిడిగఁ దోఁచు
సంసారవిషము శీర్షమున కెక్కినవాని
కతినీచకాంతయు నప్సరసయె;
వెఱ్ఱివానికిఁ దన వెకలిచేష్టలు తెల్వి
గలవానిపనులుగఁ దలఁపుఁ గూర్చు;
మెదలి కర్మపునాము మేయు సంసారికిఁ
గర్మమే బ్రహ్మమై కానిపించు;

గీ. విశ్వ మొక్కటియే చవుల్ వేఱు వేఱు;
మఱపు కప్పిన దెఱుకను ; మాయలందుఁ
దేలియాడఁగ వలసెను దిరుమలేశు
నంఘ్రినీ రేజములఁ గొల్వనట్టివాఁడు. 276

జ్ఞాని అజ్ఞానివలెగాక తనశరీరసంబంధములైన మూత్రపురీషాది జుగుప్సాకరములైన వాటినిజూచి నవ్వుకొనును. అనగా శరీరముయొక్క హేయభావమును తలపోయు ననుట. పాముకాటుకు గురియైనవానికి వేపాకు దిన్నను అది చప్పిడిగా అనిపించును. అలాగే సంసారవిషం బాగా తలకెక్కినవానికి పరమనీచురాలైన స్త్రీకూడ అప్సరసగా అనిపించును. అదే మాదిరి వెఱ్ఱివాడు తనుచేసే పిచ్చిపనులు జ్ఞానిచేసే గొప్పకార్యాలుగా భావించును. పూర్వజన్మల కర్మఫలములనే నాము పైరు ననుభవించేవాడు కర్మమే బ్రహ్మ మని భావించును. ప్రపంచ మొక్కటే అయినప్పటికీ లోకులఅభిరుచులు వేఱు వేఱుగా నుండును. జ్ఞానమును విస్మృతి కప్పివేసినది. తిరుమలేశుని అడుగుదామరల నర్చింపనివాడు మాయలోబడి తట్టుమిట్టాడవలసి యుండును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కడనుండే విజ్ఞానికి	263	367	3	247

అవ: జగమే మాయ. బ్రతుకేమాయ. శాశ్వతమైనది వైకుంఠమే అని ఉపదేశించు చున్నాడు.

సీ. కానక కన్నది కైవల్యపద మది
నానాటిబ్రదుకిది నాటకమ్ము;
పుట్టుటయు నిజమ్ము పోవుటయు నిజమ్ము
నట్టనడిమిపని నాటకమ్ము;
ఎట్టయెదుటఁ గల దీప్రపంచ మ్మింక
కైవల్యపద మది కట్టకడది
కుడిచెడి దన్నంబు కోకచుట్టెడి దింక
నడుమంతరపుపని నాటకమ్ము
ఒడిగట్టుకొన్నట్టి యుభయకర్మమ్ముల
వడఁదాక నపుడె కైవల్యపదము;

గీ. తెగదు పాపమ్ము పుణ్యమ్ము తీరిపోదు
నగుచు నడచెడి కాలమ్ము నాటకమ్ము;
ఏడుకొండలనాయకుం డేలు గగన
పథము మీఁదిది పరమకైవల్యపదము. 277

ఆ మోక్షస్థానం లేకలేక దొరకునట్టిది. నానాటగడిచే ఈ బ్రతుకే ఒక నాటకము. చావుపుట్టువులు నిజము. వీనినడుమ నడిచే పనియే నాటకము. కన్నులయెదుట కనిపించే ఈ ప్రపంచం నిజమని తోపింపజేస్తుంది. ఎక్కడో అగోచరంగా వుండే కైవల్యమే జీవికి చరమస్థానము. పొట్టకు పట్టెడుకూడు, కట్టుటకు మూరెడుగుడ్డ-ఈ రెంటిసంపాదనకేగదా మానవు డాడే ఈ నాటకమంతా? పుణ్యపాపకర్మల సెగసోకనపుడే కైవల్య మబ్బుట. నిష్కామకర్మాచరణ మోక్షసాధన మనుట. పాపముగాని, పుణ్యముగాని పూర్తిగా శూన్యము కానప్పుడే జీవి అనుభవించే కాలమే ఈ నాటకము. ఏడుకొండలవిభుడు వేంకటేశ్వరుడు ఏలికగా, వియత్తలానికి పైనున్నట్టిదే పరమకైవల్యస్థానము.

దానికే యత్నించాలి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నానాటి బదుకు నాటకము	299	576	3	387

అవ: శ్రీజయంతిమహిమ నుగ్గడించుచున్నాడు.

సీ. శిష్టరక్షణమును దుష్టనిగ్రహమును
సృష్టించె నొకమారె శ్రీజయంతి
హరి కృష్ణమూర్తియై యవతరించినయంత
పరమమునుల కెల్ల భయము లుడిగె;
అసురులగుండెలో నడలు గడల్కొనె
సిరులమించినయట్టి శ్రీజయంతి;
తగ శౌరి వసుదేవతనయుఁ డైనప్పుడే
గోవులఱంకెలు గుబ్బతిల్లె;
మామయౌ కంసరాణ్మణికి నూఱును నిండె
చేవమీరినయట్టి శ్రీజయంతి;

గీ. అవని నారాయణుఁడు నరుఁడైన తఱిని
మేనవావిని పాండవుల్ మేలు గనిరి;
కౌరవుల పని దీఱె వేంకటవిభుండు
శేషగిరి చెల్వు గులుకంగ శ్రీజయంతి. 278

శ్రీజయంతి అనగా శ్రీకృష్ణజననము రోహిణీ నక్షత్రయుక్తమైన శ్రావణ బహుళ అష్టమినాడు జరిగినది. అది ఒకేమారుగా శిష్టరక్షణమును, దుష్టశిక్షణమును చేసినది. పైవానికొఱకే శ్రీకృష్ణావతారమనుట.

కృష్ణావతారమువల్ల మునిపుంగవుల కందఱకు రాక్షసభయము తొలగినది. పరమశోభాయమానమైన శ్రీజయంతి రాక్షసులగుండెలలో హడలు పుట్టించినది. అనగా తమ్ము సంహరించునని యెంచి రనుట. విష్ణువు వసుదేవపుత్రుడై యవతరింపగా గోవులు (తమకు రక్ష కల్గెనని) ఆనందముతో ఱంకెలు వైచినవి. కృష్ణావతారముతో కంసునికి నూరేండ్లు నిండినవి. అనగా అతనికి మరణము దాపైన దనుట. శ్రీమన్నారాయణుడు నరుడుగా పుట్టగా మేనరికంతో పాండవులు మేలును, వారి శత్రువులైన కౌరవులు హానిని పొందిరి. ఆ శ్రీకృష్ణుడే శ్రీ వేంకటేశ్వరుడై యిపుడు శేషాద్రిపై అందాలు చిందుతున్నాడు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
శిష్టరక్షణమును	245	258	3	174

అవ: దాసుడు దృఢభక్తితో వేంకటాచలపతి పాదపద్మదాస్యం చేసినపుడు శ్రీహరికృపకు పాత్రు డగునని విశ్వాసముతో పలుకుతున్నాడు.

సీ. కలసినగర్భంబు నిలువదే కామ్య క
  ర్మములకుఁ బూన జన్మము లుడుగునె ?
బ్రహ్మాస్త్రమునఁ గట్టి పయి మోకులం జుట్ట
  నయ్యది వదలదే యాంజనేయు ?
నటువలె హరిశరణార్థి కర్మపథాను
  వర్తిగాఁ దన దయ వదలు శౌరి ;
సంసారమును రోసి జడభరతుం డిట్టిఁ
  దలఁపఁ దా నొందఁడే దానిరూపు?
వివిధలంపటములు విడు ముముక్షునకు దు
  స్సంగతిన్ మలినవాసనలు చనునె ?
తాను గైకొన్న వ్రతంబుండఁ గాదని
  పరులమతమ్ము చేపట్టు నరుఁడు

గీ. నడుమ రెంటికిఁ జెడ్డ రేవడియ కాఁడె ?
వలనుగా వేంకటాచలపతిపదాబ్జ
దాస్యము భజించువాఁడు తత్పరమకృపకుఁ
గలితసద్భక్తి పాత్రుండు గాక పోఁడు. 279

పురుషసంగమంచేత స్త్రీకి గర్భం కల్గుతుంది. అట్లే కామ్యకర్మలచేత జన్మలు తప్పక కలుగుతాయి. ఆంజనేయుని మొదట బ్రహ్మాస్త్రముతో బంధించి ఆపై మోకులుచుట్టగా ఆ బ్రహ్మాస్త్రం తనపట్టు వదలిపెట్టింది. ఆ మాదిరి హరిశరణు పొందినవాడైనను కర్మమార్గాన్ని అనుసరించినచో వాని విషయములో పరమాత్మ తన దయను వీడును. అనగా కర్మాచరణపరాయణుని విషయములో భగవంతుడు కృప చూప డనుట. జడభరతుడు సంసారాన్ని ఏవగించి విరక్తుడైనను చరమకాలములో జింకను స్మరించి తత్ఫలముగా తానునూ జింకయై పుట్టినాడు. ఆ చందముగా మోక్షేచ్ఛగలవాడు నానావిధలంపటముల వదలిపెట్టినను దుర్మార్గుల సాహచర్యంవల్ల ఐహికము లైన పాపవాసనలను వదలలేడు. దుష్టసాంగత్యం మోక్షమార్గమును తెగ గొట్టివేయు ననుట. భక్తుడు తాను మొదట ఒక మతాన్ని అవలంబించి పిదప వేఱొకమతములో చేరితే అట్టివాడు ఈ రెంటికినీ చెడు ననుట. కనుక వేంకటాచలపతి పదదాసుడైతే వారి అపారకృపకు పాత్రుడై యొప్పును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కలదిదివో	104	22	2	15

అవ: జీవేశ్వరులను చక్కగా దెలిసి శేషాచలపతిని కలనైన మఱవకుడని హితవు గఱపుచున్నాడు.

సీ. పుట్టినవానికి భువి మరణము తథ్య;
మట్టె చచ్చినవాని కగును పుట్టు;
పొడఁ గానఁగా రాదు బొంది పుట్టనినాఁడు;
కొనలేదు నడుమనే కొన్నినాళ్ళు;
జీవుండు నిత్యుండు చెఱుపఁగరాని వాఁ;
డీ వివేకము పొంది యెల్లవారు
తమ ధర్మములఁ బాయఁ దగదు; దైవము నమ్మి
సంసారయోగమ్ము జరుపవలయు ;

గీ. చిత్తమా ! హరి నీలోనఁ జెందియున్న
వాఁడు పాయకుమీ; దేహభావ మిద్ది
జీవగుణ మిద్ది యని చక్కఁ దెలిసి శేష
మహీధరావాసుఁ గలనైన మఱవ వలదు. 280

'జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః, ధ్రువం జన్మమృతస్య చ' అన్నట్లు పుట్టిన వాడు చచ్చుట, చచ్చినవాడు పుట్టుట నిజము. ఈ చావుపుట్టువుల ఆద్యంతములు అంతుపట్టవు. బ్రతుకన్నది జననమరణముల మధ్య కాలమున సాగే కొన్నాళ్ళ ముచ్చట. జీవుడు నిత్యుడు. నశింపజేయరాని వాడు అనే జ్ఞానమును పొంది అందఱును దైవాయత్త చిత్తులై సంసారమును సాగించుకొనవలెను. ఓ మనసా! శ్రీహరి నీలోనున్నాడు. వారిని వదలకుము. జీవదేహభావముల భేదమును లెస్సగా గుర్తించి, శ్రీశేషాచలాధిపతిని స్వప్నమం దైనను మఱవకుము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇది యరుదనునొకఁడిది	183	421	2	284

అవ: దేవు డిచ్చిన దానితో తృప్తి పడడం మంచి దనుచున్నాడు.

సీ. దక్కనట్టివి కోరి తట్టువడఁగ నేల ?
చిక్కినంతకె సంతసించరాదె ;
యుప్పునంతయుఁ దిని యుపతపింపఁగ నేల ?
కొలఁదిపాటియ చవిగొనఁగ రాదె ;
పాటి వేడఁగ నేల ? బడలంగనేల? వాఁ
డిచ్చినంతకె మది మెచ్చరాదె ;
వెఱ్ఱియై పొడవెక్కి విఱుగఁ బడఁగ నేల ?
సాగినంతకె చేయి సాచరాదె ;

ఆ. జీవులను భజించి సిలుగులఁ బడనేల ?
శ్రీనివాసుఁ డాత్మఁ జిక్కియుండ
నీఁత లేల ? మ్రోఁత లేల ? తప్పులయందుఁ
బొరల నేల ? తృప్తిఁ బొరయ రాదె ? 281

అందరానివాటి నాశించి బాధపడే దెందుకు ? ప్రాప్తించిన దానితో తృప్తి పడరాదా ? ఉప్పుతిని ఆరాటపడట మెందుకు ? కొద్దిపాటితో రుచిని అనుభవింప రాదా ! పరుగులుదీసి యాచించే దెందుకు ? అలసటజెందే దెందుకు ? ఆ శ్రీనివాసుడిచ్చిన సంపదనే తృప్తితో అనుభవించరాదా ! వెఱ్ఱిగా నిక్కినిక్కి విఱుగబడే దెందుకు ? అందినంతవఱకే చెయ్యి సాచరాదా! అనగా మెరమెచ్చులకై హెచ్చుగా వెచ్చించి కూలిపోవడానికంటే ఉన్నంతలో సర్దు కోవడం మంచి దన్నమాట. ప్రాణి మాత్రులను సేవించి కష్టాలపాలు కావడ మెందుకు ? శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి ఆత్మలో వెలుగుతుండగా ప్రాకులాడడ మెందుకు ? అఱుపులు ఆర్భాటా లెందుకు ? అపమార్గాలలో పడడం దేనికి ? సంతృప్తితో ఉండరాదా ? ఉండవలెననుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎంతలేదుచిత్తమా	372	426	4	286

అవ: వరదుడే చేజిక్కి మిక్కిలిగ నిచ్చుచుండగా అన్యుల జేరుటవలన ఫలమేమని ప్రశ్నించుచున్నాడు.

సీ. ఓడ విడిచి వదరు నూర కేటికిఁ బట్టఁ
గురియుఁగాదె యడుసు గోడఁ గడుగ ?
చిత్తమ్ములో నున్న చింతామణీ మురారి
యిమ్ముగఁ గోరిక లెల్లఁ దీర్పఁ
దలఁపక దవ్వేగి తారుచుఁ బరులకు
దీనత నోళులు దెఱవ నేల ?
కనులయెదుట నున్న కల్పవృక్షము శౌరి
మన్నించి జగములు మనుపుచుండ
నెన్ని కావలసిన నితనినే యడుగక
కన్నవారి నడుగు కర్మ మేల ?

గీ. ఉండి మనచేతి పరుసమై కొండలయ్య
యిహపరసుఖమ్ము లన్నియు నిట్టె యొసఁగ
భక్తి నెవ్వేళ నీతని పాదములకు
నక్కఱగ మ్రొక్క కొరులకు మ్రొక్క నేల ? 282

అన్ని కోగికల నీడేర్చు చింతామణి శ్రీధరుడే చిత్తములో నుండగా అట్టి వానిని దలంచక బహుదూరం పయనించి ఇతరులకై తారాడుచు, దీనముగా నోళ్ళు దెఱచుట ఎందులకు ? వ్యర్థ మనుట. కల్పవృక్షమువలె శౌరి ప్రత్యక్షముగా లోకములను సంరక్షించుచుండగా, ఎన్ని కావలసినను ఇతనినే యడిగి పొందక కనబడినవారి నందరినీ అడుగు కర్మ మెందులకు? అక్కర లే దనుట. ఈ రెంటిలో మొదటిది : సముద్రందాటుటకు సిద్ధముగా నున్న ఓడను విడిచి సొరకాయబుఱ్ఱతో దాటదలచుట వంటిది. సొరకాయబుఱ్ఱ సాగరమును దాటించలేదు సరికదా నడుమనే ముంచివేయును. అట్లే మనస్సులో మురారి యుండగా కాదని పరుల నాశ్రయించుట మానహానికర మనుట. రెండవది : గోడను నీట గడిగినచో అది బురదనే కురియును. అనగా మాలిన్యమునే ఇచ్చును. అట్లే కల్పవృక్షమువంటి మురారిని వదలి పరుల నాశ్రయించినచో వారు మనకు మాలిన్యమునే నమకూర్తురు. చేతిలో పరుసవేదివలె కొండలప్ప యుండి ఇహపరము లిచ్చుచుండగా భక్తితోడ ననవరతము ఆయనచరణములకు మ్రొక్కక ఇతరులకు మ్రొక్కు టెందులకు? అనవసర మని భావము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఓడవిడిచి వదర	234	196	3	131

అవ: జీవికి కర్మానుసారంగా మంచిచెడ్డలు భగవత్ప్రసాదంగా లబ్ధము లగును. ఆశతో అందనివాటికై ప్రాకులాడ వద్దని హితము చెపుతున్నాడు.

సీ. మన సెంతయో యంతె మంగళమ్ము ; తనువు
కొలఁదియే సత్త్వమ్ము తలఁచిచూడ
తన కల్మి నెంచక తగనట్టి మురిపాల
పెనఁగఁ బోయిన తీపి పిప్పిఁ గలదె ?
విత్తినకొలఁదియే వెడలు పైరులు గూడ
నాఁకటి కొలఁది యాహార మెల్ల;
ముందు వెన్క గనక ముఱుత్రోవ పరుగేల ?
అందనిపండ్లకై యాస యేల ?

ఆ. కొండలప్ప సేవ కొలఁదియే మేలు; వాఁ
డిచ్చినంతవఱకె యెసఁగు సిరులు;
వెఱ్ఱిదేహి తొల్లి వెలకుఁగొన్నది గాక
వేఱుగలదె ? చండిపోరు లేల ? 283

'మతియెంతో గతియంత' అన్నట్లు మనస్సు మంచిదైతే సర్వశుభాలు సమకూడుతాయి. మనోనైర్మల్య మవసర మన్నమాట. ఆలోచించగా శరీరాన్ని అనుసరించియే సత్తువ ఉంటుంది. పిప్పిలో తీపి యుండునా ? తనకు గల సంపదతో తృప్తిచెందక తగని ఆశలకు లోనైతే ప్రయోజన ముండునా? పైరు విత్తనము ననుసరించి మొలచును. ఆకటికొలది అన్నమన్నట్లు కడచిన జన్మలో తానుచేసిన కర్మల కనుగుణముగానే ఈ జన్మలో కలిమి కలుగును గానిఅధికముగా రాదు. అట్లు దురాశతో ప్రవర్తించడం మురికి త్రోవలో పరుగులిడుట, అందని పండ్లకు అఱ్ఱులు చాచుట వలె వ్యర్థం. శ్రీశుని ఎంతగా కొలుతుమో అంతకు తగినంతమేలు అతడుచేయును. భగవంతు డెంత అనుగ్రహించునో అంతే సంపద కలిగి మనం మనెదము. వెఱ్ఱిప్రాణి పూర్వజన్మలో తన కర్మలనెడి వెలకు కొన్నట్టివే యిప్పుడు తా ననుభవించే ఈ ఆపత్సంపదలు, జవసత్త్వాలు, శుభాశుభములు మొదలైనవి. ఇట్లుగాదు అట్లుగాదు అని ఇందుకు సంబంధించిన మొండిచర్చలు చేయడం దండుగ.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
వివరము మాలినట్టి	218	96	3	65

అవ: మనసులో సంకుచితభావంలేక ఒప్పుకొన్నచో అన్నీ ఇంపుగానే ఉండు ననుచున్నాడు.

సీ. కాయధారణ మింపు కామినీసుఖ మింపు
వారికి వారి యాహార మింపు;
సోయగంపుఁగనులఁ జూచు వేడుక లింపు
స్వాంతమ్ము సమ్మతింపవలెఁ గాని
పలుకు లన్నియు నింపు భావమ్ములవి యింపు
చెలరేఁగు తమ తమ చేఁత లింపు;
జలమలసంగతుల్ సహజమ్ము లవి యింపు
స్వాంతమ్ము సమ్మతింపవలెఁ గాని

గీ. తమ జననములు తమ చక్కఁదనము లింపు
జగతివారికి వారల జాతు లింపు;
గరుడగిరినాథు మాయావికారము లివి
ఒడఁబడన్ వలె మానస మ్మొగరు లేక. 284

తమచిత్త మంగీకరించినచో అసహ్యమగు ఈ శరీరము, స్త్రీలపొందు వల్ల కలిగే సుఖము ఎంతో హితముగా నుండును. అట్లే ఎవరికివారు తినే ఆహారము, అందమైన తమకన్నులతో చూచే ఉత్సవాలు ఇంపుగానే ఉండును. మఱియు మనసు ఒప్పుకొన్నచో దుర్భాషలు, వాటిలోని అభిప్రాయాలు, విజృంభించి తాముచేసే దుష్కార్యాలు, సహజముగా ఏర్పడే మల మూత్రాలు తమకు ఇంపుగానే తోచును. ఈ జగత్తులోని మానవులకు తమ పుట్టుకలు, అందాలు ఇంపుగానే ఉంటాయి. అట్లాగే ఏ జాతివారికి ఆ జాతి గొప్ప దనిపించి ఇంపు గలిగిస్తుంది. ఇట్లనిపించటం కేవలం ఫణిగిరీంద్రుని మాయవల్లనే, మనసులో క్రించుదనంలేక వీటిని సమ్మతించవలె.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
హేయ మేమీలేదు	381	473	4	319

అవ: పరమపదప్రాప్తికి పరంపరారూపంగా ఉపాయాలను పేర్కొం టున్నాడు.

సీ. అందాఁక వైష్ణవం బక్కడి కక్కడే
నిందకుఁ బాసిన నిర్మలుఁ డగు;
పాపంపురాసులు పరిహార మైననే
పరమమౌ గోవిందభక్తి వొడము;
స్థిరతరపుణ్యమ్ము చేరువయైననే
శ్రీపతిదాసుల సేవ దొరకు;
కొట్టకొనకు మతి కోరిపాఁటిననె ని
చ్చలు విష్ణుకథలందు చవి జనించు;
పట్టిన జన్మమ్ము పావన మ్మైననే
విమలమౌ తిరుమంతరము లభించు;

గీ. గురుకటాక్షమ్ము తన కొక కొంత సోఁకి
నప్పుడె ప్రపత్తి నిశ్చలం బగును; శేష
కుధరనాయకు మానక కొలిచినపుడె
పరమపదమునకును తాను పాత్రుఁ డగును. 285

వైష్ణవము అక్కడి కక్కడే ఉండును. నిందలకు పాత్రుడు కానివాడు పవిత్రు డగును. తన పాపసమూహాలు పరిహారమైనపుడే శ్రేష్ఠమగు గోవింద భక్తి ఏర్పడును. సుస్థిరమైన పుణ్యం దగ్గఱిల్లినపుడే శ్రీనివాసదాసుల సేవ సమకూడును. చిట్టచివరకుబుద్ధి ఉత్సహించినపుడే వైష్ణవకథాశ్రవణమందు రుచి తెలియును. తనకు వచ్చిన జన్మము పవిత్రమైననే పావనమగు తిరు మంత్రంలభించును. గురుకటాక్షమునకు పాత్రు డయితే నిశ్చలప్రపత్తి తనకు కుదురును. శేషాచలాధిపతిని వదలక సేవించినపుడే తాను (భక్తుడు) పరమ పదాన్ని పొందుటకు అర్హు డగును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అందాకా వైష్ణవ	254	310	3	209

అవ: విష్ణుభక్తులయొక్క భగవత్సేవాప్రకారమును అభివర్ణించుచున్నాడు.

సీ. వినియెడు వీనుల వనజాక్షుకథలకే
పనిగొందు రెపుడు ప్రపన్నజనులు;
కనియెడు కన్నులు కైటభాంతకునియం
దనువుపఱతురు మురారిబంట్లు;
పలికెడి పలుకులు పరమపూరుషునికై
యలవఱుతురు శరణాగతులును;
తలఁచెడి తలఁపులు ధరణీధరునిమీఁదఁ
బాయంగనీరు తదీయు లెపుడు;

గీ. కలియుగమ్మున శ్రీశుకైంకర్యములనె
మురియుచుం జేయుచుంద్రు ముముక్షువులును,
వేంకటేశ్వరు మతమునే విశ్వసింత్రు
వైష్ణవులు విష్ణుకీర్తనపరులు గురులు. 286

ప్రపన్నులగువారు వినెడిశక్తిగల శ్రవణేంద్రియమును ఎప్పుడు భగవంతుని కథలు వినుటకే వినియోగింతురు. చెవులు భగవత్కథలు వినుటచే సార్థకములగు ననుట. మురుడనేరాక్షసుని హతమార్చిన విష్ణుని యొక్కదాసులు చూచేశక్తిగల కన్నులను కైటభరాక్షస సంహర్తయగు మురారి మూర్తిని తిలకించుటయందే లగ్నమొనర్తురు. కనులు గలిగినందుకు ఫలము దైవమును సందర్శించుటయే యనుట. శరణాగతినందినవారు తమమాటలను పరాత్పరుని స్తోత్రములకు, నామపారాయణాదులకు అలవడజేతురు. ఆ భక్తులు తమ మనసులోని కోరికలను వరాహావతారుడై భూమినెత్తిన నాగనగవిరాజమానునుండి మరలింపరు. మోక్షమందు అపేక్ష గలవారు ఈ కలియుగములో లక్ష్మీవల్లభుని కైంకర్యం చేస్తూ మురిసిపోవుచుందురు. విష్ణుభక్తులు విష్ణునికీర్తనలందు ఆసక్తి కలిగిన గురుమహారాజులు. వారు శ్రీస్వామి వారికి అభిమతమగు రీతి యేదో దానినే నమ్మి నడతురు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మరగి వీరేపో	83	402	1	269

అవ: శ్రీవేంకటేశ్వరుని కరుణకు పాత్రులుకాని అజ్ఞానుల అవస్థను తెలుపు చున్నాడు.

సీ. సకలశాస్త్రములందు సందేహమే గాని
యంగీకరింప రబ్జాక్షుమహిమ;
అకట ! బాసయొనర్చి ననియైన నమ్మరు
విష్ణుదాస్యమ్మును వికలమతులు;
కర్మముల్ గావించి కడు నలయుటెగాని
యొకమాటు హరిఁబాడ నొప్పుకొనరు;
తక్కక పెద్దలై తల వణఁకుటెగాని
పూజింప నొల్లరు భుజగశయను;

గీ. చింతఁ బొరలుటెగాని నిశ్చింతు లగుచు
నప్పగింపరు తమభార మచ్యుతునకు;
సప్తగిరినాథుకరుణ నజ్ఞాన మెడలఁ
దప్పరు ప్రపన్ను లగుచు స్వధర్మనిష్ఠ. 287

అజ్ఞానులు అన్నిశాస్త్రములు నేర్చియు సందేహప్రాణులై యుందురే కాని తామరలవంటికన్నులుగల ఆ స్వామిమహిమను తెలియ లేరు. "సకృ దేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతిచ యాచతే, అభయం సర్వభూతేభ్యో దదా మ్యేత ద్వ్రతం మమ" అని శ్రీరామచంద్రప్రభువు ప్రతిన చేసియుండగా కొందరు చపలబుద్ధులు, అకటా! విష్ణుకైంకర్యమును విశ్వసించరు. కర్మల నాచరించి మిక్కిలి శ్రాంతులగుదురుగాని ఒక్కసారియైనను హరినామసంకీర్తన గావిం చుట కంగీకరింపరు. తలవణకు వయసు దాపురించినప్పటికినీ, శేషశాయిని పూజించుట కిచ్చగింపరు. అజ్ఞులు చింతలపా లగుదురేగాని చింతలేనివారై "అనన్యా శ్చింతయంతో మాం యే జనాః పర్యుపాసతే, తేషాం నిత్యాభి యుక్తానాం యోగక్షేమం వహా మ్యహమ్" అనే అచ్యుతుని మాట మన్నించి 'భరన్యాసం' చేయరు. సప్తగిరినాథుని కరుణకు పాత్రులై అజ్ఞానము నశింపగా ప్రపన్నులై తమ ధర్మనిష్ఠను వదలరు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎన్నికై శ్రీవేంకటేశు	246	262	3	177

అవ: క్షమించి రక్షించే పుండరీకాక్షుని రక్షణ కోరని పురుషప్రయత్నాలు విఫలము లగునని ఉపదేశించుచున్నాడు.

సీ. కన్నవారల వేఁడ కష్టి దక్కునె గాక
ఈశుఁ డీయని దొరు లీయఁ గలరె ?
ఎన్నికఁ దను విచ్చె నిహముఁ జెందఁగ నిచ్చె
నున్నవా రీ పని కోపఁ గలరె ?
తాఁబడ్డపా టెందుఁ దనకు దక్కునె గాక
రానిది తే నొక్కరకు వశంబె ?
కడుపులో నుండఁగాఁ గలవి నుదుట వ్రాసె
తడవి దైవము సేఁత దాఁటఁ దరమె ?

గీ. అక్కజపుసంపదకు శ్రమ దక్కుఁ గాక
ఏడుకొండలవిభుఁ డెప్పు డీకపోఁడు;
సతత మతనికె శరణన్నఁ జాలుఁగాక
తప్పులొప్పులు దేవుఁ డాతనివె గావె ! 288

అగపడ్డవారినంతా అడిగితే కష్టం దక్కుతుందేగాని పరాత్పరు డీయ లేని దానిని అల్పు లీయగలరా ? ఈయలే రనుట. ఆ దేవుడే ఈ శరీరాన్ని ఇచ్చాడు. ఇహలోకానుభవాలను గూడ కల్గించినాడు. తక్కినవారీపని చేయ గలరా? చేయలే రనుట. తన శ్రమకు తగినంతగానే ఫల మబ్బుతుంది గాని అంతకు మించి సంపాదించుటకు ఏ ఒక్కరికైన సాధ్యమా ? కా దనుట. తాను గర్భస్థు డైనపుడే పూర్వకర్మానుసారంగా పుణ్యాపాపాలను దైవం నొసట వ్రాసినాడు. ఆ దైవనిర్ణయాన్ని దాటడానికి ఎవరికినీ శక్యము గాదు. అంద రాని సంపదలకు అఱ్ఱులు చాచితే శ్రమ మాత్రమే మిగులుతుంది. ఏడుకొండ లరాయని ఆశ్రయిస్తే అత డెప్పుడుగాని మన కోరికల నీడేర్చక పోడు. ఎల్లప్పుడు ఆ దేవుని శరణువేడితే చాలును. తమ తప్పులొప్పులు అతనివే.

అనగా క్షమించి అన్నిటిని ఒప్పులుగానే గ్రహించు ననుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పని మాలినట్టి	81	389	1	260

అవ: శ్రీనివాసునిసేవ సంపత్ప్రదమని, హరినామస్మరణం అమృత పానమే యని చెప్పుచున్నాడు.

సీ. ఆత్మలోనుండి దేహంబు నోమెడి హరి
నొల్లమి తన్నుఁ దా నొల్లకుంట;
అతని బల్లిదు మాని యన్యుల వేఁడుట
పొల్లకట్టును దంచి ప్రోఁగు లిడుట;
ఎట్టిపుణ్యఫలమ్ము లేమిగల్గిన హరి
కీకున్న నది దైవ మీయకుంట;
వాని కప్పన మొనర్పని భోగము లవెల్ల;
తవిలి చెఱకు పిప్పి చవులు గొంట;

గీ. శ్రీవధూటీవిభుండైన శ్రీనివాసుఁ
జేకొనుట సిరు లన్నిటిఁ గైకొనుటయె;
నోర శ్రీహరినామమ్ము నుడువు టెల్ల
జుఱ్ఱుజుఱ్ఱున నమృతంబు జుఱ్ఱుకొనుట. 289

ఆత్మలో నివసిస్తూ శరీరాన్ని రక్షించే హరిని అంగీకరింపకుండుట తన్ను దా నొప్పుకొనక పోవుటే. బలవంతుడగు శ్రీహరిని వదలిపెట్టి ఇతరులను వేడుట గల్ల పొట్టును దంచి ప్రోగు పోయుటయే. అనగా నిష్ఫల మనుట. ఎట్టిపుణ్యఫలములు తనకు లభించినను వాటిని భగవదర్పణ చేయ కుండుట తనకు మున్ముందు కరుణతో భగవంతు డనుగ్రహింప కుండుటే అగును. దేవునికి సమర్పింపక భోగ్యవస్తువు లనుభవించుట రసహీనమైన చెఱకు పిప్పిని చప్పరించుటయే యగును. రమానాయకుని గ్రహించి సేవిం చుట సకలసంపదలను పొందుటయే అగును. నోరార గోవిందనామమును పలుకుట జుఱ్ఱుజుఱ్ఱు మని సుధారసమును జుఱ్ఱు కొనుటయే యగును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇంతే మఱేమిలేదు	82	398	1	267

అవ: కష్టములు, పాపములు పోగొట్ట సమర్థుడు శ్రీవేంకటేశ్వరు డుండగా ఇతరుల జేరుట నిష్ఫల మనుచున్నాడు.

సీ. తెగనియాపదలకు దేవుఁ డుండెను గాక

వగ లుడుపంగ నెవ్వరి వశమ్ము ?

నోగిలి యన్యులకుఁ దా నోళులు దెఱచిన

నగుబాటెగాక మాన్పంగఁ గలరె ?

అగ్గలపుటఘమ్ము హరియె మానుపుఁ గాక

పరులు చెచ్చెర వచ్చి పాపఁ గలరె ?

తగ్గుమొగ్గులవేళ తలఁచినవా రెల్లఁ

జేర వత్తురె ? సిగ్గుచేటుగాక;

గీ. ఎట్టుసేయంగ వలెనొ వాఁ డెఱుఁగుఁ గాక

కట్టకడవారు కరుణింపఁ గలరె ? వేంక

టేశ్వరుం డేమి యడిగిన నిచ్చుఁగాక

ఊరడింతురె త మ్మొరు లుట్టిపడుచు ? 290

అంతంలేని ఆపదలను అంతం చేయడానికి ఆ ఏడుకొండలవాడున్నాడు. కాని కష్టములు తొలగించుటకు ఇతరు లెవ్వరికి సాధ్యము? పరుల సాయమునకై నోళ్ళు తెరుచుకుంటే నగుబా టగునే గానివారు తమ కష్టాలు తీర్చగలరా? అధికపాపములను హరి హరించునే గాని ఇతరులు వేవేగ వచ్చి మాన్పగలరా? కష్టములు దుఃఖాలు కలిగినప్పుడు సిగ్గుచేటుగాక అనుకొన్నవా రందరూ ఆదుకొందురా ? అవసరములు గుర్తించేవాడు శ్రీవేంకటేశ్వరుడే. ఇతరులు దయ చూపగలరా? దేని నడిగినను ఇచ్చువాడు ఆ కొండలరాయడే. ఎవరైనను వేరే వారు ఉట్టిపడి ఊరడింతురా ? ఊరడింప రనుట.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇన్నిచేఁతలును	34	210	1	140

అవ: వేదాంత సారమంతా తొమ్మిదిమాటలలో ఉన్నదనుచున్నాడు.

సీ. మూఁడెమాటలు మూఁడుమూళ్ళు తొమ్మిది సర్వ
వేదాంతమర్మ మీ విధము గనుఁడు
జీవస్వరూపమ్ముఁ జింతించి యామీఁద
భగవంతు దివ్యవైభవము దెలిసి
భావించి ప్రకృతిసంపదనెల్ల నెఱుఁగుటే
యఖిల వేదాంతరహస్య మగును;
తనలోని జ్ఞానమ్ము తప్పక తలపోసి
తన్మూల మగు భక్తి తనర నిల్పి
మదిని వైరాగ్యమ్ము మఱవక యుండుటే
సకలవేదాంతమ్ముసార మగును

గీ. అతులితాచార్యవిశ్వాస మాత్మ గలిగి
చక్కనౌ శరణాగతి సాధనముగ
వాసిగా వేంకటేశ్వరుదాసుఁ డగుట
అవ్యయానందకందవేదాంత మగును. 291

వేదాంతములో గ్రహింపదగిన మాటలు మూడుమూళ్లు తొమ్మిది. ఈ తొమ్మిదిమాటలలో వేదాంత మంతా ఇమిడి ఉంది. జీవుడు, దేవుడు, ప్రకృతి, జ్ఞానము, భక్తి, వైరాగ్యము, ఆచార్యవిశ్వాసము, శరణాగతి, భగవద్దాస్యము అనేవే ఆ తొమ్మిదిమాటలు.

ప్రకృతి, జీవుడు, ఈశ్వరుడు అని తత్త్వములు మూడు. జీవుని స్వరూప మెట్టిదో బాగుగా మొదట తెలుసుకోవలె. అటుపై ఈశ్వరుని దివ్య వైభవాన్ని లెస్సగా అర్థం చేసుకోవలె. ప్రకృతిసంపత్తిని పరిపూర్ణంగా ఆలోచించి తెలుసు కొనడమే వేదాంతములోని రహస్యము. తనలోనుండే జ్ఞానాన్ని ఎఱిగి ఆ జ్ఞానమునకు కారణమైన భక్తిని చక్కగా స్థిరపరచుకొని, వైరాగ్యమును మనస్సు నందు వదలకుండుటే వేదాంత మంతటియొక్క సారము. ఇక గురువుపై సాటిలేని విశ్వాసం కలిగి శరణాగతిని మోక్షసాధనంగా గ్రహించి ఏడుకొండలవానికి దాసుడుగా ప్రసిద్ధి చెందడమే నిరతిశయానందానికి మూల భూతమైన వేదాంతముగా చెప్పవచ్చును.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మూఁడేమాటలు	150	233	2	156

అవ: దైవ మానుష కృత్యములకు గల తారతమ్యమును వచించు చున్నాడు.

సీ. గాలిఁబోయెడిని లోకములోని మాటలు
గాలిఁబో వెపుడు శ్రీకాంతు నుతులు;
సంసారభోగముల్ జాలిఁ బడెడిసేఁత
లసురాంతకుని పూజ లట్లుగావు;
మానుషకృత్యముల్ మాయమౌ కొన్నాళ్ళ
కఖిలేశు మహిమమ్ము లట్లుగావు;
కాయికమ్ములె తమ కల్పితా లన్నియు
నచ్యుతు మన్నన లట్లుగావు;

గీ. క్రమముగా నుడివోవును కర్మఫలము
లంబుజాక్షునిపై భక్తి యట్లుగాదు;
పరు లొసంగెడి వరము లస్థిరము లరయ
శ్రీనివాసుని వరములు చెడవు చెడవు. 292

లౌకికములగు మాట లన్నియు గాలిలో కలసిపోవు నట్టివే. లక్ష్మీ భర్తను గూర్చిన స్తోత్రములు ఆ విధముగాపోక గట్టిగా నిలచి ఉపయోగపడును. సాంసారికములైన భోగములన్నియు చివరకు జాలిని గల్గించు నట్టివే. రాక్షసాంతకుడైన శ్రీహరి కైంకర్య మట్లుగాక ఆనందమును సమకూర్చును. మానవులు చేసే పనులు కొంత కాలానికి రూపుమాసి పోవు నట్టివే. అఖిలమునకు అధిపతియైన అచ్యుతుని మహిమలు అట్లుపోక కలకాల ముండును. తాము కల్పించున వన్నియు కేవల శారీరకములే. అందుచే నవి క్షణికములు. నాశరహితుడైన భగవానుని మన్ననలు చిరస్థాయులు. కర్మఫలములు అనుభుక్తములై క్రమముగా నశించి పోవును. తామరలబోలిన కన్నులుగల శ్రీహరియొక్క భక్తి మాత్రం ఎన్నటికినీ తఱుగదు. ఇతరు లిచ్చు వరములు ఆలోచింపగా అస్థిరములు. శ్రీనివాసు డిచ్చే వరాలు ఎన్నటికినీ చెడవు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
తలఁచుకో వో మనస	152	242	2	162

అవ: సాధారణసుఖములను పేర్కొని, దివ్యసుఖ మెట్టిదో వెల్లడించు చున్నాడు.

సీ. ఎఱుఁగుటకంటెను నెఱుఁగమియే మేలు
మఱి తెల్వికంటెను మఱపె సుఖము;
లంపటా లెఱుఁగము లవలవ లెఱుఁగము,
పంబిన బాల్యమే పరమసుఖము;
ఇంపు లేవొ యెఱుంగ మెగ్గుల నెఱుఁగము,
జంపుల నిదురయే సకలసుఖము;
ఆస లేవొ యెఱుంగ మలమట లెఱుఁగము,
మూసిన గర్భమే మును సుఖమ్ము;
వాసుల నెఱుఁగము, వంతుల నెఱుఁగము
వేసట పుట్టని విధమె సుఖము;

ఆ. పాపముల నెఱుఁగము, బంధమ్ము లెఱుఁగము
శ్రీశుదాస్య మొకటె శేఖరమ్ము;
ఏపుమీఱు వేంకటేశ్వరు శరణమే
తీపు మఱపునట్టి దివ్యసుఖము. 293

జ్ఞానముకన్నను అజ్ఞానము, స్మృతికంటె విస్మృతి, కష్టములూ వాటి వల్ల బాధలూ తెలియని ఒప్పిదమగు బాల్యావస్థయే సుఖము. హర్ష మేదో, హాని యేదో తెలియజాలని గాఢనిద్రయు, ఆశలు, చింతలు లేని మాతృగర్భ స్థితియు, భేదభావములు, స్పర్ధలు, అలసటలేనివిధము, పాపములు వాని వలనిబంధములు లేకుండుటయు సుఖము. శ్రీశునిదాస్య మొక్కటియే ఈ సుఖములలో తలమానికము. సర్వోత్కర్షతో విరాజిల్లే శ్రీవేంకటగిరీంద్రుని శరణుపొందుట మధురమగు దివ్య సుఖమును మరపు నటువంటిది.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎఱుఁగుటకంటే	191	465	2	313

అవ: ప్రతివస్తువునందును తారతమ్య మనివార్య మని సోదాహరణముగా నుడువు చున్నాడు.

సీ. అందఱిలో దేవుఁ డలరు; నం దధికులు
కొందఱు; హీనులై కొంద ఱుంద్రు;
పొలయు గాలి యొకండె పొలముపంట యొకండె
మేలుగింజలు నిల్చు తాలు తొలఁగు;
జన్మ మందఱకును సమమె; బంటులు కొంద
ఱేలికల్ కొందఱై యెసఁగుచుంద్రు;
వరిగుఱుములతోడ సరిదూఁగినను జొన్న
లొకటికి మేలు తీ లొకటి కాయె;
గీ. భుజగనగనాథు గర్భస్థములె జగాలు
కొన్ని క్రింఁ ది మీఁదివై కొన్ని యున్న;
విటులె తద్దాసు లున్నతి కెక్క నసురు
లగుచుఁ గొందఱు క్రిందికి దిగిరి కడకు. 294

సకలప్రాణులలో దేవుడు సమానముగనే ఉన్నాడు. అయినను వారిలో కొందఱు గొప్పవారు, మఱికొందఱు హీనులు. వీచేగాలి, పండించే పొలం ఒకటే అయినప్పటికీ గట్టిగింజలు కళ్ళములో నిలువగా, తాలుగింజలు దూర మగును. మానవజన్మ మొక్కటేగాని అందులో కొందఱు బంట్లు, మఱి కొందఱు ప్రభువులు. వరిధాన్యంతో జొన్నలు సరితూగినను విలువలో వడ్లు మేలుగా, జొన్నలు కీతగా పరిగణింపబడుచున్నవి. ఫణిగిరీంద్రుని కుక్షిలో పదునాల్గులోకా లున్నను వాటిలో కొన్ని పైన, మఱికొన్ని క్రింద నున్నవి. పై తీరుగానే వేంకటాచలాధిపునిదాసులు పైకెక్కగా (శ్రీవైకుంఠము చేరగా), మఱికొందఱు రాక్షసులై పతితులు (అధోలోకగతులు) అగుచున్నారు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఇంతేపో వారివారి	203	14	3	10

అవ: పూర్వకర్మఫలము అనుభవింపక తప్పదని గట్టిగా నొక్కి చెప్పు చున్నాడు.

సీ. ఎన్నాళ్ళదాఁకఁ దా నిట్లుంట ? మఱి బుద్ధి
గనకపోవుట పూర్వకర్మఫలము
కలకాల మెల్ల దుఃఖమె కాఁగఁ బ్రాణికి
వలదా సుఖము కొంతవడికి నైన ?
కలుషచింతలతోడఁ గల ప్రజ్ఞ మంటలోఁ
గలసిపోవుట పూర్వకర్మఫలము
తొల్లిఁ బడిన జాలి మళ్ళి నేఁడును గాక
మేలొంద వలదె యేమిటను దాను ?
తాలిమి లో హరిఁ దలఁపక యెఱు కెల్ల
గాలిఁ బోవుట పూర్వకర్మఫలము

గీ. పొరలుటయగాదె నేఁడును నిరయమందుఁ
జీఁదఱలఁ బాసి యిఁక దరిఁ జేర వలదె ?
ఫణిగిరీంద్రముమీఁది దేవుని గొలువక
కస్తిపా లగు టిది పూర్వకర్మఫలము. 295

జీవి తా నెన్నాళ్ళు ఈ సంసారజంబాలంలో పడియుండుట? ఇంత కాలం బుద్ధి గలిగి వుండకపోవుట పూర్వజన్మలలో తాను చేసుకున్న కర్మల ఫలమేగదా! బ్రతికి నంతకాలం కష్టమేగాని కొంతకాలం గడచిన పిమ్మట నైనను ప్రాణికి సుఖం అక్కర లేదా ? పాపపుటాలోచనలవలన తెలివి మంట గలసి పోవుట పూర్వకర్మల ఫలమే. గతజన్మలల్లో వలెనే మరల ఇప్పుడుగూడ దీనావస్థలో పడక అన్నివిధముల జీవుడు ఉన్నతస్థితిని చేరవలదా ? ఓర్పుతో తనలోగల భగవంతునిగూర్చి యాలోచించక తన జ్ఞాన మంతయు గాలిలో కొట్టుకొని పోవుట పూర్వకర్మలఫలమే. ఇప్పటికిని పాపపంకంలో పొరలుటయే గదా! కష్టములు గడచి యికనైన ఒడ్డు చేరవలదా? శేషశైలంమీది శ్రీ వేంకటేశ్వరుని కొలువక కష్టాలపా లగుట పూర్వ కర్మలఫలమే.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎన్నాళ్ళదాఁకఁ దానిట్టె	19	113	1	78

అవ: దైవమాయావిలాసమును వర్ణించుచున్నాడు.

సీ. కొలఁదిబ్రహ్మాండంపుఁ గుందెనలోపలఁ
గులికి జీవు లనెడి కొలుచు నించి
దుర్మోహ మనియెడి దొడ్డరోఁకలి వేసి
తలకొని తనువుల దంచు మాయ
తొంగలిరెప్పలఁ దులకించు పవలు రే
లనెడు కన్నుంగవ నల్లలార్చి
కడలను నిడుదలౌ కరముల నూఁచుచు
దంగుడు బ్రాలుగా దంచు మాయ

గీ. ఇరుదరుల కూడఁద్రోయుచు వృషగిరీంద్రు
జానుమీఁదఁ బాడుచును విన్నాణిజీవు
లనెడి బియ్యము స్వామికి ననవరతము
సంచులం బోసి యొసఁగంగ దంచు మాయ. 296

మాయయనెడు వనిత కొద్దిదైన బ్రహ్మాండమనే కుందెనలో జీవులనే ధాన్యాన్ని పోసి మోహమనే రోకలితో దంచుచున్నది. తన వాలురెప్పలతో, ప్రకాశించే రాత్రింబవళ్ళు అనే కన్నులజతను అల్లార్చుచు దిక్కులనే తన పొడవైన చేతుల నూపుచు, పాపపుణ్యములనే ఇరుదరులనుండి చెదరే బియ్యమును కుదుటి లోనికి నెట్టుచు వృషభాచలేశ్వరునిమీద సువ్విపాటలు పాడుచు జీవులను ఈ మాయ దంగుడుబియ్యముగా దంచుచున్నది. ఇట్లు దంచి విజ్ఞానస్వరూపులైన జీవు లనెడి ఆ బియ్యమును సంచులలోపోసి మాయ ఎల్లప్పుడు స్వామికి సమర్పించును.

మాయకు వశుడై జీవుడు కష్టసుఖము లనుభవించి భక్తి ప్రపత్తులచే భగవత్కృపకు పాత్రుడై తుదకు పరమాత్మునిసన్నిధికి చేర గలడని తాత్పర్యము.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పరమాత్ముని నోరఁ బాడుచును	21	130	1	89

అవ: సర్వము పరమాత్మస్వరూపమే యనీ, అన్నియు పవిత్రములే యని పలుకుచున్నాడు.

సీ. పరమాత్ముఁ డొక్కఁడే పరమపవిత్రుండు
పరిపూర్ణుఁ డనెడు భావంబె చాలు
హేయమిం దే దుపాదేయ మిందేది ? శ్రీ
హరి సర్వపరిపూర్ణుఁ డయి చెలంగు;
గుణభావజీవకల్పనలు సేసెడునెడ
పమ్మిన తనదు కాయమ్మె రోఁత;
జాతియిం దే దంత్యజాతి యిందేది ? యీ
జాతు లన్నిట నాత్మ శార్ఙ్గధన్వి
ఆతల నంటు ముట్టను భావనలు తన
తెలియంగఁ జాలని వెలితి యగును;

గీ. తెలివిగలదాఁక నియ్యది తెగని మఱుఁగు;
తెలిసినంతటఁ దీఱు సందియము లన్ని
ధరణి శ్రీవేంకటేశ్వరుకరుణవలన
వెలయు నీ జ్ఞానమును మది విడువరాదు. 297

పరమాత్మ డొక్కడే పరమపవిత్రుడు, పరిపూర్ణుడు అనే భావము జీవునికి కలిగిన చాలును. శ్రీహరి అంతట నిండి విలసిల్లుచుండగా ఇందులో గ్రహింప దగిన దేది? వదల దగిన దేది ? అన్నియు గ్రాహ్యములే యని భావము. గుణములయు భావములయు జీవులయు కల్పనములను చేయ బూనినపుడు వర్ధిల్లిన తన శరీరమే తనకు రోత యగును. అన్ని జాతుల వారిలోను శార్ఙ్గమనే ధనుస్సును ధరించిన శ్రీనివాసు డుండగా మఱి యీ జాతులందు హెచ్చుతగ్గు లేమున్నవి? జాతులలో హీనాధికతలు లేవనుట. అటు పై అంటుముట్టు అను భేదభావము వహించుట తన తెలివితక్కువ తనమే యగును. జ్ఞానోదయమగు వఱ కిది తొలగని తెరగా నుండును. జ్ఞానియైనచో సందేహము లన్నియు సమసి పోవును. భూమిపై శ్రీవేంకటేశ్వరునిదయవల్ల కలిగే ఈ భేదరహితజ్ఞానమును ఎన్నడు విడువరాదు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
పరమాత్ముఁడొక్కఁడే	133	136	2	91

అవ: స్వామివారి బ్రహ్మోత్సవం చూస్తూ, పరసలకు చూపిస్తూ ఆనంది స్తున్నాడు.

సీ. దిక్కులు సాధించి దేవదుందుభి రవం
బెసఁగంగ వీథుల నేగుదెంచె
నదిగొ గోవిందుతే; రదె గరుడపతాక;
కదలెడి ఘనతురంగమ్ము లవియె;
అవియె పూదండ; లల్లవె వాఁగు ఘంటలు;
వారె యప్సరస; లవ్వారె ఋషులు;
వారే యనంత విష్వక్సేన గరుడాదు;
లవ్వారె కొలుచు బ్రహ్మాదిసురులు

గీ. వాఁడె పద్మావతీమనోవల్లభుండు
శంఖచక్రాదులం బొల్చు సప్తశైల
వాసుఁడు వరమ్ము లొసఁగెడు వాఁడు వీని
తమిని సేవింపుఁ డేడేడు తప్పకుండ. 298

అదిగో! గోవిందుని రథం. దిగ్విజయంచేసి దివ్యవాద్యాలు మ్రోగు తుండగా తిరువీథులవెంట ఊరేగుతున్నది. అల్లదిగో గరుడధ్వజం. అవే కదలి వస్తున్న ఉత్తమాశ్వాలు. అవే పూలమాలలు. అల్లవే మ్రోగునట్టి గంటలు. ఆ నాట్యమాడేవారే అప్సరసలు. వారే ఋషులు. అనంతుడు, గరుత్మంతుడు, విష్వక్సేనుడు మున్నగువారు ఆ కనపడుతున్నవారే. స్వామిని సేవిస్తున్న బ్రహ్మాదిదేవతలు కూడ వారే. పద్మావతీహృదయమునకు ప్రియుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరు డిడుగో. శంఖచక్రాలు ధరించినవాడు, వరాలిచ్చేవాడు, ఏడు కొండలపైనుండేవాడు అతడే. ఓ జనులారా ! ప్రతిసంవత్సరం జరిగే ఈ బ్రహ్మోత్సవములో ప్రీతితో పాల్గొని నారాయణుని సేవించి తరించండి.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
దిక్కు లెల్లాసాధించి	287	501	3	337

అవ: శ్రీవేంకటేశ్వరుని అప్రాకృతదివ్యాయుధాలు భక్తునకు రక్ష యను చున్నాడు.

సీ. సతతమ్ము హరి చేతిశంఖచక్రమ్ములు
గతి యయి మమ్ములఁ గాచుఁగాక !
కమలేశుకరములఁ గల గదాపద్మముల్
మమ్మేలు గావుత మమతతోడ
సమరజయము నిచ్చు శార్ఙ్గాదిశస్త్రముల్
మా కండదండయై మనుపుఁగాత!
మోహనరూపుండు మొలగట్టినకటారి
యంచెల రక్షయై యమరుఁగాక !

గీ. కోరి శ్రీవేంకటేశు డాగులు భుజాల
తాల్చియున్నార మిలలోన దయ దలిర్ప
శౌరికైదువు లొప్పు హస్తములు మాకు
సర్వవేళల వజ్రపంజరము లవుత ! 299

శౌరి చేతులనుండు శంఖచక్రములు మాకు దిక్కై ఎప్పుడు కాపాడు గాక. కమలాప్రియుని చేతులందుగల గదయు, పద్మమును అభిమానముతో మమ్ముల నేలుగాత ! యుద్ధములో జయమునిచ్చే శార్ఙ్గాద్యాయుధములు మాకు తోడునీడగా నిలచి మనుపుగాత ! జగములను మోహింపజేసే రూపం గల శ్రీనివాసుడు మొలలో గట్టుకొన్న కటారి అడుగడుగున మాకు రక్షయై యుండుగాక ! అపేక్షపడి నారాయణుని శంఖచక్రముద్రలను మేము భుజములందు ధరించి యున్నారము. అతిశయమైన దయతో ఈ లోకంలో ఆయుధాలతో నొప్పిన ఆ శ్రీహరిబాహువులు సర్వకాల సర్వావస్థలందును మాకు వజ్రపంజరము లగుగాక !

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
కోరి మాభుజముల	117	101	2	68

అవ: శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామికి మంగళనీరాజన మిచ్చుచున్నాడు.

సీ. శ్రీదేవితోడుతఁ జెలఁగుచు నవ్వెడి
యాదిమపురుషున కారతు లివె
మేదినీరమణితో మేలమ్ము లాడెడి
యాదిత్య తేజున కారతు లివె
సురలకు నమృతమ్ము పరువడి నొసఁగిన
క్షీరసాగరశాయి కారతు లివె
తరమిడి దుష్టుల దనుజుల నడఁచిన
యరిభయంకరునకు నారతు లివె

గీ. అతులకల్యాణనిధియౌ యనంగగురున
కచ్యుతున కివె యారతు లంజనాద్రి
మందిరములోన నలమేలుమంగఁ గూడి
యలరు శ్రీవేంకటేశున కారతు లివె. 300

శ్రీమహాలక్ష్మితో సంతోషముగా నవ్వుతున్న ఆదినారాయణుడును, భూదేవితో పరియాచకములాడు సూర్యతేజస్కుడును, దేవతలకు అమృతము క్రమముగ పంచి పెట్టి పాల్కడలిలో పవళించు వాడును, వరుసగా దుర్మార్గులైన రాక్షసులను దును మాడి శాత్రవులకు భీతిగొలుపువాడును, నిత్యమంగళములకు నిధానమైనవాడును, మన్మథునకు జనకుడును, అంజనగిరిమందిరములో అలమేలుమంగానమేతుఁడై అలరునట్టి శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామివారికి ఇవే మంగళనీరాజనాలు.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
అంగన లీరే యారతులు	960	346	25	231

అవ: నిత్యకల్యాణ నిలయుడైన శ్రీవేంకటేశ్వరుడు నిత్యానపాయినియైన శ్రీదేవితో విలసిల్లు చున్నాడు. వారిద్దరి పెళ్లి సంబరాన్ని వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. కమలాక్షుఁడవు నీవు కమలవాసిని యామె
పొసఁగె కేశవ! మీకు పొంతనములు
చక్రివి నీ; వామె చక్రవాక స్తని
యిటువంటి సంబంధ మెందు లేదు
నీల వర్ణుఁడ వీవు; నీల కుంతల యామె
దాంపత్యమన నిట్లు దనర వలదె?
పీతాంబరుఁడ వీవు; ప్రేయసి హేమాంగి
ఒక్క జాతీయమే యొండొరులకు

గీ. ఇంతి పుట్టినయిల్ మెట్టినిల్లునీకు;
మేలు మే లిద్దఱకుఁగల్గె మేన వావి
పెండ్లియోగ మిద్వురకు నీవేళ కూడె
సోబనపు వీడ్య మీరాదొ! సొగసి మాకు. 301

శ్రీ వేంకటేశ్వరా! నీవు కమలనేత్రుడవు. ఆమె కమలాలయ. మీ కిద్దరికీ పొంతనాలు చక్కగా కుదిరాయి. నీవు చక్రాయుధుడవు. ఆమె చక్రవాకముల (జక్కవ పిట్టల) వంటి కుచములు గలది. ఇటువంటి పొత్తు మరెక్కడా కనిపించదు. నీవు నల్లని వాడవు, ఆమె నల్లని ముంగురులు గలది, దాంపత్య మన్న ఇట్లుండ వద్దా? నీవు పచ్చని పట్టుపుట్టము ధరించిన వాడవు. ఆమె బంగారు వన్నె శరీరము గలది. మీ యిద్దరిదీ ఒకే జాతి. పాలకడలి ఆమె పుట్టినయిల్లు. అదే నీకు అత్తవారిల్లు. ఆహా! మీ మేనరికం బహుపసందుగా ఉంది. కల్యాణ యోగం మీకు నేడు సమకూడింది. దర్శింప వచ్చిన మాకు కల్యాణ తాంబూలాలు అనుగ్రహించరాదా !

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
ఎట్టుగూడెఁబెండ్లియోగ	1034	201	20	135

అవ: శ్రీదేవితో శ్రీనివాసుని కల్యాణం వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. మంచి మూర్తమున శ్రీమంతు లిద్దఱు పూల
దండ లన్యోన్యంబు దాల్చి రదివొ!
సొరిదిఁ బేరంటాండ్రు సోబాన పాడంగ
హరియు సిరియుఁ బెండ్లియాడి రదివొ!
తోరమ్ముగా దేవ దుందుభుల్ మొరయంగఁ
గట్టుకొనిరి బాసికమ్ము లదివొ!
మంగళాష్టకములు మౌనులు పఠియింపఁ
బెనఁగుచు సేసలు పెట్టి రదివొ!
ఘనులు బ్రహ్మాదులు కట్నముల్ చదివింప
పెండిలిపీటఁ గూర్చుండి రదివొ!

గీ. ఆరతు లొసంగ అమరాంగనాళి గరిమ
నందు కొనుచున్నవారు వీడ్యమ్ము లదివొ!
రంగు మీరంగ నలమేలు మంగఁ గూడి
శ్రీనిధి వరమ్ములను గ్రుమ్మరించు నదివొ! 302

అదిగో! సంపద్యుక్తులైన వధూవరు లిరువురూ శుభలగ్నాన పూలదండలు మార్చుకున్నారు. ముత్తైదువలు పెళ్లిపాటలు పాడుతుండగా వారు వివాహమైనారు. దేవదుందుభులు సాంద్రముగా మ్రోగుతుండగా వారు బాసికాలు కట్టుకున్నారు. మునీశ్వరులు మంగళాష్టకాలు చదువు తుండగా వారు సేసలు పెట్టుకున్నారు. గొప్పవారైన బ్రహ్మాది దేవతలు కట్నాలు చదివిస్తుండగా వారు పెండ్లిపీటపై కొలువుదీరినారు. దేవకాంతలు హారతు లిస్తుండగా వారు విడియము లందు కొన్నారు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు రక్తితో అలమేలుమంగను కూడి ఆశ్రితులకు వరాలు గుప్పిస్తున్నాడు!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మంచిముహూర్తమున	619	110	14	66

అవ: శ్రీసతికీ, శ్రీపతికీ జరిగిన పరిణయంలో వధూవరు లిద్దరికీ పేరు బలం కలదని నిరూపిస్తున్నాడు.

సీ. రామనాముఁ డతండు; రామ వీ; వాతండు
శ్యామల వర్ణుండు శ్యామ వీవు
వామనుం డాతండు; వామనయన వీవు
లలి నిద్దఱకు పేరుబల మొకండె;
హరినాము డాతండు హరిణేక్షణవు నీవు
కరిగాచె నతఁ డీవు కరిగమనవు
జలధిశాయి యతండు జలధికన్యవు నీవ
ఇల నిర్వురకు పేరుబల మొకండె;

గీ. జలజనాభుం డతండీవు జలజముఖివి
నిన్నలమి మోచె నురమున, నీదు పేరు
తెలిపె మీ జంటకును పేరు బల మొకండె
నిత్యకల్యాణ మమ్మరో! నీకు పతికి. 303

అమ్మా! నీవు రామవు (కాంతవు-రమాదేవివి) అతడు రాముడు. నీవు శ్యామవు (యౌవన మధ్యస్థవు) అతడు శ్యామవర్ణుడు (నల్లనివాడు) నీవు వామాక్షివి (అందమైన కనులుగలదానవు) అతడు వామనుడు (త్రివిక్రముడు) నీవు హరిణ నయనవు (లేడి కనులవంటి కన్నులు గలదానవు) అతడు హరి నామధేయుడు. నీవు గజ గమనవు; అతడు గజ రక్షకుడు. నీవు సాగరకన్యవు; అతడు సాగర నివాసుడు. నీవు జలజ వదనవు. అతడు జలజనాభుడు (పద్మమునాభియందు గలవాడు). నిన్నతడు అలము కొని వక్షమున ధరించాడు. మీ కిద్దరికీ పేరు బలం బాగా కుదిరింది. తల్లీ! నీకూ నీ పతియైన శ్రీ వేంకటేశ్వరునికీ నిత్యకల్యాణ మగుగాక!

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
నెలమూడు శోభనాలు	148	280	7	173

అవ: దంపతులైన శ్రీలక్ష్మినీ, శ్రీనివాసు నీ వర్ణిస్తున్నాడు.

సీ. మీకు మీకు నమరు మిక్కిలి వేడ్కలు
కనులార మిముఁజూడఁ గంటిమమ్మ!
సింగార రాయండు చిత్తజాతగురుండు
నిన్నుఁబెండ్లాడిన నేర్పుకాఁడు
బంగరు ప్రతిమవు పాలవెల్లి కొమార్తె
వాదికేశవు దేవి వైతి గదవె!
కనకాంబరమువాఁడు కౌస్తుభమణివాఁడు
నీకు మగండైన నీటుకాఁడు
మించు సిరులదాన వెంచ పద్మజ వీవు
దేవుపెన్నుర మెక్కినావు గదవె!

గీ. నాల్గు చేతులవాఁడు శ్రీనగ విభుండు
ఆత్మగా నిన్ను నేలుచు నలరుఁగదవె!
నీవు శ్రీకాంత వన్నిట నిపుణమతివి
అతని కెప్పుడు నీ విరవైతి గదవె ! 304

అమ్మా! మీ దంపతు లిరువురకూ మిక్కిలి సంబరాలు సమకూడాయి. మిమ్ము కనులార దర్శింప గలిగాము. నిన్ను చేపట్టిన వాడు శృంగారి శేఖరుడు. మన్మథునికి తండ్రి. నీవు బంగరు బొమ్మవు. క్షీరసాగర పుత్రివి. ఇట్టి నీవు పరవాసుదేవుని పట్టపురాణి వయ్యావు.

తల్లీ! నీ మగడు కనకాంబరాన్ని, కౌస్తుభమణినీ ధరించినవాడు. పద్మములో ఉద్భవించిన నీవు సిరిసంపదలతో మించి ఆ దేవదేవుని విశాల వక్షమును అధిరోహించావు. ఆ చతుర్భుజుడు తిరుమల రాయడై తన ఆత్మగా నిన్ను చూచు కొంటున్నాడు. చతురమతివైన నీవు అతనికి నిత్యనివాసమైతివి గదా! నారాయణునికి నీవు నిత్యానపాయినివై ఉన్నావని తాత్పర్యం.

సంకీర్తన	రేకు	సంఖ్య	సంపుటం	పుట
మీకు మీకు నమరును	1466	395	24	264

సంకీర్తనల అకారాదిసూచిక.

సంకీర్తనమొదలు	పద్యసంఖ్య
అ	
అంగనలీరే యారతులు	300
అంచితపుణ్యుల కైతే	216
అందరి బ్రదుకులు	5
అందరివసమా హరి నెరుగ	34
అందాకా వైష్ణవ	285
అందితిని బొందితి	63
అందుకు గాదు	74
అక్కటా నే నిర్మలుడ	107
అక్కర కొదవని	209
అట్టివేళ	258
అటువంటి వాఁడువో	254
అడియ నడియ నయ్య	62
అతఁడే యిన్నియు నిచ్చు	215
అతని నడుగవో	57
అన్నిచోట్లఁ బరమాత్మ	61
అన్నిటా నీ వంతర్యామివి	138
అన్నిటాను హరిదాసు	230
అన్నిటికి హరి	218
అన్నిటి కెక్కుడు	33
అన్నియు నాయందే	186
అన్నియు నీతనిమూల	191
అప్పులేని సంసారము	234
అమ్మే దొకటియును	169
అమ్మేదొకటియును అసిమి	129
అరుదీ కపీంద్రుని	46
అలరఁ జంచలమైన	178
అవధారు పరాకు సేయక	101
ఆ	
ఆకాశ మద్దమా	264
ఆతఁడే విష్ణు	27
ఆతని నేనే కొలిచి	51
ఆదిదేవుఁడై	2
ఆమీఁది నిజసుఖ	109
ఆలించు పాలించు	81
ఇ	
ఇంకనైన రోయరాదా	199
ఇంతకంటేఁ దగు	145
ఇంతకంటె నే మున్నది	71
ఇంతకంటె మరిలేదు	161
ఇంతటి దైవమవు	143
ఇంతటి దైవము లేఁడు	31
ఇంతలోని పనియని	79
ఇంతులాల చూడరమ్మ	21
ఇంతేపో వారివారి	294
ఇంతే మతేమి లేదు	289
ఇందరి బ్రదుకులును	166
ఇంద రెరిగినపని	69
ఇందిరానాథు	56
ఇందుకుగా నాయెఱుఁగమి	108
ఇందుకు విరహిత	204
ఇందుకొరకె యిందరు	212
ఇందునందుఁ దిరుగుచు	267

సంకీర్తనమొదలు	పద్యసంఖ్య
ఇందులోనే కానవద్దా	10
ఇచ్చలోఁ గోరే వల్లా	269
ఇట్టిజీవుల కింక	170
ఇట్టిదివో హరికృప	22
ఇటుగన సకలోపాయములు	261
ఇటువంటి వెల్లా	65
ఇట్టి మమ్ము రక్షించుట	144
ఇట్టి సంసారి కేదియు	238
ఇతఁడు చేసినసేఁత	14
ఇతఁడే పరబ్రహ్మ	7
ఇతనికంటే నుపాయ మిఁక	39
ఇతని కితఁడే కాక	41
ఇది యరుదను నొకఁ డిది	280
ఇదియే బుద్ధినాకు	167
ఇదియే మర్మము	49
ఇదివో తెరమరుగు	211
ఇదివో నాసంపదా	64
ఇన్నాళ్ళు నెఱుఁగక	70
ఇన్నిచేఁతలును	290
ఇన్నిజన్మము లేటికి	205
ఇన్నివిధాలు యిఁకనేల	223
ఇప్పుడే వే నొడఁబడ	87
ఇహపరము గొన	15
ఈ	
ఈతని నెఱుఁగ కుంటె	32
ఈతని మరచి వుంటి	190
ఈతనిమూలమెపో	188
ఈమాటవిని నిన్ను	120
ఈరూపమై వున్నాఁడు	4
ఉ	
ఉన్న విచారము లేల	43
ఊ	
ఊరకే కలుగునా	237
ఎ	
ఎంతకాలమున కైనా	271
ఎంతచదివి చూచిన	3
ఎంతభక్తవత్సలుఁడ	75
ఎంతలేదు చిత్తమా	281
ఎంతసోదించి చూచిన	83
ఎందుఁ జూచినా	130
ఎక్కడిదురవస్థలు	241
ఎచ్చోటి కేగిన	195
ఎటు గూడెఁబెండ్లి	301
ఎటువంటి రౌద్రమో	17
ఎట్టయినఁ జేసుకో	126
ఎట్టుమోనపోయితి నేను	198
ఎదిరించి పోట్లాడ	54
ఎదురుమాట లాడితి	165

సంకీర్తనమొదలు	పద్యసంఖ్య
ఎన్నడు దెలిసే మెచ్చరి కెపుడొ	157
ఎన్నాళ్ళదాఁకఁ దా నిట్టె	295
ఎన్నికై శ్రీవేంకటేశు	287
ఎన్నిపాట్లఁ బడ్డాను	152
ఎఱుఁగుట కంటే	293
ఎవ్వరి నేర్పులు	78
ఏ	
ఏకులజుఁ డేమి	262
ఏగతి నుద్ధరించేవో	175
ఏటిమాట లివి	256
ఏటి విచారము	266
ఏడధర్మ మేడకర్మ	159
ఏడసుజ్ఞాన మేడ తెలివి	182
ఏదికడ దీని కేదిమొదలు	244
ఏదిచూచినఁ దమకు	250
ఏదితుద	242
ఏదియుఁ గానఁడు	80
ఏదైనా సుఖమే	163
ఏమందురు యీ మాటకు	154
ఏమని విన్నవింతు	156
ఏమి గలిగెను	189
ఏమిచేసినా నీరుణ	72
ఏమి వొరలేరు	201
ఏమిసేతు దేవదేవ	151
ఏమిసేయవచ్చు	219
ఏమి సేయుదు నింతయు	172
ఏమిసేసే మిఁక	76
ఏమో తెలిసెఁగాని	239
ఏల సమకొను సుకృతము	224
ఏవుపాయములు మా కిఁద	147
ఒ	
ఒలపక్షము లేని	135
ఓ	
ఓడ విడిచి వదర	282
ఓపితేఁ దానే తగిలి	236
క	
కంటిగంటి వీఁడివో	12
కంభమున వెడలి	19
కింకదీర నద్వైవం కేశవాత్పరం	68
కటకట జీవుఁడా	268
కటకటా యిటుచేసె	247
కడనుండే విజ్ఞానికి	276
కడ లుడిపి	213
కడునజ్ఞానపుకరవు	110
కడు నడుసుచొరనేల	274
కని గుడ్డను నదె	214
కర్మమెంత మర్మమెంత	220
కల దిదివో	279
కలదు తిరుమంత్రము	124

సంకీర్తనమొదలు	పద్యసంఖ్య
కలవి రెండే భూమి	275
కలుగుట గలిగిననాఁడే	153
కలుషపు చీఁకటి	227
కాయము జీవుఁడు గలనాఁడే	245
కాలవిశేషమో	253
కూడుదు రూరకె	203
కూడువండుట గంజి	251
కేశవదాసి నైతి	85
కొలిచినవారిపాలి	67
కొలువరో మొక్కరో	23
కోరి మాభుజముల	299
కోరుదు నామది	35
గ	
గరుడాద్రి వేదాద్రి	25
గోవిందనామోచ్చారణ	52
ఘ	
ఘనుఁ డాతఁడా యితఁడు	47
ఘోరదురితములచే	200
చ	
చంచలపడఁగవద్దు	185
చదివెఁ బోప్రాణి	248
చవి నోరికేడఁదెత్తు	197
చాటెద నిదియే	26
చాలదా హరిసంకీర్తన	272
చిక్కవద్దు చొక్కవద్దు	222
చిత్తగించవే దేవ	100
చీచీ వివేకమా	249
చూచి మోహించ కుందురా	146
చూచే చూపొకటి	255
చూడ నరుదాయె నమ్మ	16
చెలఁగి నా కిందుకే	50
చేకొన్న భక్తులపాలి	20
జ	
జీవుఁ డెంతటివాఁడు	226
జీవునికి నిటుబుద్ధి	176
త	
తనసొమ్మే డేరించక	193
తప్పదు యీయర్థము	119
తమయెఱుక తమకు	158
తలఁచుకో వోమనస	292
తలమొలా నొక్కసరా	30
తాము స్వతంత్రులుగారు	140
తాము స్వతంత్రులుగారు తమ	139
తెగక పరమునకు	265
తెలియఁడు గాక	240
ద	
దాసవర్గముల కెల్ల	58
దిక్కులెల్ల సాధించి	298

సంకీర్తనమొదలు	పద్యసంఖ్య
దిక్కులేనివారు	173
దేవదేవోత్తమ	179
దేవ నీ మాయాతిమిర	162
దేవ యీతగవు	102
దేవశిఖామణి	24
దేవునికి దేవికిని	59
దైవమ నీవేగతి	104
దైవమా నీ పెరరేఁపణ	160
దైవమా నీవే మమ్ము	174
దైవమా పరదైవమా	149
దైవము పుట్టించినట్టి	208
దొంతివిషయము లాల	55
ధ	
ధ్రువవరదునివలె	210
న	
నన్ను నెవ్వరు గాచేరు	133
నన్నెంచఁ బనిలేదు	112
నన్నెరగలేనయ్యో	184
నమో నారాయణాయ	36
నరహరి నీదయమీఁదట	117
నలినాక్ష నీకు నమస్కరించిన	131
నాటక మింతా	252
నాటికినాఁడే నాచదువు	225
నానాటిబదుకు నాటకము	277
నారాయణాచ్యుత	99
నాలో నున్నాఁడవు	181
నిన్ను నన్ను నెంచుకోని	103
నీకు సహజ మిది	98
నీచనైన నావల్ల	106
నీ కెటువలసె	88
నీ మహత్త్వంబు	127
నీమహిమది యెంత	136
నీమాయ కల్లగాదు	94
నీమాయ లింతే కాక	92
నీ వెంత నే నెంత	141
నీవే నేరవుగాని	125
నీవేమి సేతువయ్య	84
నీవేసేసిన చేఁత	96
నీ వొక్కఁడవే సర్వాధారము	97
నెల మూఁడు శోభనాలు	303
నేనై విడువ వద్దు	228
నేమెంత మూఢుల మైనా	270
నేరగల దొక్కటె	202
నేరనైతి నింతే కాక	73
ప	
పంటవండుకొనే వారి భాగ్యము	257
పండియుఁ బండదు	235
పట్టినచోనే వెదకి	231
పనిమాలినట్టి	288
పరదేశి పట్నమున	118

సంకీర్తనమొదలు	పద్యసంఖ్య
పరమ వివేకులాల	45
పరమాత్ముఁ డొక్కఁడే	297
పరమాత్ముని నోర	296
పాటించి నమ్మినవారి	132
ప్రాణుల నేరమి	232
పుణ్యమున నన్నుఁ గాచి	116
పెరుగఁ బెరుగ	259
పేరు నారాయణుఁడవు	168
పోరాకపోయి	194
బ	
బహుకుటుంబివి నీవు	113
బోధింపరే యెఱిఁగిన	196
భ	
భక్తి కొలఁది వాఁడే	28
భావములోనా బాహ్యము	44
భావించి నేరనైతి	111
భోగమునేను నీకు	77
మ	
మంచి ముహూర్తమున	302
మగఁడు విడిచినా	90
మదించిన యేనుఁగను	134
మరిగి వీరేపో	286
మాకెల్ల రాజానుమతోధర్మ	137
మాదు దురితములు వాపి	91
మానదు మతి మఱపును	171
మీకు మీకు నమరును	304
ముందటిజన్మము లెల్ల	207
ముందరఁ గలదని	192
మూఁడే మాటలు	291
మొదలనే యెచ్చరికతో	229
మొదలుండఁ గొనలకు	82
మోసమున మాయా	243
ర	
రాచాజ్ఞ మరలించ	93
రుచులు నే నిటుగొనని	89
వ	
వాఁడె వేంకటాద్రిమీఁద	1
వారిధిశయన	60
వింటిమి నీకతలు	122
విచార మెన్నఁడు లేదు	217
విడువరా దెంతైనా	150
విధినిషేధములకు	164
వినుఁడిదె రఘుపతి	8
వివరము మాలినట్టి	283
వివేక మెఱుఁగని	260
విశ్వాత్మ నీకంటె	121
విష్ణుఁ డచ్యుతుఁడవు	114
వీఁడివో కొలువున్నాడు	11
వెన్నచేతఁ బట్టి	126
వెరగుతో మరచితే	221

సంకీర్తనమొదలు	పద్యసంఖ్య	సంకీర్తనమొదలు	పద్యసంఖ్య
వెఱతు వెఱతు	187	సత్యము సేయఁగ వచ్చు	148
వెట్టివాఁడు వెట్టిగాఁడు	206	సముఖా యెచ్చరిక	175
వెరపులు నొరపులు	273	సర్వరక్షకుఁడైన	9
వేవేలచందాలవాఁడు	13	స్వతంత్రుఁడవు నీవు	105
వైష్ణవులు గానివార	180	సహజాచారము లెల్లా	233
		సిబ్బితిపడఁగ నేల	183
శ		సులభమా యిందరికి	263
శతాపరాధములు	142	సేవించరో జనులాల	6
శరణం బితఁడే	18	సేవించి చేకొన్న	38
శరణు కపీశ్వర	48	సొరిది మమ్మిట్టే	66
శరణు శరణు రామచంద్ర	115	సొరిది సంసారము	246
శిష్టరక్షణమును	278		
		హ	
ష		హరికృష్ణ మేలుకొను	123
షోడశకళానిధికి	37	హరినారాయణ కృష్ణ	155
		హరి నీవే బుద్ధిచెప్పి	86
స		హరియిచ్చిన వరము	40
సకలశాంతికరము	95	హేయ మేమీ లేదు	284
సతతవిరక్తుండు	29		

శ్రియః కాంతాయ కల్యాణ నిధయే నిధయేఽర్థినామ్,
శ్రీవేంకట నివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్.

బలం విష్ణోః ప్రవర్ధతామ్.

T.T.D. Religious Publications Series No. : 797
Price : Rs.

ముదివర్తి కొండమాచార్య జీవిత విశేషాలు

శ్రీమాన్ ముదివర్తి కొండమాచార్యులు నెల్లూరు జిల్లా గూడూరు వాస్తవ్యులు. జననం 02.09.1923. మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ 'విద్వాన్' పట్టభద్రులు. నెల్లూరు జిల్లా పరిషత్తు ఉన్నతపాఠశాలల్లో 30 సం॥లు ప్రధానాంధ్రపండితులుగా పనిచేసి ఉద్యోగవిరమణానంతరం 1980 లో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారి పుస్తక ప్రచురణ విభాగంలో ఉపసంపాదకులుగా చేరి ప్రస్తుతం ఆ విభాగ సమన్వయకర్తగా పనిచేస్తున్నారు.

ముదివర్తి వారు తమ 'ధర్మదీక్ష'తో కవితావ్రతమారంభించి అమరసందేశము, వీరమనీడు, నారాయణమ్మ, పూర్ణాహుతి వంటి నలభైకిపైగా పద్య, గద్యకృతులు ప్రచురించారు. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. పెద తిరుమలాచార్యులు, చిన తిరుమలాచార్యుల అధ్యాత్మసంకీర్తనల్లో 1500 పదాలను సీసపద్యాలుగా మలచి అమృతసారము, అన్నమయ్య విన్నపాలు, బ్రహ్మాగాంధర్వము, ఆనంద నిలయము, శ్రీనివాసతేజము అనే శీర్షికలతో పంచప్రబంధాలను ప్రకటించారు.

వీరి రచనలు తిరుపతి వేంకటకవులు, శేషాద్రిరమణకవులు, వేటూరి, పింగళి, రాళ్లపల్లి, రాయప్రోలు, విశ్వనాథ, గడియారం వేంకటశేషశాస్త్రి, దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రి, మధునాపంతుల, పుట్టపర్తి, విద్వాన్ విశ్వం, దివాకర్ల, కరుణశ్రీ, సినారె, దాశరథి, కుందుర్తి, ఆరుద్ర, ఆత్రేయ, గుంటూరు శేషేంద్రశర్మవంటి కవీంద్రుల ప్రశంసలందుకున్నాయి.

వివిధ విశ్వవిద్యాలయాలలో వీరి గ్రంథాలు పాఠ్య గ్రంథాలుగా నిర్ణయించబడ్డాయి. వీరి రచనలపై శ్రీవేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయంలో పరిశోధనలు జరిగాయి.

టి.టి.డి ప్రచురించిన భారత, భాగవతాలలో కొన్ని భాగాలకు వీరు వ్యాఖ్యానం రచించారు. కవిశేఖర, విద్వత్కవి శిరోమణి, మహాకవి బిరుదాంకితులు శ్రీ ముదివర్తి కొండమాచార్యులవారు ఆంధ్రదేశంలో పలు నగరాల్లో అనేక సన్మానాలు పొందారు. 2006 సం॥నికి పొట్టిశ్రీరాములు తెలుగు విశ్వ విద్యాలయం వారి ప్రతిభాపురస్కారాన్ని గ్రహించారు.

Printed and Published by Sri K.V.Ramanachary, I.A.S., Executive Officer, T.T.Devasthanams, Tirupati and printed at T.T.D. Press, Tirupati.